

**T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ
SİYASET VE SOSYAL BİLİMLER**

**TÜRKİYE'DE İLK VE ORTAOKUL SİSTEMİNDE BİR
YÖNETİŞİM UYGULAMASI: OKUL AİLE BİRLİKLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muhammet ANLI

KOCAELİ-2016

T.C
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ
SİYASET VE SOSYAL BİLİMLER

TÜRKİYE'DE İLK VE ORTAOKUL SİSTEMİNDE BİR
YÖNETİŞİM UYGULAMASI: OKUL AİLE BİRLİKLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Muhammet ANLI

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hülya KENDİR ÖZDİNÇ

KOCAELİ-2016

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
SİYASET VE SOSYAL BİLİMLER BİLİM DALI

TÜRKİYE'DE İLK VE ORTAOKUL SİSTEMİNDE BİR
YÖNETİŞİM UYGULAMASI: OKUL AİLE BİRLİKLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

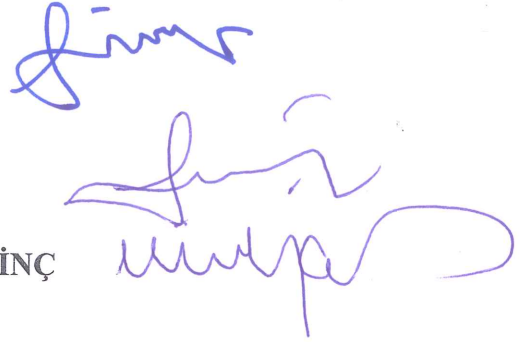
Tezi Hazırlayan: MUHAMMET ANLI

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 2016/13

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Güven BAKİREZER

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Selime GÜZELSARI

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Hülya KENDİR ÖZDİNÇ

KOCAELİ 2016

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	İ
ÖZET	VI
ABSTRACT	VII
KISALTMALAR.....	VIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM YÖNETİŞİM ÜZERİNE KAVRAMSAL KURAMSAL BİR ÇERÇEVE

1. Yönetişim	3
1.1. Yönetişim Kavramı Ve Tarihçesi	4
1.2. Yönetişimin Ortaya Çıkış Nedenleri	8
2.1. Bilimsel Ve Teknolojik Gelişmeler	10
2.2. Uluslararası Kuruluşlar Ve Şirketlerin Çıkarları	11
2.3. Aktifleşen Bireylerin Değişim Beklentileri	12
2.4. Kamu Bürokrasisinin Tek Boyutluluğu Ve Yetersizliği	13
2. Yönetişimin İlkeleri	15
2.1. Kırtasiyeciliği Azaltmak	16
2.2. Verimlilik	17
2.3. Etkinlik	18
2.4. Açıklık	19
2.5. Hesap Verilebilirlik	21
2.6. Katılımcılık	23
2.7. Toplumsal Sorumluluk	26
2.8. Kanunlara Bağımlılık	27
3. Türkiye’de Yönetişim Sancıları:	28
3.1. Türkiye’de Yönetişimin Nedenleri	29
1.1. Küresel Kuruluşların Etkileri	29
1.2. Kamu Bürokrasisindeki Sorunlar	31
1.3. Bilimsel ve Teknolojik Gelişmelerin Etkisi	36
1.4. Sivil Toplum Örgütlenmesinin Yetersizliği	38
1.5. Etnik Yapı Farklılığından Kaynaklanan Beklentiler	40
3.2. Türkiye’de Yönetişim Doğrultusunda Yapılan Değişiklikler ve Uygulamalar	41
2.1. Uluslararası Kuruluşların Etkisi İle Gerçekleşen Değişiklikler.....	43
2.2. Farklılıklarla Birlikte Yaşamayı Destekleyen Değişiklikler	44
2.3. Yasal Değişiklikler Ve Uygulamalar	47
2.d. Kamu Kurumlarında Gerçekleşen Yenilikler	50

İKİNCİ BÖLÜM OKUL AİLE BİRLİKLERİNİN YAPISI VE İŞLEVLERİ

1. Okul - Aile İlişkisi Ve Okul Aile Birlikleri	54
1.1. Eğitim Sürecinde Okul Aile İlişkisi Ve Okul Aile Birlikleri	54
1.2. Okul Aile Birlikleri Ve Okul Koruma Dernekleri	56

2. Okul Aile Birliklerinin Yapısı Ve İşleyişi	61
2.1. Okul Aile Birlikleri Üyeleri ve Çalışma Kurulları	61
2.2. Genel Kurul Toplantısı Ve Görevleri	62
2.3. Yönetim Kurulu Ve Görevleri	63
2.4. Denetleme Kurulu Ve Görevleri	66
2.5. Okul Müdürünün Sorumluluğu	66
3. Okul Aile Birliği Üyelerinin Görev Aldığı Kurullar Ve Komisyonlar	67
3.1. Kurullar	67
3.1.1. Üyesi Olarak Bulunduğu Kurullar	67
1.1 Öğrenci Davranışlarını Değerlendirme Kurulu	68
1.2. Sosyal Etkinlik Kurulu	68
1.3. Yönelme Öneri Kurulu	69
1.4. Okul Risk Takip Kurulu (RİTA)	69
3.1.2. Gözlemci Olarak Katıldığı Kurullar	69
2.1 Öğretmenler Kurulu	70
2.2. Okul Zümre Başkanlar Kurulu	70
3.2. Komisyon ve Ekipler	71
2.1. Okul Gelişim Yönetim Ekibi	71
2.2. Rehberlik ve Psikolojik Danışma Heyeti Yönetim Komisyonu	72
2.3. Kütüphane Kaynaklarının Tespiti ve Seçimi Komisyonu	72
2.4. Kantin Denetleme Komisyonu	72
2.5. Okul Servisleri Denetleme Komisyonu	73
2.6. Okullarda Şiddeti Önleme Çalışma Ekibi	74
2.7. Psikososyal Müdahale Hizmetleri Ekibi	74
4. Okul Aile Birliklerinin Okulun İşleyişine Katkısı	74
4.1. İletişim Boyutunda Katkısı	75
4.2. Sosyal İçerik Yönünde Etkileri	76
4.3. Eğitime Destekleri	77
4.4. Ekonomik Katkıları	78

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OKUL AİLE BİRLİKLERİNİN YÖNETİŞİM UYGULAMALARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Okul Aile Birlikleri Bir Yönetişim Uygulaması mıdır?	80
1.1. Okul Aile Birlikleri Ve Yönetişim	80
1.2. Okul Aile Birliği Yönetmeliğindeki Değişimi Yönetişim Bakış Açısıyla Değerlendirme	81
2. Okul Aile Birliklerinin Eğitime Katkısının Yönetişim Doğrultusunda Değerlendirilmesi	84
2.1. Bireylerin Bilinçli Ve Aktif Olarak Yetişmesine Katkısı	84
2.2. Okulun Etkinliğinin Artmasına Katkısı	87
2.3. Toplumun Sorumluluk Bilinciyle Örgütlenmesine Katkısı	90
3. Okul Aile Birliklerinin Toplumsallaşmadaki Rolü	93
3.1. Kamu Kurumu Okul Öncülüğünde Sosyalleşme	93
3.2. Bireyler Arası İletişimin Boyutluluğuna Olumlu Yönde Etkisi	95
4. Etkili Yönetişim İçin Okul Aile Birliklerinin Önemi	98
4.1. Yönetimin Şeffaflaşmasına Okul Aile Birliklerinin Katkısı	99
4.2. Bireylerin Kamu Kurumunu Bilinçli Olarak Sahiplenmelerine Etkisi	104
4.3. Kamu Hizmetine Gönüllü Katılımın Aktif Olarak Gerçekleşmesi	107

Sonuç.....	112
Kaynakça.....	114
Ek: Derinlemesine Mülakat Metinleri	123
Özgeçmiş	

ÖZET

Kamu idaresi yönetim doğrultusunda yeniden yapılandırılmaktadır. Yönetişimin günümüzde kabul gören tanımı, kamu kurumu, sivil toplum örgütleri ve ekonomik çevrenin birlikte yönetimidir. İletişim teknolojisinin küreselleşmeye kazandırdığı ivme ile birlikte uluslararası sınırlar rahatlıkla aşılmaktadır. Herhangi bir yerde meydana gelen bir gelişme ve değişim küresel ölçekte geniş boyutlara ulaşmakta ve ülkemizi de etkilemektedir. Bu durum eğitim sürecine yansımakta, yönetim yönlü değişim kamu kurumu olan okulu, toplum ve bireylerin etkisine açmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, sivil örgütlenmeye olanak tanıyan, kurum içerisinde görev üstlenen “Okul Aile Birliklerinin” yönetim doğrultusunda değişim içerdiğine yönelik kabulden hareketle, Türkiye’de siyaset ve yönetimin yönetime doğru değişiminde birliklerin rolü ve önemini sorgulamaktır. Literatür çalışmasından sonra yapılan derinlemesine mülakat ile araştırma evreni içerisinde bütünü temsil edecek anlamlı bir örneklem oluşturmak üzere ulaşılan bulgular, bilimsel yönetime göre değerlendirilmektedir.

ABSTRACT

The accepted definition of governance is the cooperation between public officials, civil society and economic institutions that allows them to govern together. The speed of communication technology has allowed local events to transcend borders and cause significant global changes. In order to make the term governance viable and standardize its methodological value, it should be monopolized within the educational system which will increase its scientific value and reliability. Therefore, the school as a public institution will be open to societal and individual contribution.

Under these circumstances, it is accepted that the “Parent-School Association,” which allows the establishment of a civil organization in a public institution, offers a significant contribution in terms of governance. In order to make the overall product of this study more meaningful, the literature will first be examined and then combined with observations and interviews evaluated using hermeneutic method.

KISALTMALAR

AB	:	Avrupa Birliği
BM	:	Birleşmiş Milletler
BİMER	:	Başbakanlık İletişim Merkezi
GATT	:	Gümrük Tarifeleri Ve Ticaret Genel Anlaşması (General Agreement on Tariffs and Trade)
IMF	:	Uluslar Arası Para Fonu (International Monetary Fund)
KHK	:	Kanun Hükmünde Kararname
MEB	:	Milli Eğitim Bakanlığı
OAB	:	Okul Aile Birlikleri
OECD	:	Ekonomik Kalkınma Ve İşbirliği Örgütü (Organization for Economic Cooperation and Development)
OKD	:	Okul Koruma Dernekleri
RİTA	:	Okul Risk Takip Kurulu
UNDP	:	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (United Nations Development Program)

GİRİŞ

Toplum, onu oluşturan bireyleri biçimlendiren sosyal bir gerçekliktir. İnsanlığın tarihi seyri farklı toplumların serüveni olmakta, tüketim, üretim, yaşam koşullarını oluşturan unsurlar değişime uğramaktadır. Birikim yeni değerlerle devam etmekte, bunlar toplumların yaşantısında belirleyici olmaktadır.

Siyaset, toplum içerisinde yaşayan insanların ilgilendiği alanlardan biridir. Yönetme sanatı olarak kabul edeceğimiz paradigma değişik uygulamalarla, birikim kazanarak, günümüze kadar gelmiştir. İnsanlarının süreç içerisinde oluşturduğu en büyük örgütlenme olan devletin yönetim boyutu toplumların kaderine etki etmiştir.

Devletin yönetimi, modern toplumlarda kamu bürokrasisiyle gerçekleşmektedir. Bürokratik uygulamalar birikimlerden, teknolojik gelişmelerden, taleplerin farklılaşmasından etkilenmektedir. Günümüz yaşantısında insanların beklentileri ve çağın koşulları, kamu yönetiminde değişimi zorunlu kılmaktadır. Geleneksel kamu anlayışının yerini yönetişime bırakmasına yönelik politik planlamalar ve uygulamalar devam etmektedir.

Çalışmanın birinci bölümünde bu planlamalar ve uygulamalara açıklık getirecek şekilde, yönetişim, yönetişim ilkeleri, yönetişime yönelik değişimin nedenleri ve Türkiye'nin kamu yapılanmasının bu değişime yönelmesinin zorunluluğu, Türkiye'de kamu kurumlarının işleyişiyle ilgili sorunların çözümünde ve etkin kamu oluşumunda yönetişim yönlü değişimin boyutları açıklanmıştır.

Siyasi erkin devamlılığı, yönetimini benimsemiş bireylerin varlığı ile mümkündür. Devletlerin siyasi kültürü bireylerine kazandırmak için uyguladığı temel süreç eğitimidir. Bunun en etkili işlevini de okullar üstlenmektedir. İlkokul ilk basamak olması açısından önemlidir. Birey sistemin organlarıyla tanışmasını ilk burada yaşamaktadır. İlk ve ortaokullar öğrenci merkezli kurumlardır. İdare, öğretmen, hizmetli, kantin, güvenlik gibi hizmet unsurları bir bütün olarak

öğrencileri etkiler. Bu durum düşünüldüğünde çevrenin önemli olduğu anlaşılmaktadır. Bundan dolayı ülkemizde ilk ve orta kurumlarda eğitim alan çocukların velileri süreç içerisine dâhil edilmiş, kamu görevi alanına dahil olmamalarına rağmen sivil olarak kurum içerisinde görev üstlenmeleri sağlanmıştır. Okul aile birliklerinin (OAB) oluşum amaçları ikinci bölümde anlatılacaktır.

Çalışmamız, birliklerde görev üstlenen sivil bireyler siyasi kültürü benimsiyor mu, hizmetlerini gerçekleştirirken etkilenme ve etkileme oluyor mu sorularına odaklanmaktadır. Bu kapsamda araştırmamız boyunca cevaplarını aradığımız diğer soruları şu şekilde sıralayabiliriz. Kurumun içerisinde kamu işleri yapılırken sivil bireyler bürokratik kültürü kazanabiliyor mu? Yönetimsel değerleri hayatlarında gerçekleştirebiliyor mu? Sivil bireylerin OAB çerçevesinde örgütlenerek, kurum içerisinde yer alması yönetim uygulaması açısından nasıl değerlendirilmelidir? Yönetişim nedir? Yönetim sadece kamunun görevi olmaktan çıkıp yaşayan tüm insanların sorumluluğuna doğru kayıyor mu? Paylaşımı destekliyor mu? Hizmetini en iyi yapmaya çalışan kamu kurumu şekillenmesi oluşuyor mu? Bu gerçekleşiyorsa sivil bireyler bundan nasıl etkileniyor, kazanımlar siyasi kültüre katkı yapıyor mu? Kamu erki içerisinde yer alan siviller resmi çalışanlar ile nasıl bir etkileşim içerisinde oluyorlar?

Tez çalışması boyunca yönetimi, yönetişimi, eğitimi, OAB'ı anlatan kaynaklardan bilgiler edinerek, OAB örgütlenmesini yönetim ilkeleri doğrultusunda ele aldık. Okulun çatısı altında etkilenen ve etkileyen unsurlarla (idareci, öğretmen, öğrenci, veli, OAB başkanı) derinlemesine mülakat yaparak, sorularımıza cevaplar aradık. Devletin ilk ve ortaokullarını içeren çalışmada İstanbul yereli bazı devlet okullarında resmi çalışanlar ve gönüllülük esasıyla işleyişe katılan sivil bireylerden edindiğimiz verileri de değerlendirerek genel sonuçlara ulaşmaya çalıştık. Kısacası, OAB'ın kamu kurumu ile birlikte çalışması yönetim açısından ne tür sonuçlara neden olmaktadır, sorusuna cevap aradık. Nihayetinde bu çalışmada bir yönetim modeli olarak algıladığımız OAB örneğinden yola çıkarak, yönetim sistemi ile OAB arasındaki bağlantının resmi kurum olan okula, resmi çalışana, sivil bireye ve toplumsal örgütlenmeye etkisi anlatılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

YÖNETİŞİM ÜZERİNE KAVRAMSAL KURAMSAL BİR ÇERÇEVE

Çalışmanın birinci bölümünde yönetişimin tanımı, nedenleri, kavramın tarihçesi, ülkemizde yönetişim adına yapılan çalışmalar ve kamu uygulamalarından örnekler verilerek yönetişimin ilkeleri anlatılacaktır. Güncel bir kavram olarak “yönetişim”, dar anlamıyla yönetim alanındaki değişimi simgelemektedir. Aynı zamanda Tekeli'nin (2012:141) ifade ettiği gibi yönetişim, birey - devlet arasında yeni bir ilişki biçiminin gelişmesini kavramsallaştırmak için kullanılmaktadır. Farklılıkların birlikte yaşamasını içeren yönetişim, kamu personelinin, sivil toplum örgütlerinin, piyasa çevresinin birlikte yönetimi oluşturmasını ifade etmektedir.

1. YÖNETİŞİM

Günümüzde birey ve toplum hayatını etkileyen küresel değişimler gerçekleşmektedir. Bilim, teknoloji, iletişim, ulaşım, üretim, tüketim alanlarındaki gelişmeler hızlı bir etkileşim içerisinde birbirini tetiklemektedir. Dolayısıyla herhangi bir alandaki bir yenilik diğer alan ve alanlara yansımakta, değişim ve ilerlemelere neden olarak yeni bir boyut kazandırmaktadır. Gelişen teknoloji ile birlikte özellikle iletişim alanındaki gelişmeler birey ve toplumun hızlı bir etkileşim içerisine girmesine yol açmaktadır. Bu durum değişimi kısa zamanda bir zorunluluk haline getirmektedir. Değişime direnmek mümkün olmadığı gibi Önen'in ifade ettiği gibi “değişim” sürecin olmazsa olmaz figürü haline gelmektedir;

“ Küreselleşmeye bağlı bilimsel ve teknolojik alanlardaki gelişmeler doğrultusunda dünyada ekonomik, siyasal, sosyal ve yönetsel sistemlerde çok ciddi değişiklikler yaşanmaktadır. Öyle ki, bu süreçten etkilenmeyen devlet ve toplumların bulunduğunu söylemek bile çok zordur. Devlet ile toplum arasındaki ilişkilerin kurulması ve yönetilmesinden kamu politikalarının ülkede özenle uygulanmasına ve denetlenmesine kadar olan süreçte, birçok farklı alanda yapısal ve işlevsel açıdan önemli olan kamu yönetimleri, küresel düzeyde yaşanan değişikliklerden büyük ölçüde etkilenmektedir. Küreselleşmeye bağlı olarak kamu yönetimlerinin konumu ve gelecekte nasıl olması gerektiği konusundaki tartışmalar ise, günümüzde hala devam etmektedir.”(2010: 874)

Yönetim sisteminde yönetişime yönelik değişim, diğer gelişmelerin paralelinde karşılıklı etkileşim doğrultusunda gerçekleşmektedir.

1.1. Yönetişim Kavramı ve Tarihçesi

Yönetişim, temelde kamu yönetiminin iyi şekilde yürütülmesini ifade eden bir kavramdır. İdarenin tek eksenli olmayıp farklı çevreleri de iş ve işleyiş içerisine katmasıyla, çözümlerin oluşmasını anlatmaktadır. Kamu - sivil toplum ayrımı yerine, kamu çalışanı ile sivil toplumu birbirleri ile etkileşim halinde bütünlemeye çalışmaktadır. Yönetişim kamu - sivil toplum birlikteliğinin yanında iş ve ekonomik çevreyi de içerisine alarak, bir bütünlük içerisinde yönetimin gerçekleşmesini sağlama gibi bir durumu anlatmaktadır. Kaya'nın (2005: 177) ifade ettiği gibi yönetişim ile ülkede; siyasal, idari, ekonomik her düzeydeki işleyiş, bir bütünlük içerisinde gerçekleştirilecektir. Bir başka ifade ile yönetişim, verimliliği azalan klasik yönetim yapısının tek başına hareket etmesi yerine birlikte düzenleme, birlikte yönetim, birlikte üretim ve kamu - özel işbirliğini, ortaklığını içermektedir. Bu durum devletin iş yapması yerine, işlerin devlet organizasyonu ve düzenlenmesi ile yaptırılması olarak açıklanabilir.

Günü kurtarma kararlılığının yerine kalıcı ve uzun vadeli çözümler üreten kamu modeli, yönetişime ihtiyaç duymaktadır. Çünkü yönetişim; Bayramoğlu'nun (2005: 33) ifade ettiği gibi müdahaleci, her şeyi üstlenici kamunun yerini denetleyen, kurallara uygunluğu sağlamaya çalışan, işleyişi kolaylaştıran, hükümet olmadan işleyişi gerçekleştirebilen bir yönetim tarzı olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca rekabeti benimseme, hizmetinin en iyisini yaparak tercih edilen olma, hizmeti bir yük olarak görmekten ziyade görev gereği olarak kabul etme, insan kaynaklarını etkin kullanma, performans değerlendirme ve yapılan işlerde sorumluluk alma gibi birçok fonksiyonu ifade etmektedir.

Yönetişim sistemi, devleti kamu örgütünün dışına çıkararak, kamunun etkin çalışanıyla, sermaye çevresiyle ve sivil toplum örgütleriyle ilişkisinden öte bir yönetim tarzını amaçlamaktadır. "Hükümet olmadan yönetme" yöneten ve yönetilen ayrımının olmadığı, karşıtlığının reddedildiği, eşit şartlar içerisinde birlikte yönetimi

ifade etmektedir. (Bayramoğlu, 2005: 33). Bir başka deyişle, Demirel'in (2012: 33) ifade ettiği gibi kamu ile diğer kurumlar arasındaki sınırları hemen hemen kaldırmakta, toplumu oluşturan değerlerin birlikte yönetim uygulamasıyla eşit seviyede örgütlenebilmelerini sağlamaktadır.

Yönetişim, toplumun örgütlenmesini de kapsamaktadır. Yönetişimle birey, sivil toplum ve kamu çalışanı yönetim sürecine aktif katılabilecek, inisiyatif alabilecek, sorgulama yapabilecek, eleştirilerini seslendirebilecek, hesap sorabilecek, örgütlü bir toplum modeli ile yönetimi gerçekleştirebilecektir. Toplumun merkezi yönetim içerisinde şekillenmesi yerine, toplum kendi öz değerlerini üretecek ve siyasi unsurlarla eş güdüm içerisinde varlığını sürdürecektir. Bu anlamda birey, sivil toplum ve kamusal alanda yönetişimin gelişmesi Tekeli'nin (2012: 145) ifade ettiği gibi devlet ile toplum arasındaki sınırları değiştirecek, yönetim bir toplumsal koordinasyon biçimi olarak varlığını gerçekleştirecektir. Böylelikle yönlendirilen bir toplum modelinin ötesinde öz değerleriyle kendini yaşatabilen bir toplum modeli oluşacaktır.

Toplumlar tek tip insan ve kültürden değil, farklı insan ve değerlerden oluşmaktadır. Bu farklılıklar düşüncelerde, inançlarda, kültürel değerlerde, siyasi beklentilerde, yaşam koşullarında, insanı ilgilendiren her olguda olabilir. Yönetişim farklılıklar içerisinde uzlaşmayı, karşılıklı hoşgörüyü ve bir arada yaşamayı sağlamaya gayret göstermektir. Yıldırım'ın ifade ettiği gibi "Karmaşık, farklılaşmış ve dinamik kurum ve yapıları amaçlarına ulaştırmada kullanılan bir süreç olan yönetim ancak aktörlerin kendi aralarında uyumu ve koordinasyonu sağlamakla gerçekleşir" (2004: 231).

Yönetişim doğrultusunda yapılan analizlerde, özellikle hükümet- toplum etkileşimi üzerinde durulmakta; bu bağlamda, kamu ile kamu dışı alan arasında işbirliğinin geliştirilmesinin, çok kutuplu karar alma mekanizmalarının yaygınlaştırılmasının önemi belirtilmektedir (Yüksel, 2012: 146). Yönetişim Tekeli'nin (2012: 142) ifade ettiği gibi, her tarafa uzanabilen, her işi yapan, her şeyi üreten yapılanma yerine, merkezde yer alan, diğer çevreyle de eşit koşullar içerisinde işbirliği yaparak, yönlendirmeyi gerçekleştiren kamu modelini içermektedir.

Yapılacak işlerin planlanması, tüm paydaşlarca gerçekleştirilecek, iş ve işlerin paydaşlar tarafından bilinmesi ve birlikte uygulanması işleyişi kolaylaştırmaya, sorunları gidermeye, daha iyi çalışma şartlarını oluşturmaya yarayacaktır.

Günümüz devletlerinin yönetim yapılanmalarında belirleyici olmaya başlayan yönetişimin Antik Yunan'da kullanılan dümen tutma kavramında izler taşıdığı ifade edilmektedir (Güzelsarı, 2004: 12). Kürek çeken değil dümen tutan devlet mantığıyla anlatılmak istenen, siyasi yönde karar alma ile hizmet sunma arasında ayrıma gidilmesi, hizmeti farklı kurumların sunmasıdır.

Kavramların şekillenmesi, tarihi süreç içerisinde gerçekleştiğinden, yorumlara dayanılarak çıkarımlara ulaşılmaktadır. Kavramların kesin yargularla, tarihi belgelerle açıklanması kolay değildir. Yönetişimin yeni kullanılan bir terim olmasına rağmen kökeninin belirlenmesine yönelik çıkarımların temelleri farklılık göstermektedir. Yönetişim sözcüğünün kökleri Ortaçağ Avrupa'sına kadar uzanmaktadır; hükümet ya da egemenlik anlamında kullanıldığı gibi (Bayramoğlu, 2005: 32), terimin İngiltere'deki mevcut klasik yapılanmaya karşı bir içeriğe sahip olduğu da söylenebilir.

Özer'in (2012: 3) ifade ettiği gibi İngiliz modelinde yönetim, klasik Westminster modeline meydan okuma şeklinde doğmuştur. Bu modelde seçimler aracılığıyla sağlanan sorumluluk sistemi, meclisin üstünlüğü ve güçlü kabine hükümeti uygulaması söz konusudur. Yasama herhangi bir kuruma karşı sorumlu değildir. Bu sistemde kamuoyu etkindir. Kabine sistemi vardır ve kabine genellikle oyların çoğunu almış partinin üyelerinden oluşur. Parlamentonun kabul ettiği kanunlar dahi seçimlere kadar yürürlükte kalır, halk seçimler sonucu bunları değiştirebilme gücüne sahiptir. Böylece kamuoyunun dolaylı da olsa etkinliği artmış, yönetim sürecinin paylaşım unsurları çeşitlenmiştir. Uzaktan bir yaklaşımla, yönetim vari sisteme doğru bir yönelim ortaya çıkmıştır.

Yönetişim kavramının terim olarak kullanılması ise ilk kez, Afrika ülkelerinin kalkınmasının kamu yönetimini aşan bir fenomen (Özer, 2012: 3) olarak gören

Dünya Bankası'nın (DB) hazırladığı (Güler, 2012: 102), 1989 tarihli Afrika'nın kalkınmasıyla ilgili raporda¹ olmuştur (Zabcı, 57- 3: 156). Kavramın “baş döndürücü yükselişinde” (Bayramoğlu, 2005: 34), DB, Birleşmiş Milletler (BM), İktisadi İşbirliği Ve Kalkınma Örgütü (OECD), Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Ticaret Örgütü ve Avrupa Birliği (AB) önemli rol oynamaktadır. 1989'da sözünü ettiğimiz raporla Dünya Bankası, 1992' de OECD,² 1992'de Türkiye'nin de katıldığı çok sesli ve katılımcı yönetim anlayışının gerçekleştirilmeye çalışıldığı Rio Zirvesi ve Habitat toplantıları 21. yüzyıl devlet modelinde yönetişimin gerçekleşmesini politika olarak belirlemişlerdir. (Es, 2012).

Günümüzde yönetişimin devletlerarası kurumlarda kabul edilip uygulanması için BM çaba göstermektedir. Devletlerin kamu politikalarında yönetim uygulamasının yer alması ölçeğinde DB yönetimlere maddi katkı sağlamaktadır. Yönetimlerin karşılaştıkları güçlükleri araştırmaya ve çözüm üretmeye, sosyal ve ekonomik gelişme ile ülke kaynaklarının etkili kullanımı için bilgiye ulaşım imkânı

---

¹Dünya Bankası'nın Küresel Pazar İçin Yeni Stratejisi: Yönetişim, adlı makalesinde Filiz Çulha Zabcı yönetişim kavramının kullanımıyla ilgili aşağıdaki bilgileri vermektedir:"Yönetişim", Dünya Bankası'nın 1989'da Afrika'da var olan durumu bir "yönetişim krizi" olarak tanımlamasından sonra güncellenen ve diğer uluslararası finans kuruluşlarınca da benimsenen bir kavram oldu. Bu tarihten itibaren, yönetişim kavramı gerek ulusal gerekse uluslararası karar alma süreçlerinde "demokratik" mekanizmaların yaşama geçirilmesini destekleyen bir politikanın "adı" gibi değerlendirilmeye başlandı. Yönetişimin temel unsurları olarak "şeffaflık", "hesap verme", "hukuk devleti", "katılım" gibi değerler ön plana geçirildi ve hem ulusal hem de uluslararası politikaların bu kavramlar etrafında yeniden biçimlendirildiği düşüncesi yaygınlaştı"(2002: 151).

²“OECD, kamu yönetimi alanında üç kurumsal yapıya sahiptir. İlki ve en önemlisi sayılabilecek yapılanma, 1990 yılında kurulan *Kamu Yönetimi ve Yönetişimi* departmanıdır (*Public Management and Governance (PUMA)*). Düzenleyici reformların tespiti ve yürütülmesi bu departman tarafından sağlanmaktadır. İkinci yapılanma Avrupa Birliği işbirliği ile 1992 yılında kurulan ve finansmanın ağırlıklı olarak Avrupa Birliği tarafından karşılandığı *Yönetim ve Yönetişimdeki İlerlemelerin Desteklenmesi* programıdır (*Support for Improvement in Governance and Management (SIGMA)*). Genellikle, önceden Doğu bloğunda yer alan, şimdi ise Avrupa Birliği'ne girmeye aday ya da ileriki zamanlarda Avrupa Birliği'ne dâhil olacak Balkan ve Doğu Avrupa ülkeleri bu programın üye ülkeleridir. Türkiye'de bu programa dâhil ülkelerden birisidir. SIGMA, sayılan üye ülkeleri neo-liberal sisteme entegre etmek için bu ülkelerin kamu yönetimi yapılarını liberal dürtüler sonucunda 'reform'e etmeye çalışmaktadır. Üçüncü yapılanma Asya-Pasific Ekonomik İşbirliği (APEC) ile 2000 yılından beri yürütülen ortaklıktır.”(Zengin: 151)

sağlamaya, yolsuzlukla mücadelede destek veren OECD uğraşmaktadır. Kamu kurumlarında hukukun üstünlüğünü uygulanır hale getirmek ve ekonomik sorunların çözümünde ise IMF devreye girmektedir. Nobel Barış Ödülü'ne layık görülen Avrupa Birliği Komisyonu'nun 2001 yılında yayınladığı "Avrupa Yönetişimi" raporunda yönetişimin yaygınlaşması desteklenmektedir (Palabıyık, 2012: 17).

Yirminci yüzyılın son çeyreğinde yönetişim, Yüksel'in (2012: 147) ifade ettiği gibi, ilk bakışta fazla bilinmiyor ve kullanılmıyor gibi gözükse bile, zamanla anlamı ve kapsamı fazlaca belirgin olmayan ya da muğlak bir terim olarak çok geniş bir kullanım ağına ulaşmıştır.

1.2. Yönetişimin Ortaya Çıkış Nedenleri

Dünyada çok yönlü bir dönüşüm yaşanmakta, bu çok yönlü dönüşüm mevcut yönetimleri meşru ve yapılabilir kılan koşulları aşındırmakta, bu aşındırma süreci yönetimi ortadan kaldırmasa bile kurumsal yapılarda yeni arayışlara yönelimi sağlamakta ve değişim nedenlerine öncülük etmektedir. Tekeli'nin ifade ettiği gibi;

"... Dönüşümün niteliği üzerine dört farklı söylem gelişmiş bulunmaktadır. Bunlardan *birincisi* sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişin, *ikincisi* Fordist üretimden esnek üretime geçişin, *üçüncüsü* ulus devletler dünyasından küreselleşmiş dünyaya geçişin, *dördüncüsü* modernist düşünceden post modernist düşünceye geçişin senaryosunu oluşturuyor. Gerçekte bu dört senaryo birbiriyle ilişkili, biri diğerini tamamlayan senaryolardır..."(2012: 139)

Devletlerin yapılarındaki yönetişime yönelik değişimler küreselleşme ile birlikte farklı alanlar içerisinde bütünü etkileyecek şekilde gerçekleşmektedir. Özdemir'in (2012: 55- 56) ifade ettiği gibi; ekonomik, siyasi ve kültürel boyutları olan küreselleşme süreci, ulus devletin egemenlik, ulusal kimlik, ülkesel, siyasi, toplumsal, idari ve hukuki bütünlük şeklinde sıralanabilen temel niteliklerini büyük ölçüde etkileyen, aşındıran, ulus devleti değiştiren ve yeniden şekillendirmeye

çalışan bir olgudur. Küreselleşme sürecinde, ulus devlet erki uluslararası kurumlar ve diğer aktörlerce aşındırılmakta olup, ulus devletin idari ve siyasi yapısı dönüştürülmekte, güçlü merkezi yapısının yıpratıldığı öne sürülmektedir.

Yeniden yapılanmanın temel nedenleri ulus devletlerdeki uluslararası değişime diğer anlamıyla küreselleşmeye uyumu engelleyen unsurları, farklı değerler içerisinde yeniden oluşturarak uyumunu sağlamak olarak ele alınabilir. Ulus devlet günümüzün küresel sorunları karşısında yetersiz kalmakta, sınırları içerisinde yaşanan problemlerden bazıları için ise aşırı yetkiye sahip olmaktadır. Sadece bir ülkenin vatandaşı olma olgusu değişmektedir. İnsanların, mensubu/ üyesi/ vatandaşı olduğu devletin sınırları dışında diğer ülkenin vatandaşı olarak kalıcı yaşama³ faaliyetleri gerçekleşmektedir.

Merkezi yapılanması tüm yurdu kapsayacak şekilde geniş ağlarla oluşturulmuş ulus devletlerde, yereli ilgilendiren sorunlar ulus devlet açısından küçük kalmaktadır. Günümüzün değişen değer yargıları ve gelişen olanaklarından dolayı yerelin inisiyatif alması ve merkezden bağımsız bazı hizmetleri gerçekleştirmesi beklenmektedir.

Küresel ölçekte gelişen teknolojinin etkisiyle, yerkürenin iletişim ve ulaşım ile birlikte her köşesine kolay ulaşılması, ulusal sınırları aşan olanakların artarak devam etmesi, kazanılan bilginin inanılmaz bir gerçekle ömrünün çok kısa olmasına yol açmaktadır. Değişim ve üretim hızlı olmakta, bilgi alış verişi ise küresel ölçekte engellenememektedir. Ayrıca üretilen değerlerin insanlığın hayatını

---

³2012 yazında Kalkan'ı gezerken, yöre insanlarıyla yaptığımız sohbetlerde, Kalkan'da bir İngiliz belediye başkanı seçilirse şaşırmanın cümlesini duyduğumda gerçekten şaşırmıştım. Kalkan'da yerleşime yönelik yoğun bir İngiliz nüfusu olduğunu ve bunların turistik amaçlı gelen insanlar değil yerleşmek için gelenler olduğunu öğrendik. Kalkan'a gelen İngilizlerden bir kısmı gayri menkul alırken diğer bir kısmı ise iş ve işyerleri kurarak bölgeye yerleşmişlerdi. Kalkan Belediyesi'nin internet sayfasında bu yerleşimle ilgili şu bilgiler yer almaktadır... "Kalkan'ın nüfusu 2008 nüfus sayımlarına göre kış aylarında 2959 kişidir. Yaz sezonunda gelen misafirlerle birlikte 10.000 kişiye kadar yükselmektedir. Yabancı konukların tatil amaçlı aldıkları evleri, kendilerinin olmadığı dönemlerde kiraya vermeleri ile boş kalmamakta, bu yüzden de bu sayı yaz döneminde hiç aşağı düşmemektedir. Kalkan, Türkiye'nin her bölgesinden gelen insanların yanı sıra, çoğunluğu İngiliz vatandaşlarından oluşan çok sayıda insanın bir arada yaşadığı bir beldedir. Yabancı yurttaşlarımızın bir kısmı dönem dönem gelirken, diğerleri yaşamlarının geri kalan kısmını geçirmek için Türkiye'yi tercih edenlerden oluşmaktadır."http://www.kalkan-bld.gov.tr.

kolaylaştırdığı gibi, doğanın felaketine sebebiyet verecek nitelikte olması, insanların beklenti ve ihtiyaçlarının hızla değişmesine neden olmaktadır.

Siyasi ve toplumsal çıkarlar ile piyasaya ve çevreye ilişkin beklentilerin dengede tutulmasını zorlaştırıcı unsurlar, yönetişimin ortaya çıkış nedenleri olarak kabul edilmektedir. İfade ettiğimiz bu gerekçelerden dolayı yönetişimin nedenlerini sıralayacak olursak bunlar; bilimsel ve teknolojik gelişmeye bağlı nedenler, uluslararası kuruluş ve şirketlerin etkisine bağlı nedenler, bireylerin etkinliğini artıracak değişim beklentilerine bağlı nedenler, kamu işleyişinin yetersiz kalmasına bağlı nedenler olarak sıralanabilir.

2.1. Bilimsel Ve Teknolojik Gelişmeler

İletişim amaçlı üretilen teknoloji sadece üretilen ülkede tüketime sunulmuyor, dünyanın her tarafında talep görüyor. Maliyeti yüksek teknolojik ürünlere sahip olmak için yüksek paralar harcanıyor. Alınan ürünler yaygın bir biçimde kullanılıyor. Kameralı ve internet bağlantılı teknolojik bir araca sahip olan insanlar bilgileri, haberleri, resimleri ve gelişen anlık olayları kolaylıkla paylaşabiliyorlar. Paylaşımlar etkilediği gibi etkilenmeye de neden oluyor, kesintisiz iletişim birbirinden çok farklı insanlar arasında hızlı bir biçimde gerçekleşebiliyor.

Yeni yerler görmek, yeni bilgiler öğrenmek, farklı insanları tanımak, etkin olan ya da etkin olmayan yönetim biçimlerini ve uygulamalarını görmek, yönetimler hakkında bilgi edinmek insanların farklı alanlarda beklentilerinin artmasına neden olmaktadır. Teknolojik gelişmeler bu beklentileri karşılayabilecek seviyeye ulaşmıştır. Bu gelişmeler neticesinde ulaşım hızlanmış, uzun mesafeler mekânsal anlamda olmasa bile zamansal döngüde kısalmış, gidiş geliş maliyetleri ucuzlamıştır. Teknolojik ilerleme ulaşım sektöründe konfor ve güvenliği artırarak, seyahatleri kolaylaştırmıştır.

Bilgiye dayalı üretimin devam etmesi ve sosyal ağ içerikli bilgi paylaşımının yaygınlaşması karşısında bunu önleme çabalarının sonuç vermesi mümkün olmadığı gibi anlamlı değildir. Genel iletişim araçları ile birlikte sosyal medyanın devreye

girmesi, bilgiye dair üretilen değerlerin diğer faktörleri etkilemesi, üretime dünyanın dar bile kalması ve uzaya yönelimin olması, bireyleri, toplumları ve yönetimleri etkilemektedir.

2.2. Uluslararası Kuruluşlar Ve Şirketlerin Çıkarları

Birçok ulus devletin bütçesinden daha fazla kaynağa sahip, çok uluslu olarak adlandırılan şirketler, var olan faaliyetlerini yeterli bulmayarak, çıkarlarına gelecek şekilde faaliyet alanlarını yaygınlaştırmaya çalışmaktadır. Dünya ekonomisinin büyük kısmını ellerinde bulunduran bu şirketler, insanların ve toplumların beklentilerinin büyüklüğünü de iyi analiz etmişlerdir. “Ekonomik süreç; iletişim, üretim, ticaret ve finans gibi birçok alanda giderek uluslararasılaşmaktadır.” (Özkan, 2004: 35).

Toplumun ve siyasal erkin küresel değişime engel olması mümkün olmadığından, uluslararası finans çevresi, şirketler ve kuruluşlar küresel çapta çıkarlarını sürdürecekleri değişimi gerçekleştirilmeye yönelmektedirler.

“Küreselleşme süreci çerçevesinde ele alındığında, kurumsal yönetim uygulamalarını güçlendiren ve yaygınlaştıran yasal reformlar ve uygulamalar sadece ülkelerin inisiyatif almaları sonucunda değil aynı zamanda uluslararası sermayenin bir dayatması şeklinde de kendini göstermektedir.” (Menteş, 2009: 176).

Küresel ekonominin büyük payına sahip piyasa aktörleri, yeni durumu kendi çıkarlarına uygun tasarlamak için, ulus devlet yapılanmasının ötesinde uluslararası etkileşime açık, küresel şirketlerin işleyişini kolaylaştıracak modeli inşa edip çıkarlarını sürdürmeyi amaçlamaktadırlar.

“Ulus devlet’in ekonomi düzlemindeki yetkilerinin ulus üstü kurumlara devredilmesinin bir ayağını, küresel çapta üyesi olan örgütler çerçevesinde alınan kararlar oluşturmaktadır. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra geliştirilen Dünya Bankası, IMF, OECD ve GATT gibi örgütler bu süreçte öncü rol oynamaktadırlar. Ulus üstü örgütlerde ikinci ayağı ise, bölgesel işbirliği anlaşmaları oluşturmaktadır. Bu anlaşmalar, ulus devletin karar alma, uygulama ve denetleme gücünü aşındırmakta, ulus üstü (küresel örgütler ve bölgesel anlaşmalar) bir oluşum ortaya çıkarmaktadır.” (Özkan, 2004: 34-35)

Yirminci yüzyılın sonlarına doğru bilimsel gelişmelerin etkisiyle küreselleşen şirketler, işleyişlerini sorunsuz gerçekleştirmek çıkarlarının zarar görmesini engellemek için, sınırlar ötesinde faaliyetlerini hızlandırarak çok uluslu şirketler konumuna gelmişlerdir. Piyasaya hâkim olan şirketler “dünyanın tek bir küresel pazar” haline getirilmesini amaçlamaktadır. Bu durum “yönetişim, aslında uluslararası sermayenin akışını güvence altına alacak koşulları yaratmak içindir” gibi görüşlerin öne sürülmesine neden olmaktadır (Zabcı, 57- 3: 153).

DB, Dünya Ticaret Örgütü, IMF, OECD gibi uluslararası ekonomik kuruluşlar, gelişmekte olan ülkelerde yapısal uyum reformları ile hukuksal altyapıların oluşturulmasını sağlamaktadırlar. “Hukuk, ulus-devletler, uluslararası kuruluşlar, uluslar ötesi şirketler, hükümetler dışı örgütler ve başkaca aktörlerin rol oynayabildiği süreçlerle oluşacaktır” (Yüksel, 2001: 185). Bu düzenlemeler, yabancı sermayenin dolaşımında sıkıntı yaşanan ülkelerdeki güvenliğinin sağlanmasına ve böylece küresel pazar ortamının yaratılmasına yardımcı olmaktadır. Küreselleşmeyle birlikte dünyanın herhangi bir yerinde ekonomik, siyasi ya da sosyal anlamda meydana gelen bir kriz, finans çevresini ve uluslararası şirketleri ve kuruluşları anında etkilemektedir. Bundan dolayı sözü geçen çevre, müdahaleci ve yönlendirici bir politika izlemektedir.

2.3. Aktifleşen Bireylerin Değişim Beklentileri

Ulus devlet yapılarında vatandaşların etkin olmaları, sivil toplum örgütlerinin farklılaşması, sayılarının çoğalması, bireylerin çıkarlarını kollayacak şekilde taleplerinin artması, siyasi yönetimlerin ciddi anlamda sorgulanması, belirli değer kalıplarının etkisinin azalmaya başlaması, sivil toplum örgütlerinin dünya ölçeğinde işbirliği içerisinde olmaları, yönetimleri dar kalıplarının dışına çıkmaya zorlamaktadır.

Bireyler yurttaş kimliğinin ötesinde farklı kimlikler de edinmek istemektedir. Tek kimlikli yurttaşların yerini çok kimlikli yurttaşlar almaya başlamıştır (Tekeli, 1999: 250). Farklı coğrafyalarda yaşayanların birbirleriyle ilişki kurmalarındaki değişim ve kolaylık kimliklere yansımaktadır. Uzak kavramı artık ortadan

kalkmaktadır. Sınırların erimeye başladığı bu dünyada yurttaş olmanın içeriği değişmektedir (Tekeli, 1999: 249). İnsan ilişkilerinde denetimi, belirli kalıplar çerçevesinde kontrolü sağlamak artık olanaksızlaşmıştır. (Özer, 2012: 1). Yönetimler ilişki ağlarındaki bu gelişim karşısında etkilerini yitirmektedir. Küreselleşme ile birlikte daha etkin, akılcı ve verimli bir idarî yapılanma aranmaktadır (Banger, 2012: 11).

Yaşanılan süreçte meydana gelen baş döndürücü değişim, bireylerin farklı beklentilerinin karşılanabilir hale gelmesinin yolunu açmaktadır. Demografik değişimler, ekonomik ve toplumsal gelişmeler bürokratik hizmetin daha kapsayıcı, hızlı ve kaliteli olmasını zorunlu kılmaktadır. İşleyişte etkilenenler, iyi yaşam için daha fazla söz hakkı talep etmektedir. Bunlar daha iyiye ulaşmayı imkânsız görmemekte, içerisinde bulunulan şartları sorgulamakta, teknolojiyi de kullanarak daha iyi yaşam için ısrar ettirmektedir.

Bireyler, yerel yönetimlere daha çok katılımın sağlanmasını ve hesap sorabilme olanaklarının artırılmasını, karar alabilme mekanizmalarında kapsayıcı bir şekilde bulunabilmeyi istemektedir; işleyişin gerçekleşmesinde bilgilendirilmeyi önemsemektedir. İyi ve faydalı olanın yapılmasını bekledikleri gibi neden yapıldığının da bilgisinin verilmesini zorunlu olarak görmektedir. Önemsemeyi, işleyişe katkıda bulunmayı, bilgilendirilmeye değer olduklarının anlaşılmasını talep etmektedir.

2.4. Kamu Bürokrasisinin Tek Boyutluluğu ve Yetersizliği

Kamu idaresinin işleyişinde yetersizlikler, olumsuzluklar, etik olmayan uygulamalar, hantal yapı ve değişimin gerçekleşmemesine yönelik eleştiriler vardır. (Gökçe ve Şahin: 19). Bu durum yeni bir yönetim anlayışının ortaya çıkışına neden olmaktadır. Sonuçlardan çok süreci önemseyen aşırı derecede merkezileşmiş, bağlı olduğu kurallardan kesinlikle taviz vermeyen bürokratik yapılanmanın ve esnek olmayan örgütlenmenin olumlu yönde performansı engellediği anlaşılmaktadır. Bu durum, birey ve toplumun bakış açısından olumsuz görünmektedir.

Küreselleşme ile birlikte hız kazanan çok yönlü değişim dinamikleri tüm toplumların gerek sosyo-ekonomik gerekse kültürel hayatında önemli dönüşümlere yol açmakta, kamu yönetimine ilişkin kavram ve değerler ile kamu örgütleri de bu dinamiklerden yakından etkilenmektedir. Hızlı nüfus artışı ve kentlere yapılan göçler sonucunda toplumun daha etkili ve kaliteli hizmet taleplerinin artması, kamu kurum ve kuruluşlarının bu talepleri karşılamada yetersiz kalması, kamu hizmetlerinin vatandaşların gözünde yavaş, kalitesiz, pahalı ve ulaşılması zor olarak görülmesi, devlete biçilen yeni roller, kamuya ayrılan kaynakların yetersizliği kamu yönetimini değişmesi yönünde sürekli bir baskı altında tutmaktadır. (Kamuda İyi Yönetişim Özel İhtisas Komisyonu Raporu 2007: 1).

İhtiyacın çok ötesinde kadro oluşturularak istihdam sağlanması ve aşırı harcamalara rağmen, hizmet bekleyenlere yönelik verimlilik sağlanamamaktadır. Kurumlarda katı kurullarla birlikte çıkara dayalı işleyişin gerçekleşmiş olması, kamu yapılanmasının devamlılığını olumsuz yönde etkilemektedir.

Kamunun temel sorunlardan birisi geçmişten günümüze gelen yolsuzluğun önüne geçilememiş olmasıdır (Tarhan, 2013: 1). Yolsuzluklar kamuya güvenin sarsılmasına neden olduğu gibi, çalışanlara yönelik olumsuz düşüncelerin oluşumunu da yol açmıştır. Rüşvet ve adam kayırma gibi hukuksuzluğu içeren, etik olmayan uygulamalar güvensizliğin devamlılığına neden olmaktadır.

Kamu bürokrasisinin diğer bir özelliği ise sivillere karşı yetkisinin üstünde güce sahip kamu personeli anlayışıdır. Yurttaşın kamu işlerinde bürokratlara yönelik çekincesi, korkusu ve güvensizliği vardır. Günümüzün gelişen ve değişen imkânlarının etkisiyle, kamu çalışanı - sivil vatandaş ayrımı özellikle sivil toplum nezdinde kalkmaya başlamıştır. Yapılan işten dolayı ayrıcalık sahibi olma şeklindeki değer yargısı yerini, her bireyin kendini değerli ve kendi sözünü geçerli olarak görmesine, kendinden oluşan güveni davranışlarına yansıtmasına bırakmaktadır. Devlete koşulsuz güven geleneğine yüksek seviyede bağlı olan yurttaşlar bile, bürokratların uygulamalarını sorgulamaya ve olumsuz çıkarımları dillendirmeye başlamıştır.

Kamu bürokrasisinin sivil vatandaşlarca sesli bir biçimde sorgulanmaya başlanması, bazı yanlış uygulamaların anında sanal âlemde paylaşılması ve kitlelerce protesto edilir hale gelmesi, bürokratik gelenekleri değişime zorlamaktadır.

2. YÖNETİŞİMİN İLKELERİ

Bilgi çağında bireylerin her türlü bilgiye kolay ulaşmasıyla beklentiler farklılaşmakta, bu durum yönetimin değişimini kaçınılmaz kılmaktadır. Kamu yönetiminin sadece bürokratlara bırakılmış bir alan olma özelliğini anlamını yitirmektedir. Bireylerin sivil örgütlenmelerle yönetime aktif katılımı, ekonomiyle alakalı kuruluşların siyasette ve gelecekteki koşulların belirlenmesinde söz sahibi olması, denetim ve denge unsuru olarak devletin varlığı, yönetişimin temel dayanaklarını oluşturmaktadır.

Kamu, sivil toplum örgütleri ve ekonomik kuruluşların işbirliğinin sadece devletin sınırları içerisinde kalması olağan değildir. Söz konusu örgütlenme, kendi ulus sınırlarını aşarak uluslararası yapılanmalara gitmekte ve uluslararası etkileşim içerisinde olmaktadır. Ortak bilinçle ve sınırlar aşarak gerçekleşen yönetim, kırtasiyeciliği azaltmak, verimlilik, etkinlik, açıklık, hesap verebilme, katılımcılık, toplumsal sorumluluk gibi yönetişim ilkelerini uygulamak zorundadır. Yıldırım'ın ifade ettiği gibi, “Anti-demokratik uygulamaların sürdürülüp yönetişim kavramının bir makyaj olarak kullanılmaması için yönetişimin bir mekanizma, bir süreç, bir bütün, bir yöntem olarak kavranması gerekir.”(2004: 197).

Yönetişim bir bütün olarak kabullenilip, ilkeleri uygulanabilirse yönetişim amaçlı değişim gerçekleşecektir.⁴ Dünya genelinde ve ülkemizde yönetişim ilkelerinin uygulanmasının nedenleri başlıklar halinde aşağıda anlatılmaktadır.

---

⁴ Taksim Gezi Parkı'nda yaşananlar Mümtaz'er Türköne'nin ifade ettiği gibi “Kötü Yönetişime” örnek bir olaydır. Sivil toplum bir yanlış uygulamayı düzeltme talebinde bulunacak, bu talep görmezden gelinip haksız bir şekilde orantısız güç kullanılarak bastırılmak istenecektir. Olay toplumsal bir sorun haline getirilecektir. Buradaki yanlışlık yönetimdeki tek boyutluluğun göstergesidir (Türköne; 2013).

2.1 Kırtasiyeciliği Azaltmak

Kamuda işleyişin gereksiz formaliteler ve işlemlerle sürdürülmesi kırtasiyeciliği ifade eder. Biçime önem verilir görev ikinci planda kalır. İşlemler gerçekleşmemiş olsa bile yapılmış gibi belgelenmesi önemlidir. Bürokratik işleyiş ayrıntılı kurallara ve usullere bağlı kalınarak yürütülür. Kaynaklar ve emek usulsüzce harcanır.

Şekilciliği benimsemiş kamu modeli katı savunmayı da içermektedir. Yapısı güçlüdür. Mücadele edilmesi ve sonuç alınması kolay değildir. Bu durum bürokrasiye güven sorununun oluşmasına neden olmaktadır (Eryılmaz ve Eken, 1995: 32).

Yetki, merkezi idarenin devretmediği güçtür. Bu durum bürokrasinin her alanında hissedilir. Evrakları imzalamakla görevli tek yetkili olması, imzaların yetkili olmadığı için bekletilmesi, yukarıya sorma anlayışı ile zamana yayılması, gelen taleplerin, şikâyetlerin zamanında değerlendirilmeyip gereğinin yapılmaması kırtasiyeciliği göstermektedir. Özellikle toplumun sorunlarıyla ve beklentileriyle alakalı olmayan gereksiz formalite ve işlemler fazladır.

Yönetişimle amaçlanan kırtasiyeciliğin azaltılmasıdır. Bu değişim kamunun asıl işlevini yürütmesine neden olacağı gibi, yetki devri kolaylaşacaktır. Kurum amirinin yokluğunda imzalanmayan evrak olmayacak, işleyiş hız kazanacaktır. İşlemler toplumsal hayattaki işleyişe bakılarak değerlendirileceğinden, kamunun etkinliği artacaktır.

Bilgi teknolojisinin üretimi kamu kurumlarındaki işleyişi kolaylaştırmaktadır. Elektronik sisteme ayak uydurabilen yapılanma, formaliteyi önemsemezse uygulamalara aşırı önem vermezse işleyiş kolaylaşacaktır. Yönetişimle amaçlanan, işleyişi zamanında sorunsuz gerçekleştirmek ve bireylere keyfi zorluklar çıkararak yük oluşturmamaktır.

2.2. Verimlilik

Kaynakların en kısa zaman dilimi içerisinde, en iyi şekilde kullanılıp, en iyi sonucun alınması verimliliği ifade etmektedir. Klasik kamu yapılanmasında beklenen hizmetler ya da işlevler hızlı ve etkin olarak zamanında yerine getirilmediğine yönelik eleştiriler vardır. (Gökçe, Şahin: 19).

Bugün gelinen noktada görev, yetki, sorumluluk ve kaynak dağılımı açısından hem merkezi yönetimde hem de yerel yönetimlerde karmaşık bir idari, mali ve hukuki yapı yaşanmaktadır. Kamu hizmetlerinde etkinlik ve verimlilik kaybolmuş, her şeyin Ankara'dan çözümlenmek istendiği katı merkezi bir yapı ortaya çıkmıştır. (Çuhadar, 2005: 14)

Aşırı merkezileşme sonucu görev, yetki, sorumluluk ve kaynak dağılımı açısından karmaşık bir idari, mali ve hukuki yapı oluşmuş, kamu hizmetlerinde etkinlik, verimlilik ve rasyonel kaynak kullanımı gerçekleştirilememiştir. (Lamba, 2010: 148)

Kaynaklar ile sonuç arasındaki bağlantı olumsuzdur. Kaynakların kâğıt üzerinde gösterilen doğru kullanımı, verimliliğin önüne geçmektedir. İşleyiş için kullanılan her olgu bürokratik kıstas içerisinde değerlendirilir, kurum görevini tam anlamıyla yerine getirmese bile çalışır görünür. Kaynakların etkili değerlendirilmemesi sonucu ürünlerin yetersiz olması, hizmete ihtiyaç duyanların bekletilmesi, taleplerinin zamanında karşılanmaması gibi sorunlar yaşanır.

Yönetişim uygulamalarında hizmet amaçlı kullanılan her değer sonuca olumlu yönde katkı sağlar. Verimlilik ile insan gücü ve diğer kaynakların daha azıyla daha fazla hizmet üretilmesi, birim maliyetlerin düşürülmesi ifade edilir (Toksöz, 2003: 180). Girdileri azaltmak, ihtiyaç duyulan her türlü materyali etkin kullanarak çıktıları işe yarar şekilde artırmak amaçlanır. Az girdiyle yüksek verimlilik hedeflenir (Kutlu, 2006: 72). Materyalin gereksiz yere kullanımının önüne geçmek, amaç doğrultusunda değerlendirilmesini sağlamak ve malzemeye zarar gelir anlayışı ile depolarda ya da kamu kurumlarında saklanması önüne geçilmek istenir.

Kamu kurumlarına tahsis edilecek her türlü materyalin, amaca uygun verilerle donatılmış şekilde tedarik edilerek işleyişe katılması planlanır. Personelinden araçlarına binasına kadar her türlü girdi, verimlilik hesaplanarak kamu kullanımına

sokulur. Planlı ve verimli bir işleyiş sağlanarak hizmetin standartları artırılır, Toksöz'ün ifade ettiği gibi kalite üretildiği zaman verimlilik sağlanmış olur (2008: 180).

Kurumda personel fazlalığının yerine kalitesi ve işleyişe katkısı, araç gerecin çokluğundan ziyade işe yararlılığı, harcamaların yüksekliğinin yerine etkin ve yerinde olması yönetimle gerçekleştirilmek istenir. Hizmet amaçlı tüm girdiler, sonuca olumlu yönde etki edecek şekilde en iyi kullanımı sağlanarak, etkin bir sonucun oluşumu beklenir.

2.3. Etkinlik

Etkinlik, kurumun hedeflediği sonuçlara zamanında ulaşmasıdır. Planlamanın en iyi şekilde yapılması, programın başarılı bir şekilde uygulanması, amacın en iyi derecede gerçekleşmesidir. Sonuçlar hedeflerle karşılaştırıldığında uyumluluk oranı etkinliğin boyutunu gösterir.

Yönetişim anlayışında etkinlik önemlidir. Verimli çalışmanın gerçekleşmesi ile güveni artıran bir sonuç kurumun etkinliğini gösterir. Karakuş (2012: 31) bu durumla ilgili olarak şunları belirtmektedir;

“Etkinlik, sonuca ulaşmada gösterilen başarı olarak ifade edilmekte olup; uzun dönem vizyonu koruma, kaynakların etkin kullanımı, bunun için teknik donanım, insanların birtakım kaygılarına karşı duyarlı olma, bu kaygıların ifade edilebildiği ve çözüm arandığı bir ortam yaratma gibi kriterlerle ölçülmektedir.”

Başka bir deyişle, mesaisi belirli kuralları gerçekleştirme yerine, personelinin içerisine girebilen, işi paylaşabilen, yapabilen, yapmaya yönelik eylem sarf edebilen, kamu kurumunu dışarıya açabilen, dışarı ile bütünleşebilen, vatandaşın faydasına çalışabilen, sivil toplumun kuruluşlarını da çalışmalara katabilen bir bürokratik işleyişin gerçekleşmesi beklenmektedir. Soylu'nun (2012: 78) ifade ettiği gibi etkin yönetim için;

“...yönetişimin etkinliği, sadece devlet kurumlarının performansına bağlı değil; aynı zamanda özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşın hem bireysel olarak hem de birlikte çalışma şekillerine ve çözüm üretme de hareket etme hızlarına bağlıdır. O halde,

etkin bir yönetim için ilgili bütün tarafların etkin bir işbirliği içerisinde olması gereklidir.”

Sivil toplumun sadece oy ya da görüşle değil, işleyiş içerisinde yer alarak sorumluluk üstlenmesi, yönetimin temel değerlerinden birisidir. Kurumun çalışmasında tüm katmanlar aktif görev üstlenir ve sorumluluklarını yerlerine getirirlerse etkinlik artar. Kamu politikalarının oluşturulmasında katılımcılığa dikkat edilmesi, kamunun vatandaşın güvenini kazanmasına ve politikaların ya da planlamaların gerçekleşmesinin sağlanmasına yardımcı olacaktır. Toksöz’ün (2008: 10) ifade ettiği gibi; “Kamu politikalarının vatandaş odaklı ve etkili olabilmesi ancak bu şekilde sağlanabilir.”. Katılımı artırmak, katılanları etkinleştirerek sıcak ilişkiler oluşturmak ve sonuca endekslenmek, etkin süreçle amaçlanmaktadır. Kamu çevresinin bu şekilde işlevselliği, kamu uygulamalarının kabul edilebilirliğine neden olacağından, sonuca endeksli bir kamu anlayışına geçilmiş olacaktır.

2.4. Açıklık

Gizlilik içermesi geleneksel kamu yönetiminin temel paradigmalardan biridir. Yönetimle alakalı planlamaların, bilgilerin, belgelerin, işleyişin, sorunların, açıklanmasında isteksizlik vardır. “Ülkemizde kamu bürokrasisi, yapı ve işleyiş bakımından ’gizlilik’ ve ’resmi sır’ esasına göre örgütlenmiştir. Gizlilik ve resmi sır, genel bir kural, açıklık ise istisnadır.” (Eryılmaz ve Eken,1995; 30).

Kamu perdelerinin kapalılığı, açılması zor bir kutu şeklinde işleyişi, sorunları artırmaya ve güvensizliğin devamlılığına neden olmaktadır. Gizlilik ilkesinin işletildiği yönetimlerde yolsuzluk, rüşvet gibi ahlaki olmayan eylemlere insanlar alışırken, gizliliğin temel amaçlarından birisi olan tarafsızlık ilkesi de işletilememektedir. Yılmaz’ın (1999: 333-334) ifade ettiği gibi, yönetimin işleyişini sır gibi saklaması elindeki bilgi ve belgeleri açıklamaması, güç olarak algılansa da yönetilen açısından güvensizliğe yol açmaktadır.

Yönetimin kapalılığı, sır içerisinde varlığını devam ettirmesi, bireye ve topluma verilen değeri gözler önüne sermektedir. Kapalı bürokratik gelenek, işleyiş

içerisinde olmayan insanları değersiz gördüğünden ya da bu insanlara yönelik güvensizlik olgusuna sahip olduğundan, sivil topluma kapısını kapatmaktadır. Açıklığın geçerli olmadığı bir yapı içerisinde işleyişini devam ettirmektedir.

Gerçek anlamda ise, bilgilendirme, bilgi verme, bilgi kanallarını erişir kılma, bilgilenmeye ihtiyaç duyanların çabasını hoş karşılayarak gereken kolaylığı sağlama, insana verilen değeri göstermektedir.

Yönetişimdeki açıklık ilkesi, yönetimde saydamlığı, görünebilirliği, ulaşılabilirliği, haberdar edilebilirliği ifade etmektedir. Bu ilke ile kamu faaliyetleri iç denetim dışında, dış denetime de açık hale gelmektedir. Kamu kaynaklarının kullanımı, birey ve toplumun katkısı sağlanarak gerçekleştirilmekte ya da en azından sivil topluma bilgi verilmesine dayanmaktadır. Bir nevi bu uygulama ile sivil topluma bilgi verildiği gibi hesap da verilmektedir. Birey ve toplumdaki değişim ve beklenti bu uygulamaların gerçekleşmesine neden olmaktadır. Al'ın (2002: 228) ifade ettiği gibi demokratik gelişme, yönetimi kaçınılmaz olarak açıklığa zorlamaktadır.

Yönetimde açıklık ilkesinin işlevselliğini, bilgi toplumundaki gelişen teknolojik imkânlar zorunlu kılmaktadır. Okuyan, araştıran, sorgulayan, aktif bir şekilde hayat sürecinde yer alan özgür bireyler, her alanda olduğu gibi kamu alanında da gizliliği kabullenmeyecektir. Özgür yurttaş, etkin yurttaş, sorgulayıcı tavrıyla doyurucu bilgi arayışı içerisinde olacaktır. Bu arayış yönetimi açıklık ilkesinin uygulanmasına yönlendirecektir. Çünkü bu ilke vatandaşların belgelere erişim hakkıyla ilişkilidir. Sivil toplumun, bu hakları doğrultusunda işleyişin gerçekleşmesini beklemesi ve işleyişe müdahalesi kaçınılmaz olacaktır.

Karakuş'un (2012: 24) ifade ettiği gibi, " Bireylerin bilme hakkı (people right to know) hükümetin eylemlerine ilişkin kamuoyunun bilgi edinme hakkıdır. Bu nedenle, kişilerin bilme hakkı günümüz devletin şeffaflığı ile birlikte anılmaktadır." Açıklık ilkesinin demokratik yönetim, gün ışığında yönetim, şeffaf yönetim gibi kulağa hoş gelen anlamdaş kavramları vardır. Yönetimin işleyişinde etkilenenlerin yönetim sürecinin her aşamasını öğrenmeleri doğaldır, olması

gerektirir. Karşı karşıya kaldıkları koşul ve davranışları bilirlerse ve kendilerince muhasebesini yaparlarsa davranışlarındaki uyum bilinçli ve istekli olacaktır. Dayatma ya da zorlayıcı unsur devre dışı kalacaktır. Açıklık ilkesinin uygulanması kapalı kapıların arkasına yönelik merakı sonlandıracaktır. Netice itibari ile özel alan olmayan kamunun topluma açık olması zorunludur.

2.5. Hesap Verilebilirlik

Toplumsal, siyasal, ekonomik problemlere/sorunlara neden olan, etik kuralların dışındaki uygulamalar geleneksel kamu işleyişinde gerçekleşmektedir. Bunlar kamu otoritesini sarstığı gibi, kamuya güveni de ortan kaldırmaktadır. Yolsuzluk, rüşvet, torpil, liyakatsizlik gibi davranışların görülmesi (Yılmaz ve Kılavuz: 2002: 19), kamunun bu tür sorunları engellemeyi sağlaması bir yana bunların yaşandığı yer haline gelmesi, birçok anlamda bireylerde olumsuz etkiye neden olmaktadır.

Ahlaki değerler içermeyen uygulamaların varlığı yönetimi istikrarsızlaştırmaktadır. Ekonomik olarak sorunları artırmaktadır. Kurumlardaki işleyişin saydam olmaması, hesap verme sorumluluğunun tam olarak işlememesi, yolsuzluğa da neden olmaktadır. Bunlar sadece ülkemiz kamu anlayışının değil küreselleşen dünyanın ortak sorunudur.

Kamu yönetiminde hesap verilebilirlik anlayışının evrensel kriterler içerisinde varlığı Akcagündüz'ün (2012: 324) ifade ettiği gibi gereklidir: "İyi işleyen bir devlet yönetiminde, kamu kurum ve kuruluşları her zaman hesap verebilirliğe tabidir.". Çünkü Samsun'un ifade ettiği gibi;

"Hesap verilebilirlik, modern yönetimin teori ve uygulamasında anahtar kavramdır. Bu kavram, yöneticilere belirli bazı görev ve vazifelerini yerine getirmeleri ve vazifeleriyle ilgili kural standartlara uymaları konusunda bir takım sorumluluklar yüklemek anlamına gelmektedir. Böylece, yöneticilerin faaliyetlerine ilişkin rapor ve hesap vermekle yükümlü olduğu kişi açıkça belirlenir ve yönetici iyi performans gösterdiğinde ödüllendirilirken yetersiz performansının sonuçlarına katlanır."(2012: 18).

Geleneksel hesap verme sorumluluğunda kamu erkinde gerçekleşen işleyişte sonuçlardan çok girdiler ve süreçlere odaklanılmaktadır. Denetim, hata ve usulsüzlüklerin tespitine yönelik basit, tek boyutlu bir faaliyet olarak tasarlanmakta ve uygulanmaktadır.

“Geleneksel yönetim anlayışının hesap verebilirlikle ilgili yaklaşımı; organizasyonu kapalı bir sistem olarak algılaması, iç denetim ve kontrole dayanması, personel üzerinde yalnızca üstlerin değerlendirmesini esas alması, çalışanların topluma değil, salt üstlerine sadakate dayalı hizmet yürütmesi, denetimde bir çeşit törenciliğe neden olması, girdi merkezli düşünerek çıktılara ya da sonuçlara ve dolayısıyla performansa dayanmayan bakış açısı nedeniyle siyasal ve toplumsal beklentilere cevap verememiştir.” (Eryılmaz ve Birlikcioğlu, 2011: 33).

Yönetişim sisteminde, cevap veremeyen hesap verilebilirlik anlayışı kabul edilmemektedir. Hesap sorma gücüne sahip kurum sadece bürokrasinin kendisi olamamalıdır. Yayla'nın (1998: 3574-3579) ifade ettiği gibi yönetilen ve yöneten etkileşimi içerisinde, yönetimin dayandığı temel unsur olan birey ve toplumun hesap sorma hakkı olmalıdır.

Hesap verilebilecek bürokrasi yanında kamu yönetiminde etkilenenler, sivil toplum kuruluşları, basın, uluslararası kuruluşlar da olmalıdır. Tek boyutlu hesap verme anlayışından çok boyutlu hesap verebilme anlayışına geçilmelidir. Akcagündüz'ün (2012: 324) ifade ettiği gibi, kamusal ve özel yetkilerin yanlış kullanımı ve suiistimali kontrol altına alınmalıdır. Kaynakların amaca uygun yerli yerinde kullanımı sağlanarak, harcamaların denetimi yapılmalıdır.

Yönetimin, harfiyen kurallar çerçevesinde gerçekleşmesinin yerine, içerisinde bulunan şartlar ve imkânlar düşünülerek, sonuca endeksli işleyiş pratiğe yansımalıdır. Yönetişim sisteminde mali kaynakların kullanımı, zamanın tasarrufu, emeğin gücü ve yerinde işleyişe katılımı, değerlendirilmesi gereken yan kaynakların devreye sokulması, sorgulanan ve uygulamada dikkat edilen unsurlardır.

Bir nevi risk alabilen kamu personeli modeli arzulanmaktadır. Risk şahsi bir gayeden değil kamu adına gereklilikten kaynaklanmaktadır. Etkin bir kamu yönetimi, hesap vereceği çevrenin duyarlılığını anlarsa, işleyişini bu duyarlılığa göre

şekillendirir. Yönetişim aşamalarının işlevselliği, modern, sorgulayan, sonuca götüren personelle birlikte yönetim süreci gerçekleşirse önemlidir. Hesap verilebilen çevre, sonuçlardan etkilenen çevre olursa, hesap sormanın da bir anlamı, değeri ve rahatlatıcı etkisi olur. Yönetişimde kamuya düşen görev bunu gerçekleştirmektir. Hesap verilebilirliğin etkin bir şekilde işletilmesi, yönetimde etkilenenlerin eşitlik olgusuna olan inancını da yükseltir.

Hesap verilebilirlik ilkesinin etkinliğiyle çalışanların uyarılması veya cezalandırılması, usule uygun olmayan istekleri ve hareketleri azaltır. (Akcagündüz, 2012: 322). Sonucu olumsuzlaştıracak, şahsi çıkar sağlayacak durumlara yönelmelerin önüne geçilmiş olur. Kesim'in bu konuda ifade ettikleri anlamlıdır;

“Hesap verebilirlik ve şeffaflık uygulamalarının hayata geçirilmesi ve bu ilkelere etkin bir şekilde işlerlik kazandırılması ile ülkemizde de kaynakların etkin, verimli ve tutumlu bir şekilde kullanılması yanında, toplum vicdanını son derece rahatsız eden, hukuk devleti ilkelerini zedeleyen, siyasi otoriteye duyulan güveni zaafa uğratan, genellikle iltimas, rüşvet, yozlaşma ile eş anlamlı olarak kullanılan yolsuzluklarla mücadelede de etkili sonuçlar almamız mümkün olacaktır.”(2012: 280)

Etkili sorgulama ve hesap verebilme zorunluluğu yönetimi, etkin olmaya yönlendirir. İşinin uzmanı bürokratlar görevlere getirilir. Kamu etkinliği her yönüyle artırılır. Yönetişimde asıl olan hesabın en iyi şekilde verileceği sonucu, tüm yönleriyle başarılı bir şekilde gerçekleştirmektir.

2. 6. Katılımcılık

Katılımcılık, yönetim sürecinde sivil toplumun varlığını ve etkinliğini ifade eden bir kavramdır. Vatandaşlık bilinci ve örgütlenme kültürü, katılımın gerçekleşmesi için toplumdaki bireylerde olması gereken özelliklerdir. Bilinçlenmenin olmayışı örgütlenmeyi etkilemekte, örgütlenemeyen toplum yönetimi etkileyememektedir. Ülkemizde sivil toplum örgütlenmesinin yeterli olmayışı ve bireylerimizin örgütlenme içerisinde yer almayışları, kamu işleyişini olumsuz yönde etkilemektedir.

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etütler Vakfı (TESEV) ile Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi'nin ortak çalışmasıyla 7-8 Ocak 2005 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen Yerel Yönetişim Ve Yoksulluğun Giderilmesi toplantısı sonuç raporunda katılımcılıkla ilgili varılan sonuç düşündürücüdür:

“Devletin katılımcı olmamasının nedenleri arasında sivil toplumu henüz etkili bir aktör olarak tanımaması ve ‘Türkiye’deki devlet geleneği ve politik kültürden de kaynaklanan’ güvensizlik temelli bir ilişkinin olması olarak açıklanabilir. Merkezi yönetim ve kamu kuruluşları kademesinde demokratik katılımcılığın geliştirilmesi için önce bir zihniyet değişikliğine gidilmesi gerektiği katılımcılar tarafından ifade edildi.” (2007:234).

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de ciddi sosyal sorunlar yaşanmaktadır. Etkin vatandaş örgütlenmesinin yeterli olmayışı, sivil toplum örgütlerinin problemlerin çözümüne katkısını sınırlamaktadır. Kamu uygulamalarında gerçekleşen olumsuz unsurlar Altay’ın ifade ettiği gibi sorunlara neden olmaktadır:

“Örneğin sosyal sorumluluk projeleri bu anlamda değerlendirilebilir. Çünkü kamunun sunduğu mal ve hizmetlerde yaşanan problemler ki, bunlar eş dost kayırmacılığı, rüşvet, irtikâp, oy avcılığı gibi biçimlerde ortaya çıkmaktadır, kaynak dağılımının etkinliğini bozmaktadır.” (2013)

Geleneksel kamu yönetimi anlayışı çalışanlar açısından da katılımcı değildir. İdari görev sahibi bürokratlar etkin bir katılım ve karar verme ağıyla kuşatılmışken, diğer personel sınırlı bir katılım boyutuna sahiptir. İşleyiş içerisinde bulunanların katılımının olmaması ya da sınırlılığı, yönetimin çalışanlara güvenmediğini göstermektedir.

Yönetişime yönelik değişim süreci katılımcı demokrasilere yönelik seyir göstermektedir. Yıldırım’ın (2004: 198) ifade ettiği gibi; “Yönetişim aktif vatandaşlık kavramıyla son derece yakından ilgili bir kavramdır.” . Çoğulcu bir demokrasi açısından gerekli yeni bir kamu modeli, katılım yönünden, kamusal kararlardan doğrudan veya dolaylı olarak etkilenebilecek herkese açık olmalıdır (Karadağ, 2006: 30). Ateş ve Nohutçu’nun (2013: 256) ifade ettikleri gibi yönetim anlayışının işlevselliğinde katılımcılık etkin bir aşamadır .

Yönetişimle amaçlanan etkin birey modelinin oluşumunu sağlayacak kamu anlayışını gerçekleştirmektir. Bireyin ve toplumun buna ihtiyacı olduğu gibi, artarak devam eden sorunlar ve çözüm için yönetim değişimi gereklidir. Tekeli'nin ifade ettiği gibi, "Daha iyi işleyen, insanların katılmayı yararlı bulacakları, katılmayı özendirici kamu alanı oluşturabilmenin yolları geliştirilmelidir." (2012; 100). Katılım erkinin oluşumu sadece kamu personeli ile sınırlandırılmayıp, Eryılmaz'ın (2002: 28) ifade ettiği gibi yönetilenleri de kapsmalıdır

Yönetim sürecinde paylaşımın gerçekleşmesi, toplumsal sorunların çözümünde iş gücünün ağırlığını dağıtacaktır. Sorumluluk sadece belli kesimlerce değil, katılımın arttığı boyutta herkesçe paylaşılacaktır. Başarı ya da başarısızlık tek bir çevreyi ilgilendirmeyecek, bir bütünü ilgilendirecektir.

Katılım ağının genişlemesi ve sahiplenme anlayışının kabullenilmesi, sorumluluk bilincini güçlendireceği gibi denetimi de etkinleştirecektir. Bürokratik durağanlık yerini aktif çalışkanlığa bırakacaktır. Katılımcı anlayışla etkin çevre genişleyecek, yönetim erkinin zorlandığı durumlar öğrenilecektir. Dışarıdan bakınca kolay gelen işleyişin zorluğu anlaşılacak, rahat konuşma ve bilinçsiz eleştiri yerini, tutarlı ve dikkatli eylemlere terk edecektir.

Günümüz dünyasının içerisinde bulunduğu sorunlar artmakta, bunun çevreye etkisi büyümektedir. Bu durum devam ederse dünya yaşanılmaz bir yer olacaktır. Çevre felaketinin boyutları anlatılamayacak kadar olumsuzdur, silahlanma çılgınlığı ise devam etmektedir. Tüketimdeki aşırılık, doğanın tükenmesi anlamına gelmektedir. Yaşamsal boyutumuzla alakalı felaketler dizisinin engellenmesi, çok yönlü katılımın sağlanmasıyla mümkündür. Tekeli'nin (2012: 143) ifade ettiği gibi bireyler gerçek anlamda sorumluluklarının farkında olmalıdır;

"Devletle birey arasındaki ilişki himayecilik (patron-client) türündeki bir ilişki değildir. Himayecilik ilişkisinde birey, zafiyeti olan, kendisi adına başkasının eylemde bulunmasını beklemekte olan kişidir. Oysa yönetim sisteminde eylemde bulunma kapasitesine sahip bireylerin ya da aktörlerin varlığı öngörülmektedir. Kendi gereksinimlerini algılayacak, çözümü için tek başına ya da bir ortaklık içinde eyleme girişeceklerdir. Böyle bir yönetim sisteminin işlerliği toplumda yer alan bu aktif aktörlerin kendi kendini yönlendirme kapasitesine sahip olmalarıyla, yani yurttaş

olmalarıyla, hak arayabildikleri kadar sorumluluk yüklenebilmeleriyle yakından ilişkilidir.”

Katılımcı anlayışın etkinliği, bilginin kullanılmasıyla alakalıdır. Katılım hak olduğu kadar, ciddi anlamda eylemselliği de içeren bir sorumluluğu yüklenmek demektir. Yönetim sürecinin, sadece kamu çalışanlarının sorumluluğuna bırakılmayacak kadar ciddi bir görev olduğu tüm yönleriyle ortadadır. Katılımı gerçekleştirebilen birey ve toplum, bilinç içerisinde eylemlere yönelecek, kararlar ve işleyiş daha gerçekçi bakış açısıyla oluşturulacaktır. Etkilenen ve etkileyen çevre birlikte hareket ederek sonuçları oluşturursa, gelinen noktada olumsuzluk dahi olsa suçlu aranmaz ve tüm çevre sonuçlara katlanır.

2.7. Toplumsal Sorumluluk

Devlet toplumsal sorunları üstlenir ve çözüm için çalışır. Geleneksel kamu yönetimi anlayışında, sorunları üstlenmede paylaşım içerisinde olmaz. İşbirliğine kapalı anlayışın olması, vatandaşları her şeyi devlette bekleme kolaycılığına yönlendirmektedir. Olumlu olumsuz yaşanan her durum devlete mal edilmekte, sorunlar karşısında yetkililerin çözüm üretmesi beklenmekte, bu gerçekleşmediği zaman yönetim suçlu görülmektedir.

Yönetişim sisteminde, kavram olarak sorumluluk karşılıklı etkileşimi içerir. Sivil toplum yönetim işlerinin gerçekleşmesinde görev sahibidir. Kamu ile hizmetinde yararlananların etkileşimleriyle yönetim şekillenmesini ifade etmektedir.

Sorumluluk sahibi bireyler toplum içerisinde örgütlenebilme haklarını kullanabilecek ve sivil toplum kuruluşları kurmayı, gereklilik olarak görecektir. Toplumsal sorumluluğun değerini bilen kamu erki, toplumun sivil kesiminin hareketlenmesinde rahatsızlık duymayacak, bunu özendirecektir. Hareketlilik tüm yönleriyle toplumu ilgilendirdiğinden, toplumun faydasına olacak verimli hizmetler gerçekleşecektir. Tekeli'nin (2012: 142) ifade ettiği gibi; “Yönetişim, yönlendirmekte sorumluluk dengesinin devletten sivil topluma doğru kaymasını

işaret ediyor. Çok aktörlü bir sistemin birlikte, karşılıklı etkileşimle yönlendirme (steering) sürecini öneriyor.”

Birey ve toplumun sorumluluk duyarak hareketlilik içerisinde olması, sivil toplum örgütlerini kurması, kamunun hizmet alanında isteğe dayalı bir mecburiyetlilikle görev alması, toplumun her kademesinde bilinçli davranışların şekillenmesi, yönetimi güçlendirecektir. Tek yönlü sorumluluk anlayışının getireceği sonuç tek yönlü olacaktır. Sadece sorumluluğu bürokrasinin üstlenmesi kamunun lehine olmadığı gibi kurumun hizmet alanında olanların da faydasına olmayacaktır. Sorumluluk, bütün olarak üstlenildiği zaman hizmetler bir nevi tümünden gerçekleşir, yükün taşıyıcısının fazla olması ağırlığa neden olmaz, hafifletirir. Toplumun yönetim içerisinde sorumluluk üstlenmesi, yönetimin verimliliği için gereklidir.

2.8. Kanunlara Bağlılık

Kanunlara bağlılık, hukukun üstünlüğünü içeren yapılanmadır. Toplumsal yapılanmamızda normların uygulanışında eşitliği içermeyen uygulamalar gerçekleşmekte, hukuk kuralları yazılı olarak var olmasına rağmen işleyişteki sorunlar, kuralları adeta etkisizleştirmektedir. Bürokrasi içerisinde olan yetkililerin kırmızı ışık kuralına uymaları, büyük bir saygınlık olarak sunulmaktadır. Yapılması gereken, bireyin konumuna göre değişebilmektedir.

Yönetişimin temelinde, evrensel anlamda geçerliliği olan hukukun üstünlüğü anlayışı vardır. Akcagündüz'ün (2012: 325) ifade ettiği gibi her çevreyi bağlayıcı yetki olduğu kabul edilmektedir; “Yönetişimin temel ilkelerinden olan hukukun üstünlüğü ilkesi, kurumların, adil olarak oluşturulan yasal çerçeve içerisinde hareket etmeleri ve kişilerin kendi davranışlarına kanunun tatbik edilebileceğini kabul etmeleri anlamına gelmektedir.”

Yönetişim hukuk devleti ile bağdaşan, uyum açısından hukuk normlarının temel olduğu yönetim anlayışıdır. Özkan'ın ifade ettiği gibi ülkemizin hukuk anlayışında değişimlere rağmen sorunlar vardır;

“Hukukun üstünlüğü ilkesini benimsemiş demokrasilerde önce devlet değil, birey gelmektedir. Devlet mekanizması, bireye hizmet etmekle görevlidir. Oysa Hukuk devleti olma yolunda çaba harcayan ülkemizde toplum hayatının büyük çoğunluğunu devlet şekillendirmekte, ‘kamu yararı’ adı altında hak ve özgürlükleri kısıtlayıcı birtakım düzenlemeler yapılabilmektedir.”(2004: 114).

Doğal olarak insanların yasal taleplerini kısıtlayıcı hiçbir etkinlik kabul edilemez. Kanunların açıklığı, uygulanabilirliği ve çağın gerekliliğine uyumu esastır. Yönetişim sisteminde insanların hareket alanını daraltan kanun anlayışının ötesinde, bireyin ve toplumun tüm unsurlarının hareket etmesini kolaylaştıran ve özendiren hukukun geçerli olması amacı vardır. Uluslararası sistemin kabullendiği insani değerleri içeren kanunların hazırlanması, evrensel normları her yerde geçerli kılacak kamu anlayışını beraberinde getirecektir.

Evrensel değerlerle uyumlu kanun anlayışı doğrultusunda şekillenen kamu gücü, kabullenilir ve itaat edilir olacaktır. Buradaki itaat, geleneksel bürokrasinin itaat anlayışından farklılık arz edecektir. İtaat, bir zorlama sonucu benimsemeden değil, isteyerek olacaktır.

Kamuyla uyumlu kanunlar güçlü bir dayanışmayı, iş birliğini beraberinde getirecek, ayrıcalıklı bürokrasi anlayışını değiştirecektir. Kanun sadece yurttaşları veya kamu çalışanını bağlamayacak, eşitlik içerisinde tüm bireyleri kapsayacaktır. Yönetimin zafiyeti sadece kamuya mal edilemeyecek, kamuyu ilgilendiren tüm katmanları sorgulama ve sorumluluğu kabullenmeye yönlendirecektir.

3. TÜRKİYE’DE YÖNETİŞİM SANCILARI

20. yüzyıl başlarında kurulan Türkiye Cumhuriyeti’nin milli hedefi çağdaş dünya ile bütünleşmek, modern ülkelerle iyi ilişkiler kurmak olmuştur. Batının bilim ve tekniğini, modern siyasi ve sosyal hayatını ülkenin değerleriyle birlikte kaynaştırarak, gelecekte modern devletler kategorisinde yer almayı hedeflemiştir.

Günümüz devletlerinin yönetim sistemlerindeki değişime, Türkiye’nin seyirci kalması beklenemez. Yönetişim uygulamaları, gelişmiş devletlerin yönetim

anlayışında değişimlere neden olmaktadır. Batının demokratik devletlerinde bu durum yaşanırken, Türkiye'nin bu sürece dâhil olmaması olanaksızdır. İşbirliği içerisinde olduğumuz devletlerin siyasi yapıları değişimi zorlamaktadır. Yönetişimin ilkelerini anlatırken izah etmeye çalıştığımız gibi, yönetim Türkiye'nin siyasi ve toplumsal yapılanmasını etkilemeye devam edecektir.

3.1 Türkiye'de Yönetişimin Nedenleri

Türkiye jeopolitik konumuyla üç kıtanın merkezindedir. Her yönden gelişmiş Batı ülkeleri ile gelişmekte ve değişmekte olan Ortadoğu ülkeleri arasında köprü konumundadır. Özellikle Müslüman nüfusun fazla olduğu ülkelere model olmaktadır. Dünya değişimi yaşarken, Türkiye'nin de yönetime yöneleceği gerçeği ile karşı karşıya olduğumuzdan, değişime neden olan özellikler, Türkiye'ye özgü olarak algıladığımız bir sıralama içerisinde konu başlıklarıyla anlatılmaktadır.

1.1. Küresel Kuruluşların Etkileri

Toplumların geçmiş deneyimleri ve meydana gelen gelişmeler, küresel boyutta iletişimi gerçekleştirecek bir işbirliğini zorunlu kılmaktadır. Siyasi, sosyal ve ekonomik alanlarda her toplumu bağlayacak hukuksal donanımına sahip, devletlerden daha etkin yasal kuruluşların varlığının gerçekleşmesi zorunluluğu, uluslararası örgütleri oluşturmaktadır.

Siyasi yapılanmalar, siyasi işbirliğini gerçekleştirecek kuruluşlara yönelirken, finans çevresi ve sivil toplum küresel çapta faaliyet içerisine girecek örgütlenmeyi gerçekleştirmek için çalışmalar yapmaktadır. Günümüz toplum yapılanmasında, evrensel anlamda işleyişte bulunan siyasi, ekonomik ve sivil toplum kuruluşları etkilerini artırarak varlıklarını devam ettirmektedir. Devletlerin ve toplumların bilinç düzeyi ve etkinlik güçleri eşit seviyede olmadığından, örgütlenmelere katkıları eşit seviyede değildir. Buna rağmen her devlet ve toplum işleyişin etkisindedir.

Çağımızın devletlerinin ve toplumlarının özellikle ekonomi alanındaki yapılanmaları kendi ülkeleriyle sınırlı değildir. Çıkarlar doğrutusunda diğer devletler

ve toplumlarla ekonomik faaliyetleri vardır. Türkiye'nin de ekonomik yapılanması, sınırlarının dışındaki uluslararası ekonomiyle yakından ilgilidir. Ekonomisi sınırlarının dışındaki gelişmelerde etkilendiği gibi, bu gelişmeleri de etkilemektedir.

Türkiye ekonomisi 20. Yüzyılın son çeyreğinde ciddi ekonomik krizlerle karşı karşıya kalmıştı. Krizler ekonomiyi daraltmış, işsizliği artırmış, enflasyonun yükselmesine neden olmuştur. Siyasi belirsizlik, koalisyon hükümetleri, yolsuzlukların etkisi gibi nedenlerden dolayı ekonomik koşullar güvensizlik içermiştir.

“28 Şubat süreci sonrasında 1999'da yapılan genel seçimler sonucu üç partinin içinde bulunduğu koalisyon hükümeti kurulmuştur. Koalisyon kültürünün gelişmediği Türkiye'de bu dönemde iktidarda bulunan koalisyon hükümeti 2000 ve 2001 yıllarında yaşanan iki büyük ekonomik krizle sarsılmıştır. Türkiye'de yaşanan 2000- 2001 krizlerine yönelik toplumsal tepki daha önceki krizlere gösterilen tepkilerde nitelik ve nicelik açısından önemli bir farklılaşma olduğu gözlenmiştir. Bu dönemde zaman zaman şiddet içerikli gösteriler yapıldığı gibi, esnaf ve zanaatkarlar kriz karşıtı gösterilerin önemli figürleri olmaya başlamıştır.” (Tuncel: 781)

Koalisyon hükümeti AB'ye tam üye olmak için gerekli reformların altyapısını oluşturan yasal ve idari düzenlemelerin birçoğunu gerçekleştirmiştir. Merkez Bankası'nın özerk bir yapıya kavuşturulması ve siyasi iktidarın ekonomi üzerindeki müdahalesini azaltıcı etki yapacak olan üst kurulların birçoğunun bu dönemde daha etkin olması için önemli adımlar atılmıştır. Kriz döneminde yaşananlara uluslararası çıkar çevreleri kayıtsız kalmamaktadır. Özellikle bu dönemlerde uluslararası finans kuruluşlarıyla yakınlaşmalar artmakta, bu çevreler verdikleri ya da verecekleri krediler vasıtasıyla ekonomik, siyasi ve sosyal politikalara yön vermektedirler. Türkiye ekonomisinin yaşadığı sorunlarla birlikte gerçekleştirilmeye çalışılan değişimlere dünyanın çok uluslu kuruluşları kayıtsız kalmamıştır.

“Türkiye'de 2001 krizi sonrasında krizden çıkış için hazırlanan ekonomik programda yabancı yatırımcılar için tahkim güvencesinin verilmesi ve kamu bürokrasisinin yabancı yatırımcılar üzerindeki etkilerini azaltıcı tedbirlerin alınması gerektiği ifadesi yer almış ve böylece kamu bürokrasisinin yetki alanının daraltılması hususunda kısmi bir değişim yaşanmıştır.” (Tuncel: 773).

“Türkiye 2001 yılında yaşanan ekonomik krizi izleyen süreç de dış kaynaklı yönlendirmeler çerçevesinde gelişmiştir. Krizden çıkış IMF ve Dünya Bankası destekli

ekonomik programların uygulanması ve reformların hayata geçirilmesi ile gerçekleşmiştir.” (Menteş, 2009: 2).

Dolayısıyla, ekonomik koşulların düzeltilmesini sağlayacak, uluslararası sermayenin Türkiye’de yatırım yapmasına olanak tanıyacak değişikliklerin yapılması Türkiye açısından kaçınılmaz bir gerçek olmaktadır. Uluslararası sermayenin talepleri, bunu zorunlu kılmaktadır. Bu kuruluşların yatırım yapacağı ülkelerde elde edeceği kazancı güvence altına alma çabası vardır. Sermaye ve yatırım akışını değerlendirecek her türlü düzenlemeyi Türkiye yapmak zorundadır.

Öte yandan Türkiye AB’ye katılmak için uğraş veren bir ülkedir. Bu bağlamda, AB’nin beklediği insan haklarına yönelik uygulamaların evrensel değerlere uygun olması, sivil örgütlenmenin ve sivil toplum örgütlerinin etkinliğinin her açıdan artırılması, bireysel ve toplumsal özgürlükler gibi gelişmelerin sağlanması gerekmektedir.

Türkiye yönetim içerikli uygulamaları olan AB’ye katılmak ve diğer gelişmiş devletlerle iyi ilişkiler kurmak için, değişimi kabullenmektedir. AB, BM, IMF, OECD ülkelerinin desteklediği uygulamalara, Türkiye’nin ters düşmesi menfaatine uygun olamayacağından yönetim yönlü değişimi uygulama zorunluluğu içerisindedir.

1.2. Kamu Bürokrasisindeki Sorunlar

Türkiye’de yönetim anlayışı bireye ve topluma değil, devletin üstünlüğüne dayanmaktadır. Toplum, devlet için kontrol altında tutulmakta, devlet her türlü tehlikeye karşı korunmaktadır. Geçmişten gelen ve günümüze yansıyan “kutsal devlet anlayışı” yönetimde kuvvetli bir merkezi yapılanmayı zorunlu kılmaktadır.

Üstün devlet anlayışının sonucu oluşturulan kamu yapılanması, merkezden yerele doğru yetki paylaşımına açık değildir. Kuvvetli bir merkezi yapılanma vardır. Yereldeki ufak bir konu dahi merkezin işleyişi olmadan çözüme

kavuşturulamamaktadır. Eryılmaz'ın ifade ettiği gibi kuvvetli merkezi yapılanmanın yerelle işbirliği içerisinde görev ve yetki paylaşımı yapması gerekmektedir;

“Oysa günümüzde “devlet merkezli” bir yönetim sisteminden “birey merkezli” bir sivil toplum modeline doğru gelişme dikkati çekmektedir. Siyasi faaliyetler, devletten topluma ve bireylere intikal etmiştir. Bu gelişmenin, yönetimde yeni bir yapılanma ve anlayışı ortaya çıkarması kaçınılmazdır.” (1995: 27)

Türkiye kamu bürokrasindeki anlayışlardan birisi kamu ile özel sektör ayrımının kesin çizgilerle olmasıdır. Bu durum kamu erki açısından sorundur. Kamu kurumları mevcut yasalara tavizsiz uyarak, kamu hukukunu bürokratlar açısından koruyarak, yurttaşı ilgilendiren konulara duyarsız kalarak, rekabete girmeden işinin gereği olan işleyişi sürdürerek, öncelikle bürokrasinin yararını sağlayacak hizmeti sunmayı zorunluluk olarak görmektedir. Bununla birlikte kamu bürokrasisi adeta her işi kendi görevi olarak kabullendiğinden, iş yükü fazlalığıyla karşı karşıya kalmakta ve hizmetini gerçekleştirirken sorun üretmeye devam etmektedir.

Ülkemizde köklü bir geçmişi olan ve yönetimde önemli bir konuma sahip olan kamu bürokrasi ile siyaset kurumu arasındaki ilişkinin istikrarlı bir yapıya ve işleyiş sürecine sahip olmadığı bilinmektedir (Tuncel: 767). Siyaset sonucu görev üstlenen seçilmiş ile atamalar sonucu görev üstlenen bürokrasi ya da bürokratlar arasında farklılık yaşandığı gibi, bu durum uygulamalara da yansımaktadır.

“Türkiye’de Osmanlı’dan kalma kamu bürokrasisinin devlet idaresindeki güçlü konumu tek parti iktidarı sonrasında egemenlik yetkisinin kullanımı hususunda siyaset kurumuyla kamu bürokrasisinin mücadele yaşanmasına neden olmuştur. Bu iktidar mücadelesinde köklü bir geçmişi bulunan ve bu geçmişini ara vermeden sürdürme imkânına sahip olan kamu bürokrasisi yine köklü bir geçmişi olmasına karşın faaliyetleri belirli aralıklarla kesilmiş olan siyaset kurumuna karşı avantajlı bir konuma sahip olmuştur.” (Tuncel: 774-775).

Bürokratlar kalıcı ve devletin asıl hizmetlileri gibi görünse de tek parti iktidarlarında bu durum değişmektedir. Özellikle bürokrat atamalarında siyasilerin etkinliği bürokratların liyakatinin yerine⁵ başka unsurların devreye girmiş olması

---

⁵“Ülkemizde liyakat sistemi görüntüsü altında fiilen kayırma-yağmalama sistemi uygulanmaktadır. Üst düzey kamu görevliliği, hep siyasi makamlar olagelmıştır. İyi bir bürokrat, sadık ve vefalı bir

bürokrasinin işleyişini etkisizleştirmektedir. Bu tür bürokratların uygulamalardaki yetersizlikleri bazı durumlarda siyasilerin yaptıklarını da olumsuzlaştırmaktadır.

Türkiye’de yönetime katılım konusundaki anlayışın, sadece seçimlerle sınırlı olduğu açıkça bellidir. Bu açıdan, halkın yönetime katılmasının sağlanması için çalışmalar yapılması kaçınılmazdır. Türkiye’de halk politik konuları hemen hemen her mekânda dillendirirken, yapılanları eleştirip tartışırken, parti fanatikliği içerisinde savunup desteklerken, yönetimde aktif halk katılımının olduğundan söz etmek mümkün değildir. Sobacı bu konuda şunları ifade etmektedir.

“Uygulamalar ve yapılan araştırmaların bulguların gösterdiği gibi, yönetim modeli için hayati öneme sahip, katılımı gerçekleştirecek, inisiyatif alma iradesini gösterecek, sorgulayacak ve hesap soracak bir yurttaş tipinden Türkiye bağlamında söz etmek pek mümkün görünmemektedir. Katılım sadece 4-5 yılda bir yapılan genel ve yerel seçimlerde oy kullanmak şeklinde algılanmakta ve yurttaşlık kavramı seçime indirgenmektedir.” (2013: 230).

Türkiye’nin bürokratik geleneğindeki sorunlardan biri yukarıda belirttiğimiz gibi liyakat unsurunun yerini almış olan adam kayırmacılık, yandaşlık, hemşericilik, iltimas, torpil uygulamalarıdır.⁶ Günümüz kamu uygulamalarında dahi bu

---

yönetici, aynı zamanda iyi bir partili olarak algılanmıştır. İyi bir yönetici tavsiye ile atanmaktadır. Birisinin elinden tutması ve himayesi sayesinde üst makamlara gelmekte ve orada tutunabilmek için de yine koruyucuya ihtiyaç hissetmektedir. Bu koruyucu genellikle siyasi parti, itibarlı bir kişi ve kurum olmaktadır. Üst düzey bürokratların seçiminde liyakat ve tecrübe gibi ölçütler yerine güvenilir olmak, sır saklamak, parti menfaatlerini her şeyin üstünde tutmak, siyasi patronun zaaf ve açıklarını gizlemek gibi nitelikler ön planda olduğu için daha yöneticiler göreve gelirken siyasileşmektedirler. Üst düzey göreve gelirken siyasileşen bürokratlar, icraatlarında da bunu gözetmeleri gerekmektedir.”(Çevik, 2010: 88)

⁶Kamu çalışanı olarak bu uygulamalardan birçok defa etkilendiğimi belirtmek isterim. En son yaşadığım olayı şu şekilde anlatabilirim: Görevlendirme ile çalıştığım azınlık okulunun yönetimi, okullarında idareci olmamı talep etti. Yönetişim yönlü yapılan kanunsal değişiklikle buna hakları da var. Resmi süreci uyguladık; başvurumu okula yaptım, okul başvuru dilekçemi ekleyerek üst yazı ile talebini İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü’ne ilettili. Olumsuz bir durumun yaşanmaması için İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü’ne de başvuru dilekçesi bıraktım. Yani kanuni açıdan eksik yapılan bir şey yoktu. Fakat başka bir kişinin atanması düşünüldüğünden, benim atamam gerçekleşmedi. İtiraz ettim. Durumu bizzat İstanbul Milli Eğitim Müdürü’ne aktardığımda, “Demokratik temayül neyi gerektiriyorsa yapılacaktır” denmesine rağmen, görüşmeden bir gün sonra bana gelen cevap yine olumsuz olmuştur. Süreç içerisinde yaşadığım olumsuzluklar, kayırmacılığın kamu bürokrasimizdeki yerinin hala devam ettiğini tekrar tekrar görmeme neden olmuştur. Konuyla alakalı 14 Aralık 2012 tarihinde yaptığım başvuruya cevap gelmedi. 15 gün içerisinde cevaplanması gerekirken, bu başvuru dilekçesinin hala cevaplanmamış olması da ilginçtir. Önceki başvuruma ancak Milli Eğitim Müdürü ile yaptığım görüşmeden sonra cevap verilmiş olması da düşündürücüdür. Konuyu burada anlatmamın sebebi, kanunlarda yapılan değişikliklerin uygulamada gerçekleşmesinin hemen olmadığını göstermek içindir. Bürokrasimizdeki değişimin zaman alacağı bir gerçektir. Milli Eğitim Müdürlüğümüze başvurumu ve usule uygun olmayan cevabı da aşağıya ekliyorum:

Bilgi Edinme Talebiniz (Muhammet ANLI) 02 Ağustos 2012 Perşembe 14: 38 Tarih:

olumsuzluklar artarak devam etmektedir. Kamuya alınan personelin liyakatinin yerine, diğer unsurların yani torpilin, üstlerle ilişkileri kollamanın, rüşvetin ve çıkarların devreye girmiş olmasının, kamu işleyişini olumsuz olarak etkilememesi mümkün değildir. Özellikle ilk ve orta öğretimdeki okullara müdür olmak için yazılı sonrası mülakatın getirilmiş olması, tek kelime ile vahim bir durumdur.⁷ Geçmişten beri yaşananlar kamuya yönelik bilimsel araştırmalarda anlatılmaktadır;

“Siyasal atamaların yoğunluğu, kamu personelinin yükselmek için, uzmanlık, bilgi ve becerisini artırmaktan çok, iktidarla ya da ona aday bir partiyle ilişki kurması sonucunu doğurmaktadır... Kayırmacılık, yönetimde yozlaşmanın bir başka türüdür... Rüşvet ve yolsuzluk, yönetim sistemimizin geleneksel hastalıklarındandır.” (Eryılmaz ve Eken, 1995: 33).

Yaşananların işleyişe güven kazandırması beklenemez. Bürokrasimize yönelik güven olgusunun olmayışının bir nedeni de bu durumdur. Hantalın ötesinde adam kayırmacılığa dayanan ve güvensizliğin devamlılığını sağlayan bu yapı ya da anlayış değişmelidir. Bu durum, ülkemizin geleceğine etki eden önemli bir sorundur.⁸ Bu tür olumsuzluklar zamanında tespit edilip önlem alınmalıdır.

Kimden : 'İstanbul il MEM Özel Okullar/MEB'
Elektronik ortamdan müdürlüğümüze göndermiş olduğunuz 01/07/2012 tarihli dilekçeniz (31/07/2012 tarihinde elimize ulaşmıştır) incelenmiştir.
Dilekçenizde özetle; 6581 sayılı kanun kapsamında görevli bulunduğunuz azınlık okullarında idareci olarak görev alma talebiniz bulunmasına rağmen neden bu okullarda bir başkasının idareci olarak görevlendirildiğinin bildirilmesi istenmiştir.
Yapılan incelemede ilimiz Şişli ilçesinde faaliyette bulunan Özel Feriköy Ermeni Ana ve İlköğretim Okulu'nda Sosyal Bilgiler öğretmeni olarak görevlendirilmiş olduğunuz anlaşılmıştır.
6581 sayılı yasa ve Millî Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 28. Maddesi kapsamında gönderilmiş olan dilekçe ve teklifler değerlendirildiğinde, ayrılmanız halinde Özel Feriköy Ermeni Ana ve İlköğretim Okulu'nda öğretmen ihtiyacı da doğacağından, Özel Bomonti Ermeni Katolik Ana ve İlköğretim Okulu'nda yönetici olarak görevlendirilme talebiniz uygun görülmemiştir.
Bilgilerinizi rica ederim.
“Sosyal bilgiler öğretmeni ihtiyacı doğacağından” ifadesi ile verilen cevap doğru bilgiyi yansıtmıyor. Bu okulları isteyen öğretmenler var ve bu durum benim atanmam için kanuni engel değil.”

⁷ Kurum içerisinde çalışan bir öğretmen olarak, 4 Ağustos 2013'te Resmi Gazete' de yayınlanan yönetmelikle mülakatın getirilmesinin bilimsel bir yönü olduğuna inanmadığımı burada belirtmek istiyorum. Mülakat var ise olumsuzluk ve şaibe var demektir. Çevik'in tespitlerine katılmaktayım. “Ancak, yazılı sınavlarla birlikte mülakatın da uygulandığı yerlerde, kayırma yönteminin unsurları devreye girebilmektedir.”(2010: 89)

⁸ Akademik çevre toplumun öncüsü olan çevredir. Ne yazık ki burada dahi olumsuzluk vardır. Osman Demirhan'ın kaleme aldığı köşe yazısındaki şu cümleler benim eleştirilerime ışık tutmaktadır. “Üniversitenin özüne uygun nitelikte eğitim faaliyetlerini, toplumun ve devletin beklediği bilimsel üretimi yapan ve üniversitenin omurgasını oluşturan akademisyenlerin niteliği çok önemlidir. Akademik kimliğine uygun ve bilimsel doğrular çerçevesinde bildiğini özgürce, çıkar gözetmeksizin

Kamuya personel alımlarında özellikle yönetici ve denetici alımlarındaki usulsüzlüklerle birlikte, Türkiye'nin yaşadığı ciddi problemlerden birisi kamu bürokrasisinin kaynakları iyi kullanamayı ve yolsuzlukların⁹ artarak devam etmesidir. Toksöz'ün ifade ettiği gibi; “Vatandaşların en çok şikâyet ettikleri konulardan birisi kamu sektöründe gerçekleşen yolsuzluklardır.” (2008: 177). Yolsuzluk uygulamaları kültürel yozlaşmaya neden olmaktadır ki yolsuzluk adeta meşru hale gelmiş durumdadır.

Özellikle kamu erki içerisinde bazı çalışanlar yapması gereken görevi ek gelir olmadan yapmamaktadır. Kamu görevini olumsuz anlamda kullanarak, meşru gibi görünen yollar oluşturup haksız gelir elde edilmektedir. Ülkemizde gerçek anlamda kaynak denetimi yapılmamaktadır. Harcamalar ve sahip olunan maddi değerler gelirin çok ötesinde olmasına rağmen hesap sorulamamaktadır.

Yolsuzluk sadece Türkiye'nin sorunu olmadığından Bahçavan'ın ifade ettiği gibi uluslararası ölçekte mücadele ağı oluşturulmaya çalışılmaktadır (2006: 45-48).

---

söyleyebilen ve bilimsel araştırma yapan akademisyenlere ihtiyacımız bulunmaktadır. En büyük sorunumuz; öğretim üyelerinin liyakatlerinin sorgulanır hale gelmesidir. Geçmiş dönemlerde, öğretim üyesi alınırken liyakat yerine ideoloji, akrabalık/dostluk ilişkileri ve bir sonraki rektörlük seçimleri için oy yatırımı düşüncelerinin öne çıktığı bilinmektedir... Akademisyen yetiştirme mevzuatı yeniden ele alınmalı ve bilgiye dayalı bir yapılanma mutlaka sağlanmalı. Geçmiş dönemlerde yapılan hatanın farkına varılmış olmalı ki, son dönem YÖK yönetimleri araştırma görevlilerini artık ÖYP programı ile almaktadır. Bu şekilde, öğrencilerin kendi başarıları ile yerleşimi sağlanmıştır. Ancak bu sistemin de eksikleri bulunmaktadır.” (2013) Doğal olarak beni aşan bir alan burası ama netice itibari ile eğitim içerisinde yer alan bir öğretmen olarak, örneğimiz ve ışığımız olan akademik çevrenin donanımı bizler açısından son derece önemlidir. Buradaki olumsuzluk toplumun her alanına sirayet etmektedir. Duyarlı bir yurttaş olarak bu konuda sıkıntı duymakta ve şahsi bir kayıptan dolayı değil, adaletin sağlanmasının gerekliliğine olan inancımın dolay bunları yazmaktayım.

⁹Yolsuzluk yapanlar; makamını, görevini, mevkisin kullanarak haksız kazanç elde edenler itibarlı hale gelmekte ve işlerini iyi yapanlar olarak algılanmaları dürüst insanları olumsuz etkilemektedir. “Ülkemizde yolsuzlukları, sistemin, kendisi üretmektedir. Son dönemlerde ortaya çıkan yolsuzluklarda üst düzey bürokratların olduğu, başka bir deyişle yolsuzlukların üst bürokratik ve siyasi makamlarda yoğunlaştığı görülmektedir. Yolsuzlukların çoğu zaman üst makamlarla (siyasi ve idari) bir biçimde bağlantılı olarak yürütüldüğünü gösteren, güçlü işaret, beyan ve değerlendirmeler bulunmaktadır. Ülkemizde hiyerarşik otoritenin gücü dikkate alındığında, alt kademelerin üstlerden habersiz hiçbir şey yapamayacakları anlaşılır. Bürokratik yapı ve işlemlerden kaynaklanan sorunlar, hizmet arzının yetersizliği, siyasetin kamuyu bir finansman aracı gibi kullanma gayretleri, devlete bağlı zenginleşme geleneği; kararlı ve etkili bir denetim mekanizmasının gelişmemesi, yeterince açık toplum ve açık ekonominin olmaması gibi faktörler, yolsuzlukları besleyen yapısal, sosyal ve siyasal unsurlardır.”(Çevik, 2010: 85-86)

Türkiye’de bu sürecin içerisinde olmalıdır. Sorgulanmaya açık daha şeffaf yönetimin oluşumu yolsuzluğun önlenmesinde etkili olacaktır.

Devlet üreten ürettikçe kaynakları artan, çalışmadan hizmeti daha kaliteli bir durumda olan aygıt değildir. Dokunduğu her şeyi iyileştiren sihirli bir değneği yoktur. Olumsuzluklar her devleti etkileyeceği gibi Türkiye’yi de etkilemektedir. Devlet bürokrasisinin içerisinde bulunduğu olumsuzluklar kamu yapılanmasını değişime açık hale getirmektedir.

21. yüzyılın başlarından itibaren kurulan hükümetler, uluslararası sisteme entegre olacak uygulamaları hayata geçirmek için çalışmalar içerisine girmişlerdir. Tek partinin iktidara gelmesi, hükümetin uluslararası çevrede kabul görmesi istikrara neden olmaktadır. Kamu yönetimindeki sorunların çözülmesinin gerekliliği bu dönemde de ifade edilmektedir. Uygulamalarda yönetim yönlü değişimler gerçekleşmektedir.

1.3. Bilimsel ve Teknolojik Gelişmelerin Etkisi

Bilim alanında dünyada hızlı bir üretim ve değişim yaşanmaktadır. Bilimsel gelişim, özellikle üretimi etkilemekte ve teknoloji alanında inanılmaz hızla yeni ürünler piyasaya sürülmektedir. İnsanların ihtiyaç olarak gördüğü yeni ürünler, hayatın her alanını etkilemekte, bireyleri ve toplumları adeta bağımlı hale getirmektedir. Örnek verecek olursak, konuşma amaçlı üretilen cep telefonları günümüzde, adeta bireylerin her şeyi olmuş ve en çok zamanını alan ürün haline gelmiştir.

Çağımızın en önemli bilimsel üretimi olan internet ağı, bireyleri ve toplumları her yönüyle örerek bir ağ yumağı içerisine almaktadır. Günümüzde yaşananlar, gelecekte internet teknolojisinin etkisinin daha da artacağını göstermektedir. Etki, sadece bir topluma, bir coğrafyaya ait olmayıp tüm dünyayı ilgilendirmektedir.

Bilimselliğin sonucu olan teknolojik gelişmeler, küreselleşme boyutuyla tüm dünyayı etkilemektedir. Sanayinin her dalında yapılan üretim, toplumları birbirine

daha çok muhtaç hale getirerek yakınlaştırmaktadır. Üretim için hammadde ihtiyacı, üretilenin pazara sürülmesi, tüketim ihtiyacının oluşturulması gibi nedenler, dünya toplumlarının karşılıklı etkileşimine gerekçe olmaktadır. Örneğin, sağlık sektöründe yaşananlar, sağlık malzemelerine ve ilaçlara duyulan ihtiyaç, işbirliğinin devamlılığına zorlamaktadır. Sağlık sorunlarının artması ve tedaviye duyulan ihtiyaç bazı devletleri ve toplumları, Hayran'ın (2001) ifade ettiği gibi bu alanda gelişmiş ülkelere bağımlı hale getirecek olsa dahi ilişkiler devam edecektir.

Dünyada yaşananların, Türkiye'de hissedilmemesi mümkün olmayacağından, dünyadaki değişim Türkiye'yi de içerisine almaktadır. Küreselleşme olgusunun etkileri, çağdaş dünya ile uyum içerisinde yaşamaya yönelik politik uygulamalar Türkiye'yi de etkilemektedir. 2015 Nisan ayı verilerine göre bilgisayar ve internet kullanım oranları önceki yıllara göre artış göstermektedir. Ülkemizde on hanenin yedisi internete erişim imkanına sahip, 2015 Nisan ayı itibari ile internet kullanım oranı % 69.5'tir. Hanelerin %96.8'inde cep telefonu veya akıllı telefon bulunmaktadır. (www.tuik.gov.tr: 2016)

Küresel amaçlı bir kuruluş olan “İnternet Tahsili Sayılar Ve İsimler Kurumu (ICANN)”, “İnternetin Alan Adı Sistemi (DNS)” toplantısının ikincisinin adresinin 18- 20 Ocak 2016' da İstanbul olması önemlidir. İstanbul ICANN'ın Los Angeles, Singapur'dan sonra üçüncü merkezidir. ICANN başkan yardımcısı Baher ESMAT Türkiye'nin seçilme gerekçelerini anlattığı röportajında ülkemizdeki internet kullanımının boyutlarının önemini göstermektedir.

Bugün, mobil İnternet kullanıcıları önde olmak üzere neredeyse 40 milyon İnternet abonesi ile Türkiye'de hâlihazırda etkin olan İnternet kullanımı görüyoruz. Dijital ekonomi büyüyor ve bu yararlılardan faydalanmak isteyen ülkeler, ulusal politikalarının İnternetin büyümesini destekleyebileceğinden emin olmalıdır. (www.internethaber.com: 2016)

Türkiye bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi ve bu teknolojilerin ekonomik ve sosyal yaşama etkilerine ilişkin politika ve strateji arayışları 1990'lı yılların ikinci yarısından itibaren sürekli olarak gündemde olmuş ve ileriki yıllarda etkin olarak bilgi toplumuna yönelik değişimin gerçekleşmesi planlanmış ve uygulanmaya konmuştur.

Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı (2006-2010) Türkiye'nin dünyadaki gelişmelere paralel olarak bilgi toplumuna dönüşüm hedefini gerçekleştirmeye yönelik çalışmalarını orta vadeli bir programa bağladığı temel bir politika metni olarak kabul edilmiş ve 2006/38 sayılı Yüksek Planlama Kurulu kararı ile 28.07.2006 tarihinde uygulamaya konmuştur. (2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eylem Planı: 10)

Günümüzde bireyler daha fazla okumakta, seyretmekte, görmekte ve istemektedir. Ülkemizde de zorunlu eğitim on iki yıla çıkarılmış, üniversitede okuyan öğrenci sayısı artmıştır. Okulun, televizyonun, sinemanın, internetin, cep telefonunun etkisi ile yaşadıklarıyla yetinmeyen yurttaşların yetişmesi, değişimi zorunlu kılmaktadır. Yurttaşlar sessiz kalma eğiliminde olmadıkları gibi, bulduklarıyla yetinecek anlayışta da değildirler. Bilgilenen ve kültürel alt yapıları değişen bireylerin, sınırları dışındaki değişim ve gelişmelerden habersiz kalmaları mümkün değildir. Bilgi arttıkça değişimin yaşanması kaçınılmazdır. Özellikle gelişmiş ülkelerin, toplumsal yapıları ve siyaset kurumlarında yönetim yönlü uygulamalar yaşanırken, ülkemizde bunların gündeme gelmesi kaçınılmaz görünmektedir.

1.4. Sivil Toplum Örgütlenmesinin Yetersizliği

Örgütlenmiş bireyler ve toplumlar, içerisinde buldukları yapıyı etkilemektedir. Sivil toplumun örgütlenebilmesi, o toplumun bilinç seviyesini, haklarına sahip çıkma düzeyini de göstermektedir. Bu durum özellikle siyasi yapı açısından önemlidir. Çünkü sivil toplum örgütlenmesi ileri düzeyde olan toplumlarda siyaset mekanizması desteklediği gibi, kurumların denetimi yapılabilmektedir.

Türkiye sivil toplum örgütleri açısından sorun yaşayan bir ülke konumundadır. Sivil toplum kuruluşlarının oluşumu kolay olmadığı gibi, sivil toplum kuruluşlarında, görev üstlenmek istenilen bir durum değildir. Söz konusu örgütler, maalesef ülkemizde devlet karşıtı kuruluşlar olarak algılanmış, bu algı devlet kurumları içerisinde ve toplum üzerinde etkili olmuştur. (Tosun, 2003: 29).

Ülkemizin bürokratik geleneği de sivil toplum örgütlenme taleplerine uygunluk göstermemektedir (Mardin, 2006: 356-359). Sivil toplum örgütlerinin yaygınlaşmasının ve örgütlere katılımın gerçekleşmesinin önündeki engellerden biri İbrahim Yıldırım'ın (2004; 258) ifade ettiği gibi bilgisizlik ve çekingenliktir. Bilgisizlik ve çekingenlik örgütlenmeye yönelik adım atılmasını engellediği gibi, örgütlenmek isteğinde bulunan, bu yönlü davranış geliştiren bireylerin engellenmesine de neden olmaktadır. Bilgisiz ve çekingen olan insanlarımız, bunları bir nebze aşmış olan insanları da etkilemekte ve onları gayelerinde geri plana düşürmektedir. Yaşanan bu durum Yıldırım'ın (2004; 258) ifade ettiği gibi; insanlarımızın kolektif bir bilinç içerisinde hareket etmelerine engel olmaktadır. Ortak bilincin oluşmasını engelleyen bu tür durumlar sivil toplum oluşumunu negatif yönde etkilemektedir.

Toplumsal sorunlar, dayanışmaya duyulan ihtiyaç, bireyler arası ilişkilerde gerçekleşen yalnızlaşma, güvensizlik gerçeğinin artarak devam etmesi özellikle politik anlamda sivil toplum örgütlenmesine yönelik teşviklerin etkisi 2000'li yıllardan itibaren sivil toplum kuruluşlarının artmasına, farklılığının oluşmasına neden olmuştur. Eğitim seviyesinin yükselmeye başlaması, özellikle Avrupa Birliği sürecindeki Türkiye'nin toplumsal değişiminin zorunluluğu bu durumun yaşanmasında etkili olmuştur.

Sivil toplumun bu görevi, AB tarafından 6 Ekim 2004 tarihinde duyurulan ve yayımlanan Türkiye İlerleme Raporu'nda açıkça belirtilmiştir. Bu raporda, Türkiye'nin tam üyeliği ile ilgili olan 17 Aralık 2004 kararında da olduğu gibi, sivil toplumun özellikle Türkiye ve AB üye ülkeleri arasında var olan, Türkiye'nin kültürel kimliği ve demokrasi ve ekonomik refah noksanlığı hakkında olan "Türkiye şüpheli" söylemleri yok etmeye yönelik gerekli sosyal ve kültürel diyalog bağını yaratmadaki rolü düşünüldüğünde, sivil toplum Türkiye'nin Avrupa'ya entegrasyonu için gerekli ana toplumsal aktör olarak ele alınmıştır. (Keyman, 2006: 34)

Yönetişim uygulamasının üç temel örgüsünden ve dayanak noktasından birisi sivil toplum kuruluşlarıdır. Örgütlenen toplum bilinç seviyesi yüksek, hassasiyeti olan bireylerden oluşur. Yönetişim uygulamaları işbirliğine açık, işleyişi başarabilecek örgütlü yapıya ihtiyaç duymaktadır. Bu durum sivil toplum

örgütlenmesindeki artışın ve farklılığın oluşumunun devamlılığını pozitif anlamda etkilemeye devam edecektir.

1.5. Etnik Yapı Farklılığından Kaynaklanan Beklentiler

Anadolu; iklimi, yeryüzü özellikleri, yer altı ve yer üstü kaynakları bakımından farklılıklar gösteren, tarihi geçmişi çok eskilere dayanan, sosyal dokusu farklı toplum ve milletlerin etkisi ile oluşan bir coğrafyadır. Etnik yapısı, konuşularak ve yazılarak geçmişten günümüze yaşatılan dilleri, inanç ananeleri, ibadet mekânları, kutsal kabul edilen dinleri, kültürel dokuları, ekonomik uğraşları farklılıklar gösteren bir yapılanmanın, sorunlarla birlikte hayat bulduğu bir yaşam yeridir.

Anadolu'daki siyasi yapılanmalar, tek bir milletin değerlerinden, inançlarından, felsefesinden ve yönetim anlayışından oluşmamıştır. Farklılıklarla birlikte yaşanan acı ve tatlı olaylar, kökü derinlerden gelen, tecrübeyle varlığını sürdüren bir arada yaşama kültürünü, insanlarımıza ve toplumumuza kazandırmıştır.

Toplumsal kültürümüzdeki bu zenginlik; yurttaşların yaşam koşullarının eşitliğini de sorgulamamıza neden olmaktadır. Özellikle güvenliği ilgilendiren kamu kurumlarının yapılanmasında ciddi sıkıntıların olduğunu görmekteyiz. Ülkemizin etnik ve kültürel çeşitliliğine uymayan, farklılıklarla birlikte herkesi eşit kabul eden anlayışın gerçekleşmediği, güvensizlik üzerine kurgulanmış bir kamu erkini rahatlıkla gözlemleyebilmekteyiz.

Güvenilir yaşam ortamının oluşması, herkesin eşit yurttaş konumuna gelmesi için bütüncüye değişiklere ihtiyaç vardır. Yıldırım'ın ifade ettiklerine katılmamak mümkün değildir.

“Yönetimlerin farklılıkları bir arada tutma çabaları, günümüze kadar önemli bir sorun alanı olarak sıcaklığını korumaya devam etmiştir. ‘Devlet bizim’ yerine ‘devlet benim’ veya ‘benim gibilerin’ anlayışı; uzlaşmayı engelleyen bir mücadele unsuru haline gelmiştir. Bunun için henüz “Türkiye, yaygın değer sistemi itibariyle modernleşmeyi; Durkheim’in tanımıyla ‘farklılıkların dayanışmasını’, Montesquieu’nün tanımıyla ‘zıt seslerin uyumunu’ içselleştirememiştir.”(2004: 231).

Aslında toplumsal yapıda içselleştirme ve bir arada yaşamanın zorunluluğuna dayanan bir zihinsel altyapı mevcuttur. Yakın tarihimizde yaşananlar ve oluşan korku algıları, tedbir mahiyetinde bazı uygulamaların gerçekleşmesine neden olmaktadır. Örnek verecek olursak Ermeni veya Rum bir vatandaşımızın çocuğunun polis olamayışı, korkulardan kaynaklanan tedbir anlayışının bir getirisidir. Fakat bu durum değişmelidir. Yönetimsel uygulamalarda ayrımcılık ortadan kalkmalıdır.¹⁰

Yönetişim zihniyeti farklılıkların bütünlüğünü içermektedir. Kamu bütünü tam anlamıyla kendini ifade ettiği bir yapılanma içerisinde olmalıdır. Anadolu, tüm unsurlarıyla farklılıkların yaşandığı bir coğrafya olduğundan, yönetim uygulamalarına yönelik değişimin tüm farklılıklarla birlikte destek bulacağını öngörebiliriz.

3.2. Türkiye’de Yönetişim Doğrultusunda Yapılan Değişiklikler Ve Uygulamalar

Ülkemizin kamu kurumlarındaki değişim, farklı alanlarda görülen uygulamalarla gerçekleşmeye başlamıştır. Türkiye yönetişime yönelik değişim uygulamalarına kavramın tartışmaları sürecinde girmiştir.¹¹

---

¹⁰Ermeni okullarından çalışırken bu durumun olumsuz etkilerini görmüştüm. Meslek bilgilendirmesi esnasında polis olmak ya da subay olmak isteyen öğrencilerim, bu isteklerini anlattıklarında, konuyu bilen diğer öğrenciler tarafından uyarıya maruz kalmakta ve şaşırırmaktalar. Öğretmenleri olarak çocuklara bu durumu anlatmaya çalışırken bizler zorlanmaktayız.

¹¹Öğretmenlik mesleğini icra ederken, okul idaresi tarafından okul müdürü ile birlikte, bana sorulmadan, fikrim dahi alınmadan görevlendirildiğim Toplam Kalite Yönetimi kursuna katıldım, takriben on günü bulan seminer sürecinde okuldaki derslerime katılmadım, müdürle birlikte Toplam Kalite Yönetimi derslerini takip ettim. Derslerde öğrendiklerim kulağa hoş gelen bilgilerdi. Vizyon, misyon, sonuca odaklanma, kaynak bulma, kaynakları iyi değerlendirme, yönetimi birlikte oluşturma, öğrenci merkezli olma, velileri yönetim organizasyonuna katma, okulun işleyişinde değerlendirme, okulun çevresi ile iyi ilişkiler kurma, çevresini okulun kaynak girdisi açısından değerlendirme, insan ilişkilerinde uzmanlığa önem verme, okulun her çalışanını en iyi şekilde değerlendirme, materyalleri verimli kullanma, kişiye endeksli olarak değil de kurum olarak varlığı ve başarıyı devam ettirecek yapıyı oluşturma gibi kulağa hoş gelen, uygulanırlığı çok basit ve zevkli görünen bir sistem

Büyük panolara, kurumların giriş kapılarındaki üst levhalara, ana caddelere bakan duvarlara “ülkesini en çok seven ülkesine en çok hizmet edendir” sözü yazılmıştır. Anlamlı bu söz kamu binalarını süslemiş olsa da, işleyiş bu sözü yansıtmamaktadır. Türk kamu bürokrasisinin hantal ve iş göremez bir yapıya sahip olduğu yönünde genel bir kanaat söz konusudur. (Gökçe, Şahin: 3). Mevcut durum, yeni gelişmeler ve ihtiyaçlar doğrultusunda değişmelidir. Aşağıda ifade edilenler bu durumu açıklamaktadır;

“Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılmasında verimlilik, etkinlik ve tutumluluğun, dolayısıyla da performansın artırılması, çalışanların performansını etkin bir şekilde ölçen bir sisteme kavuşturulması, yetki devri ve esneklikle beraber hesap verme sorumluluğunun ve yönetsel saydamlığın güçlendirilmesi ve kamu hizmetlerinin sunumunda kalite anlayışının ve bu amaca yönelik yönetsel yöntemlerin yerleştirilmesi gerekmektedir. Kamu hizmetlerinin sunumunda vatandaşın memnuniyeti esas alınmak suretiyle, hizmet kalitesine ve sonuçlara odaklanarak kamu yönetiminin etkinliği ve güvenilirliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, nitelikli kamu hizmeti sunumu için performans yönetimi, toplam kalite yönetimi gibi çeşitli çağdaş yönetim tekniklerinden tüm kamu kurumlarında yararlanılması, böylece kamu yönetiminin toplam yönetim kalitesinin artırılması gerekmektedir.”(Türkiye’de Saydamlığın Artırılması Ve Kamuda Etkin Yönetimin Geliştirilmesi Eylem Planı, 2013).

Kamuyu ilgilendiren yönetişim amaçlı dönüşüm, topluma bilgi verilmeden ve görüşler alınmadan uygulamaya geçmiştir. Kamu bürokrasisi, sermaye kuruluşları ve sivil toplum örgütleri üçlüsünden oluşan yeni kamu teşekkülleri oluşmaya

---

anlatılmıştı. Kocaeli’ndeki bu kursa tüm okul müdürleri ve benim gibi görevlendirilen öğretmenler katılmış ve sonradan öğrendiğime göre de tüm yurttaki bu kurslar düzenlenmişti.

Kursta öğrendiklerimi kendi okulumda bir plan dâhilinde diğer idareci ve öğretmenlere, velilere ve uygun bir anlatımla öğrencilerime aktarmakla da görevlendirildim. Toplam Kalite Yönetimi Uygulaması ölçeğinde okulumuz ve çevre okullar bu uygulamayı gerçekleştirmekle zorunlu kılındılar. Ancak uygulamalar gerçek hayatta yer bulmadı. Kâğıt üzerinde toplam kalite yönetimi uygulaması hala devam ediyor ve sadece kâğıt israfı, zaman israfı, mürekkep israfı ve moral bozukluğundan öte bir anlam da taşıyor.

Yönetişim ile alakalı çalışmalarına başladığımda, toplam kalite yönetimi uygulamasının yönetişimle alakalı süreç olduğunu kavradığımda, eğitim sürecini değerlendirdim ve bu kavramı hiç duymadığımı anımsadım. Aslında yönetişim uygulamaları Türkiye bürokrasisine girmiş ve değişim başlamıştı; fakat ben farkında bile değildim.

başlamıştır. Kanunsal alt yapı hazırlanmadan, Güler'in ifade ettiği gibi bu kuruluşlar çalışmalarına başlamışlardır;

“Günümüzde sayıları hızla artan, başbakanları “bunlar yönetimimiz altında değil ki” diye sızlandıran, anayasal olarak yerleri belirsiz, ama destekleri doğrudan IMF standby düzenlemelerinden gelen üst kurullar (öbür adlarıyla bağımsız üst kurullar), yönetim formülünün uygulama örnekleridir. Enerji Piyasası Düzenleme ve Denetleme Kurulu, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, Tütün, Şeker Rekabet Kurulu...” (2012: 6).

Çalışmanın bu kısmında, Türkiye’de kamu yönetiminde uygulamaya konulan, günümüzde de etkisi iyice hissedilmeye başlayan yönetim yönlü uygulamaları, başlıklar halinde değerlendirerek anlatmaya ya da açıklamaya çalışacağız.

2.1. Uluslararası Kuruluşların Etkisi İle Gerçekleşen Değişiklikler

BM'nin Rio de Janeiro’da 1992 yılında yapılan “Çevre ve Kalkınma Konferansında” çevre ve kalkınma arasında bir denge kurulması amaçlanmış ve Yerel Gündem 21 kabul edilmiştir. Kamusal, özel ve sivil aktörler arasında işbirliği kurulum sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşmesi amaçlanmıştır. Kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları arasında ortaklığı ve işbirliğini teşvik eden Habitat II Konferansı, 1996 yılında İstanbul’da yapılmıştır. Burada sunulan Türkiye Ulusal Raporu ve Eylem Planında yönetim modeli önerilmiştir (T.C Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 2007 (2013) : 16). Kaya'nın ifade ettiği gibi;

“Türkiye’de Yerel Gündem 21 uygulamaları, 1997 yılı sonunda, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın - United Nations Development Programme- (UNDP) desteğiyle - Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu Bölge Teşkilatı'nın- International Union of Local Authorities, Section for the Eastern (IULA - EMME) koordinatörlüğünde yürütülen Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Teşviki ve Geliştirilmesi Projesi ile başlamıştır.” (2005: 192)

Belediyelerde kurulan kent konseylerinde vali, belediye başkanı, ilin milletvekilleri, kamuda çalışan bir kısım personel, muhtarlar, özel sektör kuruluşlarının temsilcileri bulunur.

Kadınların ve gençlerin yönetime aktif katılımını sağlamak amacıyla “çalışma grupları ya da kozalar” kurulmuştur. Kadın platformu, gençlik platformu, çocuk meclisi, emekliler meclisi, engelliler meclisi gibi çalışma grupları ile siviller kent yönetimine katılmaktadır.

3 Kasım 2002 seçimlerinden sonra kurulan hükümetlerce, sermaye kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği benimsenmiştir. AB toplantılarına sivil toplum örgütleri ve şirket temsilcilerinin, hükümet yetkilileriyle birlikte katılıp basına açıklama yapmaları, yönetim uygulamalarını görünür kılmaktadır.

58. Hükümetin¹² programında, uluslararası kurum ve kuruluşların önemseydiği “yönetişim”, kavram olarak geçmekte ve yönetim amaçlı uygulamalardan bahsedilmektedir. “Hükümetimiz, insan haklarına dayanan ve eksiksiz işleyen demokratik bir yönetimin hayata geçirilmesi için sivil toplumun güçlenmesini ve “yönetişim” anlayışı içinde etkili bir kamuoyu denetimini kaçınılmaz görmektedir.” 60, 61 ve 62. Hükümet¹³ programlarında da yönetim kavramı olarak geçmekte ve bu doğrultuda uygulamaların gerçekleştirileceği vurgulanmaktadır. 61. Hükümet programında yer alan aşağıdaki ifadeler 62. Hükümet programında da yer almaktadır.

“Bu çerçevede; işgücü piyasası, eğitim ve yargı sistemi, kayıt dışılık, devlet yardımları, iyi yönetim, yerel yönetimler ve bölgesel gelişme alanlarında başlattığımız yapısal dönüşüm önem arz etmektedir. Hedefimiz, bilgi toplumuna dönüşmüş, her alanda AB standartlarını yakalamış ve küresel ölçekte rekabet gücü yüksek, güçlü bir Türkiye’dir.” (61. Ve 62. Hükümet Programları)

2.2. Farklılıklarla Birlikte Yaşamayı Destekleyen Değişiklikler

Farklılıklar içerisinde bir arada yaşamayı daha kaliteli hale getirmek için yönetim sistemi doğrultusunda değişiklikler yapılmaktadır. Azınlıklara yönelik hakların tanınması, bu yurttaşlarımızın taleplerinin değerlendirilmesi, vakıf mallarının iade edilmesi bunlardan bazılarıdır. Söz konusu değişim Avrupa Birliği

¹² 18 Kasım 2012’de kurulan 14 Mart 2013’e kadar görev yapan hükümettir.

¹³60. Hükümet 29 Ağustos 2007-6 Temmuz 2011 tarihleri arasında görev yapmıştır.

61. Hükümet 6 Temmuz 2007 – 28 Ağustos 2014 tarihleri arasında görev yapan hükümettir.

63. Hükümet 29 Ağustos 2014 tarihinde kurulan ve hala görev üstlenen hükümettir.

Komisyon Raporu'nda da olumlu olarak değerlendirilmiş ama yeterli görülmemiştir.¹⁴

Ücretsiz kitap dağıtımı azınlık okullarını ilgilendiren çalışmalardan birisidir. Azınlık öğrenciler için hazırlanan ücretsiz ders kitapları aynı zamanda azınlık okulu öğrencisini özel okul öğrencisi statüsünden çıkararak, devlet okulunda okuyan öğrenci gibi kabul edilmesini sağladığı için, pozitif ayrımcılık denebilecek kadar önemli bir gelişmedir.

Azınlık okullarında Türk asıllı idareci ve Türk kültür derslerini veren (Türkçe, Sosyal Bilgiler, Tarih, Coğrafya, Türk Dili Ve Edebiyatı) öğretmenlere yönelik mevzuat değiştirilmiştir. Çalışmak istediği idareci ve öğretmeni okul yönetimi milli eğitim müdürlüğüne önerir. Bunların atanması için yasal bir engel söz konusu değilse kuruma atanır. Performans ve uyumdan sorun yaşanırsa, okul yönetimi gelecek eğitim yılı için değişiklik talep edebilir.

Yaşam koşullarının olumsuzluğunu, toplumdan dışlanmışlıklarını gözlemlediğimiz Çingenelerin (Romanlar) sorunlarının çözümüne yönelik çalışmaları da bu başlık içerisinde ele alabiliriz. Göçebelikleri, toplumla kaynaşamamaları, çocuklarının okuyamaması, kadınlarının toplayıcılık yapması, erkeklerinin çalışmaması, kiralık ev bulamayışları gibi sorunları sıralayabiliriz, Sosyal uyumu sağlanamayan ve ayrımcılıklardan etkilenen Roman vatandaşlarımıza yönelik “Roman Açılımı” başlığı altında yapılmaya çalışılanlar, uyumu sağlamak ve bir arada yaşayabilme amacını içermektedir. 62. Hükümet programında Roman

---

¹⁴ “Mülkiyet haklarına ilişkin olarak, 2008 tarihli Vakıflar Kanunu'nda değişiklik yapan mevzuatın kabul edilmesiyle ilerleme kaydedilmiştir. Mevzuatın uygulanmasına devam edilmektedir. Bununla birlikte, yürürlükteki mevzuat, mazbut vakıfları (Vakıflar Genel Müdürlüğüne yönetilen vakıflar) veya Alevi vakıflarına ait el konulmuş taşınmazları halen kapsamamaktadır. Mor Gabriel Süryani Ortodoks Manastırı aleyhinde süren ve bazıları Hükümet tarafından açılmış olan davalar endişe kaynağı olmaya devam etmektedir. Türkiye'nin tüm gayrimüslim cemaatlerin ve diğerlerinin mülkiyet haklarının tam olarak gözetilmesini sağlaması gerekmektedir. Türkiye tarafından resmen tanınan *azınlıklarla* beraber diğer azınlık temsilcileri, yeni Anayasaya ilişkin görüşlerini sunmak üzere ilk defa Meclis'e davet edilmiş olmalarına rağmen Türkiye'nin azınlıklara yaklaşımı kısıtlayıcı olmaya devam etmektedir. Dile, kültüre ve temel haklara tam olarak saygı gösterilmesi ve bunların korunması henüz Avrupa standartlarına uygun değildir. Azınlıklara yönelik hoşgörü ile güvenliğin artması ve kapsayıcılığın teşvik edilmesi için Türkiye'nin kapsamlı bir yaklaşım benimsemesi ve daha fazla çaba sarf etmesi gerekmektedir. Yürürlükteki mevzuatın revize edilmesi, ayrımcılıkla mücadeleye yönelik kapsamlı bir mevzuatın çıkarılması ve ırkçılık, yabancı düşmanlığı, anti-Semitizm ve hoşgörüsüzlük ile mücadele edecek koruyucu mekanizmaların veya özgün kurumların oluşturulması gerekmektedir. Bu konuya ilişkin sözleşmeler uygulanmalıdır.” Komisyon Tarafından Avrupa Parlamentosu'na Ve Konsey'e Sunulan Bildirim; “Genişleme Stratejisi Ve Başlıca Zorluklar 2012-2013”

vatandaşlara yönelik iyileştirme çalışmaları yapılacağı ifade edilmektedir. “Avrupa’da Romanlara karşı ayrımcı politikaların uygulandığı bir ortamda, Roman Dili ve Kültürü Enstitüleri kurarak, Roman vatandaşlarımızın yaşam koşullarını iyileştirme kararı aldık.”(62. Hükümet Programı: 21)

Alevi vatandaşların sorunları farklılıklarla bir arada yaşama kültürünün devamlılığı açısından önemlidir. Alevi kimliğinin tanınmasındaki belirsizlik, kimliğe dayalı toplumsal beklentiler, Alevi vatandaşları ilgilendirmektedir. Aleviler ayrımcılığa tabi tutulduklarına inanmaktadır. Bu inanç asırlardır uygulanan yanlışların doğal sonucudur. Alevi yurttaşlarımızın sorunlarının konuşulduğu çalıştaylar gerçekleştirilmektedir. Yine “Alevi Açılımı” başlığı altında bazı çalışmalar yapılmaktadır. 62. Hükümet programında bu yönlü çalışmaların devam edeceği ifade edilmektedir.

“Hükümetimiz, Yeni Türkiye’yi inşa misyonu doğrultusunda diğer toplumsal kesimler gibi, Alevi vatandaşlarımızın da inanç ve kültür temelli taleplerini karşılamayı hedeflemektedir. Hükümetimiz bu süreci Alevi vatandaşlarımızın kanaat önderleri ve temsilcileriyle koordine ederek yürütmeye devam edecektir.”(62. Hükümet Programı: 22).

Kürt etnik kimliğinin tanınmasına yönelik taleplerin varlığı hükümetleri zorlamış, bir arada yaşama kültürünü negatif anlamda etkilemiştir. Kürt vatandaşlarının beklentilerinin karşılanmasında önemli değişimler yaşanmaktadır. “Demokratik Açılım” başlığı altında çalışmalar yapılmakta, Kürtçe resmi dil olarak kabul edilmese de sosyal siyasal hayatta kullanımı, geçmiş dönemlerden çok daha farklı bir şekilde iyileştirilmektedir.

Kürt meselesinin çözümü için önceki dönemlerimizde ileri adımlar attık. Olağanüstü halin kaldırılmasından, Kürtçenin serbestçe kullanımına ve öğrenimine; ekonomik kalkınmadan sosyal ve kültürel alandaki reformlara kadar çok geniş bir alanda tarihi reformlar gerçekleştirdik. Kardeşliğimizi daha da pekiştirecek bu reformlara kararlı bir şekilde devam edeceğiz. Biz aynı tarihi, acıyı, sevinci paylaşan bir milletin çocuklarıyız. Bu nedenle, bu topraklarda ayrılıkçılığın tarihsel, sosyolojik ve kültürel hiçbir temeli, zemini yoktur. Bizim çözüm politikamızın odağında İNSAN vardır. Bu nedenle cesaretle attığımız demokratikleşme adımları ülkenin bir bölgesine ya da toplumun bir kesimine değil, tamamına yöneliktir. Şiarımız, herkes için daha fazla demokrasi, daha fazla hak ve daha fazla özgürlüktür. Bu yüzden diyoruz ki “Biz hep birlikte Türkiye’yiz”.(61. Hükümet programı)

Değişime yönelik çalışmalar 62. Hükümet programında da yer almakta, bu amaç doğrultusunda uygulamaların devam edeceği vurgulanmaktadır.

“Bu doğrultuda, 61. Hükümetin başlattığı ve çıkarılan çerçeve yasa ile birlikte artık devlet politikası haline gelen Çözüm Süreci’ni daha güçlü bir şekilde sürdürmek için ilgili tüm kurumları etkili bir şekilde koordine etmeye, çözümün ivedilikle sağlanması için gerek duyulan yeni yöntemleri devreye sokmaya ve en önemlisi toplumun her kesiminin bu sürece sahip çıkmaları için gerekli çalışmaları yapmaya devam edeceğiz. Hükümetimiz döneminde bu süreç yine aynı sorumluluk bilinciyle ele alınacaktır.” (62. Hükümet programı: 29).

2.3. Yasal Değişiklikler Ve Uygulamalar

Hukuk normları yazılı kurallardan oluşur. Toplumun her kesimini bağlar ve yaptırım gücüne sahiptir. Bu alanda yapılan her değişim meşru olma özelliği kazanır. Bireyler, toplumlar ve kurumlar yaşanan bilgi çağında mevcut yasaların ve politikaların uygulamalarında güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bilinç seviyesinin yükseldiği ve daha iyi yaşam olanaklarının talep edildiği günümüz koşullarında siyasi, idari, ekonomik ve sosyal politikalar yeniden şekillendirilmektedir. Ülkemizin yönetim politikalarında yönetim amaçlı değişimin gerçekleştiğini gösteren hukuksal çalışmalar yapılmaktadır. Bunlardan birisi 57. Hükümet zamanında kabul edilen 4641 Ekonomik ve Sosyal Konseyin Kuruluşu, Çalışma Esas ve Yöntemler Hakkında Kanun olmuştur;

“Bu Kanunun amacı, ekonomik ve sosyal politikaların oluşturulmasında, toplumsal uzlaşma ve işbirliğini sağlayacak, sürekli ve kalıcı bir ortam yaratarak, istisari mahiyette ortak görüş belirlemek için oluşturulan Ekonomik ve Sosyal Konsey’in kuruluşunu, çalışma esas ve yöntemlerini düzenlemektir.”(4641 Sayılı Kanun, DPT Mevzuat Sitesi, 2015).

Kanunun birinci maddesi yönetim uygulaması çerçevesinde işbirliği yapılacak çevreyi ve amacı belirtirken, ikinci madde bunu gerçekleştirecek kurumları ve görevlileri içermektedir;

“ Ekonomik ve Sosyal Konsey; Başbakanın başkanlığında, Başbakan yardımcıları, Devlet Planlama Teşkilâtından sorumlu Devlet Bakanı, Hazineden sorumlu Devlet Bakanı, Dış Ticaret Müsteşarlığından sorumlu Devlet Bakanı, Devlet Personel Başkanlığından sorumlu Devlet Bakanı, Maliye Bakanı, Tarım ve Köy işleri Bakanı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, Sanayi ve Ticaret Bakanı, Enerji ve Tabii Kaynaklar

Bakanı, Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarı, Gümrük Müsteşarı, Devlet Personel Başkanı ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu, Türkiye Ziraat Odaları Birliği, Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonunu temsil eden üçer temsilciden ve Başbakan tarafından belirlenecek diğer Hükümet temsilcileri ve sivil toplum kuruluşları temsilcileri ile kamu görevlilerinden oluşur.”

9 Ekim 2003 de yönetim uygulamasına örnek teşkil edecek olan Bilgi Edinme Kanunu çıkarılmıştır.¹⁵Bu Kanunun amacı; demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

Başbakanlık İletişim Merkezi'nin kurulmasına yönelik 2006/3 sayılı Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) Hakkında Genelge'nin, 20/ 11/ 2006 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanmasıyla yönetim açısından yeni ve önemli bir

---

¹⁵Bilgi Edinme Kanununun dayanak sağladığı çerçeve birçok konuda kullandığım bir uygulama olmuştur. Bu kanun kapsamındaki bazı başvurularımıza cevap gelmemiş olsa da, bazı başvurularımız değerlendirilmiş ve olumlu uygulamaları kapsayacak şekilde cevaplar gelmiştir. İstanbul Gaziosmanpaşa ilçesine bağlı Boğazköy beldesinde Ayazma İlköğretim Okulu'nda çalışırken, okulumuzun karşısında sağlık ocağı olmasına rağmen, doktor yoktu. Öğrencilerimizle Sağlık bakanlığı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne yaptığımız başvurular sonucu atama gerçekleşmişti. Yine ülkemizde devlet kütüphanelerinin çalışma saatleri konusunda şahsi olarak, Kültür Bakanlığına, Başbakanlık İletişim Merkezine, Cumhurbaşkanlığına Bilgi Edinme Kanunu yoluyla başvurum olmuş, en son Ankara'dan Kütüphaneler Genel Müdürü beni aramıştı. Talebim gerçekleşmemiş olmasına rağmen, iyileştirmeler yapılacağı sözü verilmişti. Bazı üniversite kütüphaneleri 24 saat açık hale getirilmiştir. Bunlardan biri İstanbul Üniversitesi'nin kütüphanesidir. Başvurum sonucu Cumhurbaşkanlığından gelen maili aşağıya ekliyorum:

Dilekçeniz 19 Nisan 2012 Perşembe 14:36

Tarih:Kimden:

Cumhurbaşkanlığı Bilgi Edinme <cbykb03@tccb.gov.tr> [Adres Defterine Ekle]

Kime :muhammetanli@mynet.com

Sayın Muhammet ANLI

4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında elektronik posta yoluyla ilettiğiniz, kütüphanelerinin mesai saatleri dışında ve hafta sonları hizmete açık olması talebini içeren dilekçeniz alınmıştır.

4982 sayılı Kanunun 7. maddesinde yer verilen, "Bilgi edinme başvurusu, başvuru kurum ve kuruluşların ellerinde bulunan veya görevleri gereği bulunması gereken bilgi veya belgelere ilişkin olmalıdır" hükmü gereğince dilekçeniz anılan Kanun kapsamına girmemektedir.

Bununla birlikte dilekçeniz, ilgisi sebebiyle aşağıda tarihi ve sayısı belirtilen yazımızla Kültür ve Turizm Bakanlığına gönderilmiştir.

Bilginizi rica ederiz.

Kurumsal İletişim Başkanlığı

19/ 04/ 2012- B.01. 0.KİB.03-84-617-10754

uygulama başlatılmıştır. Bu genelgede yer alan ifadeler yönetim uygulamasının amaçlandığını açıkça göstermektedir:

“Günümüzde kamu yönetimi literatüründe "Yönetişim" ve "Yönetime katılma" kavramları ön plana çıkmıştır. Yönetim tekniği olduğu kadar bir değeri de ifade eden bu kavramların hayata geçirilebilmesi için yurttaşların yönetime ilişkin şikâyet, talep, görüş ve önerilerini kolayca iletebilmelerine yönelik iyi işleyen, hızlı ve etkin bir sistemin kurulması, yönetimin başarısı için olduğu kadar, demokrasinin sağlıklı bir biçimde işlemesi açısından da vazgeçilmez bir gerekliliktir. Bu şikâyet, talep, görüş ve önerilerin derhal işleme alınıp değerlendirilmesi, sonuçlandırılması ve ilgisine süratle cevap verilmesi de aynı derecede önem taşımaktadır. Bu düşünceler ışığında, kamu kurum ve kuruluşlarının halkla ilişkiler uygulamalarına ilişkin yeni bazı düzenlemelerin yapılması uygun görülmüştür. Başbakanlığa yapılacak başvuruların tüm yurt sathında kabulünü ve Bakanlıklar ile valiliklere yapılan müracaatların Başbakanlıktan izlenebilmesini amaçlayan ve Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER)- Doğrudan Başbakanlık olarak isimlendirilen düzenleme, Türkiye genelinden aranabilir bir telefon numarası tahsisi ile bir bilgi işlem programı kullanılmasını öngörmektedir. Böylece, vatandaşlar tarafından yapılan yazılı veya sözlü başvuruların gereğinin yapılması amacıyla süratle ilgili kamu kuruluşu veya birimine ulaştırılması, mümkün olan en kısa sürede cevap verilmesi, gecikme halinde ilgili birimlerin uyarılması, bütün bu işlemlerin bir otomasyon sistemi içinde yürütülmesi, istatistiksel raporlarının alınması ve merkezden denetlenebilmesi sağlanmış olacaktır.”

Yönetişime yönelik bir başka yasal gelişme, kamu görevlilerinin usulsüz uygulamalarının önüne geçerek uymaları gereken mesleki kuralları belirlemek, bunların ihlal edilmesi durumu yaşandığında, bu duruma yönelik başvurular üzerine inceleme ve araştırma yapmak, kamuda kalıcı etik kültürünün yerleşmesini sağlamak için, Kamu Görevlileri Etik Kurulu'nun kurulmasına ilişkin 25.5.2004 tarihli ve 5176 sayılı Kanun'un kabul edilmesidir. Kurul tarafından hazırlanan “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik” yönetim uygulamalarından biri olarak ele alınabilir.

Türkiye’de kamu yönetiminin temel sorunlarından biri, bürokrasinin yara almasına, resmi personele güvenilmemesine neden olan yolsuzluktur. Yönetişim uygulamalarının göstergelerinden biri de yolsuzlukla mücadele amaçlı atılan adımlardır.

“57. Hükümet döneminde sivil toplum kuruluşlarının ve Dünya Bankası'nın da katkılarıyla sürdürülen çalışmalar sonucunda Bakanlar Kurulu'nun 12.01.2002 tarihli

2002/3 sayılı prensip kararı ile yolsuzlukla mücadeleyle ilişkin esaslı unsurları da kapsayan toplam 22 maddelik Türkiye’de Saydamlığın Artırılması ve Kamuda Etkin Yönetimin Geliştirilmesi isimli bir eylem planının uygulamaya konulması kabul edilmiştir.” (Tarhan, 2012: 2)

Yolsuzlukla mücadeleyi amaçlayan yasalardan bir kısmı aşağıda belirtilmektedir:

“Yolsuzluklarla etkin mücadele çerçevesinde 14.1.2004 tarihli ve 5065 sayılı Yolsuzluğa Karşı Özel Hukuk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun 20.1.2004 tarih ve 25352 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Ayrıca, 5191 sayılı Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi ve El Konulmasına İlişkin Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun kabul edilmiştir. Diğer yandan, Adalet Bakanlığı tarafından Yolsuzlukla Mücadele Kanun Tasarısı hazırlanmıştır.” (T.C Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, 2013: 23)

Yolsuzlukların engellenmesine yönelik hukuksal düzenlemelerin yapılması ve bu amaçla kurumların oluşturulması önemlidir. Fakat bu gelişmelerin yaşanmış olması tek başına yeterli değildir. Zaten yolsuzlukların devam etmesi bunu göstermektedir.

2.4. Kamu Kurumlarında Gerçekleşen Yenilikler

Bilgi üretimi, bilgi toplumuna yönelik değişime neden olurken, küreselleşme sürecindeki rekabet bireyi ve toplumu ön plana çıkarmaktadır. Yönetim olgusu günümüzdeki yaşananlardan ve gelişmelerden etkilenmektedir. Kamu anlayışımızda bu etkileşim içerisindedir.

Kamu kurumlarında etkinliğin artırıldığı, katılımın sağlandığı, kaynakların en iyi şekilde değerlendirildiği, toplumsal refahın gerçekleştirilmeye çalışıldığı, rekabetin en üst seviyede sürdürüldüğü bir yönetim anlayışı oluşturulmak istenmektedir.

Ülkemizde 20. Yüzyılın son çeyreğinden itibaren, ticareti önemseyen ve ihracatı artırıcı çalışmalar ile bireylerin desteklenerek özel teşebbüsün etkinliğinin

artırılmasına ilişkin uygulamalar, kamuya yönelik değişim süreciyle alakalıdır. Sosyal güvenlik kurumlarını da kapsayan iyileştirme çalışmaları, mali anlamda yapılan düzenlemeler ve Türk Hava Yolları, Ziraat Bankası gibi bazı kamu kuruluşlarının ekonomik anlamda iyileştirilmiş olması da, bu düzenlemelerle bağlantılı olarak gerçekleşmektedir.

Bütüncül anlamda kamuda devreye sokulan yönetim amaçlı değişimi görmek için, Sağlık Bakanlığı bünyesinde ve Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) teşkilatında gerçekleşen uygulamaları, bu doğrultuda değerlendirmeliyiz. Hastanelerde, sağlığı ilgilendiren diğer kurumlarda ve eğitimi ilgilendiren okullarda özel teşebbüsün ağırlığı artmaktadır;

“663 Sayılı Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Türkiye’de Kamu Sağlık Yönetiminde yeni bir dönem başlatılmış ve Kamu Hastane Birlikleri hukuken hayata geçirilmişti. Söz konusu KHK’da bir yıl içerisinde Bakan onayıyla illerde Kamu Hastane Birliklerinin oluşturulacağı ve hastanelerdeki idari görevlerde bulunan tüm yöneticilerin görevlerinin sonlandırılacağı ifade edilmişti. 2 Kasım 2012 itibariyle bir yıllık süre tamamlanıyor. Türkiye’de kamu hastanelerinin yönetimde yeni bir dönem fiilen başlıyor.”(Kamu Hastane Birlikleri Hakkında Bilinmeyenler: 2012).

Türkiye hastanelerinde yapılan değişiklikle işletme mantığı içerisinde sonuca endeksli, organizasyona açık, performansa dayalı, işleyişe ayak uyduran ve alanında uzman personelle çalışma anlayışına doğru değişim gerçekleşmektedir. Ateş’in ifade ettiği gibi değişim yönetim doğrultusunda yapılmaktadır;

“Kamu Hastane Birlikleri”nin yönetim yapısı, istihdam, mali hususlar ve ücretlendirme konularında ortaya koyduğu modelin yönetim temel özellikleriyle örtüştüğünü söylemek mümkündür. Özellikle yerinden yönetim uygulamasına ağırlık verilmesi, yönetimde kamu sektörü yanında sivil toplum kuruluşlarından temsilcilerin yer alması, sözleşmeli istihdam modelinin uygulanması, Sağlık Bakanlığı’nın yalnızca düzenleyici ve denetleyici rolünün olması, performansa dayalı ücretlendirme modelinin uygulanması açısından Kamu Hastane Birliklerinin kurumsal ve işlevsel olarak yönetimin temel esasları çerçevesinde tasarlandığını görülmektedir.” (2012: 548).

Yönetim uygulamaları sürecinde, Milli Eğitim Bakanlığı’ndaki değişim, toplam kalite yönetiminin gerçekleşmesine yönelik çalışmalarla somut olarak

başlamıştır. Bu uygulama ile stratejik planlama, kaynakları etkin olarak değerlendirme, toplumsal gücü işleyişe katarak okulların kalitesini artırmak amaçlanmıştır. Eğitim bakanlığına bağlı tüm kurumlarda toplam kalite yönetimi anlayışı doğrultusunda, vizyon, misyon, hedef belirlenmiş ve yönetim içerikli kavramlar işleyişte kullanılarak toplumu ve bürokrasiyi değişime alıştırmaya süreci işletilmiştir.

OAB mevzuatında yapılan değişiklikler ile sivil bireylerin etkinliği okul yönetiminde artırılmıştır. Mesleki eğitim yaygınlaştırılarak piyasa ile bağlantılı işleyiş gerçekleştirilmeye çalışılmış, teknolojik materyallerin okullarda kullanımını için "Fatih Projesi" planlanmış ve gerçekleşmesi için örnek okullar seçilerek bunlar dağıtılmıştır. 2011' in Eylül ayında yürürlüğe giren "Milli Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat Ve Görevleri Hakkında Kanun" ile yönetim yapılanması hızlı bir şekilde sürdürülmüştür (Sabancı Üniversitesi, 2013: 2).

MEB merkez teşkilatının yeni yapılanması ile yönetim birimlerinin sayısı düşürülmüştür. Teşkilatın yönetici ve uzman kadrolarında görevlendirileceklerin eğitim kökenli olması anlayışı değiştirilerek, eğitim sahası dışında çalışanlara da teşkilat içerisinde yönetici olma olanağı sağlanmıştır. Böylece farklı alanda eğitim almasına rağmen MEB' de uzmanlaşmak isteyen bireylerin önü açılmıştır. Yabancı dil bilen, genç uzmanların yeni kadrolarda görevlendirilmesi öngörülerek, küresel dünyaya uyumu sağlayabilecek dinamik bir yapının oluşması amaçlanmıştır.

MEB'de yönetim yönlü değişimin sancuları devam etmektedir. Günümüzde tartışmaya açılan dershanelerin kapatılması, özel okullara dönüştürülmesine yönelik açıklamalar bu doğrultudadır. Eğitimin özelleştirilmesi ve yerel yönetimlere bırakılması planlanmaktadır. Kurumun hizmet gördüğü sahanın önemi ve özellikle ülkemizin içyapısı ile alakalı sorunlar, eğitim sürecindeki yönetim yönlü çalışmalara etki etmektedir. Ayrıca üniversite sayısının artırılması ve özel üniversitelerin açılmasının teşvik edilmesi bu değişim doğrultusunda gerçekleşmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

OKUL AİLE BİRLİKLERİNİN YAPISI VE İŞLEVLERİ

Devletin bireyi toplumsallaştırmasına aracılık eden ve eğitime ihtiyaç duyan tek varlık olarak insanın eğitilmesi işlevini üstlenen kurumların ortak adı okuldur. Okul idarecileri, öğretmenleri ve diğer hizmet personeliyle planlı bir yol haritası izleyerek, görevini gerçekleştirmeye çalışan bir kurumdur. Türker'in (1989: 99) ifade ettiği gibi, "Okulu sadece ders verilen mekanik resmi biçimsel bir ortam olarak görmemek gerekir. Bunun ötesinde okul iç dinamiği, gruplaşmaları, duygusal iletişimleri olan gerçek anlamda sosyolojik bir topluluktur."

Okulda okunan antlar, dalgalanan bayrak, kutlanan törenler siyasi toplumsallaşma araçları iken; öğrenciler arası ilişkiler, sivil bireylerle resmi kurum çalışanları arasındaki iletişim, öğrencilerle çalışanlar arasındaki etkileşim, kurallar, eğitim planlaması ve beklentiler sosyal toplumsallaşma araçlarıdır.

Okulun toplumsal görevi, toplumsallaşmadaki temel kurum olan aile ile bağlantılıdır. Okul bireyin eğitim ihtiyacını giderir. Aile diğer ihtiyaçlarını karşılar. Bununla birlikte aile, okulun amaçlarına destek olarak çocuğunu yönlendirmektedir. Yönlendirme toplumun en büyük siyasi örgütü olan devletin eğitim mekanizmasından bağımsız olamayacağı için, okul aile etkileşimi ve iş birliği kaçınılmazdır. Çalışmamızın ikinci bölümünde bu ilişkinin zorunlu sonucu olan, Akdeniz'in (1990: 346) ifade ettiği gibi, eğitimle ilgili dernekler içerisinde en eski ve şüphesiz en yaygını olan OAB'ı ve ilgili sürecin işleyişini inceleyeceğiz.

1. OKUL - AİLE İLİŞKİSİ VE OKUL AİLE BİRLİKLERİ

Bireyin ailede başlayan eğitim süreci, zaman içerisinde aile ile birlikte okulda devam eder. Ergün'ün de (1994:135) ifade ettiği gibi; "Çocukların ve gençlerin sosyalleşmesinde en etkili iki kurum, okul ve ailedir." Doğal olarak çevre de bu süreç üzerinde etkilidir. Bireyin eğitiminde hedeflenenin gerçekleşmesi için, sürecin

aktörleri arasında işbirliği zorunluluğu vardır. İşbirliğinin kaçınılmazlığı eğitim içerisinde yeni örgütlenmeleri de beraberinde oluşturmaktadır. Okul ile aile arasındaki etkileşimi sağlayan OAB bu örgütlenmelerden biridir.

1. 1. Eğitim Sürecinde Okul Aile İlişkisi Ve Okul Aile Birlikleri

Genel anlamda eğitim, insanlara hedeflenen yönde, kendi yaşantıları yoluyla davranış kazandırma sürecidir. Kapsamı, tanımdan da anlaşılacağı gibi geniştir. Belirlenen bir plan doğrultusunda, bireye davranış kazandıracak şekilde, iletişim ve etkileşim unsurları ile bilgilendirmeyi içerir. Toplumsal değerler, kültürel maddi ve manevi öğeler çocuklara yaşam içerisinde sistematik olarak eğitim süreci ile aktarılır.

Birey okul içerisinde yetiştirilirken, toplumun geleceğinin inşası ve devamlılığı da eğitimle oluşturulur. Ergun'un (1994: 18) ifade ettiği gibi; "Eğitimde bu iki yöne daima dikkat edilmelidir; gençler hem devlet ve toplum için, onların kültür ve kanunlarına uyacak şekilde yetiştirilmeli hem de ileriye yönelik olumlu değişiklikleri yapabilecek güçte olmalıdırlar." Toplumun kültürel dokusunu; tarihi birikimini; normlarını; siyasi, dini, ahlaki, sosyal kurumlarını; dil ögesini içeren değerlerini yaşatmak ve gelecek kuşaklara aktarmak olgusu eğitim süreciyle gerçekleşir.

Bireylerin donanımlı yetişmesinde, kültürel ve yaşamsal değerleri kazanmasında, güven içerisinde bilgisiyle topluma değer katacak seviyeye ulaşmasında en önemli işlev eğitimidir. Geçmiş ile gelecek arasında uyumu yakalayarak, yaşanan zaman dilimini değerlendirmek ve geleceğin insanların çıkarına uygun şekilde oluşumunu sağlamak, eğitim sürecinde beklenen değerlerdir.

Günümüzde evrensel eğitim yapılanmasının amacı bireylerin beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı bir şekilde gelişmelerini sağlamaktır. Bir başka deyişle, bireyleri özgür ve bilimsel düşünme gücüne, evrensel bir dünya görüşüne sahip, adalet duygusu gelişmiş, topluma ve doğal hayata karşı sorumluluk duygusu içerisinde olan yapıcı, yaratıcı, verimli bireyler olarak yetiştirmektir. Aynı zamanda kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna

katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır. Başarılı yetişmiş bireylerle toplum çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı haline gelecektir.

Yukarıda belirtilen özelliklere sahip bireyi tek başına aile ya da herhangi bir toplumsal kurum veya devletin yetiştirebilmesi mümkün değildir. Bireyden beklenen çok katmanlı yapısal özellikler düşünüldüğünde, bu sürecin koordinasyon içerisinde birçok paydaş eliyle yürütülmesi gerekmektedir.

Birey, ilk ve temel eğitimini Alkan'ın (1989: 56) ifade ettiği gibi, içinde bulunduğu toplumun yapısal özelliklerini taşıyan ailede alırken, süreç devletin takip ettiği politikalardan bağımsız değildir. Birey örgün eğitime dahil olduğunda ise devlet, doğrudan kurumları eliyle süreci yönetirken, birey üzerinde her zaman varlığıyla etkisini hissettiren aile ve bireyin içinde bulunduğu toplum etkin bir biçimde işleyişe müdahil olmaktadır.

Türk milli eğitiminin ulaşmak istediği hedeflere yönelik planlamaya baktığımızda, amaç okulla sınırlandırılmamıştır. Milli eğitimimizin okul ve çevresini de kapsayan amaçları vardır. Eğitimin etkisi Kaplan'ın ifade ettiği gibi, uzun bir zamana yayılan, devamlılığı ile de sona ermeyen bir süreçtir: “Türk milli eğitim ideolojisinin, bir anlamda, yurttaşların “beşikten mezara kadar” itaatkar bir tutum ve davranış içinde olması için var gücüyle çaba gösterdiği söylenebilir”(2009: 392). Amaçlanan yaşam boyu kalıcılığa götürecek davranışların kazandırılmasıysa bunun önemi doğrultusunda, sürecin de donanımlı olması gerekmektedir.

Eğitim sürecinde hedeflenen değerlerin bireylere kazandırılmasında ve başarılı bir eğitim olgusunun gerçekleşmesinde okulun, toplumun temel kurumu olan aileyle iletişimi önemlidir. Bu etkileşim eğitimin devamlılığında ve kalıcılığında önemli bir unsurdur. Çelikkaya'nın ifade ettiği gibi, “Ailenin bıraktığı izler, daha kalıcıdır; taşa yazılan yazılar gibidir. Bu nedenle aile eğitimi küçümsenecek bir eğitim değil, aksine son derece önem verilecek bir eğitimidir.” (2009:177). Aile unsurunun eğitim içerisinde değerlendirilmemesi mümkün olmadığından, amaca uygun olarak aile sürece özellikle OAB çatısı altında dahil edilmiştir.

OAB'nin işlevi eğitim süreciyle amaçlanan hedeflere paralellik içerisinde oluşturulmuştur. Türk milli eğitimin amacının gerçekleşmesinde okulla işbirliği içerisinde çalışacaklardır. Sistem içerisinde yer alan öğrencilerin velileri ile okul arasında köprü görevi görecektir. Ailelerin de amaçlar doğrultusunda davranışlar kazanarak uyumlu hale gelmeleri sağlanacaktır.

1. 2. Okul Aile Birlikleri ve Okul Koruma Dernekleri (OKD)

Eğitim uğraşı insanlığın ilk zamanlarından günümüze kadar devam ederek, farklılıklar göstererek, toplumlarla birlikte süregelmiştir. Tarihi süreç içerisinde, Gürüz'un (2008: 283- 286) ifade ettiği gibi devletlerin ve toplumların uygulamaları doğrultusunda önem kazanarak değişmiştir.

Günümüzde ise eğitim tüm bireyleri kapsayacak şekilde planlı bir disiplin haline gelmiş, Underwood'un (2002: 129) ifade ettiği gibi, yurttaşın bilgili ve donanımlı olarak yetişmesi devletlerin görevi olmuştur. Devletlerin eğitim görevi, Varış'ın ifade ettiği; "okul öncesi ve okul yaşamında sürdürdüğü gibi okul sonrası da, diğer bir deyimle, yaşam boyu devam etmektedir." (1994: 8) Yaşam boyu öğrenme ya da yaşam boyu eğitim anlayışı, bireyin, sadece kurum içerisindeki eğitimini kapsamaz, vazgeçilmez bir değeri olan bir gerçeklik haline gelir. Bu durum eğitimin ne kadar önemli bir süreç haline geldiğini göstermektedir.

Eğitim sürecinin ilk basamağı olan dönem,¹⁶ çoğu devletin anayasasında, zorunlu hale getirilmiş, eğitim sürecinin masraflarının karşılanması devletlerin bir mecburiyeti olarak algılanmış, neticede her ülke, Çelikkaya'nın (2009: 67) ifade

---

¹⁶"Dünya Zorunlu Eğitimi Tercih Ediyor" başlıklı haberdeki veriler; "Zorunlu eğitime başlama yaşı 3-7 arasında değişiyor. Ülkelerin çoğunluğunda zorunlu eğitime başlama yaşı 6 iken, 38 ülkede ise zorunlu eğitime 6 yaştan önce başlanıyor. Zorunlu eğitime başlama yaşı 7 olan 44, 6 olan 113, 5 olan 33, 4 olan 4 ve 3 olan 1 ülke bulunuyor. Eğitim süresi de ülkelere göre farklılık gösteriyor. Zorunlu eğitim 5 ülkede 5 yıl, 24 ülkede 6 yıl, 11 ülkede 7 yıl, 20 ülkede 8 yıl, 54 ülkede 9 yıl, 34 ülkede 10 yıl, 20 ülkede 11 yıl, 22 ülkede 12 yıl, 6 ülkede 13 yıl, 1 ülkede ise 14 yıl. Böylece 197 ülkeden 60'ında zorunlu eğitim süresi 8 yıl ve daha az, 130'undaise 12 yıla kadar zorunlu eğitim uygulanıyor." (Dünya Zorunlu Eğitimi Tercih Ediyor)

Türkiye'de "11/4/2012 tarihli ve 28261 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 30/3/2012 tarihli ve 6287 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. İlgili Kanun ile zorunlu eğitim süresi 8 yıldan 12 yıla çıkarılmış ve bazı yeni uygulamalar gündeme gelmiştir." (MEB'den 4+4+4 genelgesi)

ettiği gibi, bütçesinden eğitime azami pay ayırmaya başlamıştır. Yurttaş yetiştirmeyi temel alan eğitimin ilk basamağı, siyasi erk içerisinde tüm vatandaşları kapsar hale getirilmiştir. Okuma yazma bilen sayısı, lise mezunu sayısı, üniversite mezunu sayısı, okuryazar kadın erkek sayısı devletlerin modernliğinin görüntüsü olmuştur.

Eğitim sürecini amaca uygun idame ettiren siyasi erk, yurttaşlarını hedeflenen davranışlara yönelik olarak eğitmiş, devletin gelecek planlaması bu yolla devam etmiştir. Bunu gerçekleştiremeyen yapılar ise, sorunlar yaşamış, çağın gereği bilim anlayışını yakalayamadığı gibi, yönetimde, ekonomide, sosyal ilişkilerde, ulaşmak istediği seviyeye gelememiştir. Çelikkaya'nın ifade ettiği gibi; "Hülasa kalkınma; eğitim planlaması ile uzman kadro ile veya vasıflı elemanlarla mümkündür" (2009: 172).

Günümüz dünyasında zorunlu olan eğitim süreci maliyeti az olan bir yapılanma değildir. Devletler, günümüzde eğitime kaynak yaratmada sıkıntı yaşadıkları gibi, yaşamaya devam edeceklerdir. Ülkemizin de kaynak yaratma konusunda, diğer devletler gibi sıkıntısı olmaktadır. Eğitim giderini karşılamak için, çeşitli yollara başvurulmakta ancak bunlar yeterli olmadığından, maliyet süreçle birlikte artarak devam etmektedir.¹⁷

Ülkemizde Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabulü ile eğitim devletin görevi olmuştur (Bilgen, 1998: 2054-2055). Tek merkezden yönlendirilen ve idare edilen eğitim yapılanması uygulamaya geçmiştir (Akyüz, 2009:330). Eğitim sürecinin MEB'e bağlanarak sürdürülmesi ve ekonomik yükün devlet tarafından üstlenilmesi, kamu yönetimini çözüm bulmaya sevk etmiştir.

Başından beri, Reşat'ın (1947: 3-5) ifade ettiği gibi, zorunlu eğitimin yurttaş üzerindeki etkisi artırılmak istenmiştir. Başka bir deyişle, çevreyi eğitimin içerisine alarak, topyekûn eğitim ortamı oluşturmak amaçlanmıştır (Öncü, 2000:804). Ekonomik sıkıntıları paylaşmak için velilere yönelmek, çare olarak görülmüştür.

---

¹⁷ "Görüldüğü gibi, son yıllarda görülen artışlara rağmen, ülkemiz milli eğitim sisteminin büyüklüğü ile kamu kaynaklarından yapılan eğitim harcamalarımız arasında ciddi bir orantısızlık vardır. İlköğretimden yüksek öğretime, öğrenci başına harcama miktarları, ileri ülkelerin oldukça gerisindedir" (Gürüz, 2008: 137- 152).

Bunları gerçekleştirmek amacıyla, ilk olarak 3. Milli Eğitim Şurası'nda OAB örgütlenmesi için¹⁸ rapor hazırlanmıştır;

“Aile ve okul arasında işbirliğinin sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması maksadıyla teşkil olunan aile - okul işbirliği komisyonumuz 2/XII/1946 Pazartesi Günü saat 15'te toplanarak başkanlığa Ankara Üniversitesi Rektörü Şevket Aziz Kansu'yu, başkan vekilliğine Ankara Dil Ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dekanı Enver Ziya Karal'ı, sözcülüklerine de Talim ve Terbiye Kurulu Üyelerinden Behiç Enver Koryak'la, Gazi Eğitim Enstitüsü öğretmenlerinden Fuat Baymur'u seçmiştir. (1946: 46).

Komisyon, görüşmeler sonucu OAB'in oluşumuna yönelik içeriği hazırlamıştır. Hazırlanan raporda bu oluşum şu şekilde ifade edilmektedir:

“ Komitelerin çalışmaları 5 Aralık 1946 Perşembe Günü saat 10'da yaptığı genel toplantıda incelenerek müzakere edilmiş ve birleştirilmiştir. Meydana gelen okul - aile birlikleri ana tüzük taslağı, aşağıda şuranın tasvibine arz olunmaktadır;

1-Aile-Okul arasında işbirliği kurmak maksadıyla ilk, orta ve lise basamağındaki her okulda bir (Aile - Okul Birliği) kurulur.

2-Aile okul birlikleri her okulun öğretmenleriyle öğrenci aile veya velilerden kurulur... Ana - baba olmadığı zaman veli olan kişi üye olur... Anne, baba ikisi birden birliğe girebilir.” (Üçüncü Milli Eğitim Şurası, 1946: s. 49-50).

Görüşmeler sonucu üyelerden bazıları, okul müdürünün OAB üyesi olması gerekliliği üzerinde durmuş ve şuraya sunulan komisyon raporunda konuyla ilgili madde de sunulmuştur; şura üyeleri müdürün eklenmesini oylama sonucu kabul etmiştir. Görüşmeler sonucu OAB'in kurulması kabul edilmiştir.

Birliklerin etkinliği eğitim süreci içerisinde devam etmektedir. Kanunlarda değişiklikler yapılmış olmasına rağmen OAB'in öz işlevselliği korunmuştur;

“Okullarda yapılan eğitimin başarılı olması ve amaçlarına ulaşabilmesi için öğrencinin ailesinin ilgi ve yardımına ihtiyaç vardır. Okulda başlayan birçok eğitsel çalışmalar öğrencinin ailesinde ve okul dışındaki çevresinde tamamlanır. Okul yönetimi ailenin katkısını sağlamak üzere öğrenci veli ve ebeveynlerinin bir araya gelerek birlik ve dernek kurmalarına yardımcı olur. Ancak okul müdürü bu kuruluşları okul emrinde veya

¹⁸ Sabri Akdeniz, Okul Aile Birliği Oluşumunu şu satırlarla anlatmaktadır. “İngiltere'de Okul Aile Birliklerinin hemen hemen yüzyıllık bir geçmişi vardır. Yurdumuzda Okul Aile Birliği Yönetmeliğinin ilkeleri 1933 te İzmir Müfettişler Kongresinde tespit edildi. Ana gaye velileri aydınlatmak olmakla beraber Yönetmelik bu birliklere neredeyse devlet görevlerine yakın görevler yüklemektedir... İlkeleri 1933 te tespit edilmiş, 1940 da da Bakanlıkça bir yönetmelik yayınlanmış olmakla birlikte Okul aile birliklerinin gerçek anlamda faaliyete geçmesi 1946 Halk İdaresine geçişte dernekleşme yolunun açılmasından sonradır” (1990, 346).

okula hizmet edecek kuruluşlar olarak görmeden, aralarındaki ilişkileri ilgili kanun ve yönetmelik hükümleri ile belirli ilkelere göre düzenler” (Tebliğler Dergisi, 29. 07. 1965, Sayı: 1363).

Okullarda özel yönetmelikle kurulan OAB ile Dernekler Kanunu’na göre kurulan OKD genellikle birlikte çalışırlar. OAB okul müdürü, müdür yardımcıları, öğretmenler, öğrenci velilerinden oluşmaktadır. Bu birliğe, bütün veliler ve okulun yönetici ve öğretmenleri üye kaydedilir. Okul aile iş birliğinin amacı aile ve okul arasındaki ilişkileri güçlendirmek, iş birliğini sağlamak, öğrencilerin daha başarılı olmaları için ortaklaşa önlemler almaktır. Okul aile birliğinin organları, genel kurul, yönetim kurulu ve denetleme kuruludur. Bu organlar yönetmelik hükümlerine göre çalışmaktadır(Tebliğler Dergisi, 20. 06. 1983, Sayı: 2141).

Yukarıda belirtildiği gibi, okulların etkinliğini artırmak, Erkman’ın (1947: 13- 15) ifade ettiği gibi, çevresiyle birlikte öğrenciyi eğitmek için OAB kurulmuştur. Böylece, okulun veli tarafından sahiplenmesi sağlanacaktır. Bu birliklere ek olarak da, OKD kurulmuştur. Okullarda faaliyet gösteren “Okul Koruma Derneği”kuruluş ve çalışmaları 2908 sayılı Dernekler Kanunu’na göre düzenlenmektedir” (7.10.1983 tarih ve 18184 sayılı Resmi Gazete).Okulun çevresiyle birlikte oluşturduğu OKD, kamunun kontrolünde olan diğer dernekler gibi zaman içerisinde görevlerine devam etmiştir. Ancak, 5072 Sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun’un 29 Ocak 2004 tarihinde yayınlanması ile kamu kurumlarındaki derneklerin tasfiyesi gerçekleşmiştir.

Kamu kurumlarındaki derneklerin tasfiyesi sonucu okullardaki dernekler kapatılınca, OAB’ca gerçekleştirilen hizmetlerde de aksamalar olmuştur. Okullar bu durum karşısında sorunlar yaşamaya başlamışlardır. Okul personeli okulun ihtiyaçlarının giderilmesinde, herhangi bir etkinlikte bulunamayacağından, okullardaki kaynak eksikliği hizmetlerin yapılamamasına neden olmuştur. Derneklerin tasfiyesi sonucu, okulların kaynaklarına yönelik değişiklik olmamıştır. Okulların bütçeleri, herhangi bir gelire desteklenmemiş; ihtiyaçları olan hizmet sürecindeki materyaller sağlanmamıştır. Hizmetli ya da güvenlik elemanı okullara tahsis edilmemiştir.

Çağın gereklerine uygun eğitim ortamının maliyetli olması, ihtiyaçların teknolojik gelişmeyle birlikte artarak devam etmesi, sokaklardaki güvensizliğin okullara yansımış olması, okulların hizmet alanında maddi kaynak gereksinimini artırmıştır. Bu maliyetlerin karşılanamaması, OAB'ın devamlılığını zorunlu kılmıştır. Böylece, bu sorunların çözülmesi amacıyla hazırlanan Milli Eğitim Bakanlığı Okul Aile Birliği Yönetmeliği, 31 Mayıs 2005 tarihinde 25831 Sayılı yönetmelik Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Gürsel'in (2003:158) ifade ettiği gibi, kurulduğu okulun adını alan OAB örgütlenmesi ile okulların finansman sorunlarındaki boşluk çözülmeye çalışılmıştır. Bu şekilde, okul aile işbirliğinin resmi hüviyet içerisinde devamlılığı sağlanmıştır.

Yönetişim uygulamalarının kamu yönetiminde etkisinin belirginleşmeye başlaması, OAB örgütlenmelerinin yapısında değişiklik yapılmasını zorunlu kılmıştır. Bu doğrultuda 9 Şubat 2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren yeni yönetmelikle, sivilin birlik yönetiminde etkisi artırılarak, kamu görevlilerinin yetkisi planlama ve denetimle sınırlı tutulmuştur. Böylece bürokratik etkiden uzaklaşarak, OAB sivilin daha etkin olduğu bir yapıya kavuşmuştur. Başka bir deyişle, yönetimde sivil-kamu dengesi oluşturularak yönetim uygulamalarının daha etkin gerçekleşmesine olanak sağlanmıştır.

2. OKUL AİLE BİRLİKLERİNİN YAPISI VE İŞLEYİŞİ

Eğitim kurumu olan okullarımızın her birinin kendi çatısı içerisinde zorunlu oluşturulmuş olduğu bir OAB vardır. Bunların oluşumu, işleyişi, kurulların oluşumu, görevleri, yapılan planlama ve işleyişin denetimi gibi unsurları bu başlık altında inceleyeceğiz. Sivillerden oluşan birlik olmasına rağmen işleyişte okulun personeli gibi çalıştıklarını göstermeye, üstlendikleri görevleri kısaca anlatmaya çalışacağız.

2.1. Okul Aile Birliklerinin Üyeleri ve Çalışma Kurulları

OAB'ın üyeleri, okulun hizmetinden etkin yararlanan çevre ile okul içerisinde hizmet veren çalışanlardan oluşmaktadır. Okulun hizmetinden etkilenen çevre, okulda öğrencisi bulunan velilerdir. Okulun yöneticilerinden müdür, müdür yardımcısı, varsa başmüdür yardımcısı, çalışan öğretmenlerin tümü birliklerin üyesidir. On sekiz yaşını geçmiş kursiyerler ile çıraklık, kalfalık ve ustalık eğitimine devam edenler de üyedir.

Ülkemizin okul ihtiyacının karşılanmasında Milli Eğitim Bakanlığının yaptırdığı okullar yetersiz kalmaktadır.¹⁹ Mevcut okullardan bazılarının değişen yeni şartlara uygun olmayışı ve deprem tehlikesinin varlığı, okulların yenilenmesine neden olmaktadır. Maliyeti yüksek olan bu çalışmalara katkı sağlamak için devlet, okul yapımını teşvik etmektedir. Bu teşviklerden biri okul yaptıran, yapımına katkıda bulunan hayırsever vatandaşların yaptırdıkları okuldaki OAB'ın tabi üyesi olmalarıdır.

OAB'ın üyeleri, okulun etkileşim sahasındaki bireylerden oluştuğu için, yöneticilerin ve öğretmenlerin okulla ilişkileri kesildiği zaman üyelikleri de sona erer. Velilerin üyelikleri ise çocuklarının eğitim süresiyle alakalıdır. Çocuğunun eğitim süresi bittiğinde ya da çocuğu herhangi bir nedenle okuldan ayrıldığında, velinin de birliğe üyeliği sona erer.

OAB görevini gerçekleştirmesi ve yetkilerini kullanması için, kendi iç bünyesinde oluşturduğu organları vardır. Bu işleyiş, okulun tüm velilerinin katılıp bir başkan seçip karar alması şeklinde değil, organların oluşması ve bunların belirlenmiş

---

¹⁹“Türkiye'nin Eğitim Tablosu” başlıklı habere göre eğitime ilişkin bazı sayısal veriler şu şekildedir: “MEB, 2011-2012 eğitim öğretim yılı istatistiklerini yayımladı. Sayısal verilere göre, Türkiye'de 60 bin 165 okulda toplam 25 milyon 429 bin 670 öğrenci eğitim görüyor, 880 bin 317 öğretmen de hizmet veriyor. Türkiye genelindeki tüm okullarda ise toplam 607 bin 98 derslik bulunuyor.2010-2011 eğitim-öğretim yılı verileriyle kıyaslandığında örgün ve yaygın eğitimdeki okul sayısında 426, öğrenci sayısında 797 bin 839, öğretmen sayısında 34 bin 778 ve derslik sayısında da 15 bin 890 artış oldu.” (Türkiye'nin Eğitim Tablosu). Buna göre günümüzde okul oranı artmış olsa dahi, artan nüfusun ihtiyacına ve okulun donanımındaki değişikliklerin karşılanmasına bakılacak olursa, yetersiz kalmaktadır. Devlet dün olduğu gibi bugünde vatandaşların bütçesine okullaşma açısından ihtiyaç duymaktadır. Nitekim, söz geçen haberler birlikte, bu ihtiyaç da açıklamıştır. “Ayrıca bkz. Erdal Ceyhan.”

görevleri gerçekleştirmesiyle devam eder. OAB organları genel kurul, yönetim kurulu ve denetim kuruludur (Vural, 2004: 193).

2.2. Genel Kurul Toplantısı Ve Görevleri

Genel kurul OAB'ın tüm üyelerinden oluşur. Birlikler eğitim yılının Ekim ayının son gününe kadar (son günü dahil olmak üzere) genel kurul toplantısını yapmak zorundadır. Okul yeni açılmış ise, okulun eğitime açıldığı tarihten en geç iki ay içerisinde, toplantı yapılmalıdır. Toplantıyı müdür, velileri davet ederek açar ve genel kurul başlamış olur. Toplantı üyelere en az on beş gün önceden duyurulur. Duyuru okul ilan panosuna asılarak, internet sitesinde yayınlanarak, öğrencilerine duyuru metinleri verilerek yapılabilir. Başka bir deyişle, eldeki imkanlar kullanılarak üyeler toplantı yeri ve zamanı konusunda haberdar edilirler.

Genel kurul toplantı yeter sayısı, yönetim ve denetim kurullarının asil ve yedek üye sayısının dört katından az olamaz. Bu sayı sağlandığı zaman toplantı gerçekleşir. Öğrenci sayısı 100 ün altında olan okullarda ise toplantı için yönetim ve denetim kurullarının asil ve yedek üye sayısının iki katından fazla velinin katılmış olması gerekmektedir. Sayı az olduğu zaman toplantı yapılamaz. Toplantı yapılamaması halinde, olağanüstü toplantı için veliler davet edilerek, 30 gün içerisinde olağanüstü kurul gerçekleştirilir. Burada kararlar oy çokluğu ile alınır. Genel kurul, yönetim kurulunun kararı ile olağan üstü toplantılara çağrılabilir.

Okul öğrenci kurulu, okul öğrenci meclisi, onur kurulu başkanları ile her sınıf seviyesinden seçilen birer temsilci öğrenci, genel kurula oy kullanma hakları olmadan gözlemci olarak katılabilirler.

Genel kurulda oylama sonucu kararlar oy çokluğu ile alınır. Kurulda gündem maddelerinin değiştirilmesi ya da gündem maddelerine ekleme yapılması oylama ile olur. Oy çokluğu sağlanırsa değişiklik yapılır.

Genel kurul üyelerinin ilk toplantısında üyeler gönüllü adaylar arasında OAB yönetim kurulu üyelerini seçerek, yönetim kurulunu oluştururlar. Yine, toplantıdaki

üyeler denetim kurulundan görev alacak üyeleri seçerek denetim kurulunu da oluştururlar.

Kurul, yönetim ve denetim kurullarının toplantı öncesine kadar yaptıkları faaliyetleri inceleyerek, raporları gözden geçirir ve ibra eder. Genel kurulda hesaplar ibra edilmese dahi diğer gündem maddelerinin görüşülmesine devam edilir. Divan, ibra edilmeyen muhasebe evraklarını tutanak altına alarak seçilen yeni yönetim ve denetleme kuruluna teslim eder. Bu durum, yeni yönetim kurulu ve okul yönetimi tarafından il/ ilçe Millî Eğitim Müdürlüğüne resmî yazıyla bildirilir.

Ayrıca, okulun ihtiyaçlarının karşılanması için oluşturulan tahmini bütçe görüşülür. Genel kurul, okulun ihtiyaçlarının giderilmesi için yönetim kurulunu yetkilendirip görevlendirir. Bunun yanı sıra okulun işleyişinin devamlılığı, ihtiyaçların karşılanması, eğitimin başarılı bir şekilde sürmesi, yapılması gereken etkinlikler için önerilerde bulunulur. Bu toplantılarda, sorunlara çözümler için her üye fikirlerini söyleyebilmektedir.

2.3. Yönetim Kurulu ve Görevleri

Yönetim kurulu, sadece anne veya baba olan veliler ile istemeleri halinde okul yaptırarak MEB'na bağışta bulunan hayırseverler arasından seçilen beş üyeden oluşur.

Kurula üye olunamayacak durumlar OAB Yönetmeliği'nde belirtilmiştir. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 53. maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, millî savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık ve aynı Kanun'un "Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar" başlıklı ikinci kısmının altıncı bölümünde düzenlenen maddelerde yer alan suçlardan

mahkûm olanlar, yönetim kurulunda ve harcama komisyonlarında görev alamazlar. Görev almış olanlardan bu niteliği haiz olmadıkları sonradan anlaşılanların bu görevleri sona erer.

Bir okulda genel kurulda olan bir velinin, başka okullarda çocukları var ise genel kurul üyelikleri diğer okullarda da devam eder. Yönetim kurulu üyeliği ise sadece bir okulda olabilir, bahsedilen durumdaki bir veli diğer okullarda da OAB yönetim kuruluna giremez. Yönetim kurulu başkanı ve üyeleri en fazla üç yıl bu görevi yaparlar. Üç yıldan sonra görev için aday olamazlar ve bu görevlerini yapamazlar.

Yönetim kurulu, eğitim ve öğretim yılı içinde en az dört üyenin katılımı ile ayda bir toplanır ve karar yeter sayısı üçtür. Toplantılar gerektiğinde okulun eğitim ve öğretime açık olmadığı zamanlarda da yapılabilir. Başkan yardımcısı, başkanın bulunmadığı zamanlarda başkana vekâlet eder. Muhasip, birliğin gelir-gider işlemlerini, sekreter de yazışmalarını yürütür.

Yönetim kurulu üye sayısının, yedeklerle birlikte karar yeter sayısının altına düşmesi hâlinde, öncelikle başkan veya okul müdürü tarafından bir ay içinde genel kurul olağanüstü toplantıya çağrılır. Olağanüstü genel kurul tarafından seçilen yönetim kurulu, olağan genel kurul toplantısına kadar görevine devam eder. Yönetim kurulu toplantılarına katılım önemli görüldüğünden özürsüz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan yönetim kurulu üyesinin görevi sona erdirilmektedir. Bu şekilde görevi sona erenler ile öğrencisinin okuldan ayrılması veya öğrenciliğin sona ermesi nedenleriyle yönetim kurulu üyeliği sona eren velinin yerine yedek üyeler, aldıkları oy sırasına göre asıl üye olarak göreve çağrılır.

Yönetim Kurulu toplantıları gündem belirlenerek yapılmaktadır, alınan kararlar toplantının kimin başkanlığında, nerede, hangi tarihte ve saatte kimlerin katılımı ile yapıldığı yazılarak ve yönetim kurulunca imzalanarak uygulamaya konulmaktadır (Aydın, 2013).

Yönetim kurulu, okul genel kuruluna karşı sorumludur. Denetleme kurulu da, yılda en az iki defa yönetim kurulunun faaliyetlerini inceler, ara raporlarını bilgi ve

gereği için yönetim kuruluna sunar. Yönetim kurulunun faaliyet dönemine ilişkin nihai raporunu ise genel kurula sunar. Denetleme kurulu yaptığı denetimler sonucu, yönetim kurulunun OAB'nin görev ve yetkilerine aykırı faaliyetlerini tespit etmesi hâlinde genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırır. Birliği denetleme görevine sahip kamunun yetkili mercileri de yönetim kurulunun çalışmalarını denetlerler.

Yönetim kurulu kendi aralarındaki seçimle başkan, başkan yardımcısı, muhasip ve sekreteri belirler. Bu görev dağılımının dışında kalan üyeler, üye olarak kurulda görevlerine devam ederler. Böylece, OAB başkanı yönetim kurulu tarafından seçilmiş olmaktadır. OAB başkan yardımcısı da başkana vekalet eder. Muhasip, OAB'nin gelir-gider işlerine bakmakla yükümlü olmak üzere, seçilen üyedir. Sekreter ise OAB'nin yazışmalarını yürütmekle sorumludur.

Yönetim kurulu, birlik adına görev yapar. Yönetmelik doğrultusunda verilen görevleri ve genel kurulda kararlaştırılan görevleri, bir program içerisinde yerine getirmekle yükümlüdür. Bu işleyiş içinde, eğitim sürecinin başarılı bir şekilde devamlılığı için önerilerde bulunulur, sorunlar tespit edilip çözümler üretilmeye çalışılır. Okulun eğitim öğretim faaliyetinin aksamaması için okulun hizmet veren personeliyle, hizmetinde yararlanan veli arasında işbirliği sağlanır. OAB yönetim kurulu, ihtiyaçların temini, veliyi de kapsayacak faaliyetlerin yapılması, öğrencilere faydalı olacak çalışmalar ve etkinlikler için gerekli ortamın sağlanmasında, okul idaresine yardımcı olur.

Yönetim kurulu, birlik tahmini bütçesini hazırlar ve genel kurulda görüşülen bütçeyi okul ilan panosu ve internet sayfasında duyurur. İlgili mevzuata göre tutulan gelir gider kayıtları, eğitim öğretim yılında her dönem en az birer defa velilerin görebileceği şekilde, okulun ilan panosunda ve internet sayfasında duyurulur. OAB yönetim kurulunun, kayıt altına alıp okul müdürü tarafından saklanması gereken evrakları ve defterleri vardır. Yönetim kurulu yıllık tahmini bütçeyi, yılsonu mali raporunu da kayıt altına alarak, bunları okul ilan panosunda ve diğer yollarla yayınlamaktadır. Gelir gider raporlarının da üçer aylık periyotlarla yayınlama zorunluluğu vardır.

2.4. Denetleme Kurulu ve Görevleri

Denetleme kurulu, genel kurulca seçilen bir veli ile eylül ayında yapılan öğretmenler kurulunca seçilen iki öğretmen olmak üzere üç asıl ve üç yedek üyeden oluşur. Asıl üyeler genel kuruldan sonraki ilk hafta içinde toplanır ve üyeler arasından bir başkan seçerek görev ve iş bölümü yapar.

OAB Yönetmeliği'nin 14. maddesine göre, denetleme kurulu yılda en az iki defa yönetim kurulunun faaliyetlerini inceler. Denetleme kurulu denetlemesini yaparken, idari ve mali yönden denetleme yaparak görüş ve önerilerini rapor halinde yönetim kuruluna sunar.

2.5. Okul Müdürünün Sorumluluğu

Müdür kanun, yönetmelik ve emirlerin sınırları içinde okulun bütün işlerini çevirmeye, düzene koymaya ve denetlemeye yetkilidir. Bu çerçevede okulun önemli bir parçası olan OAB ile ilgili bir takım yetki ve sorumlulukları bulunmaktadır.

İlgili yönetmeliğin 27'nci maddesinde "Okul müdürünün sorumluluğu" başlığı altında bu düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre, okul müdürü genel kurulun zamanında ve bu yönetmelik hükümlerine uygun olarak yapılmasını sağlamalıdır. Birliğin yaptığı iş ve işlemlerin ilgili mevzuata uygunluğunu denetlemekle görevlidir. İşleyişte usulsüzlük veya uygunsuzluk tespit etmesi halinde yasal süreçleri işletir. Bütün bunların yanı sıra kamu yararı doğrultusunda başta öğrenci ve veliler olmak üzere okulun tüm paydaşları arasında doğruluk, güvenilirlik, şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkeleri doğrultusunda iletişim kanallarını açık tutmalı ve kaynakların eğitim öğretim faaliyetlerini geliştirici yönde kullanılması için OAB'a rehberlik yapmalıdır.

3. OKUL AİLE BİRLİĞİ ÜYELERİNİN GÖREV ALDIĞI KURULLAR VE KOMİSYONLAR

Okullarda eğitim olgusunun devamlılığı davranış kazandırma süreci olarak adlandırılmaktadır. Bunun gerçekleşmesi bir plan ve program dahilindedir. Okullardaki eğitim faaliyetleri, öğretim olgusuyla birlikte gerçekleşmektedir.

Öğretmenler kurulu, OAB, psikolojik danışmanlık ve rehberlik işleri, sosyal, sportif etkinlikler, veli toplantıları, disiplin kazandırma eylemleri, nöbet görevleri, demokratik uygulamalar amaçlı okul meclisleri gibi işleyişler eğitimle ilgilidir. Çalışma planları, bilgi kazandırma amaçlı toplantılar, kitaplar ve her türlü diğer materyaller, öğrenciyi sınavlar için desteklemek, yetiştirmek maksatlı açılan kurslar ise öğretim faaliyetlerini içermektedir.

OAB, okulun amaçları doğrultusunda oluşturulan kurul ve komisyonlardan bazılarına zorunlu olarak katılır. Ayrıca, istek göstermeleri halinde gönüllü olarak katılacakları toplantılar ve değişik aktiviteler de vardır.

3.1. Kurullar

Diğer kurum ve kuruluşlarda olduğu gibi okullarda da iş ve işleyiş planlamak, gerçekleştirmek amacıyla kurullar oluşturulmaktadır. OAB'ın da içerisinde görev üstlendiği kurullar vardır. Aşağıda, bunlar detaya girilmeden açıklanmaya çalışılmaktadır.

3.1.1. Üyesi Olarak Bulunduğu Kurullar

OAB okullarda oluşturulan bazı kurulların zorunlu üyesidir. Her durumda kurulun işleyişine katılmalı ve sorumluluklarını mevzuat doğrultusunda yerine getirmelidir.

1. 1. Öğrenci Davranışlarını Değerlendirme Kurulu

Okullarda öğrencilerin, kişisel ve sosyal becerilerinin değerlendirildiği, başarılı durumlarda ödüllendirme işlerinin konuşulup yapıldığı ve olumsuz davranışlarla karşılaşıldığında neler yapılabileceğinin tartışılıp yaptırım kararlarının alındığı, uygulanmasının takip edildiği, öğrenci davranışlarını değerlendirme kurulu vardır. Öğrencilerin davranışlarının izlendiği, değerlendirildiği ve gelişmesi için önerilerin yapıldığı bu kurula yöneticiler, öğretmenler, veliler ve öğrenciler katılırlar. OAB'dan da görevlendirilen veli, bu kurula katılır. Söz konusu veli OAB'ın önerilerini, yapabileceklerini, değerlendirmelerini aktarır ve alınacak kararlarda etkindir.

1.2. Sosyal Etkinlik Kurulu

Sosyal etkinlik kurulu, kulüp ve toplum hizmetini içeren etkinliklerin gerçekleşmesi amacıyla, müdürün görevlendireceği müdür yardımcısının başkanlığında, danışman öğretmenlerin aralarında seçecekleri bir danışman öğretmen, kulüp temsilcilerinin aralarında seçecekleri üç öğrenci ile OAB'ı temsilen iki veliden oluşur. Veliler öğretim yılı başındaki OAB toplantısında, gerekli bilgilendirmeler yapıldıktan sonra, gönüllü olanlar arasında seçilir. Veliler OAB'ı temsilen kurulda görev üstlenerek çalışmalara katılırlar.

Kurul bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda yapılacak etkinlikler ile törenler ve diğer çalışmaların düzenlenip yürütülmesini sağlar. Gezilerin, yarışmaların, yayın işlerinin, gösteri, tiyatro ve spor organizasyonlarının gerçekleşmesi için çalışmalar yapar. Öğrencilerin toplumsal ve çevre sorunları karşısındaki faaliyetlerini yönlendirir ve destekler. Kuruldaki veliler bu çalışmalar için alınacak kararlar da fikirlerini ifade eder ve yapılacakları OAB'a aktarırlar. Burada yapılacaklarla ilgili kararlar alınıp verilecek destekler planlanır.

1.3. Yönelme Öneri Kurulu

Günümüz koşullarında bireylerin temel sorunlarından biri, meslek seçimlerindeki hatalardır. İlgi, istek, yetenek ve kişilik özelliklerine uygun mesleklerde çalışmadıkları için, pek çok insan açısından iş koşulları problem oluşturmaktadır. Bu sorunların oluşmaması ve bireylerin gelecekte mutlu olacakları alanlara yönlendirilmesi için eğitim sisteminin ilk dönemlerinden itibaren çalışmalar yapılmaktadır. Yönelme Öneri Kurulu, söz geçen işlevler için oluşturulmuştur. Kurul müdür başkanlığında, müdür yardımcısı, ilgili öğretmenler ve velilerden oluşur. OAB'ın görevlendirdiği veliler gerek duyulduğunda toplantılara katılır. Ülkemiz eğitim sisteminde bu alanda ciddi sorunlar yaşadığından, yönlendirmeye yönelik çalışmaların gelecekte de artarak devam edeceği beklenmektedir.

1.4. Okul Risk Takip Kurulu (RİTA)

Bilindiği gibi, okullarda öğrencilerin devamsızlığı sorunu yaşanmaktadır. Özellikle bazı okullarda bu durum oldukça fazladır. Bu bağlamda, öğrencilerin kontrolünü sağlamak ve okula devamlarını gerçekleştirmek gerekmektedir. Devamsızlık başka problemlere neden olmakta, bireyler hoş olmayan durumlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu kurul devamsızlık sorunu yaşayan, ilk düzey önlemlerle çözüm getirilemeyen çocukların okula devamlarını sağlamak için yapılması gerekenleri tespit edip gerçekleştirmek amacıyla kurulmuştur. OAB'da bu kurulun görevini gerçekleştirmesinde sorumluluk üstlenmiştir; kurulun üyesidir.

3.1.2. Gözlemci Olarak Katıldığı Kurullar

Okullarda oluşturulan bazı kurullar görevlerini gerçekleştirirken ihtiyaç duyduklarında OAB'da yararlanabilirler ya da OAB temsilcileri gerek duyduklarında bu kurullara gözlemci olarak katılabilirler.

2.1. Öğretmenler Kurulu

MEB mevzuatı doğrultusunda eğitim-öğretim işlerinin okullarda konuşulduğu, planlandığı, değerlendirildiği toplantı, öğretmenler kuruludur. Burada eğitim yılı içerisinde yapılacak tüm işler için görevlendirmeler yapılmaktadır. Okulun eğitici personelinin tamamı, okulun bu en önemli kurulunun üyesidir. Kurul okul müdürü başkanlığında toplantılarını yapar. Kurulun üyesi olmamalarına rağmen gönüllü olarak OAB başkanları ve öğrenci temsilcisi de toplantılara katılabilir. İstedikleri takdirde fikirlerini beyan edip önerilerini ve değerlendirmelerini sunarlar; tartışmalara katılabilirler. Planlamada, değerlendirme ve aktivitelerle ilgili konularda birliğin ve velilerin görüşlerini, beklentilerini, desteklerini toplantılara yansıtırlar.

2.2. Okul Zümre Başkanları Kurulu

Okullarda 1, 2, 3, 4.sınıfları okutan öğretmenler ve 5, 6, 7, 8. Sınıflarda aynı dersi okutan öğretmenler arasında zümre öğretmenler kurulu vardır. Zümre toplantıları il, ilçe, eğitim bölgesi ve okul düzeyinde yapılmaktadır. Okul, bölge, ilçe ve il düzeyinde mevzuat doğrultusunda planlama ve değerlendirme yapılmakta ve özellikle derslerin birlikte işlenmesi için bir tutanak oluşturulmaktadır.

Okullarda yapılan zümre öğretmenler toplantıları, MEB yasal mevzuatı doğrultusunda, ilçe ve bölge zümreleri ışığında yapılmaktadır. Bu toplantılara okul müdür yardımcısı, sınıf öğretmenleri ve branş dersin öğretmenleri katılmaktadır. Her sınıf ve branş dersi kendi aralarında toplantıyı gerçekleştirmektedir.

Zümre Başkanları Kuruluna ise üyelerin aralarında seçecekleri bir öğretmenin başkanlığında, zümre öğretmenler başkanları, bölüm şefleri ve okul rehber öğretmenlerinin temsilcileri katılır. Bu toplantılara OAB'ı temsilen ve öğrenci meclislerini temsilen ikişer kişi de gönüllü olarak yer almaktadır. Zümrelerde alınan kararların en iyi şekilde gerçekleşmesi için yapılacaklar konuşulup değerlendirilir, etkinlikler planlanır. Planlamada birlik temsilcilerinin görüşlerine de başvurulur ve destek için gerekli bilgilendirmeler aktarılmış olur.

3.2. Komisyon Ve Ekipler

Okullarda işleyişi iyileştirme amaçlı komisyon ve ekipler de kurulmaktadır. OAB da bunlardan bazılarının üyesidir.

2.1. Okul Gelişim Yönetim Ekibi

Yönetişim amaçlı değişimlerin etkisi ile okullarda oluşturulan bir ekiptir. Paylaşımçı ve işbirliğine dayalı yönetim anlayışıyla eğitim-öğretimin niteliği ile öğrenci başarısını artırmak, okulun fiziki ve insan kaynaklarını geliştirmek, öğrenci merkezli eğitim yapmak, eğitimde planlı ve sürekli gelişimi sağlamak amacıyla kurulmuştur. Yönetişim sisteminin kavramlarını içererek oluşturulan bu ekip, aslında toplam kalite anlayışının ürünüdür.

Okul Gelişim Yönetim Ekibi, okulun gelişimi için bir model içerisinde sistematik çalışmalar yapar. Bunlar on basamaktan oluşur. Genel olarak bunlar planlama, uygulama, değerlendirme, düzeltme ve tekrar planlamaya dönüş biçimindedir. Böylece sürekli olarak kendini değerlendiren, sonuçlarına göre kendi kendisine tekrar yön belirleyen ve bu şekilde devam ederek, deneyimler doğrultusunda daha iyiyi gerçekleştirmeye ve sürekli gelişmeye yönelik işleyen ekip olması öngörülmüştür.

Ekibin üyeleri müdür, müdür yardımcısı, öğretmenler, destek personeli (kütüphane, sağlık, hizmet memuru gibi), OAB'nin temsilcisi, öğrenciler, veliler, sivil toplum örgütlerinden seçilen temsilci, muhtar, üniversite temsilcisi, okulun bulunduğu mahallede bulunan sanayi ya da ticaret odası temsilcisinden oluşur. Her temsilcinin bir görevi vardır. OAB temsilcisinin okul ve çevre işbirliğini geliştirmesi öngörülmüştür. Bu ekip, okulda sosyal yardımlaşma etkinliklerini düzenleyip yürütür; veli desteğinin sağlanması için çalışmalar yapar. Böylece veliler ile ekip arasında iletişimi kurarak, velilerin doğru bilgi almalarına sağlayacaktır.

2.2. Rehberlik Ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yürütme Komisyonu

Okullarda öğrencilere rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri verilmektedir. Bunun amacı öğrencilerin kendilerini tanımaları için bilimsel desteği vererek onları yönlendirmektir. Ayrıca öğrencilerin sağlık, davranış, öğrenme, kültürel, bireysel uyum ve ekonomik sorunlarını tespit etmek ve ettirmek, bunları gerçekçi yaklaşımlarla kabullenmelerini sağlamak görevleri arasındadır. Başka bir deyişle, öğrencilere çözümler üretilip sorunların çözümünde gerekli yeterliliğe kavuşmaları için rehberlik yapmak, sorunlarla birlikte yaşayarak çözümler üretmelerine ve kendilerini geliştirici kazanımlar edinmelerine yardımcı olmaktır.

Bireylere eğitsel, mesleki ve bireysel bilgilendirmelerin ve uygulamaların bir planlama dahilinde sunulduğu bu komisyonun temel sorumlusu Rehberlik Ve Psikolojik Danışma öğretmenidir. İdareciler, öğrenciler ve OAB'ı temsilen bir veli de, bu komisyonun üyesidir. Komisyon velilerin görüşlerine, bilgilerine, tespitlerine ve desteklerine şüphesiz ihtiyaç duymaktadır. Bu noktada, veli ile iletişim dayanak noktası OAB olmaktadır.

2.3. Kütüphane Kaynaklarının Tespiti Ve Seçimi Komisyonu

Okullarda öğrencilerin bilimsel düşünen, okuma alışkanlığı kazanmış, öğrenmeye, araştırmaya, teknolojileri kullanmaya istekli, haklarının ve sorumlulukların bilincinde olan bireyler olarak çağın gereklerine uygun yetişmelerini sağlamak amacıyla yapılan çalışmalardan biri de kütüphaneler ve kitaplıklar oluşturmaktır. Her okulda kütüphanede bulunacak kaynakların seçimi ve tespiti için bir komisyon oluşturulur. Komisyonun üyeleri müdür, ilgili zümre başkanları, kütüphanecilik kulübü danışman öğretmeni, kulübün temsilcisi, öğrenci meclis başkanı, kütüphaneci ve OAB'ın vereceği bir temsilciden oluşur.

2.4. Kantin Denetleme Komisyonu

Son dönemlerde sağlıklı beslenmeye yönelik çalışmalar artarak devam etmektedir. Özellikle okullarda kantinlerde satışı yapılan ürünlerin denetiminin ne

kadar önemli olduğu, çocuklarda görölmeye başlayan beslenme bozuklukları ile tekrar gündeme gelmiştir. Önceden beri var olan denetimin, günümüzde daha disiplinli ve kapsayıcı olması zorunludur. Okullarda kantinlerin en azından ayda bir kez denetimini yapan komisyon oluşturulmaktadır. Üyeleri idarecilerden biri, öğretmen, OAB temsilcisi, öğrenci meclis başkanı ya da yardımcısından oluşmaktadır.

Beslenme sorunları da artış gösteren bir toplumsal sorundur. Önüne geçilmesi için önlemler alınması gerekmektedir. Beslenme kültürünü kazandıracak temel, aile ve okuldur. Haliyle bu iki kurumun işbirliği içerisinde olması kaçınılmazdır. Bu bakımdan, kantinle alakalı işleyişte velilerin görev üstlenmesi önemlidir. Böylece, çocuklarıyla alakalı beslenme sürecini yönlendirebilmekte; kantinlerle alakalı bilgilendirmeleri diğer velilere aktarabilmektedirler. Ayrıca, velilerden gelen önerileri, eleştirileri okul idaresiyle paylaşabilmekte ve gerekli düzenlemenin gerçekleşmesini sağlamaktadırlar.

2.5. Okul Servisleri Denetleme Komisyonu

Günümüz eğitim sürecinin önemli sorunlarından biri, taşımacılık ve servis hizmetidir. Bu konuda, trafik ve ahlakilik sorunlarının çok boyutluluğu ortadadır. Bu konudaki olumsuzluklar her geçen gün daha da artmakta, bunun paralelinde servisle taşınan öğrenci sayısı da artış göstermektedir. Haliyle bu alanda yaşanan sorunun ve yaşanacak sorunların rahatsızlık ve güvensizlik vereceğinin bilincinde olunmalıdır. Hiç azımsanmayacak kadar çocuğun okula ulaşması bu yolla sağlanmaktadır ve bunun sağlıklı olabilmesi için disiplinli bir çalışmanın gerekliliği ortadadır. Bu komisyon, OAB yönetim kurulunca belirlenen bir temsilci, yine yönetim kurulunca belirlenen ve çocuğu servis kullanan dört veli, okulun varsa eğitim vakfı yönetim kurulunca belirlenecek bir veliden oluşmaktadır. Dikkat edilecek olursa komisyon tamamen velilerden oluşmaktadır ve OAB'ın etkisindedir.

2.6. Okullarda Şiddeti Önleme Çalışma Ekibi

Okullarda saldırganlık, zorbalık, şiddet gibi eylem ve unsurlarda artış yaşanmaktadır. Bunların oluşmasına neden olan sorunları tespit edip düzeltmek ve yaşanan olumsuzluklara zamanında müdahale edecek önlemleri almak için bu ekip oluşturulmuştur. Okullarda şiddeti önlemek için tüm unsurlar birlikte ve bilinçli hareket etmelidir. Ailenin, polisin, ilgili bakanlık birimlerinin ve eğitim kurumlarının koordineli ve ortak bir bilinçle işbirliği gerekmektedir. Aksi durum şiddeti önleyemeyerek daha kötü durumlara sürüklemektedir. Bu amaçla kurulan okul ekibinde OAB'nin de görev ve sorumlulukları vardır.

Şiddetle alakalı eylemleri toplumumuzun her sahasında görmemiz mümkündür. En ufak sorun dahi şiddete bir araç olmaktadır. Yaşananların çocuklara yansımaması mümkün olmadığından, bunun önüne geçilmesi için önlemler alınması ve uygulanması acil bir zorunluluktur. Velilerin okullardaki bu işleyişteki yerleri, önlemlerin etkileyici olmasında rol oynamaktadır.

2.7. Psikososyal Müdahale Hizmetleri Okul Ekibi

Türkiye'nin çevre koşulları içerisinde doğal afetlerin gerçekleşme olasılığı yüksektir. Bunların dışında da çocuklarda travmalara, psikolojik sorunlara neden olacak olaylar yaşanmaktadır. Çocukların iyi yetişmesiyle sağlıklı bir toplumun oluşması için, bu tür olumsuzluklar yaşandığında etkilerini aza indirmek ve ortadan kaldırmak amacıyla önlemler alınmakta ve çalışmalar yapılmaktadır. Okullarda oluşturulan Psikososyal Müdahale Hizmetleri Ekibi bu gayeye hizmet etmektedir. OAB'da bu ekibin içerisinde sorumluluk üstlenmektedir.

4. OKUL AİLE BİRLİKLERİNİN OKULUN İŞLEYİŞİNE KATKISI

Okul aile arasında bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ile okul arasında iletişimi ve işbirliğini sağlamak, eğitim ve öğretim faaliyetlerini desteklemek, okulun, maddi imkanlardan yoksun öğrencilerinin eğitim ve öğretimle ilgili zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla okullar bünyesinde tüzel kişiliği haiz olmayan

birlikler şeklinde kurulan OAB'ların ekonomi, eğitim, sosyal ve iletişim alanlarında üstlendikleri görevleri bu kısımda incelemeye çalışacağız.

4.1. İletişim Boyutunda Katkısı

Kurum olarak okulun idaresi, öğretmenleri ve diğer personeli, temelde öğrenciye hizmet vermek için çalışırlar. Öğrenci merkezli süreç içerisinde bireyin, amaçlanan eğitimi almasında okul, personeliyle tek başına yeterli olamaz. Erden'in (2005: 62) ifade ettiği gibi eğitim sürecinde girdisi bulunan çevre ile etkili bir iletişim kurmak, okulun zorunlu bir ihtiyacıdır. OAB yönetmeliğinin 6. maddesinde, birliğin iletişimde bir köprü olması şu şekilde ifade edilmiştir:

- a) Öğrencilerin, Türk millî eğitiminin genel ve özel amaçları ile temel ilkeleri ve millî manevi değerler doğrultusunda yetiştirilmeleri için okul yönetimi, öğretmenler, veliler ve ailelerle iş birliği yapmak.
- b) Okulun amaç ve hedeflerinin gerçekleştirilmesine, eğitimde kalite ve başarı için okulun stratejik plan çalışmalarına ve uygulamasına destek olmak, eğitimde fırsat eşitliğine imkân vermek ve öğretmenler kurulunca alınan kararların uygulanmasını desteklemek amacıyla velilerle iş birliği yapmak.

Okul çalışanı ile hizmetinden yararlanan çevre arasındaki iletişimde, OAB önemli işlevler üstlenir. Bu anlamda okulun dış çevresini de kapsayan çalışmaları vardır. Yönetmeliğin 6. maddesinde ifade edildiği gibi, OAB kamu kurumlarıyla, sivil toplum kuruluşlarıyla eğitim amaçlı işbirliği yapmaktadır.²⁰

---

²⁰ İşbirliğinin nasıl gerçekleştiğini "Başkan Çelikkilek Okul Aile Birliklerini Ağırladı" başlıklı bir haberle gösterebiliriz: "Toplumun farklı kesimleriyle ve meslek gruplarıyla istişare toplantılarını sürdüren Beykoz Belediye Başkanı Yücel Çelikkilek, ilçemizdeki 68 okulun aile birlikleri ve okul müdürleriyle bir araya geldi. İBB Beykoz Kuru Sosyal Tesisleri'nde düzenlenen yemekli toplantıya Beykoz Kaymakamı Süleyman Erdoğan, Başkan Yücel Çelikkilek, İlçe Milli Eğitim Müdürü Nazmi Yekrek, Belediye Başkan yardımcıları, Milli Eğitim şube müdürleri, Halk Eğitim müdürü, okul müdürleri ve okul aile birliği başkanları ile yardımcıları katıldı. Okulların ve aile birliği üyelerinin sorunlarının paylaşıldığı toplantıda, Beykoz Belediyesi tarafından okullarımıza yapılan yatırımlar ve destekler de aktarıldı. Programda söz alan okul aile birliği üyeleri, okullarında yapılan çalışmalar, başarılar, projelerden söz ederek, okullarının çeşitli ihtiyaçları hakkında da talepte bulundu. Okul aile birliği üyeleri Başkan Çelikkilek'e okullara verdiği destekler, yaptığı çalışmalar dolayısıyla teşekkür ettiler. Başarılı okulları ve öğrencileri her yıl ödüllendirdiklerini hatırlatan Başkan Yücel Çelikkilek, ilçemizin son yıllarda başarılı bir eğitim imvesi kazandığına değinerek, 'Yavrularımızın eğitim gördüğü kurumların fiziki koşullarını iyileştirmek amacıyla ilçemizdeki tüm okullara çeşitli malzeme ve peyzaj desteği sağladık. Her okuldan gelen taleplere karşılık veriyoruz. Önümüzdeki günlerde 10 okulun bahçe düzenlemesi çalışmasına başlıyoruz. Sizlerin de desteğiyle başarılı ve azimli bireyler

4.2. Sosyal İçerik Yönünde Etkileri

OAB'ın önemli görevlerinden biri okulu bulunduğu sosyal ve kültürel çevreyle bütünleşmesini sağlayıcı faaliyetler yürütmektir. Bu kapsamda okulun sosyal donatı alanlarını iyileştirmek ve buradan çevrenin de faydalanmasını sağlayıcı tedbirler almak görevleri arasındadır. Son dönemlerde MEB bünyesinde yürütülen “Okullar Hayat Olsun Projesi” gibi çalışmalar bu amacı destekleyici yöndedir.

Yukarıda söz edilen projeler kapsamında OAB'lar, okul idareleri ile koordineli olarak okulun imkanlarını vatandaşların kullanımına açar. Bu kapsamda sportif faaliyetler, düğün, nişan, kına, doğum günü gibi özel gün kutlamaları okul binasında ve bahçesinde yapılabilmektedir. Bu etkinlikler okulun sosyal görevlerinin yerine getirmesinin önemli bir göstergesidir.

Ailede, okulda ve çevrede, öğrencilerle diğer çocukların olumlu yönde etkilenmelerini, iyi alışkanlıklar kazanmalarını, iyi birer vatandaş olmalarını sağlayıcı tedbirler alınmasında OAB okul yönetimine yardımcı olmaktadır. Bu, birliğin kurumsal ve toplumsal kapsayıcılığı olan bir sorumluluğudur. OAB'lar milli ve manevi değerlerin aktarılmasına yönelik düzenlenen belirli gün ve haftaların kutlanması ve çeşitli sosyal kültürel etkinlikler ile kampanyalarda üstlendiği görevlerle öğrencilerin gelişim sürecine katkı sağlayarak, önemli bir sosyal vazifeyi yerine getirmektedir.

Öte yandan, öğrenciler içerisinde zorunlu ihtiyaçlarını karşılayamayacak çocuklar vardır. OAB'ın okulundaki bu çocukları tespit edip, ihtiyaçlarını giderme sorumluluğu vardır. Sosyal dayanışma açısından da önemli olan bu görevin okul

---

yetiştirilmesi için azami gayret gösteriyoruz. Çocuklarımıza hep birlikte sahip çıkarak Beykoz'u eğitimde en yukarı taşıyacağız inşallah” diyerek toplantıya katılan herkese teşekkür etti. Beykoz'un her alanda yüksek potansiyele sahip bireylerden ve öğrencilerden oluştuğunu ifade eden Kaymakam Süleyman Erdoğan ise, “Okullarda çok zeki evlatlarımız var. Bunlara maddi ve manevi destek olarak çeşitli projeler geliştirmelerine öncü olabiliriz. Okul aile birliklerimiz, okul müdürlerimiz ve öğretmenlerimizden bu konularda çalışmalar bekliyoruz. Projelerle çocuklarımızın yurt dışı programlarına katılmasını sağlayabilir, böylelikle ufuklarının açılması ve gelişmesine katkı sunmuş oluruz” dedi.” (Başkan Çelikbilek Okul Aile Birliklerini Ağırladı).

çatısı içerisinde yerine getirilmeye çalışılması günümüz koşulları açısından anlamlıdır.²¹

4.3. Eğitime Destekleri

Günümüzde okullarda yürütülen eğitim öğretim sürecinin belki en önemli unsuru, ailedir. Bu süreçte aile gösterdiği davranışlarla çocuğun ruhsal, zihinsel ve bedensel gelişimini olumlu ya da olumsuz yönde belirgin bir biçimde etkilemektedir. Çağın gerekleri doğrultusunda hareket eden, farkındalığı yüksek, duyarlı velilerin çocuklarının akademik, sosyal ve kültürel alanlardaki başarılarının yüksek olduğu gözlenmektedir. Çelenk'in ifade ettiği gibi; "Okul ile ortak program üzerinde görüş birliği içinde düzenli iletişim içinde bulunan, bu ortak anlayış içinde çocuğuna eğitim desteği sağlayan velilerin çocuklarının okul başarılarının daha da yüksek olduğu anlaşılmaktadır." (2013:32-33). Bu durumda ailenin okul ile işbirliği içerisinde olması, büyük önem arz etmektedir. OAB'nin önemli görevlerinden biri de velileri bu yönde bilinçlendirmek, sürece aktif katılımlarını gerçekleştirerek öğrencinin maksimum verim almasını sağlamaktır. Bu kapsamda eğitim öğretim çalışmalarını geliştirmek ve öğrencilerin başarılarını artırmak amacıyla oluşturulan komisyonların çalışmalarına OAB destek vermektedir. Komisyonların etkinliğini artırmak için ihtiyaç duyduğu unsurları sağlamaktadır. Ayrıca, eğitim sürecinde öğrencilerin ve

---

²¹“Okul Aile Birliğinden Örnek Davranış” başlıklı haber bunu açıklayıcı niteliktedir: “Onlar ne Kaymakamlık ne belediye görevlisi, ne de sosyal yardımlaşma derneği yetkilileri. Onlar, bir ilke imza atan 50. Yıl Ahmet Merter İlk ve Ortaokulu Okul Aile Birliği'nin gönüllü yardım elçileri... Güngören 50. Yıl Ahmet Merter İlk ve Ortaokulu Okul Aile Birliği, düzenledikleri etkinlikten elde ettikleri geliri ihtiyaç sahibi öğrenciler için harcayarak, örnek bir ilke imza attı. 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlamasından elde edilen tüm geliri okullarındaki yardıma ihtiyacı olan çocuklara dağıtan yetkililer, velilerden de takdir topladı. Daha önce örneği görülmemiş bir davranış sergileyen yetkililer bir anlamda, "Okul Aile Birliği" isminin de hakkı verdi. Okullarındaki ihtiyaç sahibi ailelerle köprü oluşturan Okul Aile Birliği yönetimi, ilkinin başlattıkları yardımlara devam edeceklerini bildirdi. İstanbul'da ilk kez böyle bir yardım yapıldığını belirten Okul Aile Birliği Başkanı Selma Demirkaya, yaptıkları yardımlardan duyduğu mutluluğu dile getirdi. "Bu sosyal sorumluluk görevi tüm okul aile birlikleri tarafından üstlenmeli" diyen Başkan Selma Demirkaya, "Okul aile birliği olarak ilk kez ihtiyaç sahibi çocuklarımıza yardımcı ekip olarak bizler dağıttık. Okul aile birliğinin zaten asli görevi yardıma ihtiyaç duyan çocukların gereksinimlerini karşılamaktır. Ben ve ekip arkadaşlarım, maalesef okulumuzda daha önce gerçekleşmemiş olan böyle önemli bir görevi yerine getirmekten dolayı son derece mutlu ve gururluyuz. Bu yardımın finansını ise 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kutlamasından sağladık. Bu yardımı yapmamıza vesile olan sayın velilerimize çok teşekkürler ediyorum. Bundan sonra da çalışmalarımız aynı hız ve fedakârlıkla okulumuz ve çocuklarımız için devam edecektir" dedi." (Okul Aile Birliğinden Örnek Davranış).

velilerin eğitilmesi gereken alanlarda konferans, kurs, seminer, tiyatro, gezi ve sportif etkinliklerin okul yönetimine destek vererek gerçekleşmesini sağlamak da bu alandaki görevleri arasındadır. Ayrıca, okulun proje üretiminde öğrencileri teşvik ederek desteklemek, ulusal ve uluslararası projelere katılımı gerçekleştirmek, bu tür çalışmalar için gereken katkıyı sağlamak da OAB'in eğitim görevlerindedir.²²

4.4. Ekonomik Katkıları

Okullar işleyişlerini sürdürmek için kaynağa ihtiyaç duymaktadır. Devlet okulların binasını, personelin ağırlıklı kısmını, bazı araç ve gereçleri sağlamaktadır. Ancak, günümüzün eğitim süreci dünden farklı olarak yeni, değişik, ekonomik olarak da pahalı materyallere ve hizmet unsurlarına gereksinim duymaktadır. Hükümetler, bunları karşılamakta zorlanmakta, değişik çözümler üretmektedir.

OAB'in oluşumunda ekonomik unsurların ağır bastığını ifade etmiştik. Bu kapsamda, OAB okulun ihtiyaçlarının giderilmesinde çözüm olarak görülen kuvvetli bir yapılanma olarak karşımıza çıkmaktadır. OAB vasıtasıyla okulun hizmetinden yararlanan çevrenin işleyiş içerisine alınarak, bazı unsurlar için kaynak sağlanması amaçlanmıştır. OAB'in bunların temininde kanuni olanaklar içerisinde velilerden, mezun olmuş okul öğrencilerinin çalışanlarından, okulun bağlantıya geçebileceği özel çevreden, okul ve birliğin iletişim kurabileceği resmi kurumlardan, hayır sahiplerinden, iş adamlarından yararlanabilme ve bağış toplama imkanı vardır. Ayrıca, okulun binasını, sahasını, kullanarak da gelir sağlamaktadır.

Değişik etkinlik ve aktivitelerle de, OAB'lar okula kaynak bulmaktadır. Okulun çıkardığı derginin satışını sağlamak, dergiye reklam almak, okulun formasına reklam almak gibi gelir getirici faaliyetlerin yanı sıra, birlikler kantinin çalıştırılması, okul kıyafetlerinin hazırlanması, yani birliklerin formaları oluşturup

---

²² "Okul Aile Birlikleri Veli Seminerleri" başlıklı bir haber buna bir örneği anlatmaktadır: "Özel Envar Okul Aile Birliklerinin düzenlediği Veli Eğitim Seminerleri hız kesmeden devam ediyor. Öncü Sosyal tesislerinde düzenlenen seminerin açılış konuşmasını yapan Okul Aile Birliği Başkanı Nazife Yeşil katılım sağlayan velilerimize teşekkürlerini sunarak seminerlerin devam edeceğini belirtti. Ergenlik ve Ergenle iletişim konulu semineri Özel Envar Rehber öğretmenlerinden Habibe Mutlu sundu. Sorular ve cevaplarla devam eden seminere ilgi büyüktü." (Okul Aile Birlikleri Ve Seminerleri)

satması ya da bir giyim dükkanıyla anlaşıp belirli bir kar karşılığı satılmasını sağlaması gibi yollarla da okula gelir sağlamaktadır.

OAB'ın ekonomik süreçte görev üstlenmeleri, okulun ihtiyaçlarının karşılanmasında yeni bir gücü okula kazandırmıştır. Zaman ayırabilen, değerlendirebileceği olanakları tespit edebilen ve değerlendirmeye çalışan bu gücün, eğitim işinin aksamamasına faydası olmaktadır. Böylece, okulda görevli kamu personeli de görevi olmayan bir sahada çaba sarf etmemektedir. OAB ekonomik sorunları çözmeye çalışarak okulun gücünü, hizmet kalitesini artırmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OKUL AİLE BİRLİKLERİNİN YÖNETİŞİM UYGULAMASI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. OKUL AİLE BİRLİKLERİ BİR YÖNETİŞİM UYGULAMASI MIDIR?

1.1. Okul Aile Birlikleri Ve Yönetişim

Yasal olarak, OAB'ın kuruluşu 1933'e kadar gitmektedir. Eğitim sistemi içerisinde işleyişin başlaması ise 1946 tarihidir. Eğitimde okul-aile ilişkisi kaçınılmaz bir gerçekliktir. Bireyin başarılı ve sorunsuz eğitimi için bu işbirliğinin boyutları önemlidir. Hastanede yatan hastanın bakıcıya duyduğu ihtiyaç gibi birey, eğitim sürecinde de ailesine gereksinim duyar. Bu ihtiyaç sadece hasta açısından değil, hasta yakınları ve hastane için geçerli olduğu gibi, okulda aileye ihtiyaç duymaktadır.

Eğitim sürecinde, ailesinin dışında farklı bir kurumun etkileşim sahasına girmiş olan bireyin, ailesinin desteğine doğal olarak gereksinimi vardır. Bu ilişkisinin sürdürülmesi her bakımdan gereklidir. Sadece okuldaki çocuğu ilgilendirmez, eğitim-öğretimde sorumlu çalışanları da ilgilendirmektedir. Okul - aile ilişkisi çocuk, okul ve aile için bir zorunluluğun uygulamada yaşanmasıdır.

Okulda okuyan öğrenciyle ilgili masraflar vardır. Bunlar sadece bireyin şahsi durumuna ait olmayıp kurumun donanımını ilgilendiren yönlerle de ilgilidir. Okulun binasını yapmak, bina içerisinde hizmet verecek personeli bulundurmak, materyalleri temin etmekle işleyişin maddi yükü bitmez. Eğitimin olduğu yerde devamlı kaynağa ihtiyaç duyulmaktadır.

MEB, yukarıda anlatılan anlamda okul aile iletişimini sağlamak ve okulun ekonomik olarak destek bulmasına olanak oluşturmak için OAB'ları kurmuştur. Bu anlamda temel amaç kamu-sivil dengesini kurmak, okulun hizmet sahasında bulunan sivil toplum ve ekonomik çevre ile koordinasyonu sağlayıp uyum içerisinde bir

yönetimi gerçekleştirmek değildir. Başka bir deyişle, birlikler içerisinde okulun hizmet alanındaki öğrenci velilerinin ve okula ekonomik destekte bulunan bazı iş adamlarının yer almasındaki temel amaç, okulun yönetimini sağlamak değildir. Amaç finansmanı ve ihtiyaç duyulan bazı öğelerin tedarik edilmesini sağlamaktır. OAB'ın kuruluşundaki faktörler değerlendirildiğinde, bu yapılanmanın yönetim amaçlı ya da yönetime benzer bir uygulama olmadığı görülür. Birliklerin kurulması ile bir tür yerel yönetim birimi, müşteri memnuniyetine yönelik bir çalışma, sivil toplum ve resmi çalışan arasında karşılıklı eşitlik anlayışına dayanan bir işbirliği ya da sorumluluk ortaya çıkmamıştır. Dolayısıyla, birliklerin oluşumundaki değerler yönetim amaçlı olmadığından, yönetim vari bir uygulamanın gerçekleştiği söylenemez.

Öte yandan, OAB sisteminde yönetim sisteminin özelliklerine benzeyen uygulamalar vardır. Bunlar arasında bir kamu kurumunun işleyişinde sivillerin bulunması, kamu çalışanı ile sivil bireyler arasında işbirliğinin olması, okulun sahasında bulunan çevre ile iletişime geçilmesi, birlik kurullarının oluşumundaki usuller, seçimler, kararların alınışı, denetlemedeki şeffaflık gibi özellikler yönetimin unsurlarını değiştirmektedir. Yine de, OAB mevzuatında gerçekleşen değişiklikler ile yönetiminde sivillerin etkinliğinin artmış olması, tamamen yönetim sisteminin varlığını göstermemektedir. Bunun daha çok, kamu yönetimindeki değişim içerisinde, yeni değerleri bireylerine kazandırmak için seçilen bir yol olduğu söylenebilir. Birlikler yönetim uygulamasından ziyade, zorunluluk sonucu oluşan kendine özgü bir yapılanma olarak varlığını devam ettirmektedir.

1. 2. Okul Aile Birliği Yönetmeliğindeki Değişimi Yönetişim Bakış Açısıyla Değerlendirme

Ülkemizde 20. yüzyılın son çeyreğinde konuşulmaya başlanan, zaman içerisinde uygulamaya bir plan dahilinde konulmaya çalışılan, günümüz bürokrasi koşullarında ağırlığı iyice hissedilen yönetim örgütlenmesi, yönetimdeki yeni yapılanmadır. Geleneksel bürokratik anlayış yerel katılıma imkan tanımamaktadır. Yönetim uygulamasının verdiği hizmet yerel ihtiyaçlardan ya da yerel sorunlardan bağımsız, merkezden belirlenen koşullar içerisinde gerçekleşmektedir. Hizmet yükü

artarken, yenileştirme bakımından bir farklılık olmamaktadır. Katı kurallar işleyişteki materyallerin değerlendirilmesine imkan vermemektedir. Kamu hizmetinde gecikmeler yaşanmakta, en önemlisi etkili ve yeterli denetim yapılamamaktadır. Ya da sonuçları iyi yönlü değişime neden olacak bir denetim istenmemektedir.

Yönetişim, çağdaş yönetimi gösterir bir örgütlenme tarzını ifade etmektedir. Merkezden yönetimi değil, yerelden yönetimi, katı bürokratik yapılanma ile devlet merkezli idareyi değil, esnek yapılanma ile toplum merkezli işleyişi anlatmaktadır. Değişen koşullara uyumlu olarak hantal yapılanma ötesinde bir dinamik yapılanma ve çalışmayı içermektedir. Yönetişimde kaynaklar etkin kullanılacak, rekabet ortamı oluşturulacak, rekabet içerisinde uyumluluk sağlanacak, ilişkiler ağı yüksek seviyede gerçekleştirilecek, bilişim teknolojileri en iyi şekilde kullanılacak, değerlendirilmesi gereken her türlü materyal en iyi şekilde değerlendirilerek sonuca endeksli bir planlama ve uygulama yapılacaktır.

İdeal ve sorumlu bir yönetim uygulaması, bireylerin ve toplumun gelişiminde önemli bir etken olacaktır. Böylece, toplumun iyiye gitmesi için tüm bireyleri kapsayacak ideal ve sorumlu bir yönetim tarzı oluşturulmaktadır. Ayrıca sonuca odaklı planlama, kâr endeksli girişimci mantığı, etik değerlerle iyi yönetim ve farklı yeteneklerden en iyi şekilde istifade etmek amaçlanmaktadır. Özetle, geçmişten daha iyi bir yönetim tarzı oluşturulmak istenmektedir.

Kamu kurumu olan okulun, yönetim yönlü değişimin dışında tutulmasını beklemek olanaksızdır. Değişimden etkilenmeyi OAB’da da görmekteyiz. Bunun en somut göstergesi olarak, 9 Şubat 2012 tarihli yönetmelikteki değişikliklerle birliklerin oluşumunda, okul müdürü yönetim kurulundaki işleyişin dışında tutulmuştur. Okulla resmi bağlantısı olmayan sivil birey genel kurulda seçilirse, OAB’ın başkanı olmakta ve işleyişi sürdürmektedir. Okuldaki ekonomik işleyiş, birlik yönetim kurulunun karar ve uygulamalarıyla gerçekleşmektedir. OAB hesabında para bulunması için kaynak sağlama, parayı kullanma, parayı çekme ve harcama yapma yönetim kurulunun kararlarıyla gerçekleşmektedir. Dolayısıyla, OAB’ın ekonomik işleyişi tamamen genel kurulda seçilen sivil bireylerin kontrolündedir.

Okulun hizmet alanında sivil bireylerin yetkilendirilerek görevlendirilmiş olması, yönetim sisteminin gösterimi açısından değerlendirilmelidir. Birlikte yönetimi ifade eden uygulama doğrultusunda bireyler, belirli bir planlama, yönlendirme dahilinde kurallara uyarak ve çalışarak, kendilerini de kabullendirerek süreç içerisine dahil olmuşlardır. Kısacası, görevlerinde yetkili haldedirler. Bu yetkiye sahip olma, okulun hizmet sahasındaki bireylere de açık olduğundan rekabete neden olmaktadır.

OAB başkanı iyi çalışır ve görevini üyeler ile birlikte iyi yaparsa, okulun hizmetini eskiye göre daha iyi gerçekleştirirse, okulun çevresinde memnuniyeti artırır, planlamayı sonuca uygun halde gerçekleştirirse, görevinde devam etme olanağı artar. Sürece sivillerin dahil edilmesi, sivillerden bir bireyin, diğer sivillerin onayı ile yetkilendirilmesi ve yetkilendirilenlerin okulun resmi yönetimi ve çevresi ile işbirliği içerisine dahil edilmesi yönetim yönlü uygulamaya yönelimi göstermektedir.

Yönetim kurulunun sivil bireylerden oluşması, okulun hizmet sahasındaki işleyişinin gerçekleşmesine sivillerin dahil edilmesi anlamına gelmektedir. Bunların görev üstlenmesiyle birlikte müdürün yönetim kurulu toplantısına katılımının kaldırılmış olması yapının tamamen sivillerden oluşmasına olanak tanımıştır. Müdürün müdahalesi söz konusu olmayıp toplantılarda ve planlama yapımında tamamen serbest bırakılmışlardır. Yetkilendirmenin boyutluluğunun bu şekilde olması, yönetişimde önemli ilke olan toplumsal sorumluluğu da artırmıştır.

Okullarda ekonomik koşullar sorunlara neden olmaktadır. Çalışanlar, görevleri olmadığı halde para toplamaya zorlanmaktadır. Birliklerdeki değişim ile ekonomik koşullar sivillere bırakılmıştır. Bu uygulama ile görev ve sorumluluk paylaşılmış olmaktadır. Okullar kaynak bulup harcama yaparken, manipüle edilen konularda; müdürün, diğer sorumlu idarecilerin ve öğretmenlerin töhmet altında bırakılamayacağı hesaplanmaktadır. Finansman sivillere dayandığından, harcaması ya da değerlendirilmesi de sivillere bırakılarak olumsuz kanaat ve düşüncelerin ya da işleyiş vakalarının önüne geçilmesi planlanmaktadır.

Nihayetinde sivillerin kamu çatısı altında yetkilendirilerek, personelle birlikte işleyişe katılması, bağımsız hareket edebilen sivil bir kurulun oluşturulması, yönetim uygulamasıdır. Bu değişiklik ileride yapılacaklar için hazırlık formatındadır.

2. OKUL AİLE BİRLİKLERİNİN EĞİTİME KATKISINI YÖNETİŞİM DOĞRULTUSUNDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Yönetişim sisteminin temel amaçlarından biri bilişim teknolojilerini iyi kullanan, çağın bilimsel düzeyini benimsemiş, performansı iyi, üretici, sorgulayıcı, değişime ayak uydurabilen, dinamik bireylerle uyum içerisinde çalışmaktır. Bunların, yönetim uygulamasından beklenen özelliklerde yetişerek, fonksiyonlarını yerine getirmeleri eğitimle mümkündür. Süreç içerisinde bireylerin bu uygulamalarla karşı karşıya kalması, kalıcı bir eğitim kazanmasında da önemli unsur olmaktadır.

2.1. Bireylerin Bilinçli Ve Aktif Olarak Yetişmesine Katkısı

Bireyi bilgilendirerek, düşünce dünyasının gelişmesini sağlayan, bireyde hedeflenen yönde davranış oluşumunu kazandıran eğitim; birey, toplum, devlet ve insanlık için önemli süreçtir. Bireye yaşadığı toplumun normlarını aktarır, yeteneklerinin beceriye dönüşmesini sağlar, hayat boyu ihtiyaç duyabileceği bilgileri edindirir, geleceğinde çalışabileceği meslek bilgisini kazandırır, kişinin tutum ve davranışlarını şekillendirir. Bunların gerçekleşmesi uzun zaman dilimini kapsar.

Devletin görev üstlendiği eğitim sürecinin ilk basamağı da ilkokuldur. İlkokul aynı zamanda görüşme yaptığım idarecilerden Müdür H'nin anlatımıyla *“çocuğun resmi, yani formel bir yapıyla, devlet denilen aygıtın bir küçük nedir o, hukuki yapılanma biçimiyle karşılaştıkları ilk yer okul. Dolayısıyla çocuğun, devletle, yaşadığı ülkenin hukukuyla, annesinin babasının kuralları dışında, toplumun ahlaki değerlerinin, normlarının dışında farklı bir yapıda, devletin kurallarıyla kanunlarıyla karşılaştığı, bir oluşumla ilk karşılaştığı yer okul”* bu yönüyle birey için önemli süreçtir.

Okul resmi formatın gerçekte, sahada uygulanma alanıdır. Bireyin çocukluğunun ilk aşamalarında resmi kurum içerisinde davranış kazanırken karşılaşacağı her durum, çocuğa değerler katacaktır. Okul devletin ne olduğunu, kuralların ne kadar önemli olduğunu, okulun çatısı altında çocuğa öğretecektir.

Bu önemini bildiğimiz halde, ülkemizde günümüze kadar önemsemediğimiz, günümüzde dahi önemsenmeyen okul, kısa vadeli ya da anlık politikalarla şekillendirilmektedir ki, bu olumsuzluğa neden olmaktadır. Okul planlamasının, ciddi düşünülerek sahanın her alanında yer almış donanım sahibi uzmanlarca ince detaylarına kadar araştırılıp yapılması ve uzun vadeyi kapsayacak şekilde uygulanması gerekmektedir. Okul uygulaması devletin ya da kamu yönetiminin minimal bir yapısı olduğundan örgütlenmesi ciddiyet ve bilimsellik içerisinde olmalıdır.

Çocuğun, ailesinin dışında resmi kurumla karşılaştığı, etkileşim yaşadığı okulun donanımının, bireyde oluşturacağı izlenim, davranışlara yansımaktadır. Bundan dolayı da okul süreci önemlidir. Dolayısıyla, okulun işleyişinde, sadece çalışanların değil, anne babanın ya da bir yakının bulunması, kuralların kapsayan güç olarak herkesi bağlaması, çocuğun eğitim süreci üzerine hedeflenen yönde olumlu etki yapacaktır.

Görüşme yaptığım çevre, bu konuda olumlu yargıda bulunmuş, aile-okul işbirliğinin kaçınılmazlığını vurgulamışlardır. Bu kaçınılmaz durumun OAB'ın oluşumunda rol oynayan unsurlardan biri olduğunu da belirtmişlerdir. Okul işlerinin verdiği sıkıntı içerisinde, günün yorgunluğunun da etkisi ile koltuğa oturmaktan ziyade adeta yığılmış olan İdareci E, OAB'ın oluşumunu hem yasal kapsayıcılığını hem de kaçınılmazlığını şu şekilde ifade etmiştir: *“Tabi zaruret de var, yönetmelik gereği de oluşmak zorunda. Haliyle bir şekilde oluşturulduğu için veliler de görev alıyor. Zaruretin etkisi de var tabi ki.”*

Velilerin süreç içerisinde yer alması, öğrencilerin güvenini sağlamakta; velilerin aktif olduğu birliklerin okul yönetiminde etkin olmasının, çocukların davranışlarında özgüvene neden olduğu görüşmelerde anlaşılmaktadır. Özgüveni artmış çocukların,

okul sürecinde yabancılık çekmemeleri, kurumla kaynaşmaları, zora dayanan bir değişim değil, gerçek anlamda bilgilendirme ve davranış normu kazandırmaktadır. Öğrenci F'nin ifade ettikleri anlamlıdır: *“Bana kalsa veli ve öğrencilerin durum ve hallerinden sadece OAB anlıyor. Bence aile birliği cana yakınlığıyla tanınıyor”*. Bu konuda Öğrenci H'nin ifade ettikleri şu şekildedir: *“Velilerin okulda bulunması bana daha çok güven veriyor, bazı ablalar değil ama... Teyzeye gidip rahatlıkla konuşabiliyorum, okul içinde bulunmaları çok güzel, bizlerin hallerinde anlayabiliyorlar, gerekirse annemizle konuşup bizim istediğimiz yönde karar verdirebiliyorlar, öğretmenlerimizle de konuştukları oluyor bunu görünce rahatlıyorum, ben velilerin okulumuzda olmasında memnunum arkadaşlarımda memnunlar, rahatız”*

Yukarıda anlatılanlarda ortaya çıkan yaklaşım tarzı iyi değerlendirilmelidir. Müdür, müdür yardımcısı, öğretmen, hizmetli, kantinci, güvenlik personeli, kütüphaneci gibi resmi kimlikteki personelin dışında, okulda teyzenin, ablanın, halanın, hanımefendinin ve beyefendinin bulunması ve bunun çocuklar tarafından dile getirilmesi önemlidir. Başka bir deyişle, hizmet sahasında sivil bireyler de bulunmakta ve ihtiyaç duyduğunda çocuk iletişime geçebilmektedir. Dolayısıyla, yönetişimin sivil-kamu çalışanının uyumu ve işbirliğine dayanması açısından bu uygulamaya dair dillendirilen gerçeklere dikkat edilmelidir.

Yönetişimde kamu içerisinde sivillerin de aktif olarak görev ve sorumluluk üstlenerek işbirliği içerisinde çalışmalarını görmektedir. Öğrenci Z'ye göre; *“Okullarda velilerin aktif olmaları, onların çocuklarının gerek daha iyi bir ortam gerekse daha iyi fiziki şartlarda eğitim almalarını sağlar.”* Bu ifadeler, sivillerin okul çatısı altında bulunmasının farklı bir yönünü ortaya koymaktadır. OAB'ın daha iyi şartlarda eğitim alınmasını sağladığının, sivillerin katkısının olduğunu ifade edilmesi, işleyişin sivillerle birlikte olmasındaki bir kazanımı daha göstermektedir.

OAB, okulda veliler için kurslar açmaktadır. Bu nokta, eğitim gören velilerin çocukları üzerinde, eğitimin yaşla alakalı bir süreç olmadığı, insan için hayat boyu devam eden etkinlik olduğu anlayışının yansıtılması açısından da önemlidir. Öğrenci F bunu şu şekilde ifade etmektedir: *“Annem okulda bilgisayar kursuna başladığında*

heyecanlanmıştım, bilgisayarını sizden daha iyi öğreneceğim göreceksiniz diyerek bize kızardı. Okulda öğrenmeye başladı, evde bilgisayarını da kullanıyor, internete giriyor örgüsü için modeller çıkartıyor,” Bireyin yaşı ne olursa olsun öğrenebileceğini çocuğuna göstermiş olması, davranışındaki bu kazanımı okulun çatısı altında edinmiş olması da çocuğun geleceğinin şekillenmesi açısından önemlidir.

Eğitimin ya da bilgilenmenin yaşla alakalı olmadığı, hayatın her aşamasında ihtiyaç duyulan bir değer olduğu anlayışının kazandırılması için yararlı aktiviteler, OAB uygulaması ile gerçekleşmektedir. Velinin okuldaki eğitimini çocuğuyla paylaşması, bunun doğal bir süreç olduğunun kabullenilmesini de sağlamaktadır. Bu durum, çocuğun eğitim açısından istekli bir hale yönelmesine de etki etmektedir.

2.2 . Okulun Etkinliğinin Artmasına Katkısı

Okul, bireyin eğitimini gerçekleştirmek amacıyla, devletin örgün olarak hizmet verdiği sahadır. Çocuk burada edindiği bilgi donanımıyla toplum içine katılacak ve yurttaş olarak yaşayacak, yaşadığı çevrede etkilenirken aldığı eğitimin kazandırdığı tutum ve davranışlar ile çevreyi etkileyecektir. Eğitim sürecinin unsurlarından etkilenen bireyin, edindiği bilgilerin kazanması mümkün değildir. Başka bir deyişle, yedi yaşını geçirmiş birini, tekrar yedi yaşına getirerek, eğitim sürecine dahil etmeniz olanaksızdır. Sonuç olarak, okulun etkinliği, birtakım hataların artık düzeltemeyeceği bir sahaya ilgilendirdiğinden, bu anlamda kalıcılık taşıdığından son derece önemlidir.

Okulun, çocuğun eğitiminde temel süreç olmasından dolayı, insanın yetişmesinde temel değer olan aileyle iletişiminin boyutluluğu, hizmet anlayışına ve kalitesine etki etmektedir. İletişimini başarıyla sağlamış eğitim kurumlarının etkinliği ciddi oranda artarken, aileyi işleyişin içerisine alamayan okulların hizmetlerinde sıkıntılar olmaktadır. Bu durumu bir öğretmen olarak yaşadığım deneyimlerden ve camianın içerisinde yıllarını vermiş eğitimcilerimizin anlattıklarından dolayı da bilmekteyim. Kanaatim ve bilgilerim bu doğrultuda iken, yaptığım görüşmeler de, OAB yönetiminin etkin olduğu kurumlarda, olumlu yönde farklılıklara neden olduğunu da göstermektedir.

Velilerin okul içerisinde örgütlenmeleri, kurumun hizmet sahasına girerek işleyişe katılmaları, sorumluluk üstlenmeleri, yapılması gereken bazı etkinlikleri gerçekleştirmeleri, okuldaki çalışanlarla birlikte koşullara uyumu da kolaylaştırmaktadır. Böylece, birlikte bir değişimi ve gelişimi yaşamaktadırlar. Örneğin, ihtiyaç duyulan materyaller, velilerin kendilerine görev olarak addetmeleriyle sağlanmakta, eğitim çalışanları bunları kullanarak etkin olarak hizmet vermektedir. Üye S; “...okulun projeksiyon ihtiyacı var acil alınmasını kararlaştırdık...” şeklinde buna örnek vermektedir.

Yine başka bir görüşmeye göre, anlatılan okul Milli Eğitim Müdürlüğü'nün talimatıyla tadilata girmesi durumuyla karşı karşıya olmasına rağmen, eğitim yılına tadilat yapılmadan başlayacaktır; kısacası okul eğitime hazır değildir. Tadilat yapılacağı bilgisi nedeniyle, okullarının ihtiyaçlarını giderip gidermemelerine yönelik çelişkili bir durumu yaşayan OAB başkanı E rahatsızlığını şu sözlerle ifade ederek çalışmasını anlatmaktadır; “Ben diyorum milli eğitim müdürüne de söyledim, okul tadilata girecek ama eğitim devam ediyor, ihtiyaçlar tadilata girmiyor, mecbur bizde bir şeyler yaptık, işte kapıları değiştirdik, kırık camları yeniledik, boya ve badana yaptık, musluklarda bozuk olanları, lavabolardaki aynaları, sabunlukları yeniledik, öğrenci sıralarını marangoz ustası çağırarak temizlettik. İşte görüyorsunuz okul devam ediyor tadilat olacak, ne zaman? Belli değil. Yok yapmamış olsak iyi mi olacaktı ...”

Görüldüğü gibi, OAB sorumluluklarını üstlendiği zaman, bunlara sahip çıkıp, onları gidermek için çözümler üretmektedir. Bunlar, geleneksel imece kültürünün günümüze uygun değişik bir boyutluluğuyla, velilerin işbirliği içerisinde bir araya gelerek, görev üstlenmeleri sonucu giderilmektedir. Bu durumun yaşanması da çalışanlara güven vermektedir. Vardığımız bu tespitleri, tüm okullarımız için söyleyerek değerlendirme yapmamız mümkün değilse de, OAB örgütlenmesini başarıyla sürdüren okulların, olumlu yönde bir eylemselliği gerçekleştirdiği görülmektedir.

OAB örgütlenmesinin, okula sağladığı katkıların en önemlilerinden biri, sahanın sadece çalışanlardan oluşmaması, gönüllü hizmet vermek isteyenlerinde bu sorumluluğu üstlenmesidir. Kamunun bu yönlü bir işleyiş içerisinde olması, sahiplenme bilincini artırırken, yönetim uygulaması açısından da önemli bir olgunun gerçekleşmesini sağlamaktadır. Kamu hizmetinin paylaşılması ve sahiplenmesine dair bir bilinç ortaya çıkarak, okul çatısı altında toplumun bireylerine kazandırılmış olmaktadır.

OAB, öğretmenlerin asli işlevselliğini gerçekleştirmede onlara yardımcı olarak, görev üstlenip, okulun kalitesini artırmaktadır. Özellikle ders dışı eğitimi ilgilendiren işlerin, veliler tarafından üstlenilmesi, idarecilere, öğretmenlere zaman kazandırmakta; birçok olumsuz sayılacak durumun, eğitimciye yansımamasına neden olmaktadır. Öğretmen İ'nin ifade ettikleri bunu göstermektedir: *“Okul dışına çıkacağımız zaman, öğrencilerimizi ilgilendiren bir gezi yapacağımız zaman, sinemaya, tiyatroya, pikniğe, kütüphaneye, karakola, belediyeye, kaymakamlığa, hastaneye, huzurevine gideceğimiz zaman, ben sadece okul aile birliği başkanına yapacağımız geziyi iletiyorum, gerekli işlemleri onlar gerçekleştiriyorlar, gezinin resmi işlemleri ve parasal işlemleri için vakit ayırmama gerek kalmıyor.”* Sadece bu anlatım bile, birliklerin okulun işleyişine ne kadar katkı sağladığını anlamamızda bize yardımcı olmaktadır. Bir çok prosedür ve maddi sorunla, eğitimci ilgilenmeksizin, veli ayağıyla bu işlemler gerçekleştirilmekte ve dolayısıyla okulun aktif bir şekilde işlemesi sağlanmaktadır.

OAB'ın okula katkısının önemli yönlerinden biri, şüphesiz kaynak sıkıntısının, giderilmesidir. Velinin aktif olarak görev üstlendiği okullarda, idareci rahat olmasa bile, öğretmenlerin rahatladığını gözlemleyebiliyoruz. Görüşme yaptığımız çevreler, öğretmenlerin para işiyle uğraşmadıklarını, bu işi, idare ve yönetim kurulunun gerçekleştirdiğini belirtmektedirler ki, aslında bu da okul için önemli bir gelişmedir. İdareci S'ye göre, *“İlk başta evet dışarıdan birinin gelip sizin işinize karışması can sıkıcı olarak görülüyor. Süreç ilerledikçe okul aile birliklerinin bizim işimizi rahatlatan birlikler olduğu gerçeğini de kabulleniyoruz.”* Üye D aynı konuyu şu şekilde anlatmaktadır: *“Öğretmenler, veliler sayesinde maddi ortamlardan uzak kalıyor. Öğretmenler için önemli olduğunu bildiğimden, velilerin*

bulunmasını olumlu değerlendiriyorlar”. Öğretmen İ de bu konuyu şu örnekle anlatmaktadır: *“Akıllı tahtalarla sınıflarımızın donatılması, derslerin kalitesini artırdı, veliler bunun bilincinde, teknolojik gelişmenin sağlanması için okul işlerinde görev alıyorlar.”*

Kaynak bulmak için bazı yollar velilere bırakılmış olsa da, okulların sayısının fazlalığı, yardıma ihtiyaç duyan çeşitli okul dışı kurum ve kişilerin oluşu, bu sahadaki ihtiyacın karşılanmasında zorluklara neden olmaktadır. Bu problemi gidermek amacı ile okul içi unsurları birliğin devreye sokması, kamu çalışanlarına yönelik eleştirileri de (bağış toplama, aidat alma gibi) velilerin paylaşmasını sağlamaktadır. Dolayısıyla, yönetim uygulamalarında önemli değerler olan paylaşım ve eleştirileri birlikte üstlenme, birlik çatısı altında gerçekleşmiş olmaktadır.

2.3. Toplumun Sorumluluk Bilinciyle Örgütlemesine Katkısı

Okul sosyal bir örgüttür, girdisini toplumu oluşturan bireylerden alır; işleyişini gerçekleştirir; davranış kazanımını, bilgilendirmeyi, kültürlendirmeyi, meslek bilgisini edindirdiği bireyi çıktı olarak topluma kazandırır. Birey, kuralların en iyi şekilde uygulandığı bir okul sürecinde davranış kazandığında, sonuçları toplum açısından her bakımdan değerli olacaktır. İyi yetişmiş, toplumun özelliklerini özümsemiş kültürlü bireyler, toplumu olumlu yönde etkilerken, normlara uyma bakımından, değerlerin yaşatılması açısından farklılıklar içerisinde olacaktır.

Okulda resmi personelin yanında toplumun sivil üyelerinin de görevi paylaşması, ilkokul basamağından itibaren eğitim gören bireye toplumsal sorumluluk olarak yetiştirme bilincini kazandırır. OAB işleyişinin öğrencide oluşturduğu olumluluk, kalıcı değer taşıyacağından, bu tür bir gönüllülüğün gerekliliği algısının oluşumuna neden olacak ve bu zamanla ortaya çıkacaktır.

Toplumumuzun göz önünde olan sorunlarından biri kamu malı sayılan araçlara, binalara, parklara, ortak kullanım alanlarına dair bazı bireylerde, bunlar sanki başkasının malıymış ya da kendi malları değilmiş gibi bir anlayışın var

olmasıdır. Kamu kaynakları, binaları, araçları, parkları ve diğer değerlere, olumsuz bilinç yüzünden çok rahatlıkla zarara verildiğini görmekteyiz. OAB örgütlenmesi, etkin bir görev anlayışıyla hizmetini gerçekleştirirken bireye, okulun evi kadar değerli olduğu bilincini de kazandırmaktadır. Anne babalarının okulda evleri kadar dikkatli olduğunu, okuluna sahip çıktığını, kurumun güzelleşmesi için çaba harcadığını, burada zaman geçirdiğini gören birey, gelecek yaşantısında aynı işlevselliği üstleneceğinden, en azında kamusal mallara zarar veren bir toplum olgusundan uzaklaşılacaktır. Başka bir deyişle, kamunun kendi malları olduğu anlayışına sahip olacaklardır.

OAB'ın bireye ve okula katkısını anlattığımız konu başlıklarındaki değerlerin işleyişi, bireyin donanımını artıracığından, haliyle toplumunda donanımını artacaktır. OAB çatısı altında örgütlenme bilinci kazanmış, bunu normal hayat koşulu kabul etmiş bireylerin sayısı artacaktır. Toplumsal problemlere duyarlılık, sorunların çözümü için gayret gösterme, yeni projeler üretme, bireylerin görevi haline gelecek, durağan ve “bananeci” bir toplum anlayışından uzaklaşılacaktır.

Bilgili insanların tavsiyeler veren nutuklarından ziyade bireysel iş paylaşımı, toplumsal örgütlenmeyi gerçekleştirdiğinden, amacı ne olursa olsun sonuçları açısından olumludur. Bu şekilde, okul örgütü içerisinde gönüllü olarak hizmet vermek, çalışan personelle iyi iletişim kurmayı başarmak, etkilemek ve etkilenmek doğal hale gelmektedir. Bir görev üstlenmek adeta zorunluluk içermektedir. Karşılığında maddi bir getiri olmasa da uzun vadede etkisinin büyüklüğü anlaşılmaktadır. Toplum bilinçlendikçe de sorunların çözümü kolaylaşacak; ortak çözüm yolları bulunacaktır. Yönetişim açısından verimli birey ve toplum yapısı oluşacaktır.

Toplumun bilinçlenmesine OAB'ın diğer bir katkısı, okul ortamında, siyasi kazanım bakımından önemli olan seçim olgusunun gerçekleşmesidir. Veliler yönetim kurulu organını belilerken seçim atmosferi yaşarlar. Katılım sorumluluğunu uygulayarak yerine getirirler. İdareci E'nin ifade ettiği gibi; *“Tabi demokratikleşme açısından faydalı, mesela ne; velilerin gözü önünden seçim yapıldığı için en azından seçim usulü buda bir demokrasi uygulaması, seçilerek yapılıyor oylamaya tabi*

oluyorlar, el kaldırıyorlar, oyla seçiyorlar, böyle bir uygulama olduğu için tabi ki bu da demokrasinin getirmiş olduğu bir gereç ve veliler bizatihi uygulama içerisinde yer alıyorlar.” İdarecilerden H; “Şekil itibariyle evet, seçimle oluşur, veli seçiyor yönetim kurulu oluşuyor, veli etkin dört üye ile baskın da, öğretmenlerde doğal üye, demokratik süreç şekil olarak işliyor, çalışma biçimleri ile ilgili kararlar ortak alınıyor, yine ilgili denetleme birimleri var, kanun ve hukuk aslında burada işliyor, dolayısıyla demokratik bir yapılanma.”

OAB üyelerinden S'nin ifade ettiği gibi; *“Demokratik oluşum olmasının yanında zorunlu. Zorunlu oluşumun kuralları demokrasiye göre gerçekleşiyor. Seçim var, isteyen görev alıyor, atama olmuyor, kararlar konuşulduktan sonra alınıyor.”* Veli L; *“Okul yönetiminde velilerin seçtikleri insanlar var. Okulda bu uygulamanın olması güzel. Seçme ve seçilmenin olması, seçilenlerin karar alması, uygulamaya çalışması, değer kazandırıyor. İnsan kendini değerli hissediyor.”*

Daha önce belirtildiği gibi, yönetim için katılım olgusu önemlidir. Toplumun bilinçlenmesi, etkin bir şekilde bireylerin toplumun örgütlenmesine katkı sağlaması, kararların alınmasında insanların belirleyici olması, uygulamanın gerçek anlamda boyutlarını gösterir. OAB kurullarının seçimle oluşumu, bunun tüm bireylere açık olması, toplumun bilinçlenmesine katkı sağlamaktadır. Oy verip yönetimde yer alacak bireyleri belirlemenin yanı sıra, görev almak için aday olmak katılımın bir başka boyutunun daha gerçekleştiğini göstermektedir. Seçim sürecinin toplumsal boyutunu da sorgularsak, okuldaki her velinin oy kullanması, eşit oy anlayışının olması, eşit koşullarda göreve talip olabilmeye önemli faaliyetler olduğunu görürüz. Sonuç olarak, okulda gerçekleşen uygulamalar toplumun siyasi kültüründe bilinçlenmeyi etkilemektedir.

Toplum bilinçlenmesine birliklerin katkısının bir boyutu da, yine okul çatısı altında düzenlenen kurslarla ilgilidir. Öğrencilerin dışında birlikler vasıtasıyla okul, velinin birebir eğitimi içinde görevler üstlenir. Üyelerinin eğitimi için kurslar açar. Meslek edindirme, okuma yazma, bilgisayar, annelik eğitimi, yabancı dil, ebru, ilkyardım gibi çeşitli alanlarda, veli eğitimini sağlayacak kurslar açılır. Bunlar sayesinde bireyler bilgilendirilir ve bilinç düzeyleri olumlu yönde gelişir. Kurum

öncülüğünde bir kaynaşma ortamı oluşturulur ve bilginin paylaşımı sağlanır. Her yönde iyi donanımlı bireylerden oluşmuş toplum, yönetim için önemli bir dayanak unsuru olmaktadır.

3. OKUL AİLE BİRLİKLERİNİN TOPLUMSALLAŞMADAKİ ROLÜ

3.1. Kamu Kurumu Olan Okul Öncülüğünde Sosyalleşme

Sosyal hayat içerisinde yaşayan, etkileşim içerisinde olan insanların bilinç kazanmasında ve yönlendirilmesinde, sorumlu devlet yönetimlerinin rolü vardır. İnsanları yönlendirilme sahası boş bırakıldığı zaman, başka faktörlerin toplumu yönlendireceği gerçeğini bilmekteyiz. OAB'ın toplumun sosyalleşmesine katkılarının, görüşme yaptığımız çevrenin ortak kabullendiği bir gerçeklik olduğunu, ilk cümlelerimizde söyleyebilmekteyiz.

OAB öncülüğünde okul, etkileşim içerisinde bulunduğu çevrenin enerjisini kendi sahası üzerinde toplayarak, sosyalleşme açısından farklı bir görevi yerine getirmektedir. Evinde oturup televizyon başında zaman geçirecek ya da değişik aktiviteler içerisinde olacak velisini, okul hizmetinde değerlendirerek yönlendirme sahasını kullanmaktadır. Velilerin bu yönlü açıklamaları da, bunun somutlaştığını göstermektedir. Özel bir okulun OAB örgütlenmesi içerisinde yer alan seksen yaşındaki Veli N ile yaptığım görüşmede; *“okula iki gün gelmesem aranırım neredesin, neden gelmiyorsun diye, bu beni çok mutlu ediyor”* ifadesini kullanmıştır. Seksen yaşını sürmekte olan, on iki basamaklı merdiveni azim içerisinde çıkmaya çalışan, iki üç basamakta soluklanıp dinlenen, sohbetimiz esnasında kendisiyle görüşme teşebbüsünden dolayı bana belirli aralıklarla minnettarlığını ifade eden, Türkçe'nin İstanbul ağzını çok iyi kullandığı konuşması sırasında hatıralarını aktaran, geçmiş yıllarda İstanbul'a kar yağdığı zaman kurtların dağlardan indiğini gören, o anı yaşıyormuş gibi gözleri maziye doğru kayan ve dolu dolu olan, ilerlemiş yaşına rağmen okul işleyişine maddi karşılık almadan katkı sağlayan velinin, okul çalışanları tarafından telefonla aranması ile oluşan mutluluğunu ifade ettiği yüz hali ve çalışma direnci gerçekten dikkate alınması gereken bir durumdu.

OAB'ın etkin işleyişinin gerçekleşmesi ile kamu öncüllüğünde sosyalleşmeye ve yönetim yönlü değişim yapılanmasının devamlılığına ciddi anlamda katkı sağlanacaktır. Veli N bu konuda şunları söylemiştir: *“Burada kermes için çalışan veliler, okulun değerini bildikleri için çalışıyorlar, işlerini bırakıp da gelmiyorlar, diğer işlerini de yapıyorlar, buradaki işlerini de yapıyorlar.”* Veli N' nin burada çalışan, kermes için faaliyette bulunan veliler diye bahsettikleri özellikle kadın velilerdi. Görüşmeler sırasında da tespit edildiği üzere, OAB'da hizmet üstlenen velilerin ağırlığı yadsınamayacak derecede yüksek oranda kadınlar olmaktadır. Tabii ki, kadınların kamu kurumunda aktif olarak işleyişe katılması ve görev üstlenmesi toplumun sosyalleşmesi açısından kazanım olmaktadır.

Yönetişimi ilgilendiren OAB uygulaması, toplumun tüm katmanlarını sosyalleştirdiği için de değerlendirilmelidir. Müdür H'nin ifade ettikleri bireylerin OAB örgütlenmesine yönelimlerinin nedenlerini göstermesi açısından da önemlidir: *“Öncelikle birincil nedeni çocuklarına yakın olma isteği, okulu daha iyi yapabilmeye katkı sağlama arzuları, kendini gerçekleştirme arzusu, karar verenlerden olma isteği, kendini tatmin etme, saygınlık kazanma görev alma gerekçeleridir.”* OAB kendini gerçekleştirmek isteyen, saygınlık kazanma arzusundan olan bireylere, toplum için uğraşma imkanı tanıyarak, bireysel özelliklerini kamu alanı içerisinde göstererek, sosyal dokuyu etkilemektedir. Bunları yapanlar aynı zamanda kendi değerleri ile katkı sunarak sosyalleşmektedir. Sosyalleşmeyi sağlayarak örgütlü bir toplum yapısı oluşturmada okulun sivil kanadı olan OAB önemli sorumluluklar üstlenmiş olmaktadır. Zaten, okulun amaçlarında biri de budur: Hizmet ettiği çevreyi yönlendirmektir. Burada sosyalleşmeyi başarabilmiş insanlar, bunu farklı alan ve durumlarda da kullanacaklardır. Toplumsallaşmanın etkin gerçekleşmesi açısından yaşananlar önemsenmeli ve desteklenmelidir.

Bireyin devlet kurumuyla etkileşime girdiği ilk sahada velisinin de yer aldığını görmüş olması, birlikte aynı çatı altında sosyalleşirken bundan kalıcı bir biçimde etkilenmesine sebep olacaktır. Bunun boyutu ne kadar yoğun olursa, ilerideki hayatına yansımaları da bu doğrultuda paralellik gösterecektir. OAB örgütlenmesi bu açıdan da değerlendirilmelidir.

Okulun öncüllüğünde toplumun bireylerinin kazanım sağlaması önemlidir. Öğretmen H buna şu örneklerle ifade etmiştir: “*Seçimle geliyor seçimle gidiyor, işleyiş siyasi zemine indirilmiş, memur gibi saatinde işinin başında oluyor, görevlerini yapıyor, bu bir demokrasi örneğidir, demokrasi kazanımıdır. Görevini yapıyor severek yapıyor, sorumluluk üstlenerek yapıyor, katkıda bulunma azmi bir sivilleşme demokrasisi diyelim buna, okul buna olanak sağlıyor.*” Kamu kurumu içerisinde görev bilinciyle işleyiş bilgisi alan bireylerin, toplumun örgütlenmesine etki edecekleri bir gerçektir. Bu duruma öncülük yapması da, OAB’ın üstlendiği sorumluluklardan biridir.

OAB’ın sosyalleşme ile topluma sağladığı katkının önemi, Başkan E’nin ifade ettikleri ile bir kez daha vurgulanmaktadır: “*Balici yaşlanmadan yaptığından zevk alır yapar, zaten bilmez, bizim bilmemiz lazım, bize bu görev düşer. Yaşlanırsa o balici mahvolacağı gibi bizim iş yükümüz de artar, zamanında sahip çıkarsak iş yükümüz azalır, bir hayat kurtarmış oluruz. Okulumuza sahip çıkmak her açıdan önemli. Hizmet veren de hizmet alan da kalkınmayı sağlar... İşimizi düzgün yapalım.*” Başkan E’nin anlattıklarına dikkat etmek gerekir. Sosyal meseleye duyarlılık ve bunun çözümü için çalışma yapma, yönetim doğrultusundaki kazanımlardır. Hizmet bilinci içerisinde, şahsi olarak karşılık beklemeden toplumsal gelecek açısından duyarlı olarak çalışma özverisinde bulunmak ve OAB örgütlenmesi içerisinde buna olanak tanınmış olması, sosyalleşme açısından olumlu yönde değerlendirilmelidir.

3.2.Bireyler Arası İletişimin Boyutluluğuna Olumlu Yönde Etkisi

OAB öncülüğünde veliler, çocuklarının geleceğini ilgilendiren eğitim sürecinde birbirleriyle iletişim kurma imkanına sahip olmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak yaşadığım bir olayı burada nakletmek isterim: İdarecisi olduğumuz okulda OAB’ı aktif hale getirmek için uğraş vermiştik. Velilerimizle iyi iletişim kurmaya çalışırken, onlarında birbirleriyle ilişkilerinde ciddi boyutlarda etkinlikler gözlemlemekteydik.

Okul işlerinin bahanesiyle çay partileri düzenlenmekte, bir araya gelinmekte, muhabbetler artmaktaydı. Polis olan bir veli, OAB başkanı ve üyeleriyle bir arada olduğumuz bir anda, onlara bizzat teşekkür etmişti. Bu teşekkürün nedenini; *“Hanım, ben, çocuklar sizlerle tanışmadan önce ziyaret içerisinde olacak aile ve komşu çevremiz yoktu. Bayramları bile kendi kendimize kutluyorduk, şimdi okulun çevresi geniş bir aile haline, geldi bizim gibilerde yalnızlıktan kurtuldu”* şeklinde ifade etmişti. Polis velimizin teşekkürü, aslında okul kurumu içerisindeki çok farklı bir alanla ilgiliydi. Bu durum, toplum bireylerinin kaynaşması açısından kurumsal öncüllüğün önemini yansıtmaktaydı.

OAB işleyişiyle, okulun hizmet ettiği çevrenin birbiriyle iletişimde önemli rol üstlenmektedir. İdarenin, öğretmenlerin, okula gelerek konferans verenlerin ve ziyaretçilerin de bu durumun yaşanmasına etkilerinin olduğu anlaşılmaktadır. İdarecilerden Müdür M'nin; *“okulumuza belediye başkanımızın ziyareti gerçekleşecekti, OAB başkan ve üyeleriyle biraz da daha geniş bir katılımı veli, öğretmen ve diğer idareci arkadaşlarımızla ziyaretin iyi bir şekilde sonuçlanması için toplantı yaptık. Zaman da kısıtlıydı, bizim başkanı iyi ağırlamamız gerekiyordu, velilerime anlatımımı yaptım, isteklerimi belirttim, yapabileceklerini görmek istediğimi de özellikle vurguladım, ben toplantıdan ayrıldım. Başkanın geleceği vakit yaklaştıkça okul toplantı salonumuza veliler gelmeye başladı, diğer tarafta da yönetim kurulu üyeleri ve bazı diğer veliler farklı bir koşuşturma içerisinde. Bir heyecan var, bir çalışma var, başkanın geliyor olduğunu telefonla haber aldıktan sonra salona gittiğimde ayakta velilerin olduğunu gördüm. Çok kalabalıktı. Başkanın bulunduğu toplantı odasına gittiğimde masaların yerlerinin değiştirilmiş olduğunu ve masa üzerinde yiyeceklerin görünlü bir şekilde yerleştirilmeye çalışıldığını gördüm. Bunu yapan velilerim neşe içerisinde, gülerken, sohbet ederek çalışıyorlardı. Kapı da başkanı beklerken OAB başkanı ve üyeleri de yanıma geldiler. İdareci arkadaşlar, bazı öğretmen arkadaşlar ve OAB üyeleri başkanı karşıladık sıcak bir hava ile... Başkan bana doğru eğilerek nezaket kuralları çerçevesinde teşekkür edip aslında çok önemli bir işinin çıktığını burada da programı iptal etmeyi düşündüğünü, kültür müdürünün başkanım burada çok müthiş bir heyecan ve insan kalabalığı var, iptal uygun olmaz dediğini ve mecburiyetten geldiğini söyledi. Konferans salonuna girişi, konuşması hep sıcak bir havada gerçekleşti. Başkan farklı bir havaya girmişti,*

resmi kimliğini adeta unutmuş orada bulunan velilerle bütünleşmişti. Konferanstan sonra, toplantı odasında hazırlanan sofrada yiyecekleri yerken başkan çok müteşekkirdiğini, belki politikacı yalanı diye algılasanız da inanın sabahtan beri ilk defa oturup bir şeyler yediğini belirtti ve ben de oluştuğu imajı da gerçekçiydi, bizde okulu sadece idare ettiğimiz halde bazen yemeği unutuyorduk. Başkan velilerle yönetim kurulu üyeleri ile ve bizlerle tatlı bir sohbeti yaşadıkdan sonra okulumuzdan ayrıldı. O etkinlikten sonra okulumuzun belediye nezdinde saygınlığı çok arttı, maddi açıdan, binamız açısından diğer bazı hizmetler açısından belediyeden hep destek gördük. Velilerimiz yaşadıkları heyecanı sonuçlarıyla olumlu görünce koşuşturmaları daha da arttı, işleyişimiz daha başarılı bir durumda devam etti.” Anlatımdaki etkinlik okuldaki velilerin iletişim açısından oynadıkları rolü göstermesi bakımından önemlidir.

Gönüllü etkinlikler, yönetim açısından değerlidir. Velilerin OAB öncülüğünde etkinliklerde bulunmaları, birbirleriyle olan ilişkilerine etki etmektedir. Sıkıntılarının, olumsuzlukların yaşanmaması mümkün değildir; önemli olan olumsuzluklardan ziyade olumlu yanları görmek ve artarak devam etmesini sağlamaktır. Müdür M bunu şu örnekle anlatmıştır; *“Okulumuz kenar mahalle okullarından biriydi, veliler okulda buluşur konuşurlar, okul dışında da buluşurlar, okul sorunlarını, öğrenci sorunlarını değerlendirirlerdi. Yine böyle bir sohbet anında öğrencilerin sağlığı ile ilgili konuşmalar olmuş, OAB başkanına kadar ilgili durum gelmiş. Bize yansıtıldı, ne yapılabileceği konuşuldu, başkan ve üyeleri sağlık kuruluşlarıyla görüşmeler yaptılar ve okulumuzda tüm öğrencileri kapsayan yaklaşık on güne yakın bir sağlık taraması yapıldı, çalışmada velilerde görev üstlendiler. Sağlık çalışanlarının yemekleri ve biz çalışanların yemekleri (idarecilerin ve hizmetlilerin) o tarama süresince velilerimiz tarafından evde yapıp getirilen yemeklerle karşılandı.”*

Yukarıdaki örnekte, okulda olan aktivite, bir yanda kamu personeli (doktor, hemşire ve sağlık görevlisi) diğer yanda ise velilerin örgütlenmesinin getirdiği işbirliği ve dayanışma ile olmaktadır. Mecburi bir durumları olmamasına rağmen veliler, gönüllülük esası doğrultusunda görev üstlenip eylem içerisinde hizmet

vermektedir. Böylece, etkinlikler içerisinde kaynaşmakta, iş bölümü yapıp dayanışma içerisine girmektedirler.

Daha önce vurgulandığı gibi, okulun finansmanına dolaylı yolda katkı sağlamaları da bir sosyalleşme içinde olmaktadır. Yukarıdaki son örnekte olduğu gibi etkinlik esnasında, personel ihtiyacını giderdikleri gibi yemek hazırlığı yapmaları ile veliler, maddi harcamanın önüne geçmiş olmaktadır. İdareci E'nin verdiği örnek de bu durumu yansıtmaktadır: *“Mesela bir velimiz geldi, kendi işiymiş, öğrencisinin olduğu sınıfın penceresinin ölçüsünü aldı, dikti, getirdi, perdeleri taktı. Öğrencisine, onun şahsında diğer öğrencilere faydası oldu. Diğer veliler de bunu örnek alıyor, ama herkes örnek olsa ve samimi katkıda bulursa okul daha da güzelleşir.”* Bu örnek perdelerin dikilmesi okula dolaylı bir ekonomik katkıyı sağlarken, velinin sorumluluk üstlenerek karşılıksız bir biçimde ihtiyacı tedarik etmesi de, sosyalleşme açısından önemli olarak algılanmalıdır. İdareci E'nin de ifade ettiği gibi, yapılanlar ihtiyaçların karşılanması yanı sıra iletişime de neden olmakta, ayrıca özendirici olması diğer velileri de etkilemektedir.

Okluda bulunarak etkinliklere katılan ve görev üstlenen Üye S'nin ifadesi bu durumu özetler niteliktedir: *“Okulumuz bize bu görevi vermiş, veliler görevlendirmişler, kendi çocuklarını için, diğer çocuklar için görevimizi yapıyoruz. Kazanım benim için burada bulunmak, dostluklar kurmak, devam ettirmek, çocuklarımızın başarısına katkıda bulunmak.”*

4. ETKİLİ YÖNETİŞİM İÇİN OKUL AİLE BİRLİKLERİNİN ÖNEMİ

OAB okulun amaçlarının gerçekleşmesinde etkili olmaktadır. Yönetişim ilkeleri açısından uygulamalar her ilke için eş değerde gerçekleşme özelliği göstermese de okul işleyişini etkilediği anlaşılmaktadır.

Kırtasiyecilik, OAB örgütlenmesinde etkisini devam ettirmesine rağmen sivil bireylerde bilinçlilik düzeyinin artması ve kurum içerisinde bulunarak işleyiş öğrenmeleri etkiyi azaltmaktadır. OAB verimlilik, etkinlik, açıklık, hesap

verilebilirlik, katılımcılık, toplumsal sorumluluk, kanunlara bağlılığı içeren yönetim ilkelerinin gerçekleşmesinde önemli rol üstlendiği gözlemlenmektedir.

4.1. Yönetimin Şeffaflaşmasına Okul Aile Birliklerinin Katkısı

Okul yapılanması, yerel anlamda bağımsız değildir. Bilindiği gibi okullar, merkezi yapılanmanın egemen olduğu kurumlardır; MEB'e bağlıdırlar, çalışanları bakanlık tarafından atanır. İşleyişindeki esaslar merkezi teşkilat tarafından düzenlenir. En ufak bir değişiklik durumunun yaşanacak olmasında bile, baskı ve kontrol vardır.

Daha önce vurgulandığı gibi, okulda veli unsurunun yer alması zorunluluktan kaynaklanan bir durumdur. Okulda sivillerin bulunmasını doğru kabul etmeyen bazı eğitimciler bile, sürecin birlikteliğe mecbur bıraktığını, farklı bir alternatifin söz konusu olamayacağını vurgulamak zorunda kalmışlardır. Öğretmen M, bu çelişkiyi şu şekilde ifade etmiştir: *“Doğrusu çok çetrefilli bir konu, yani iki ucu keskin, yani OAB’in olmaması bir problem, olması da bir problem... Doğrusu OAB benim için bir çıkmazdır. Olmaması olumsuzluğa neden olacağından olmasını tercih ederim, aslında bu yönüyle zorunlu.”*

Aslında sivillerin eğitim süreci içerisinde yer alması taraftarı olmayan Öğretmen M, zaten işlerine karışılmasını da istememektedir. Eğitim planlamasına, okul idaresine dahi olmaları, bir de velilerin işleyişe, “burunlarını sokmasından” rahatsızdır; ama eğitim- öğretim koşullarının bunu zorunlu hale getirdiğini kabul etmektedir. Okul idarecilerinden E'nin şu cümleleri bu zorunluluğu vurgulamaktadır: *“Oluşum olması gerekiyor mu gerekiyor, böyle bir oluşum muhakkak şart. Gerekmiyor diye değil, herhangi bir ihtiyaç yok diye değil, gerekiyor.”*

OAB'in varlığı, görüşme yaptığım diğer çevrelerce de olması gereken bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Öğretmen L'nin anlatımıyla; *“Çünkü OAB okuldan alınan hizmeti alan taraflardan bir tanesi. Asıl olarak o yüzden ihtiyaç duyulduğunu düşünüyorum. Hizmet sonuçta öğrenciye sunuluyor, ama öğrenci on sekiz yaşını doldurmayan bir birey, kendi hakkında karar alabilecek bir durumda değildir.”*

Dolayısıyla ebeveyninin bu kararları desteklemesi gerekir. Okulla ilgili, eğitimle ilgili kararlarını, dolayısıyla OAB da yönetici organlardan biri, bu eksikliği doldurmak için öğrencinin velisi olduğu için.” İdareci H de bu zorunluluğu şöyle ifade etmiştir: “Okulun ihtiyaçlarının karşılanmasında maddi olanak sağlamak, bu öncelikli durum. İkincisi belki daha önemlisi veliyle, idarenin öğretmenler arasındaki işbirliğinin sağlanması konusunda koordinasyon görevini sağlayan bir kurum.” Yine idarecilerden Müdür S’nin sözleri de bu durumu yansıtmaktadır: “ Okul eğitim öğretim işi, aynı zamanda okulların ekonomik boyutu da var. Okulların ihtiyaçları var, bu ihtiyaçlar için okul velilerinin gözetiminde bunların karşılanması tedarik edilmesi gerekiyor. Eğitimciler yani öğretmenlerle idareciler normal işlerini yapıp diğer işleri koşturmak için diğer işleri takip etmek için OAB’a ihtiyaç duymuşlardır.”

Okul çalışanlarından İdareci E konuşması sırasında özellikle maddi kaynak açısından OAB’ın zorunluluğunu açıkça ifade etmiştir: *“Neden ihtiyaç duyulmuş açıkça konuşabiliriz değil mi hocam; bakanlığın bütün her şeyi resmi prosedür içerisinde yaptırmasını düşündüğü halde ödenek sağlanmadığı için.”* Ayrıca, bu tespit hemen hemen tüm çalışanlar tarafından dile getirilmiştir.

Birliklerin oluşumuna yönelik velilerin yaklaşımları da, istisnalar dışında farklılık göstermemektedir. Veli L’nin söylediği gibi, OAB’ın amacı *“çocukların eğitimde karşılaştığı sorunları tespit edip çözümünde ana babayı da dahil edip daha iyi netice almaktır.* Burada kast edilen şey, eğitimde karşılaşılan ciddi sorunun kaynak sıkıntısı olduğu, eğitimin kalitesini artırmak için finansman sağlanması gerektiği, kaynağı sağlamanın en kolay yolunun da veliye yönelmek olduğudur.

İlkokul mezunu bir velimizin anlattıkları OAB’ın işlevselliğini biraz daha farklı bir boyuta çekmesi açısından ilginçtir. Veli G’nin ifadesi şu şekildedir: *“Ha neden ihtiyaç duyulmuştur? Türkiye çok metropol bir ülke, yani bir çok ırkla nasıl diyeyim bir çok toplumla çok değişik toplumlarla var olan bir ülke, ne bileyim bir Türkiye deyince çok kozmopolit bir ülke. Ha bu insanlar nerde diyalog kuracaklar, çocukların eğitimi nerde, okulda. Okullarında kurulacak, okullarında kurulacaksa aile birliği bunun için var. Ha benim inancıma ters düşen ya da yaşantıma ters düşen*

okulun normal standartlarında bir yaşam biçimi. Ne yapacağım ben; okulla diyalog kuracağım. Ben diyeceğim arkadaş şu, benim mesela benim ortamıma inancıma veyahut da benim toplumuma ters düşüyor bu burada olmaz. Yani sen Hakkari’de yaşanan bir yaşantıyla sen İstanbul’u bir tutarsan aynı potansiyelle aynı gözle baktığın zaman o zaman burada aynı görevi yapamazsın. Niye, çünkü Hakkari’nin kendine göre örf adet gelenek görenek anlayışı bilgisi. Yani Hakkari olarak değil, Van olur Kayseri’si olur, Malatya’sı olur, Diyarbakır’ı olur, yani her bölgenin kendine has bir özelliği var, orası kendine göre bir metropoldür. Eee bunu kalkıp da bugün evet bugün gerçekte demokrasiyi anlamış, laikliği anlamış, eğitimi anlamış, efendim böyle bir toplumla o insanları kıyaslarsan o zaman burada bu eğitim olmaz. Ama ney diyor aile birliği sayesinde, okulun öğretmenleri diyaloga geçiyor, oranın örfü geleneği durumuna göre çocukları okula alıştırma boyutu, yani aile birliğinin özelliklerinden biri de budur. Çocuğu okula alıştırma. Yani şimdi düşünün biliyor musun İstanbul da kalkacağım, Diyarbakır da veyahut da Siirt’te veyahut da Malatya da birini getireceğim, sen İstanbullu gibi düzgün Türkçe konuş. Böyle bir şey var mı, yok, niye yok, çünkü o adamın yetiştiği ortamda böyle düzgün bir Türkçe yok. Yani bunu OAB, okul ve öğrencinin velisiyle birlikte diyaloga geçilecek. Ha bunun çözüm yolları; yine orda ki oturumlarla birlikte çözülecek, niye çünkü adam bunu anlatırken yani bir İstanbul şivesi ile sen kalktın Diyarbakır da ders anlattın adam Türkçe bilmiyor! Ha gittin Rize de anlattın yani orayla oranın anlatım şekliyle buranın buradaki konuşma buradaki anlatım çok farklı. Ha ikincisi o bölgelere verilen sosyal imkanlar, eğitim boyutları, halkın bulunmuş olduğu bugüne kadar almış olduğu eğitim seviyesi bunların hepsi kendi başına bir sorundur. Memlekete varacaksın adamın yaşı yirmi olmuş ilkokulu zorla bitirmiş sen diyeceksin ki; burada sosyal hukuk devleti var. Adam sosyal hukukta anlamaz, niye anlamaz, çünkü böyle bir sıkıntısı olmamış veyahut da böyle bir yaşamı olmamış, bunu için aile birliği örgütlenmesi çok önemli” Velinin anlattıkları toplumsal açıdan ciddi sorunları da yansıtır niteliktedir. Burada, yerelleşme ve yereli ön plana çıkartmanın yönetişimin esaslarından olduğunu hatırlamak gerekir. OAB bunun sağlanmasında, oluşturulacak politikalarda yararlanılması gereken örgütlenmedir.

Okul velileriyle görüşmelerimizde ilginç yaklaşımlardan biri de hayata gerçekçi açılarda bakmanın ve çıkarıcı olmanın gereklilik olduğunu vurgulayan Veli

F'nin yaklaşımıydı; OAB'ı "*Okulun angarya işlerini yaptırmak amacıyla oluşturulmuş bir grup*" olarak tanımladı. Angarya işlerden kastının da boya, badana, temizlik, gezi, fotokopi gibi işler olduğunu ifade ediyordu.

Öğrencilerin bu konuya yaklaşımlarından bazılarını bakacak olursak, genelde benzer vurguları yaptıklarını görelecektir. Öğrenci F'nin "*Okulun yapmak için yetiştiremediği işlerde durumlarda OAB araya girer*" ya da Öğrenci Z'nin; "*Velilerin de, öğrencileri ve buldukları ortamı daha iyi anlayabilmeleri için okullarda oluşturmaları gereken bir faaliyet bir oluşum*" şeklindeki ifadeleri bunu yansıtmaktadır.

Bir kamu kurumu olarak okulda resmi çalışanların dışında velilerin yetkili olarak hizmet üstlenmesi, daha önce vurgulandığı gibi kamu anlayışımızın gerekliliğinden değil, özel bir durumun okullara sağlanmasıyla olmuştur. İşleyişte rol üstlenen bu olgunun, süreci nasıl etkilediğini görüşmelerimizde ortaya çıkan buna yönelik bilgilendirmelerde sorgulamaya çalıştık. Edindiğimiz bilgiler olumlu bir yön göstermekteydi, kamu erkinde farklılığa velilerin dahil olmasının neden olduğu görüşü paylaşılmaktaydı.

Görüşmelerden çıkan ortak kanıya göre, zorunluluk sonucu velilerin bulunmuş olması, okulun yönetimini etkilemektedir. Veliler, idarede sivillerin yetkili olmasından dolayı ya da okulun işleyişini aktif olarak takip ettiklerinden, kararlara ve uygulamalara katıldıklarından, yapılanlardan ve yapılacaklardan bilgi sahibi olmaktadır. İdareciler açısından velinin dikkate alınması gerekmekte, öğretmenler ve diğer çalışanlar içinde durum değişmemektedir. İdareci olduğum okulda teneffüsü uzatan, derse vaktinde girmeyen öğretmenin, pür dikkatle takip edildiği ve yetkililere bildirildiğini yaşayarak gördüm. Diğer öğretmenlerden de bu kanıyı güçlendiren anlatımlar gelmiştir. Dolayısıyla, velilerin okulda bulunması bir nevi otokontrolü de sağlamaktadır.

OAB, okul işleyişinin daha şeffaf olmasına ve kontrolünün sağlanmasına olanak vermektedir. İdareci S' ye okulun şeffaflaşmasında OAB rol oynar mı diye sorduğumda, "*Kesinlikle rol oynar, seçilen üyelerin dirayetine bağlıdır*" diyerek

cevaplamıştı. Soruyu açtığımda “*Veliler işleyişe müdahiller, bilgileri dışında harcamanın yapılması mümkün değil, bu bile başlı başına şeffaflığa neden olur. Düşünsenize harcamanın her kuruluşunda velinin haberi var, bu idareciyi şeffaflığa zorlamaz mı?*” diye devam etmiştir.

Sorgulamaya dikkat edecek olursak; işleyişteki veli sorumluluğunun bilincinde olursa, şeffaflaşmanın boyutluluğu da artmaktadır. Kaynağı tedarik etmede veliyi dayanak olarak kabul etme anlayışında iseniz, velinin kontrolünün olması da doğaldır. Bunların işleyiş içerisindeki görevleri, okulda sorgulamalara neden olduğundan eğitim-öğretimde de şeffaflığa da neden olmaktadır. Yönetişim uygulaması ile velilerin yetkilendirilecek olması, şeffaflığın boyutluluğunu da artıracaktır.

Bilinçlenme ve kültürlenme seviyesinin artması, şeffaf okul yönetiminin ciddi anlamda oluşmasına olanak tanıyacaktır. Üye S okul yönetiminin bu yönde etkilenmesi konusunda şunları ifade etmektedir; “*Etkisi olur, okulumuzun müdürü çok dikkatli ve şeffaf olmamış olsa bile, bizler olumsuzluğa müsaade etmeyiz, velilerin olması şeffaflığı etkiler olumlu yönde*”. OAB üyelerinden D’nin; “*Tabi ki etkisi olur, veliler kontrol aracıdır, belli kalıplar dışında bir kontrol aracı, veliler verdiklerini kuruşu kuruşuna hesaplarlar, yapılanlar eksik gelir fazla gelmez, şeffaflaşmaya etkisi vardır*” şeklindeki ifadeleri de aynı kanıyı doğrulamaktadır.

OAB uygulaması içerisinde yer alan sivil bireylerin varlığı, gönüllülüğe dayandığından, işleyiş ve kurumu sahiplenmeye bağlı olduğundan, gelecek sorgulamasının etkisi ile okulun işleyişindeki verimlilik de artacaktır. Yönetişim birlikte yönetim ile şeffaflaşmayı önemsenir hale getireceğinden, kuruma güven artacaktır. Başka bir deyişle, yönetişim uygulaması sorgulama yolunu etkin olarak açacağından, işleyiş içerisinde olan yetkililer ve görevliler, şeffaflaşmanın gerçekleşmesi için dikkat içerisinde olacaklardır. Hizmet alanlar ya da okulun etkinliğinde etkilenen çevrenin de duyarlılığı artacağından, okul için, toplum için olumlu sonuçlara neden olacaktır.

İdareci H'nin ifadesiyle OAB'nin başarısı; “şeffaf olmalarından geçer, yapılan işlerin hukuku anlamda tam olarak gerçekleştirilmiş olması gerekir. Bunun dışında yaptıkları işlerde zaten her üç ayda bir faaliyet raporu açıklamak durumundalar; nereye ne kadar gelirleri olduğunu, nereye ne kadar harcama yapıldığını zaten bildirmek zorundalar. Yaptıkları işlerle hukuk ne kadar uygulanmışsa şeffaflık sağlanmışsa güvenirlilik o kadar olur.” Güvenilirliğin sağlanmasının şeffaflaşmanın sağlanmasıyla doğru orantılı olduğunu belirten İdareci H'nin söylediklerinin gösterdiği gibi, bilinçlenmenin artması, sorgulama kültürünün kazanımı toplumu olumlu yönde etkileyecektir. Toplumsal bilinç, yönetim erkinin işlemesi için gerekli bir unsur olduğu için, okuldaki bu örgütlenme, diğer yapılanmaları da etkileyecektir. Şeffaflaşma kurumlardan beklenecek, problemler olsa da süreç içerisinde insanlar çizgilerini bilmeyi öğrendikleri zaman, bilinçlenme her kesimin menfaatine olacaktır.

4.2. Bireylerin Kamu Kurumunu Bilinçli Olarak Sahiplenmelerine Etkisi

Ülkemizdeki insanlar üzerinde genelleme yapamamak da, kamu anlayışını sahiplenme olgusunda tezat bir durum yaşandığı bilinmektedir. Bayrağımız, vatanımız, bağımsızlığımız kutsaldır. Kamu malları ise nedense bu kutsallığın dışında kalmaktadır. Çocukluğumdan beri evin büyüğünün öğüdü kulaklarımdan gitmemektedir: “Evladım senin olmayan hiçbir şeyi alma, hiçbir şeye zarar verme”. Çocukluğumun ilk devrelerinde mahallemizde yapılan yeni parktaki oyuncaqlara verilen zararlar, beni “olumlu” yönde etkilemiştir. Okuduğum ve çalıştığım okulların duvarının boyasından sırasına, tuvaletinden eşyasına kadar çok dikkat etmişimdir.

Kamuya ait mallara neden zarar verildiğini anlamak çoğu zaman güçtür. Üniversite öğrencilerinin dahi kullandıkları tuvaletlerden tutun da, masalara kadar, sınıfın tavanına kadar verdikleri zararları görülmektedir. Bu anlamda, toplumumuza kamu malı bilincinin kazandırılması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Söz konusu bilincin olmayışı her türlü olumsuzluğa ve zarara neden olmakta ve bu durum artarak devam etmektedir.

Kamu malı olan diğer unsurlar gibi okullarda bilincin eksikliğinde zarar görmekte, binanın yapılmış olması ile sorun bitmemektedir. Binalar öğrencilerin eğitime başlaması ile zarar görmeye başlamaktadır. Normal işleyiş devam etse bile okullarda yeni ihtiyaçların oluşması doğal olduğundan, zarar verilerek olumsuz kullanımların ortaya çıkması, bu ihtiyaçların boyutunu artırmaktadır. Bilindiği gibi, okulların sorunları sadece bina ve personel değildir. Temizlik eşyası, ders materyalleri, tören aletleri, spor malzemeleri gibi tükenen, eskiyen, yenisi çıktığında alınması gerekenlere de ihtiyaç vardır. Bunların temini de az kaynakla gerçekleşmez ve devamlılık gösterir.

Kurumların ihtiyaçlarının karşılanmasında kamu kaynakları kullanılmaktadır. Okullar bu kapsamda olmasına rağmen, özellikle ilköğretim ve ortaokullar bakımından farklı bir uygulamanın var olduğunu söyleyebiliriz. Bu kurumlarda, hizmet verilen çevrenin sorumluluğuna dayanan bir anlayış ortaya çıkmaktadır.

Okulun kaynak ihtiyacının giderilmesinde OAB'nin görev üstlendiği mülakatlarda ifade edilmiştir. OAB üyesi S bunu şu şekilde ifade etmiştir: *“Velilerimiz kaynak sıkıntısı çıkartmıyorlar, OAB'in kaynak sıkıntısı yok, aidatlar ödeniyor, gezilerde okula para kalıyor, belediye başkanımız ihtiyaçları karşılamada yardımcı oluyor, zengin velilerimiz mezunlarımız var bağışta bulunuyorlar, kaynaklarımız yapacaklarımıza yetiyor.”* Birlikler beklentilerini çevrelerine anlatabilmiş ve güven de kazanabilmişlerse, büyük ölçüde kaynak sıkıntılarını gidermektedir. Hizmet verilen çevrenin maddi koşulları da bunda etkilidir. Kaynak bulmak için yönetmeliğin sağladığı imkanlar çeşitlilik içerdiğinden, OAB kaynak bulmada farklı yollar üretmektedir. Üye D'nin ifadesi ile *“kaynaklar öğrenci bağışları, kermesler, tiyatro gelirleri, sponsorlar, geziler bunlardır. Yetersiz kaynak olsa da aynı yerlerde karşılamaya çalışacağız.”*

Okul için kaynak toplanmasının olumsuz yanları da vardır. Anayasada ilköğretim parasız ve zorunluluk içeren bir alan olarak tanımlanmıştır. Veliler haklı olarak maddi destek vermede gönülsüzlük içerisine girebilmektedir. Üye D'ye göre de; *“Para toplamada sıkıntı çekiliyor”*. Veli F'de bu konudaki sıkıntısını şöyle ifade etmektedir: *“Para toplarken zor oluyor, bende vermede zorlanıyorum gene de ben*

veriyorum. Vermeyenler de var, durumu iyi olup zengin olanlar bile vermiyor, işte o zaman kötü oluyor vermek istemiyorum.” Ancak, genel olarak aileler bu olumsuz süreci yaşasa da okullarına sahip çıktıklarını, özellikle OAB’ın başarılı olduğu okullarda bu anlayışın ve bilincin zaman içerisinde arttığını söyleyebiliriz. Okulun sahiplenilmesini maddi boyutu içererek şekilde ele almamızın nedeni, ihtiyaç duyulan temel gereksinim olmasından kaynaklanmaktadır. Bu da, vatandaşlar tarafından karşılanarak kurumun hizmetinin devamlılığı sağlanmaktadır. Uygulama eleştirilebilir. Farklı çözümler de üretilebilir. Farklı biçimlerde veli bilinçlenebilir ve öğrenciye bu bilinç aktarılabilir.

Yukarıda sözü edilen bilincin kazanılması, kamu mallarının zarar görmemesi açısından da önemli bir değerdir. OAB örgütlenmesi bu kazanıma olumlu yönde etki etmektedir. OAB başkanı E buna örnek vermektedir: “*Fotokopi makinesi arızalanmıştı yenisini aldık... Bizim okulda son zamanlarda değişiyor, başarı da arttı.*” ‘Bizim okul’ ifadesi okulu sahiplenmeyi, işleyişe katılarak bilinçlenmeyi, yaşanan bu durumu yansıtmaktadır. Bu süreç, okula sahiplenmeyle başlayacak, kamunun diğer kurumlarını da kapsayacaktır. Üye S’nin “...*Okulumuzun projeksiyon ihtiyacı var acil alınmasını kararlaştırdık...*”; Üye D’nin “*Maddi sorunların bazılarını veliler karşılıyor, öğrenciler takip ediliyor, öğrenciler, öğretmenler, veliler birlikte çalışmalar yapıyorlar, okula katkısı olmaz mı oluyor... Farklılıklara neden oluyor veliler... Veliler bilinçlerini dışarıdan da gösterirler, olumsuz konuşanlara karşı okulu savunurlar, işlerdeki zorlukları öğrenirler*”; Veli L’nin “... *Öğrencilerin durumlarına yardımcı olmak, sınıf eksiklerinin giderilmesinde destekçi olmamız güzel*” ve Veli F’nin “...*işlerin çoğunu veliler yapıyor. Temizlikçi çalıştırıyorlar, hafta sonları okulda bulunuyorlar. Ben başkana şaşırıyorum her zaman okulda, müdürden çok okulda o bulunuyor...*” şeklindeki ifadeleri bu sahiplenme ve bilinç düzeyini anlatmaktadır.

Görüldüğü gibi sahiplenme, işleyişe katılma, sorunları tespit edip gidermeye çalışma, eleştirilere karşı savunma yapma, okulun sahiplenildiğini göstermesi açısından önemlidir. Öğrencilere velilerinizin okulda görev almasını nasıl karşılıyorsunuz sorusu sorulduğunda verilen cevap çoğu zaman Öğrenci H’nin şu sözleri gibi olmuştur: “*Bence kesinlikle görev almalı, sadece benim açımdan da*

değil. Velinin okulda görevli olması o kurumu daha sosyal bir kurum yapar. Öğrenci kurumu daha samimi bulur ve bu samimiyetin mutlaka olumlu yönden etkisi olur. Veli açısından da sadece kendi çocuğu için değil okul adına sorumluluk alması da o kurumu daha manevi duygularla büyütür.”

Kurumun manevi duygularla büyümesi, velinin okul işleyişinde bulunması, kamunun sahiplenilmesi açısından önemli değerler üretmektedir. Dolayısıyla OAB’ın yapılanması sadece ihtiyacı karşılama olarak algılanmamalı, kamu kurumuna sahiplenmenin hayata geçirilmesi açısından bir işlevselliğinin olduğu bilinmelidir. Sonuç olarak, yönetim yönlü sistem için birlikler başarılı bir şekilde değerlendirilmelidir.

4.3. Kamu Hizmetine Gönüllü Katılımın Aktif Olarak Gerçekleşmesi

Velilerin işleyişin içerisinde aktif olarak bulunmaları çocuklarının iyi yetişmesi, geleceklerinin başarılı bir şekilde oluşumun sağlanması ve okulun hizmet şartlarının kalitesi bakımından şarttır. Velilerin bu bilinç içerisinde işleyişe dahil olmalarını teşvik etmek gerekmektedir. Bilindiği gibi, OAB çalışmalarına katılan, seçimlerde ve sandık kurullarında görev alan, diğer işlerde çalışan ya da hizmet gören velilere bunların karşılığında bir ücret ödenmez; birliklerde çalışmak, hizmet vermek tamamen gönüllülük esasına tabidir.

Teknoloji çağının insanları hızla yalnızlaştırdığı bir gerçekliğin içinde, yurttaşlarımızın kamu işleyişinde gönüllülük anlayışıyla hizmet üstlenmeleri, nedenleri neler olursa olsun, takdir edilmesi gereken davranıştır. İdareci H de bu yönde bir değerlendirme yapmaktadır: “... okuldaki işleyişte bir defa bu insanlar şart. Çünkü eğitim öğretim artık sadece öğretmenlere ve idarecilere bırakılmayacak kadar önemli. Burada artık veliler birinci dereceden özellikle günümüzün bireyselleşen dünyasında, bireyin artık kendisinin çok geniş gruplara ait olma isteğinin azaldığı, toplu hareketleri cemaat kültürünün giderek zayıfladığı bir zaman diliminde, çocuğun özellikle saygı duyduğu dikkate aldığı en önemli kurum aile kurumu, onun dışındaki kurumlara baskı guruplarına dahil olma isteği ve arzusu zayıf. Dolayısıyla okulda çocuğun eğitim ve öğretim sürecinde çocuğu doğru

yönlendirmek, istenen başarıyı gerçekleştirmek hem çocuğun kişisel anlamda hem de ülkenin geleceği ile ilgili hedeflerin gerçekleştirilmesinde veli artık olmazsa olmaz bir noktada. Dolayısıyla bu kadar eğitim öğretim içerisinde etkin olan bir unsurun, bunu yoğun olarak gerçekleştirildiği bir alanda okulda olmaması düşünülemez.”

Kamu hizmetini devlet vermeli beklentisinin yüksek olduğu toplumumuzda, bireylerin kamu işleyişinde gönüllü olmasının çocuklarının geleceğine etkisi yadsınamaz. Veli G'nin sözleri bu gönüllülüğün arkasında yatan nedenleri bir ölçüde yansıtmaktadır: *“Şimdi bu akıllı insanların lafı biliyor musun, yani bugün veliler artık biz teknoloji bilim çağındayız, yani insanlar hala bir yerde hala karasabanın peşinde koşuyorsa yani bugün benim memleketimde karasabanın peşinde koşuyorsam ben, buradaki insanda helikopterle herhangi bir şey için rahat gezebiliyorsa ha bu ilmin ya da bilimin eseridir. Ben de isterim ki benim çocuğumda bu imkanlara kavuşsun. Hani bu memlekete bu vatana bir faydası olsun. Bu insanlar fedakar insanlardır, niye fedakar insanlardır; herkes bu ülkeye fedakarlık için yani bizim yapamadığımızı çocuklarımız yapsın, bu yani Adem'den bu yana böyle bir zihniyet vardır. Herkes çocuğunun daha rahat, daha huzurlu, daha refah seviyesi yüksek, eğitilmiş, kültürlü, bilgili, topluma hizmet eden bir insan olsun herkes ister. Vatandaş bu işleri yaparken bunu düşünür bunu hiç bir şey ile değişmez. Ha bu çalışmalar diğerlerini etkiler ve bireyler kendi fertleri için her şeyi yaparlar.”*

“Bana neci” bir bakış anlayışıyla, “devlet yapsın” mantığı ile beklenti içine girilmeyip hizmet üstlenilmesi, yönetimin işlerinin paylaşılması önemlidir. İdarenin, öğretmenlerin, diğer çalışanların yapamayacağı işler vardır. Bunlar için ödenek ayrılmadığından yapılması da zordur. Veli ayağı devreye sokularak kamu işleyişinin devamlılığı sağlanmakta ve bu işleyiş gönüllülük esasıyla gerçekleştirilmektedir. Başkan S, şunları ifade etmektedir. *“Ben arkadaşlarımla beraber okulun işlerini yapmakta gönüllü olduk, yapmayacağız tamam da çocuklarımız bu okulda okuyor. Benim okuyan bir, gelecekte de okuyacak bir çocuğum daha var, arkadaşlarımla da öyle, okula gelip işleri üstlenmemiz bizleri yoruyor ama mecburuz yapmamız lazım. Geçen dönem ben başkanlığı istememiştim, arkadaşlarım bırakmadılar ısrar ettiler, ben de tekrar görevi devam ettirdim. Eşimle bazen problem oluyor, aslında bir yerde arkadaşlarımla yanında benden bahsederken; OAB başkanı olduğumu gururla*

söylediğini biliyorum. Evimden fazla okula zaman ayırdığım oluyor ne için çocuklarımız için, evimize zaman ayırsak da çocuklarımız için.” Başkanın katılımında etkisi olan çocukları gibi görünmektedir ama eğitim işleyişi içerisinde bulunması yine de bir gönüllülüğe dayanmaktadır.

Toplumda sorumluluk bilincini benimsemiş, sahiplenmeyi gereklilik olarak algılayan bireylerin varlığı gereklidir. Kamunun işlevselliğini bir mecburiyete dayandıranların yerine, “hizmetin de bir sınırı var, bunu birlikte aşalım” anlayışına sahip bireylerle şekillenen süreç yönetim açısından etkili olacaktır. Bu bağlamda, OAB’da görev bilincinde olanların gönüllü çalışmaları da, her anlamda sorgulanmaya açıktır ve desteklenmeye ihtiyaçları vardır. Veliler, eksiklikleri tespit edip gidermek için çalışmaktadır; bir yarış içerisinde başarılı olma gayretindedir. Başkan E’nin heyecanla ifade ettiği örnek bu gayreti göstermektedir: “Kızlar tuvaletinde pet makinesi var, kaç okulda vardır bu, araştırın bizim okulumuzda var. Niye var, öğrencilerimiz konuşmuşlar velilerimden birine anlatmışlar yaptık...” Bu örnek her açıdan olumludur; Başkanın heyecanı ise daha başka bir durumu yansıtmaktadır. Örnek pet makinesi diye geçirilebilir, burada önemli olan Başkanın anlatmak istediği bir şey yapma, öğrencilerin taleplerini gerçekleştirme çabasıdır. Bunlar belki okulun resmi personeli eliyle de gerçekleştirilebilir, burada üzerinde durulması gereken velilerin işi sahiplenmeleri ve öğrencilerin işini kolaylaştıracak çalışmaları yapmalarıdır.

Başkan E’nin şu sözleri de yukarıda sözü geçen sahiplenme duygusunu anlatmaktadır: “Mesela ben okuyamadım, çocuğumun okumasını istiyorum buradayım, çalışıyorum, evde çocuğumla konuşuyorum, arkadaşlarının isteği oluyormuş bana söylüyor, biz forma diktirdik, çocuklar çok sevinmişlerdi. Çocuklar bile konuşuyor, veliler konuşuyor, bunlar hoş şeyler, rastgele yapmıyoruz, dikkate alıyoruz. Floresan lamba elinde kalmış bir velim bana sordu; ihtiyacınız var mı diye. Bizim de vardı, gönderdi. Bazı veliler kapı yaptırdı tek başına bir kapıyı, veliler ihtiyaçları üstleniyor, her şeyi devlette beklemek doğru değil. Kültürümüze katkısı var, oluyor da müdüre bağlı, müdürün diyalogları iyiyse güzel gelişmeler oluyor. Ben daha önceki müdüre ortopedi doktoru getirelim dediğimde itiraz etmişti, yapmadı... Bey’e dedim destek verdi, getirdik, öğrencilerin hoşuna gitti, sorular

sordular, dikkatle dinlediler, koşarken bile dikkat ediyorlar, özürlü öğrencilerimiz var, onlarla ilgili çalışma yapmamız lazım... Fakir öğrencilerimize elbise gönderdi, dağıttık. Teşekküre gittik, kültürümüz açısından önemli. Baliğci yaşlanmadan yaptığından zevk alır yapar, zaten bilmez bizim bilmemiz lazım ve onu kurtarmamız lazım, bize bu görev düşer, yaşlanırsa o baliğci mahvolacağı gibi bizim iş yükümüz de artar, zamanında sahip çıkarsak iş yükümüz azalır bir hayat kurtarmış oluruz, okulumuza sahip çıkmak her açıdan önemli. Hizmet veren de hizmet alan da kalkınmayı sağlar. İşimizi düzgün yapalım.” Velinin anlattıkları bunlar; yapılanlar devlet eliyle de yapılabilir; burada bizim çalışmamızı ilgilendiren sivillerin işleyiş içerisinde yer almaları ve kamu kurumunu çalışmalarıyla etkin hale getirmeleridir.

İnsanlar toplum içerisinde yaşamaya devam edecektir; Hangi değişim gerçekleşirse gerçekleşsin, dünün yaşantısı bugün devam ettiği gibi yarın da devam edecektir. İnsanlar birbirlerine muhtaç olacaklar, birbirlerini etkileyecekler ve doğaya yön veren en önemli canlı olma özelliğini sürdüreceklerdir. Bilimsel gelişmeler devam ettikçe dünya küçülecek, sorunlar ise artacaktır. Küresel silahlanma yarışı, doğanın kaynaklarının hızla tüketilmesi, üretimin, sanayinin çevre felaketlerine neden olması insanlık için de olumlu olmayacaktır. Genel sorunlarla birlikte artan güvensizlik ortamı, yiyecek bolluğunda doğal gıdayı bulamama, sağlıktaki gelişmeler yaşandıkça sektöre bağımlı hale gelme, kalabalıklar içerisinde yalnızlaşma bireyleri bekleyen sorunlardan sadece bazılarıdır.

Öte yandan, problemlerin olması çözümlerini de beraberinde getirmektedir. Önemli olan bireylerin yetişmesinde başarılı olmaktır. Günümüz dünyasında olduğu gibi geleceğin koşullarında da örgütlü ve bilinçli toplumlar sorunları çözebileceklerdir. Örnek verecek olursak; yakın zamana kadar çöp büyük bir sorundu, artık çöpü değerlendirmeyi bilen toplumlarda enerji olarak kullanılmaktadır.

Eğitim sürecinin olanakları iyi değerlendirilmeli ve ailelerinde işleyiş içerisinde bilinçlendirilerek örgütlenmeleri sağlanmalıdır. Küreselleşen dünyada yönetim kaçınılmaz bir olgu olarak yönetimi şekillendirmektedir. Bireylerimize iyi bir toplumu oluşturma esasları uygulanarak aktarılmalıdır. Öğrenci H'ye gelecekte

gönüllü ve sorumlu bir birey olarak görev üstlenip üstlenmeyeceğini sorduğumda aldığım cevap anlatmak istediklerimi özetlemektedir: “EVET.”

SONUÇ

İnsanlar bir arada yaşadıkları sürece siyasi örgütlenmeye ihtiyaç duyarlar. Devletin varlığının gerekliliğinin sorgulanamayacağı gerçeğinden, yönetimin sorgulanabilirliğine doğru yönelmeliyiz. Nasıl bir yönetim olmalı sorusunu sormalıyız. Yönetişim uygulamasını, tarihi bilgilerimizin ışığında, zamanımızın bize öğretileri ile değerlendirmeye yönelirsek, yönetilenlerin yönetimde var olmalarını sağlayan bir yönetim uygulamasının insani değerlere yakın olduğunu ileri sürebiliriz.

Yönetim işleyişi gerçekleşirken, sorgulamalara ve değişimlere açık olmalıdır. Kamu bürokrasisinde tıkanıklığın yaşandığı durumlarda, yeni arayışlar neticesinde ortaya çıkan önerilere uygulanabilirlik imkanının tanınması zorunludur. Geleneksel kamu anlayışının, değişen değerler ve beklentilerle birlikte yönetişime doğru kaydığı günümüz sürecinde, değişimin gerçekleşmesi siyasi erkin güçlenmesini sağlar. Değişimin eğitim sürecini etkilememesi mümkün değildir. Yönetimde olması gereken şey, eğitim sürecinin etkilemelere açık olması ve etkilemeyi de başarmasıdır. Günümüzde eğitim-öğretim koşullarının geleneksel anlayıştan ayrılarak yönetişim anlayışına doğru şekillenmesi de doğal bir süreçtir.

Ülkemizde yönetişim doğrultusunda uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Bu anlayışa benzerlik gösteren OAB'ı konu edinen çalışmamızda, sivil bireylerin kamu çatısı altında işleyişe hizmet etmelerinin olumlu bir durum yarattığı ve okulun amaçlarının gerçekleşmesine katkı sağladığı gösterilmiştir. OAB sürecinde kurumun etkinliği artarken, öğrenciler ve aileler de etkilenmektedir. Bu işleyiş, okulu ilgilendiren işlerin sadece çalışanlara ait olmadığı, paylaşılmasının gerekliliği yönündeki sahiplenme bilincini tetiklemektedir. İşleyişe katılımıyla ortaya çıkan bilgilenmelerle birlikte, zorluklar anlaşılmakta ve örgütlü olarak çalışmanın önemi kabul edilmektedir.

Katılımın önemini kavrayan bireyler, bilinçlenmeyle sorunlar karşısında daha duyarlı hale gelmekte ve toplumun etkin olma çıtasının yükselmesine katkı sağlamaktadır. OAB'lar da üstlendikleri rol gereği, önemli görevler ihtiva

etmektedir. Bu kapsamda, okulun işleyişine katılarak eğitim sürecinin verimliliğini artırdıkları gibi toplumun duyarlılık seviyesini, örgütlü olarak iş yapabilme gücünü de olumlu yönde etkilemektedirler. Böylece, okul bireylerin örgütlü yapıya yönelmesine öncülük etmektedir.

Yönetişim örgütlenmesinin bir benzeri olarak ele alınabilecek OAB uygulamasında karşılaşılan sorunlar vardır. Öte yandan, bilinçlenme, işleyişe katılmadaki istek ve kazanılan deneyimler, bunların üstesinde gelinebileceğine dair inancı da artırmaktadır. Örgütlenme içerisinde olan bireyler aktifleşmekte, çözümün parçası olarak sorunları bertaraf etmede gayret göstermektedir. Birliklerin örgütlenmeye katkıda bulunan bu yönleri iyi sorgulanmalı, daha iyi neticeler almak için çalışmalar yapılmalıdır.

OAB'ların okulun hizmet sahasındaki varlıkları, bilimsel ve daha kapsayıcı anlamda uygulamaya yönelik olursa, neticeleri bireyleri, toplumu ve kamu erkini olumlu yönde etkileyecektir. Sivillerin kurumların hizmetinde etkilenen ve maliyetini karşılayan bireyler olmaktan çıkarılıp işleyişin içerisine alınmaları, yönetimin gücünü ve kapsayıcılığını artıracığı gibi, daha eşit ve adaletli bir yönetimin gerçekleşmesini sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- ABADAN, Nermin (1963). “Demokrasinin Toplum İçindeki Değişim” Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt (XVIII No:1), s. 215-254.
- AKCAGÜNDÜZ, Emre (2010). “ Küresel Krizlerde Yönetişim Kavramının Önemi.” <http://web.inonu.edu.tr/~ozal.congress/pdf/25.pdf>. 14. 12. 2012.
- AKDENİZ, Sabri (1990). Eğitim Sosyolojisi Toplumumuz – Eğitimimiz. İstanbul: M.Ü İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- AKGÜL, Aziz (1998). “Cumhuriyetin 75’inci Yılında Kamu Yönetimine Bir Bakış.” Yeni Türkiye 23-24 Cumhuriyet Özel Sayısı V Ekonomik, İdari, Hukuki Değerlendirme, Sayı (23-24), s. 3771-3773.
- AKYÜZ, Yahya (2009).Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2009, Ankara: Pegem Akademi.
- AL, Hamza (2002). Bilgi Toplumu Ve Kamu Yönetiminde Paradigma Değişimi. Ankara: Bilim adamı Yayınları.
- ALKAN Türker (1989). Siyasal Bilinç Ve Toplumsal Değişim. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- ALTAY, Oğuzhan (2012). “Yönetimden Yönetişime Kamu Sektöründen Dönüşüm.” <http://www.izimder.org/makaleler/21-genel-konular/14-yoenetimden-yoenetisime-kamu-sektoeruende-doenuesuem.html>. 24. 05. 2012
- ALTINER, Avni (1964). Okul Kooperatifleri Statüsü Ve Okul Aile Birliği Yönetmeliği, Koruma Dernekleri Ana Nizamnameleri. İstanbul: Bakış Matbaası.
- “60. Hükümet Programı” (2007). <https://www.akparti.org.tr/upload/.../60inci-hukumet-programi.pdf> 15. 02. 2015.
- “61. Hükümet Programı” (2011). <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/07/20110717-1.htm> 15. 02. 2015.
- “62. Hükümet Programı” (2014) <http://www.basbakanlik.gov.tr/docs/KurumsalHaberler/HProgram.pdf> 15. 02. 2015.
- ATEŞ, Toktamış (2008-2009). “Cumhuriyet.” Doğu Batı Düşünce Dergisi,Sayı (47), s. 65-82.
- ATEŞ Hamza, Nohutçu Ahmet (2006). “Kamu Hizmeti Sunumunda Gönüllü Kuruluşlar Ve Devlet.”SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi. <http://uvt.ulakbim.gov.tr>. s. 245 – 256. 12. 03. 2013

- ATEŞ Hamza, Harun Kırılmaz (2019). “Bir Yönetişim Modeli Örneği: Kamu Hastane Birlikleri.” http://www.performans.saglik.gov.tr/content/files/yayinlar_yeni/performans_ve_kalite_uzerine_yazilar/khb.pdf. 18. 12. 2012.
- AYMAN, Birgül Güler (2003). “Devlette Reform.” <http://www.birgulaymanguler.net/files/pdf/devletreformu.pdf>. 17. 12. 2012
- BAĞÇE, H.Emre (2012). “Sürdürülebilir Kalkınma Ve Gündem 21.” <http://www.siyasaliletisim.org/dr-bahadr-kaleaas/doc-dr-emre-bace/427-suerdueruelebilir-kalknma-ve-guendem-21.html>. 08. 08. 2012.
- BAKIREZER, Güven (1996). “1960’ların Hayatı’nda Kadın Kimliğinin Değişimi.” Toplumsal Tarih, ISSN 1300-7025, Sayı 31-Cilt 6.
- BANGER, Gürcan (2010). “Sivil Toplum Örgütleri İçin Yönetişim Rehberi.” <http://panel.stgm.org.tr/vera/app/var/files/y/o/yonetisim-rehberi.pdf>, 18.11. 2012.
- “Başkan Çelikkale Okul Aile Birliklerini Ağırladı” (2012) <http://www.beykoz.bel.tr/icerik/29/1421/baskan-celikkale-okul-aile-birliklerini-agirladi-.aspx>. 15. 03. 2013.
- BAYRAMOĞLU, Sonay (2005). Yönetişim Zihniyeti Türkiye’de Üst Kurullar Ve Siyasal İktidarın Dönüşümü. İstanbul: İletişim Yayınları.
- BİLGİN, H. Nihat (1998). “75 Yıl Cumhuriyet Ve Eğitim”, Yeni Türkiye 23-24 Cumhuriyet Özel Sayısı III Sosyal Değerlendirme, Sayı (23-24), s. 2054-2055.
- CEYHAN, Erdal (2013). “Eğitimde Boyutlar. 1: Nicelik Boyutu. [http:// blog.milliyet.com.tr/ Egitimde boyutlar1 Nicelik boyutu/ Blog/? BlogNo=401123](http://blog.milliyet.com.tr/Egitimde-boyutlar1-Nicelik-boyutu/Blog/?BlogNo=401123). 13. 04. 2013.
- ÇAM, Esat (2000). Çağdaş Devlet Sistemleri. İstanbul: Der Yayınevi.
- ÇELENK, Çelenk (2003). “Okul Başarısının Ön Koşulu Okul Aile Dayanışması.” <http://ilkogretim-online.org.tr>. 19. 02. 2013
- ÇELİK, Vehbi (1997). Okul Kültürü Ve Yönetimi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- ÇELİKKAYA Hasan (2009). Eğitim Bilimlerine Giriş Eğitimcilik Ve Öğretmenlik. Ankara: Nobel Yayınları.
- ÇUHADAR, M. Turhan (2005). Türk Kamu Yönetiminde Personel Güçlendirme: Sorunlar Ve Çözüm Önerileri.<http://iibf.erciyes.edu.tr/dergi/sayi25/tcuhadar.pdf>. 09. 02. 2013.
- DEMİREL Demokaan (2010). “Yönetişimde Yeni Bir Boyut: E Yönetişim.” <http://www.tid.gov.tr/Makaleler/466demokaandemirel.pdf>. 11. 06. 2012.

- “Dokuzuncu Kalkınma Planı Kamuda İyi Yönetişim Özel İhtisas Komisyonu Raporu Ankara- 2007.” (2017). <http://www.etik.gov.tr>. 13. 02. 2015
- DOĞANAY, Ülkü (2003). Demokratik Usuller Üzerine Yeniden Düşünmek. Ankara: İmge Kitapevi Yayını.
- “Dünya Zorunlu Eğitimi Tercih Ediyor” <http://www.sabah.com.tr/Egitim/2012/03/07/dunya-uzun-sureli-zorunlu-egitimi-tercih-ediyor> (29.04.2013)
- “58. Hükümet Programı.” (2002). [ieff. ankara. edu. tr/ 17. 11. 2012](http://ieff.ankara.edu.tr)
- “Eğitimde Yeni Döneme Hazırlanırken Milli Eğitim Bakanlığı’nın Çalışmaları, 4+4+4’e Geçiş Eylül” (2012) [http:// erg. sabanciuniv.edu/sites/erg](http://erg.sabanciuniv.edu/sites/erg). 07. 02. 2013.
- ERDEN, Münire (2005). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- ERGUN, Mustafa (1994). Eğitim Sosyolojisine Giriş (Eğitim Ve Toplum). Ankara: Ocak Yayınları.
- ERKMAN, Nihat, Adil (1947). “Okul- Aile Birlikleri.” Eğitim- Öğretim Gazi Eğitim Enstitüsü Tarafından Yayınlanır Meslek Dergisidir, Sayı(1), s. 13-15.
- ERYILMAZ, Bilal (2002). Kamu Yönetimi. İstanbul: Erkam Matbaası.
- ERYILMAZ, Bilal, Hale BİRİCİKOĞLU (2011). Kamu Yönetiminde Hesap Verilebilirlik Ve Etik” <http://isahlakidergisi.com> 28. 02. 2015.
- ERYILMAZ Bilal, Musa Eken (1995). Kamu Bürokrasisi Personel Alımı ve Verimli Çalıştırılmasına Yönelik Öneriler, İzmir: İzmir Ticaret Odası Yayını.
- ES, Muharrem (2012). “Yerel Yönetişim” [http:// www.yerelsiyaset.com/v4/sayfalar.php?goster=ayrinti&id=808](http://www.yerelsiyaset.com/v4/sayfalar.php?goster=ayrinti&id=808). 24. 05. 2012.
- “Genişleme Stratejisi Ve Başlıca Zorluklar 2012-2013” (2013) [http://www.abgs.gov.tr /files/ AB_Iliskileri/ Adaylik Sureci/ Ilerleme Raporlari/ 2012 strateji_ve_sonuclar_tr.pdf](http://www.abgs.gov.tr/files/AB_Iliskileri/Adaylik_Sureci/Ilerleme_Raporlari/2012_strateji_ve_sonuclar_tr.pdf). 05. 02. 2013.
- GÜÇLÜ, Abbas (04. 10. 2013). “Üniversitelerde 118 bin fen-anadolu liselerinde 40 bin kontenjan boş!” <http://cadde.milliyet.com.tr> 26. 02. 2015.
- GÖYMEN, Koray (2005). Türkiye’de Yerel Yönetişim Ve Yerel Kalkınma. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.
- GÜLER, Birgül Ayman(2011). “Yönetişim: Tüm İktidar Sermayeye”, <http://www.praksis.org>. 13. 11. 2012.

- GÜNGÖR, Erol (2002). “İnsanımızın Kaynağı: Türkiye’de Eğitim Ve Türk Kültürü.” Türkler, Cilt (17), s. 834-849.
- GÜRSEL, Musa (2003). Okul Yönetimi (Kuramsal ve Uygulamalı). Konya: Eğitim Kitapevi Yayınları.
- GÜRÜZ, Kemal (2008). Yirmi Birinci Yüzyılın Başında Türk Milli Eğitim Sistemi. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- GÜZELSARI, Selime (2004). “Kamu Yönetimi Disiplininde Yeni Kamu İşletmeciliği ve Yönetişim Yaklaşımları”, Tartışma Metinleri, No: 66, Ankara Üniversitesi SBF Tartışma Metinleri, No (66).
- HAYRAN, Osman (2001). “Küreselleşme Ve Sağlık İlişkileri.” www.sdplatform.com. 12. 11. 2013
- “2015-2018 Bilgi Toplumu Stratejisi Ve Eylem Planı” (2014). <http://www.telkoder.org.tr/docDownload.php?docID=2287> 11. 03. 2016.
- “Kamu Hastane Birlikleri Hakkında Bilinmeyenler.” (2012). <http://www.derincegundem.com/kamu-hastane-birlikleri-hakkinda-bilinmeyenler-1673.html>. 02. 18. 2012
- KAPLAN, İsmail (2009). Türkiye’de Milli Eğitim İdeolojisi ve Siyasal Toplumsallaşma Üzerindeki Etkisi. İstanbul: İletişim Yayınları.
- KARAKUŞ, Gülşah (2010). “5018 Sayılı Kanun İle Yönetişim İlke Ve Esasları Çerçevesinde Kamu Hizmetlerinin Sunumu.” www.sgb.gov.tr. 08. 12. 2012.
- KARADAĞ, Ahmet (Editör: 2006). Kamusal Alan Ve Türkiye. Ankara: Asil Yayınları.
- KARLSEN, E. Gustav (2002). “Eğitim Yönetişimi, Küreselleşme Ve Demokrasi.” Kuram Ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, cilt-2(1), s. 93-104.
- KAYA, Erol (2005), Kent Yönetiminde Yeni Yaklaşım Yerel Kalkınma Yönetimi. İstanbul: Sistem Multimedia Yayınları.
- KESİM, Erdoğan(2005). “ Bir Etik Davranış İlkesi Olarak Hesap Verilebilirlik (Hesap Verme Sorumluluğu).” [http:// www. etikturkiye.com/etik/kamu/4ErdoganKesim.pdf](http://www.etikturkiye.com/etik/kamu/4ErdoganKesim.pdf). 15. 12. 2012.
- KEYMAN, E. Fuat (1998-1999). “Kamusal Alan Ve “Cumhuriyetçi Liberalizm”: Türkiye’de Demokrasi Sorunu.” Doğu Batı Düşünce Dergisi, s. 57-72.
- KEYMAN, E.Fuat, Banu Turnaoğlu (2008-2009). “Neo-Roma Ve Neo-Atina Cumhuriyetçiliği: Cumhuriyetçilik, Demokratikleşme Ve Türkiye.” Doğu Batı Düşünce Dergisi, Sayı (47), s. 37-64.

- KUTLU, Önder (2005). Karşılaştırmalı Kamu Yönetimi Teorik Çerçeve Ve Ülke Uygulamaları. Konya: Çizgi Kitapevi Yayınları.
- LAMBA, Mustafa (2010). “Osmanlı’dan Günümüze Türk Kamu Yönetimde Merkezîyetçilik-Ademi Merkezîyetçilik Üzerine Bir İnceleme.” <http://edergi.sdu.edu.tr/index.php/sduvd/article/viewFile/1789/1734> 09. 04. 2016.
- MARDİN, Şerif (2006). Türk Modernleşmesi Makaleler 4, Derleyenler: Mümtaz Türköne/ Tuncay Önder. İstanbul: İletişim Yayınları.
- MAZI, Fikret(2003). “Yurttaşların Ve Sivil Toplum Örgütlerinin Çevre Korumaya Katılımı.” Akademik Araştırmalar Dergisi, Sayı (17), s. 65-75.
- “MEB’den 4+4+4 genelgesi” (2012) <http://www.memurlar.net/haber/228933/> 07. 04. 2015.
- MENTEŞ, Ahmet (2009). Kurumsal Yönetişim Ve Türkiye Analizi. İstanbul: Derin Yayınları.
- “Okul-Aile Birliklerinin 1946-1947 Öğretim Yılı Çalışmalarına Genel Bakış.” (1948), Okul Aile Birlikleri Yayını: 6, Milli Eğitim Basımevi.
- “Okul Aile Birliğinden Örnek Davranış” (29. 05. 2013) <http://www.gazete365.com/egitim-haber/okul-aile-birliginden-ornek-davranis-3993h.htm> 18. 05. 2015.
- “Okul Aile Birlikleri Veli Seminerleri” (16. 12. 2013) <http://www.konyaenvar.com/okul-aile-birlikleri-veli-seminerleri>. 18. 05. 2013.
- ÖNCÜL, Remzi (2000). “Eğitim Bilimleri Sözlüğü (Terimlerin Almanca, Fransızca, İngilizce ve Eski Terim Karşılıkları ile), İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, MEB Yayınları: 3410, Bilim Ve Kültür Eserleri Dizisi: 1220, Sözlük Dizini: 4.
- ÖNEN S. Mustafa (2010). “Kamu Yönetiminde Değişim: Yönetimden Yönetişime Dönüşüm” <http://iys.inonu.edu.tr>. 05. 05. 2010.
- ÖZDEMİR, Hakan (2012). “Ulus Devlet Ve Ulusçuluğun Küreselleşmeyle Etkileşimi: Vazgeçilemeyen Ulus Devlet, Yükselen Ulusçuluk.” Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt (XIV), s.39- 59.
- ÖZER, M. Akif. “Yönetişim Üzerine Notlar”, <http://dergi.sayistay.gov.tr/icerik/der63m4.pdf>. 12. 06. 2012.
- ÖZKAN, Abdullah (2004). Küreselleşme Ve Avrupa Birliği İle Bütünleşme Sürecinde Türkiye. İstanbul: Tasam Yayınları.
- PALABIYIK, Hamit (2004). “Yönetimden Yönetişime Geçiş Ve Ötesi Üzerine Kavramsal Açıklamalar.” [http:// members.comu.edu.tr/hpalabiyik/makale/d5.pdf](http://members.comu.edu.tr/hpalabiyik/makale/d5.pdf). 12. 11. 2012.

- SAMSUN, Nihal . “Hesap Verilebilirlik Ve İyi Yönetişim.” <http://www.deu.edu.tr/userweb/hilmi.coban/hesap%20verebilirlik.pdf> 15.12. 2012.
- SİRER, Reşat, Ş (1947). “Okul Aile Birlikleri.” Belleten, Milli Eğitim Basımevi, s. 3-5.
- SOBACI, Mehmet Sait (2006). “Türkiye’de Kamu Yönetimi Reformlarının “Yeni Kamu İşletmeciliği” Perspektifinden Bir Değerlendirmesi.” Akademik Araştırmalar Dergisi, Sayı (28), s.72-76.
- SOBACI Mehmet Zahid (2007). “Yönetişim Kavramı ve Türkiye’de Uygulanabilirliği Üzerine Değerlendirmeler.” <http://ybd.comu.edu.tr>. 18. 02. 2013.
- SOYLU, Hülya. “Etkinlik Ve İyi Yönetişim.” <http://www.deu.edu.tr> 13. 12. 2012.
- ŞAYLAN, Gencay (2000). “Kamu Personel Yönetiminden İnsan Kaynakları Yönetimine Geçiş Kritik Ve Reform Önerileri.” İstanbul: TESEV Yayınları, Basım Acar Matbaacılık.
- ŞAYLAN, Gencay (2008). Temsili Liberal Demokrasinin Önlenemez Krizi. Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- ŞEN, Seyit, Mehmet (1999). “Demokrasi Arayışı.” Yeni Türkiye Dergisi – Demokratikleşme Ve Yeni Anayasa Özel Sayısı I, Sayı (29), s. 103-112.
- TANER, Ahmet (2012). “Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Arayışları Ve Hesap Verebilme Sorumluluğuna Etkileri.” Sayıştay Dergisi. Sayı: 85, s. 27-50, Nisan Haziran 2012. <http://dergi.sayistay.gov.tr/icerik/der85m2.pdf>
- TARHAN, R. Bülent (2005). “Yolsuzlukla Mücadele Alanında Türkiye Deneyimi Ve Kurumsal Yapı Arayışları” [http:// www.tepav.org.tr/eng/admin/dosyabul/upload/2_ TOBBYolsuzluk.pdf](http://www.tepav.org.tr/eng/admin/dosyabul/upload/2_TOBBYolsuzluk.pdf). 03. 02. 2013.
- TEKELİ, İlhan (1999). Modernite Aşılırken Siyaset. İstanbul: İmge Kitabevi.
- TEKELİ, İlhan (2012). Türkiye İçin STK’lar ve Katılımcı Demokrasi Yazıları, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınlar.
- TEPE, Harun (1998). “Bir Felsefenin Dalı Olarak Etik.” Doğu Batı Düşünce Dergisi, Sayı (4), s. 9-24.
- TOKSÖZ, Fikret (2008). İyi Yönetişim El Kitabı, İstanbul: TESEV Yayınları.
- TOSUN, Gülgün, Erdoğan (2003). “Birleştirici Demokrasi” Devlet-Sivil Toplum İlişkinin Yeniden Yapılandırılması İçin Bir Analiz Aracı Olabilir mi?” Sivil Toplum Düşünce Araştırma Dergisi, sayı (1), s. 29-45.

- TOURAINÉ, Alain (2002). Demokrasi Nedir, Çev; Olcay Kunal, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- TUNCEL, Gökhan. (2010). “Ekonomik Krizlerin Türkiye’de Siyaset – Bürokrasi İlişisine Etkisi” <http://web.inonu.edu.tr/~ozal.congress/pdf/47.pdf> (05. 10. 2013)
- “Türkiye’de Saydamlığın Artırılması Ve Kamuda Etkin Yönetimin Geliştirilmesi Eylem Planı.” (2002) <http://www.masak.gov.tr/media/portals/masak2/files/karar.pdf>, 12. 03. 2013.
- “Türkiye’nin Eğitim Tablosu” <http://www.sabah.com.tr/Egitim/2012/04/18/turkiyenin-egitim-tablosu>. 02. 05. 2013.
- TÜRKÖNE, Mümtazer (2013). “Kötü Yönetişim.” www.zaman.com.tr. (2/06/2013).
- UNDERWOOD, Mick (2002). “Kamusal Alan Olark İnternet.” Cogito :İnternet: Üçüncü Devrim, Yapı Kredi Yayınları, Sayı (30).
- UYGUN, Oktay (2003). Demokrasinin tarihsel, felsefi ve ahlaki boyutları, İstanbul: İnkılap Kitapevi.
- “ÜÇÜNCÜ MİLLİ EĞİTİM ŞURASI; (2-10 Aralık 1946).” Milli Eğitim Bakanlığı Yayın Müdürlüğü’.
- VARIŞ, Fatma (Editör,1994). Eğitim Bilimine Giriş. Konya: Atlas Kitabevi.
- VURAL, Birol (2004). Öğrencinin Başarısı için Aile-Okul Birlikteliği. İstanbul: Hayat Yayınları.
- YAYLA, Yıldızhan (1998). “Türkiye İdaresinin Yeniden Yapılanması Üzerine Bazı Gözlemler.” Yeni Türkiye 23-24 Cumhuriyet Özel Sayısı V Ekonomik, İdari, Hukuki Değerlendirme, Sayı (23-24), s. 3754-3759.
- “Yerel Yönetişim Yoluyla Yoksulluğun Azaltılması” (2007). Günaydın Ofset.
- YILDIRIM, Ali, ŞİMŞEK, Hasan (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YILDIRIM, İbrahim (2004). Demokrasi Sivil Toplum Kuruluşları Ve Yönetişim. Seçkin Yayıncılık.
- YILMAZ, AYTEKİN (1999). “Hukuk Devleti Ve Demokrasi.” Yeni Türkiye Dergisi – Demokratikleşme Ve Yeni Anayasa Özel Sayısı I, Sayı(29), s. 66-73.
- YILMAZ, AYTEKİN (2000). Modern Demokrasi Gelişim Ve Sorunları. İstanbul:Yeni Türkiye Yayınları.

YÜKSEL, Mehmet (2001); Küreselleşme Ulusal Hukuk Ve Türkiye. Ankara: Siyasal Kitabevi.

YÜKSEL, Mehmet (2000) “Yönetişim (Governance) Kavramı Üzerine.” <http://www.ankarabarusu.org.tr/> 12. 06. 2012.

ZABCI, Filiz Çulha. “Dünya Bankası’nın Küresel Pazar İçin Yeni Stratejisi: Yönetişim.” Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 57-3, s.156.

ZEYREK, Deniz (2013). “Bir İyi Yönetişim Kazası” www.radikal.com.tr (05.05. 2013).

YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

AKBAŞLI, Sait (2007). Ortaöğretim Okullarındaki Okul Aile Birliklerinin Görevlerini Gerçekleştirme Düzeyleri (Konya İli Örneği). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

BAHÇAVAN, Gülay (2006). Yönetişim Ve Türkiye Uygulaması. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

BAYLAN, Mustafa (2008). Okul Yöneticilerinin Algılarına Göre Okul Aile Birliklerinin Görevlerini Yerine Getirmelerindeki Yeterlilik Düzeyi (Pendik Örneği), Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ÇAKMAK, Ali Fuat (2010). Okul Aile Birliklerinin Görevleri Ve İletişimlerinin Değerlendirilmesi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ÇEVİK, Fahrettin Kerem (2010). Türkiye’de 1980’den Günümüze Siyasal İktidar-Bürokrasi İlişkileri. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

DİZBAY, Serdar (2010). Orta Öğretim Kurumlarında Okul-Aile Birliklerinin Okul Yönetimine Katılım Düzeyleri (Kocaeli İli Örneği). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

KANDEMİR, Ertuğrul (2010). İlköğretim Okullarındaki Okul Aile Birliklerinin İşleyişinde Karşılaşılan Sorunlar (Kayseri İli Örneği). Kayseri Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

KARTAL, Alparslan (2006). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Türkiye’ye Yansıması Olarak Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

KEBECİ, Sebahat (2006). Okul Aile Birliğinin Okul Performansı Üzerindeki Rolü, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KILINÇALP, Nihat (2007). Okul Aile Birliklerinin Etkinlikleri Ve Sorunlarına İlişkin Yöneticilerinin Görüşleri (Ankara İli Altındağ, Yenimahalle ve Çankaya İlçeleri Örneği). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Üniversitesi, Ankara.

UZEL, Esra (2006). Küresel Evrensel Çevresel Yönetişim (İyi Yönetim). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İNTERNET SİTELERİ

http://www.alomaliye.com/2007/mintez_simsek_okulaile.htm (08. 11. 2012)

www.dpt.gov.tr/DocObjects/Download/3328/oik674.pdf, (08. 05. 2013)

www.internethaber.com. (11/03/2016)

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/25831_0.html (07. 12. 2012)

<http://www.kalkan-bld.gov.tr>.(02. 10. 2013)

www.kecimen.com/aridosyalari/Meslekler/.../yonet_seminer.ppt (16. 03. 2013)

http://www.konyaenvar.com/ilkogretim/index.php?option=com_content&view=article&id=99%3Aokul-aile-birlikleri-veli-seminerleri, (29. 05. 2013)

<http://rega.basbakanlik.gov.tr/main.aspx?home=http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2005/05/20050531.htm&main=http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2005/05/20050531.htm> (12. 05. 2012)

<http://www.okulailebirlikleri.org/forum26/okul-aile-birlikleri.html> (23.11. 2012)

<http://www.gazete365.com/egitim-haber/okul-aile-birliginden-ornek-davranis-3993h.htm> (29. 05. 2013)

<http://www.tumgazeteler.com/haberleri/okul-aile-birliigi/?gun=7000&sira=Rank&start=0> (03. 05. 2013)

http://www.turkceciler.com/yazi_turleri/roportaj.html (10. 11. 2012)

EK: DERİNLEMSİNE MÜLAKAT METİNLERİ

OKUL AİLE BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANINA VE KURUL ÜYELERİNE SORULACAK SORULAR

- 1) Okul aile birliğini nasıl tanımlıyorsunuz, okul aile birliklerine sizce neden ihtiyaç duyulmuştur.
- 2) Okul aile birliği işleyişiyle ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı, okul aile birliğinin mevzuatına hakim misiniz?
- 3) Okul aile birliği görev dağılımı nasıl oluşur, görev ve yetkilileri nelerdir?
- 4) Okul aile birliği yönetim kurulu olarak yıllık faaliyet planı hazırladınız mı, kaynaklar nelerdir, kaynaklarınızı bu faaliyet doğrultusunda kullanıyor musunuz, yetersiz kaynak durumunda çözüm yollarınız nelerdir?
- 5) Okul aile birliği yönetim kurulunda planlama yapılırken ilgili komisyonların okulun güçlü ve zayıf olduğu yönler ile ilgili hazırlamış olduğu raporların sonuçları sizlerle paylaşıldı mı, alınan kararlar da bu raporlar ne kadar etkili olmuştur?
- 6) Okul aile birliği faaliyetlerini gerçekleştirirken hangi zorluklarla karşılaşır, okul aile birliğinin denetimi nasıl yapılır?
- 7) Okul aile birlikleri güvenilirliklerini nasıl sağlarlar?
- 8) Okul aile birlikleri yönetim dışı iş ve taleple karşılaşır mı, karşılaşırsa nasıl bir yol takip edilir?
- 9) Veliler okul işleyişinde aktif olarak görev almayı neden üstlenirler, kuruldaki görevler velilere hangi kazanımları sağlamaktadır?
- 10) Aynı amaca hizmet ettiğiniz kamu görevlilerinin size yaklaşımı ve bakış açısı nasıldır?
- 11) Kamu kurumu olan okulların işleyişinde yetkili olarak bulunmanız diğer velileri nasıl etkiler?
- 12) Okul aile birliği üyelerinin okulun işleyişinde bulunmaları okulun işleyişine katkı sağladığını ve farklılıklara neden olduğunu düşünüyor musunuz?
- 13) Okullarda okul aile birliklerinin bulunması demokratik bir oluşum mudur?
- 14) Okullardaki bu oluşumun demokrasi kültürümüze katkısı var mıdır?
- 15) Demokratik kültürün gelişimi, yaygınlaşması için okul aile birliklerinin üstlenebileceği görevler var mıdır?
- 16) Önerileriniz ve açıklamak istediğiniz bir konu var mı teşekkürler?

OKUL MÜDÜRÜNE VE ÖĞRETMENE SORULACAK SORULAR

- 1) Okul aile birliğini nasıl tanımlıyorsunuz, okul aile birliklerine sizce neden ihtiyaç duyulmuştur.
- 2) Okul aile birliği işleyişiyle ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı, okul aile birliğinin mevzuatına hakim misiniz?
- 3) Okul aile birliği görev dağılımı nasıl oluşur, görev ve yetkilileri nelerdir?
- 4) Okul aile birliği yönetim kurulu olarak yıllık faaliyet planı hazırladınız mı, kaynaklar nelerdir, kaynaklarınızı bu faaliyet doğrultusunda kullanıyor musunuz, yetersiz kaynak durumunda çözüm yollarınız nelerdir?
- 5) Okul aile birliği yönetim kurulunda planlama yapılırken ilgili komisyonların okulun güçlü ve zayıf olduğu yönler ile ilgili hazırlamış olduğu raporların sonuçları birlik üyeleriyle paylaşıldı mı, alınan kararlar da bu raporlar ne kadar etkili olmuştur?
- 6) Okul aile birliği faaliyetlerini gerçekleştirirken hangi zorluklarla karşılaşır, okul aile birliğinin denetimi nasıl yapılır?
- 7) Okul aile birlikleri güvenilirliklerini nasıl sağlarlar?

- 8) Okul aile birlikleri yönetim dışı iş ve taleple karşılaşır mı, karşılaşırsa nasıl bir yol takip edilir?
- 9) Veliler okul işleyişinde aktif olarak görev almayı neden üstlenirler, kuruldaki görevler velilere hangi kazanımları sağlamaktadır?
- 10) Aynı amaca hizmet ettiğiniz sivil görevlilerin size yaklaşımı ve bakış açısı nasıldır?
- 11) Kamu kurumu olan okulların işleyişinde yetkili olarak velilerin bulunması diğer velileri nasıl etkiler?
- 12) Okul aile birliği üyelerinin okulun işleyişinde bulunmaları okulun işleyişine katkı sağladığını ve farklılıklara neden olduğunu düşünüyor musunuz?
- 13) Okullarda okul aile birliklerinin bulunması demokratik bir oluşum mudur?
- 14) Okullardaki bu oluşumun demokrasi kültürümüze katkısı var mıdır?
- 15) Demokratik kültürün gelişimi, yaygınlaşması için okul aile birliklerinin üstlenebileceği görevler var mıdır?
- 16) Önerileriniz ve açıklamak istediğiniz bir konu var mı teşekkürler?

VELİYE SORULACAK SORULAR

- 1) Okul aile birliğini nasıl tanımlıyorsunuz, okul aile birliklerine sizce neden ihtiyaç duyulmuştur.
- 2) Okul aile birliği işleyişiyle ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı ?
- 3) Okul aile birliği yönetim kurulu yıllık faaliyet planı hakkında bilginiz var mı, sizlerinde plan oluşturulurken görüşlerinize başvuruldu mu?
- 4) Okul aile birliği faaliyetlerini gerçekleştirirken hangi zorluklarla karşılaşır, okul aile birliğinin denetimi nasıl yapılır?
- 5) Okul aile birliklerine güveniyor musunuz?
- 6) Veliler okul işleyişinde aktif olarak görev almayı neden üstlenirler, kuruldaki görevler velilere kazanımlar sağlamakta mıdır?
- 7) Velilerin hizmet üstlenmesini okulun resmi personeli nasıl karşılamaktadır?
- 8) Kamu kurumu olan okulların işleyişinde yetkili olarak velilerin bulunması sizi nasıl etkilemektedir?
- 9) Okul aile birliği üyelerinin okulun işleyişinde bulunmaları okulun işleyişine katkı sağladığını ve farklılıklara neden olduğunu düşünüyor musunuz?
- 10) Okullarda okul aile birliklerinin bulunması demokratik bir oluşum mudur?
- 11) Okullardaki bu oluşumun demokrasi kültürümüze katkısı var mıdır?
- 12) Demokratik kültürün gelişimi, yaygınlaşması için okul aile birliklerinin üstlenebileceği görevler var mıdır?
- 13) Önerileriniz ve açıklamak istediğiniz bir konu var mı teşekkürler?

ÖĞRENCİYE SORULACAK SORULAR

- 1) Okul aile birliği ne demek, böyle bir kuruluşa neden ihtiyaç duyulmuş olabilir?
- 2) Okul aile birliğinin çalışmalarında haberdar mısın?
- 3) Okulla ilgili işlerde velileriniz görev almasını nasıl karşılıyorsunuz?
- 4) Velilerin çalışmalarına güveniyor musun?
- 5) Okul aile birliği demokratik kültüre katkı sağlar mı?
- 6) Okul işlerinde görev alan velilerin davranışlarını nasıl buluyorsun?
- 7) Eklemek istediğin bir konu ya da önerin var mı, teşekkürler?

DERİNLEMESİNE MÜLAKAT KAYITLARI

İDARECİ KAYITLARI

İdareci E

Muhammet: Okul aile birliğini nasıl tanımlıyorsunuz?

İdareci E:Okul ğrenci veli erevesi içerisinde okulun gelişimini her yönden maddi manevi kültürel toplam kalite stratejik planlama hepsini içine alabilecek tam anlamıyla gerçekleşmeyen bir iletişim gerçekleşmeyen evet formalitede kalan bir ilişki.

Muhammet: Okul aile birliği oluşumuna neden ihtiyaç duyulmuş?

İdareci E:Neden ihtiyaç duyulmuş açıkça konuşabiliriz değil mi hocam?

Muhammet: Tabiki

İdareci E:Bakanlığın bütün her şeyi resmi prosedür içerisinde yaptırmasını düşündüğü halde denek sağlanmadığı için özellikle günümüzde bakanı eleştirmek için değil ama sayın bakanımızın bağış timleri kurdurduğu ancak bu noktada altını çizerek söylüyorum ... io'na hiçbir denek sağlanmadığı açıkçası çok kolay bir şekilde ozmlenebileceği halde bu şekilde mecburiyet ve zarurettten dolayı bu şekilde okulların her türlü ihtiyaının karşılanmasının zarureti gereği ortaya çıktığından dolayı diyorum yani bir ihtiyaç mecburi ihtiyaç OAB yönetmeliği olduğu halde o yneltmeliği uygulayan müdürlere şu an soruşturma açıldı bilmem anlatabiliyor muyum yani. Yönetmelikte bağış toplama var bunu yapan okullara basında medyada görüyoruz soruşturma açılıyor görüyoruz.

Muhammet: O zaman yönetmelikle konuda tezat mı var?

İdareci E: Tezat var çelişki var bu.

Muhammet: O zaman maddi sorunları halletmek için kurulmuş ama yan değerlerle desteklenmiş ama tamamen maddiyata dayalı bir oluşum?

İdareci E:Evet aynen yle.

Muhammet: Okul aile birliği ile ilgili bir eğitim aldınız mı?

İdareci E:Yok, okul aile birliği ile ilgili herhangi bir eğitim almadım inanın tamamen 9 yıllık idarecilik yaşantımda eğitim alınarak yapılacak bir kurum da demeyelim ama okul aile birliği eğitimden ziyade tecrübeyle yaşanılan velilerin kayıt

döneminde olsun sosyal aktiviteler döneminde olsun tamamen olayın o günkü akışının getirmiş olduğu etkinlikler sosyal olaylar faaliyetler bir spor faaliyetinde bile okul aile birliğinin imzası gerekiyor. Bu gün yazı geldi bir maddi durum araştırmada okul aile birliğinin imzası var. Disiplin olayında okul aile birliğinin imzası var.Yani hemen bir eğitimin gerekli olduğunu zannetmiyorum almadım da şahsi olarak yani.

Muhammet: Çok enteresan yetkileri çok geniş peki nasıl bir oluşum?

İdareci E: Demin de dediğim gibi zannediyorum .... Oluşum olması gerekiyor mu gerekiyor böyle bir oluşum muhakkak şart gerekmiyor diye değil herhangi bir ihtiyaç yok diye değil gerekiyor.

Muhammet: Tamam peki nasıl bir oluşum?

İdareci E:Yani olumlu anlamda olabileceken olumludan ziyade olumsuzluğun çok yönde olduğu bir oluşum.

Muhammet: Yani amaçlarının dışına çıkıyor mu?

İdareci E: Çıkıyor amacını gerçekleştiriyor. Hatta öyle söyleyebilirim.

Muhammet: Okul aile birliği görev dağılımı nasıl belirleniyor, nasıl seçiliyor?

İdareci E:Onun zaten yönetmeliği var, her sene ekim ayının sonuna kadar geçen sene biz özellikle yönetmeliğe uygun yaparak genel kurul topladık genel kuruldan sonra katipler ve denetleme kurulu hepsini yönetmeliğe uygun olarak gerçekleştirdik ve uygun olarak gerçekleşmesi kanaatindeyim yoksa okul idaresinin şu şu kişiler olsun diye seçmesi hem demokrasiye uygun değil hem de etik değil.

Muhammet: Yıllık faaliyet planı hazırlanıyor bu plan doğrultusunda hareket edebiliyorlar mı?

İdareci E:Yıllık plandan ziyade tahmini bütçe hazırlanıyor o da genel kurulda hazırlanıyor. Tahmini bütçe takriben işte adından da belli olduğu gibi biz geçen sene 150 milyarlık bütçe hazırladık tabi bu ne zaman belli olacak bu ayın sonunda belli olacak bu kadar harcadık mı hepsi bu ayın sonun da belirlenecek (ekim). *Peki sadece tahmini bütçe mi hazırlanıyor?* Yok seçildikten sonra aylık toplanıyor her ayın sonunda toplanıyor, karar alıyor mesela bizim okulun bahçesi ile ilgili bir sorun vardı taaa başbakana kadar gidildi ilçe il milli eğitim müdürlüğüne valiliğe gidildi yani böyle her konuda aile birliği devrede olabiliyor, mesela geçen belediye başkanı geldi, belediye başkanı okulumuzun bahçesi ile ilgili sorunun iki üç aya kadar hallolabileceği bahçeye çevrilebileceğini belirtti bu da okul aile birliğinin etkisi ile oldu.

Muhammet: Alınan kararlar gerçekten kurulda konuşuluyor mu, tartışılıyor mu kararlar bu şekilde alınıyor mu?

İdareci E:Konuşuluyor bizde konuşuluyor hatta hararetli tartışmalar dahi oluyor buna şahit oluyorum ve yaşıyorum. *Bunu niye soruyorum müdür bir şey istiyor belki okul aile birliği açısından olumsuzdur ama müdür istiyor?* Hatta şöyle söyleyeyim hocam bizim okul aile birliği toplantısı her ayın sonunda oluyor iki üç saate kadar sürüyor hatta okul müdürünü çok aşırı bir şekilde zorlayacak bir öğretmenin niçin 44'le bıraktığını öğretmenin suçlanmasına kadar gidiyor.

Muhammet: *Bu kurulda konuşulabiliyor mu?*

İdareci E: Konuşuluyor

Muhammet: *Kurulun buna yetkisi var mı?*

İdareci E: *Konu* yetkisinden ziyade daha çok okul aile birliği olduğu için olumlu yönde eğitim öğretim olsun diye konuşuluyor tabi ki bu öğretmeni suçlama anlamında değil neler yapılabilir gerektiği ne nereye hani vizyon ve misyon meselesi var ya ne nereye hani nasıldı bir söz vardı ne nereye nasıl niçin ve sonuç diye bir şey

vardı bir cümle vardı misyonda hakiki gerçek anlamda kaliteye ulaşmak için okul aile birliği bizim toplantılarda konuşuluyor, açıkçası *konusuluyor*.

Muhammet: *Yani bu konularda konuşuluyor?*

İdareci E: Evet konuşuluyor.

Muhammet: *Mesela bu konular konuşuluyor bütçe hazırlanıyor başka faaliyetler hazırlanıyor peki bunlar gerçekleştirilirken okul aile birliği yönetim kurulu ne tür zorluklarla karşılaşılıyor?*

İdareci E: “Gülme” maddi zorluklarla “Gülme devam ediyor” maddi zorluklarla ve okul aile birliğinin ben kendi yaşadığımı söyleyeyim özellikle kurulda seçilen işte okula maddi desteği özel söyleyeyim okula maddi desteği maddi kısmıyla ilgili bağış maddi nakli kısmıyla ilgilenen okul aile birliğine seçilen arkadaşların özellikle kayıt dönemi vesaire dönemlerde burada olmadığı sorununu bizzat ben yaşadım *kurula seçilen yetkili üyelerin mi?* Evet yani bazen de seçimde kalıyor ayda aya toplandığı muhakkak mesela toplantılarda her gün uğrayacağını söylediği arkadaşların sadece ayda bir geldiğini görüyoruz.

Muhammet: *Zaman ayıramıyorlar öyle bir sıkıntı mı var?*

İdareci E: Var okul aile birliği odaları her okulda olması lazım.

Muhammet: *Mesela sizin okulda var mı?*

İdareci E: Yok maalesef yok.

Muhammet: Okul aile birliği yönetim kurulunun denetimi nasıl sağlanıyor?

İdareci E: Denetimler mi ....denetimler zaten resmi olarak yönetmelik gereği denetimle alakalı bir kurul var iki yada üç asil ve yedek üye var 6 ayda bir iki defa rapor sunuyorlar ve genellikle açıkçası gerçek realiteye göre okul idaresi maddi kısmın hesabını bir teftiş geçirdiği zaman veriyor okul aile birliği başkanı orda sadece bulunuyor. Başka ne diyelim imza yetkisi de okul aile birliğinde var ama yani her türlü hesap kitap ve yapılan işler okullar okul idaresi tarafından sağlanıyor

Muhammet: Okul aile birlikleri güvenirlüklerini nasıl sağlıyor?

İdareci E:Güvenirlükten ziyade oylamayla olduğu için ondan herhangi yapacak bir şey yok. Zaten maddi yapılan şeyler panolara asılması öğrencilerin velilerin görebileceği bir yere asılması şeyi var uygulaması gerekiyor.

Muhammet: Okul aile birliği farklı bir taleple karşılaşırsa yani yapılması gerekmeyen ama idare tarafından yapılması istenen bir taleple karşılaşırsa ne yapar?

İdareci E:Kendi adımıza diyelim biz bu konulara dikkat ediyoruz özellikle hesap işlerine her on beş günde hesap cetvellerini alıp inceletiyoruz inceliyoruz resmi kayıtlarını yapıyoruz. TEBSİS'e işliyoruz işletme defterine yazıyoruz kuruluşuna mecburi olarak kayıtları tutuyoruz. Bakanlığın Tebsis de bütün okulların denetim sistemini çıkarmasını olumlu buluyorum. Ne harcanmış hangi bölüme harcanmış elektriğe mi bilgisayara mı her şey aydan aya günü gününe giriliyor, hesabı tutuluyor bu kayıt önemli güven sağlıyor.

Muhammet: Okul aile birliklerinde görev alan kişiler neden böyle bir göreve talip oluyorlar?

İdareci E:hizmet amaçlı ve öğrencilerinin de eğitim öğretimine katkı sağlamak için, mesela bir velimiz geldi kendi işiymiş öğrencisinin olduğu sınıfın penceresinin ölçüsünü aldı dikti getirdi perdeleri taktı kendi isteği ile işte burada hem kendi öğrencisine onun şahsında diğer öğrencilere faydası oldu. Diğer veliler de bunu örnek alıyor ama herkes örnek olsa ve samimi katkıda bulursa okul daha da güzelleşir, kaliteli olur. Tabi zaruret de var yönetmelik gereği oluşmak zorunda haliyle bir şekilde oluşturulduğu için velilerde görev alıyor. Zaruretin etkisi de var tabii ki. Öğrencisi olmayan kişi okul aile birliğine seçilemiyor, iki üç sene aynı üye

görev yaparsa öğrenci mezun olmasa dahi veli göreve seçilemiyor. Burada okul aile birliği başkanın başkan yardımcısının kendi liderlik ruhunu göstermesi mi gerekiyor o da var yani, o olabilir hizmet amaçlı olabilir okula faydası biraz rasyonalist düşünüyorlar herhalde

Muhammet: Velilerin kamu içerisinde aktif görev üstlenmelerine kamuda çalışanlar nasıl bakıyorlar

İdareci E: Kendi okulumuz adına söyleyeyim bizim başkanımız gerektiğinde taaa başbakana kadar ulaşabiliyor, il ilçe müdürlüklerine başkanlığa sivil toplum örgütlerine ulaşabilecek konumda olduğundan bizim okul adına o anlamda iyi oluyor, bizlerin işine gelecek koparımlar oluyor bizi rahatlatıyor tabii yine de okul müdürünün haberi ile oluyor, okulun maddi durumu kötü olan öğrenciler tespit ediliyor, yemek ihtiyaçları okul aile birliğince karşılanıyor, gerekirse dışarıdan sivil toplum kuruluşlarından yardım sağlanabiliyor, diğer taraftan öğretmenler açısından düşündüğümüzde işleyişten pek haberleri olmadığı için onları etkilemiyor, daha çok idari kısım ilgileniyor buda iyi olmuyor.

Muhammet: Bu sistemin var olması okul işleyişine farklılık kazandırıyor mu?

İdareci E: Farklılık mesela söyleyeyim yeni başlayan öğrencilere okul aile birliğinin oryantasyon eğitimi mesela rozetlerini okul aile birliği rozetlerini öğrencilere tanıtıp takıyorlar, kalem, defter ajanda dağıtım yapacaklar bu tahmin ediyorum her okulda olmadığı için kendi açımızdan bir farklılık arz ettiğini düşünüyorum tabi bu yapılanlar başkanın da tanınmasını da sağlıyor yarın ki planları için burası bir reklam yeri olabiliyor. Tabi ki her okulda olmuyor ama bizim okullar gibi etkin olanlarında oluyor ve bayağı da işlerine yarıyor.

Muhammet: Okul aile birlikleri demokratik bir oluşum mudur?

İdareci E: Demokratik bir oluşum..... ama.....ama .....uygulamada .... her okul okul aile birliği diyeyim uygulaması seçilmesi resmi olarak yada gayri resmi olarak uygulaması yaptığı faaliyetler hep aynı değil, o yüzden aklıma soru işareti olarak demokratikleşmeyi ne kadar katkı sağladığı ya da okuldan okula tabi bunu bi analizi gerekiyor.....bu noktada da bir çalışma yapılması faydalı olur. Tabi demokratikleşme açısından faydalı, mesela ney, velilerin gözü önünden seçim yapıldığı için en azından seçim usulü bu da bir demokrasi uygulaması, seçilerek yapılıyor oylamaya tabi oluyorlar el kaldırıyorlar, oyla seçiyorlar, böyle bir uygulama olduğu için tabii ki bu da demokrasinin getirmiş olduğu bir geçiş ve veliler bizatihi uygulama içerisinde yer alıyorlar.

Muhammet: Demokratik kültürün gelişimi için okul aile birliğinin yapacağı şeyler var mı?

İdareci E: Olabilir sık sık daha çok sık sık bir araya gelip yapılması gereken öğrencilerle olsun öğretmenlerle olsun mesela öğretmenler bazen diyor biz okul aile birliğini tanımıyoruz bazen de okul aile birliği üyeleri biz sık sık okulda olduğumuz halde öğretmenlerimizde hiçbir talep gelmiyor diyen okul aile birliği üyelerimiz var, bunun için yani okul aile öğretmenin öğretmenin de altını çizerek söylüyorum bu üçgeni .....eee yani daire içerisinde üçgen olması lazım bu üçlüyü unutmamamız lazım öğretmeni muhakkak ön planda tutularak olması gerekiyor ... demin biraz önce ne demiştim okul aile birliği odalarının muhakkak olması lazım kesinlikle okullarda bağış alınırken okul aile birliği idareye bırakmaması lazım idarecilere kesinlikle hesap kitap muhasebe işi bırakmamaları lazım ... ama üç nokta koyuyorum....amaaa

Muhammet: Özel bir sorum okulların parasal ihtiyacı merkezde karşılanırsa okul aile birliklerine ihtiyaç duyulur mu?

İdareci E: Tam anlamıyla uygulanırsa gerekmez eğitim öğretim her türlü ihtiyacı sağlanırsa gerekmez...ama toplumsal olması açısından olması muhakkak gerekiyor örnek vereyim okulun her türlü etkinliğinde velinin olması gerekiyor, onların katılımı her açıdan iyi oluyor azınlıkta katılım olurken okul aile birliği aktif çalışırsa katılım fazla ve etkin oluyor.... Velileri de öğretmenler gibi işleyişin içine katmak lazım ama bu zor iş yoğunluğu ulaşım vs ama .... Olması lazım.

Muhammet: Son olarak eklemek istediğiniz bir şeyler var mı?

İdareci E: Eklemek istediğim konu VAR resmi prosedüre geçerek demin de belirttiğim özellikle bu mülakatında faydalı olacağını umuyorum, bütün okul yönetiminin Türkiye genelinde bütün okul yönetiminin idarecilerinin hiçbir şekilde veliyle bağış noktasına getirilmemesini burada eğer sayın bakanımız genelge doğrutusunda hareket edecekse, ödenek sağlanmasını eğer sağlanırsa demokratikleşmenin gerçekleşmesi açısından daha olumlu olacağını üçüncüsü sosyal faaliyetlerle ilgili bir çalışma yapıldığında küçük okul olsun büyük okul olsun meşhur olan okul olsun meşhur olmayan okul olsun bürokrasinin kesinlikle katılmasını ilçe milli eğitim müdür il milli eğitim müdürü gibi...öğretmenleri velileri motive edecek onları çalışmaların içine çekecek etkinliklerin yapılmasını önemle istiyorum...gerçekten zannediyorum ki bütün Türkiye de bu konuda muzdarıplık vardır sanıyorum....görüyor ve yorumları duyuyoruz okul aile birliğine yönelik çelişkilerin de önüne acilen geçilmesi de gerekiyor...bunların düzeltileceğini en kısa zaman da umuyoruz....

Muhammet: Teşekkür ederim

İdareci E: Ben teşekkür ederim.

İdareci H:

Muhammet: Okul aile birliklerini nasıl tanımlarsınız?

İdareci H: Okulun eğitim öğretiminde okul veli işbirliğini sağlamak üzere kurulmuş, okulun ihtiyaçlarını belirlemek belirlenen ihtiyaçlarını maddi yönde karşılanması için kaynaklar oluşturmak kaynak bulmak bu kaynakları ihtiyaçlar doğrutusunda harcamak ve bunun yanı sıra da eğitim öğretim ile ilgili konularda okulun velileriyle koordinasyonu sağlamak işbirliğini sağlamak amacıyla kurulmuş bir kurum olarak değerlendiriyorum.

Muhammet: Okul aile birliklerine neden ihtiyaç duyulmuştur?

İdareci H: Okulun ihtiyaçlarının karşılanmasında maddi olanak sağlamak bu öncelikli durum ikincisi belki daha önemlisi veliyle idarenin öğretmenler arasındaki işbirliğinin sağlanması konusunda koordinasyon görevini işbirliğini sağlayan bir kurum, bundan dolayı da ihtiyaç hissedilmiştir.

Muhammet: Bu konuyla alakalı bir eğitim aldınız mı?

İdareci H:Almadım, çalışmaları ile ilgili yönetmelik çok açık bir şekilde var bu işleri yürütmek içinde yönetmeliği bilmek zorundayız dolayısıyla biliyorum ve bu doğrutuda da işlerin yürümesi için çalışıyorum.

Muhammet: Okul Aile Birliği yönetim kurulu nasıl oluşur, yetkileri nelerdir?

İdareci H: Şimdi ekim ayının ilk haftasında duyuruya çıkılır on beş gün öncesinden tüm velilere bu duyuru çok açık bir şekilde yapılır, velilerin toplandığı genel kurulda seçim gerçekleştirilir, bu seçimde okul aile birliği ile ilgili olmak üzere dört tane asil dört tane yedek olmak üzere sekiz kişiden oluşan bir veli seçimi yapılır bunun dışında iki yedek iki asil olmak üzere toplamda da dört tane olmak üzere denetleme kuruluna veli seçilir. Asil seçilen dört veli bir öğretmen üye, müdür

yardımcısı ve müdürden oluşan yedi üye bir başkan seçer.kapalı oyla, herkesin bir oyu vardır.

Muhammet: Yıllık faaliyet planı nasıl hazırlanırken işleyiş içerisinde bulundunuz mu ve plana uyulur mu ?

İdareci H: Bulundum ihtiyaçlar doğrultusunda ki özellikle öğretmenler kurulunun da etkisi ile planlanan ve strateji doğrultusunda faaliyet planı oluşumunu sağlarız. İdarenin öğretmenlerin etkisiyle planlama gerçekleşir.

Muhammet: Okul Aile birliklerinin kaynakları nelerdir, kaynaklar plan doğrultusunda kullanılıyor mu?

İdareci H: Veli bağışları, katkı payları, kantin gelirleri varsa servis gelirleri, aynı yardımlar bu ihtiyaçlar için kaynaklar oluşturur. Genel olarak ihtiyaçlar doğrultusunda kaynaklar kullanılır, zaten takip edilmesini gerektiren prosedür vardır takip edilir, ilgili ihtiyaç için satın alma komisyonuna gidilir gereken fiyatlar alınır ve uygun olan yerde ihtiyaç temin edilir muayene ve tespit etme komisyonu yapılan işi değerlendirir ve raporunu tutar dolayısıyla aslına bakarsanız kendi içerisinde bir otokontrol oluşturulmuş.

Muhammet: Denetim nasıl sağlanır?

İdareci H: Denetleme kurulu oluşturulur, öğretmende vardır bu kurulda, bunlar yıllık çalışma raporları yapılan harcamaları defterleri çalışmalarını alınan kararları banka kayıtlarını kontrol ederler ve yapılan işleri denetlerler.

Muhammet: Güvenirliklerini nasıl sağlarız?

İdareci H: Şeffaf olmalarında geçer, yapılan işlerin hukuku anlamda tam olarak gerçekleştirilmiş olması gerekir bunu dışında yaptıkları işlerde zaten her üç ayda bir faaliyet raporu açıklamak durumundalar nereye ne kadar gelirleri olduğunu nereye ne kadar harcama yapıldığını zaten bildirmek zorundalar yaptıkları işlerle hukuk ne kadar uygulanmışsa şeffaflık sağlanmışsa güvenirlilik o kadar olur. Tabi prosedür neyi gerektiriyorsa onu yapmakla birlikte okul aile birliği üyelerinin iletişime açık olması kendilerini anlatabilme yeteneğine sahip olmaları buda çok önemli işleri çok iyi ve doğru olarak yaptıkları halde bunları anlatamadıkları ifade edemedikleri zaman her zaman onlara karşıda bir soru işareti oluşturabilirler dolayısıyla burada aslında seçimler yapılırken iletişime açık zaten okul aile birliklerinin en önemli görevlerinin başında neydi öğrenci veli ve idare arasında koordinasyonu iletişimi sağlamak dolayısıyla iyi iletişimi sağlamanın yolu halkla ilişkilerden geçiyor dolayısıyla kuruma saygınlık katanların orada bulunması gerekiyor zaten bunlar var ise taraflar soru işareti taşımayacaklardır.

Muhammet: Evrak işleriyle bu veliler çok uğraşıyor mu?

İdareci H: Aslında artık çok fazla yoktur, karar defteri ve işletme defteri bir de TEBLİSE yapılan her işin ya da hizmetin TEBLİSE maddi karşılığının yazılması gerekiyor bunu da zaten idare gerçekleştiriyor fazla bir bu anlamda kırtasiye işi yaptıkları söylenemez.

Muhammet: Okul aile birliğine yönetim dışı olumsuz bir talep olursa nasıl bir yol izlenir?

İdareci H: Böyle bir talep olursa öncelikle bu talebin nerde geldiği önemli resmi bir mekanizmada gelmiyor özel şahıstan geliyorsa bunlarla ilgili olarak yasa ve yönetmelikler doğrultusunda hareket etmek zorunda. Okul yönetiminde ya da resmi bir kurumda böyle bir talep geldiği zaman her zaman şunu yapmak zorundadır, okul aile birlikleri mevcut yasa ve yönetmelikler oraya seçilen herkesi bağlar dolayısıyla içerisinde suç teşkil eden bir talebi taşıyan bir istek olursa bunları kesinlikle işlememe koymamaları lazım, işlem yapmamaları lazım, bu talebi yapan kişiler ister çok

yakınında olsun ister baskı guruplarında olsun sonuçta burada hem vicdani anlamda zaten çocukların paralarıyla katkılarıyla o kaynaklar oluşturuluyor çocuklara harcanması gereken kaynaklar kaynak kullanımıyla ilgili olarak yasalar neyi gerek görüyorsa o doğrultuda hareket etmek durumundalar vicdanlarıyla başbaşalar çünkü işlemler yasalara uygun hale getirilebiliyor, ülkemizde bu çok uygun ve yapılan bir durum bundan dolayı vicdan sahibi, saygın, kamu malına değer veren koruyan kendi malıymış gibi sahip çıkan velilerin seçilmesi çok önemli evet yasal olarak işleyişi kılıfına uydurabilirsin ülkemizde bu anlamda sıkıntı yaşanmaz onun için seçilen insanlar vicdan sahibi olmalı.

Muhammet: Veliler bu çalışmalarda görev almayı neden üstlenirler?

İdareci H: Öncelikle birincil nedeni çocuklarına yakın olma isteği okulu daha iyi yapabilmeye katkı sağlama arzuları kendini gerçekleştirme arzusu karar verenlerden olma isteği kendini tatmin etme saygınlık kazanma görev alma gerekçeleridir.

Muhammet: Veliye kazanımı var mıdır?

İdareci H: Özellikle burada bulunmaları manevi anlamda kazanımları burada önemli bir defa çocuklarına yakınlar yapılan faaliyetlerde hem kendisinin hem de çocuklarının katılımını daha çok kolaylaştırmış oluyorlar onun dışında bu görevde bulunmuş olmak çevrede bir saygınlığı beraberinde getiriyor, okulun işleyişinde sorun yaşayan insanların sorunlarını çözme noktasında bir merci haline dönüşmüş oluyor okulun farklı çevresindeki kurum kuruluş ve kişilerle daha rahat iletişime girme imkanı sağlıyor dolayısıyla kendi işlerinde özel işlerinde bu yakınlık bir referans noktası oluşturuyor dolayısıyla bu onlar için artı bir durum.

Muhammet: Okulun işleyişinde velilerin bulunmasını okulun remi çalışanları nasıl karşılıyor?

İdareci H: Bir defa şu var yanılmıyorsam yakında çıkması planlanan bir yönetmelikle okul aile birliği tamamen sivillerde oluşacak yönetim kurulları tamamen okul aile birliklerinde oluşacak böyle bir uygulamaya gidiliyor olması herhalde resmi hüviyette bulunan görevlilerin sakıncalı olarak görülmüş olması böyle bir çalışmaya neden oluyor. Şimdiye gelirse okuldaki işleyiş de bir defa bu insanlar şart. Çünkü eğitim öğretim artık sadece öğretmenlere ve idarecilere bırakılmayacak kadar önemli burada artık veliler birinci dereceden özellikle günümüzün bireyselleşen dünyasında bireyin artık kendisinin çok geniş gruplara ait olma isteğinin azaldığı toplu hareketleri cemaat kültürünün giderek zayıfladığı bir zaman diliminde çocuğun özellikle saygı duyduğu dikkate aldığı en önemli kurum aile kurumu onun dışındaki kurumlara baskı guruplarına dahil olma isteği ve arzusu zayıf dolayısıyla okulda çocuğun eğitim ve öğretim sürecinde çocuğu doğru yönlendirmek istenen başarıyı gerçekleştirmek hem çocuğun kişisel anlamda hem de ülkenin geleceği ile ilgili hedeflerin gerçekleştirilmesinde veli artık olmazsa olmaz bir noktada dolayısıyla bu kadar eğitim öğretim içerisinde etkin olan bir unsurun bunu yoğun olarak gerçekleştirildiği bir alanda okulda olmaması düşünülemez

Muhammet: Sizin yaklaşımınız diğer çalışanlarda bu yaklaşıma sahip mi?

İdareci H: Aslında bakarsanız Türkiye de sivilleşmeye alakalı bir durum var çünkü demokratikleşme olgusu olgunlaştıkça sivil toplum örgütleri daha etkin olma söz konusu haliyle okul aile birlikleri de kabullenilmiş durumda bu nokta da uygunluk sağlanmış. Ama şu var liyakatli kişiler seçilip seçilmiyor ise oluyor, liyakatli kişi seçilemiyorsa sorun oluyor işini bilen sınırını bilen ve işleyişe olumlu katkı sağlayan bireyler bulunursa herkes el üstünde tutar buna kimse itiraz etmez ve etmiyor da.

Muhammet: Okul aile birlikleri demokratik bir oluşum mu?

İdareci H: Şekil itibariyle evet, seçimle oluşur veli seçiyor yönetim kurulu oluşuyor, veli etkin dört üye ile baskın da öğretmenlerde doğal üye, demokratik süreç şekil olarak işliyor, çalışma biçimleri ile ilgili kararlar ortak alınıyor, yine ilgili denetleme birimleri var, kanun ve hukuk aslında burada işliyor, dolayısıyla demokratik bir yapılanma.

Muhammet: Demokratik kültürün işleyişine katkı sağlıyor mu okul aile birlikleri?

İdareci H: Demokratik kültürün oluşmasında okul aile birliklerinin önemli katkısının olduğunu düşünüyorum niye düşünüyorum çünkü çocuğun resmi yani formal bir yapıyla devlet denilen aygıtın bir küçük nedir o hukuki yapılanma biçimiyle karşılaştıkları ilk yer okul. Dolayısıyla çocuğun devletle yaşadığı ülkenin hukukuyla annesinin babasının kuralları dışında toplumun ahlaki değerlerinin normlarının dışında farklı bir yapıda devletin kurallarıyla kanunlarıyla karşılaştığı bir oluşumla ilk karşılaştığı yer okul dolayısıyla demokrasi aslında vatandaşla devlet arasında dengeyi kuran mekanizma vatandaşın temel hak ve özgürlüklerini yaşanabilir kılan devlet devleti yaşanabilir kılanda devletin vatandaşına sağladığı temel hak ve özgürlüklerinin yaşama geçirebilme gücünün iradesini ortaya koyabilmesinde geliyor ve dolayısıyla **devletle çocuğun ilk tanıştığı yerin burası olması**, velinin dolayısıyla o demokrasi kültürünün oluşması sürecinde okul aile birliğinin etkisini görmek çocuklar için bir defa demokratik anlamda en azında seçilen o veliler açısından dahi olsa demokrasi kültürünün gelişeceği kesin. İkincisi karar alma sürecinde velilerin etkin olması sivilleşmeyi idarenin bir küçük şekli olması açısından da bence demokratikleşmeye katkısı olan bir yapı söz konusu

Muhammet: Kültürün gelişimi için?

İdareci H: Şu bir gerçek veliler demokrasi hukuk demek hukukun üstünlüğü demek kanunlara uymak demek şimdi kurallara uyma güdüsü çocukların karakterinin geliştiği bir çok şeyinin geliştiği 0-6 yaş gurubunda aile birincil derecede önemli çocuğun kurallara uymasında hukuka riayet etmesinde içinde adalet duygusunun vicdan duygusunun gelişmesinde aileler birincil derecede önemli noktada ne kadar vicdan sahibi, hukuka uymanın gerekliliğini bilen, çevresiyle işbirliği içerisinde olabilen birey ne kadar çoğalırsa o kadar bir arada yaşama kültürü demokrasi kültürü kazanım sağlamış olur. Bu kazanım içerisinde ailenin üstleneceği velinin üstleneceği her rol bu yapının oluşmasında birincil derecede önemlidir yani devlet hiç kimseyi kafasında tutup da vicdan sahibi yapamaz kimseyi ahlaki kurallara uymak, hoşgörü sahibi yapmak konusunda baskı uygulayamaz ama veli anne baba uygulayabilir. Anne baba çocuğun yaşam biçiminin şekillenmesinde doğru kişileri seçmesinde doğru davranışlar göstermesinde birebir etkin dolayısıyla bu kadar etkin olan bir unsurun eğitim öğretim sürecinde varlığı katkısı kültürün gelişmesi için bire bir önemli.

Muhammet: Yoğun mesai içerisinde bu mülakatı kabul ettiğiniz için teşekkürler, eklemek istediğiniz?

İdareci H: Teşekkürler zaten zil çaldı.

İdareci S:

Muhammet: Okul aile birliğini nasıl tanımlarsınız?

İdareci S: Okul aile birliği gönüllü birlikler okulun normal işleyişi dışında velilerin okula özellikle ekonomik destek sağlamak için yine veliler tarafından oluşturulan bir birlik.

Muhammet: Neden ihtiyaç duyulmuş bu birliğe?

İdareci S: Okul eğitim öğretim işi aynı zamanda okulların ekonomik boyutu da var okulların ihtiyaçları var bu ihtiyaçlar için okul velilerinin gözetiminde bunların karşılanması tedarik edilmesi gerekiyor eğitimciler yani öğretmenlerle idareciler normal işlerini yapıp diğer işleri koşturmak için diğer işleri takip etmek için okul aile birliklerine ihtiyaç duymuşlardır.

Muhammet: Bu işleyişle ilgili bir eğitim öğretim aldınız mı?

İdareci S: Ben öğretmenim benim asıl amacım buradaki eğitim öğretimi organize etmek, fakat yönetici olmamız hasebiyle okul aile birliği işleyişini de yönlendiriyoruz işleyişe katılıyoruz. Bunun için çeşitli zamanlarda seminerler oluyor toplantılar oluyor tanıtım toplantıları oluyor bunlara katılıyoruz ve orda okul aile birliklerinin işleyişini öğrenmeye çalışıyoruz o konuyla ilgili uygulamalı olmasa da teorik bilgiler ediniyoruz.

Muhammet: Mevzuatına hakim misiniz?

İdareci S: Yönetmeliği vardır okul müdürlerinin masasında bulunur seçimler döneminde baştan sona bir okunur birkaç kez okunur.

Muhammet: Okul aile birliği yönetim kurulu nasıl oluşur?

İdareci S: Yedi kişiden oluşur müdür okul müdürünün görevlendireceği müdür yardımcısı ve öğretmen doğal üyesidir. Dörtte veli seçilir seçimle oluşur denetleme kurulu vardır yine seçimle belirlenir bunlar genel kurulda veliler tarafından seçilir.

Muhammet: Görev ve yetkileri nelerdir?

İdareci S: Bugünkü anlamda okul aile birliğinin görev ve yetkileri okul idaresinin genellikle tasarrufundadır. Yönetmelikle düzenlenmişse de bunlar daha çok okul idaresinin direktifleri doğrultusunda çalışırlar. Gönüllü birlik olan bu birlik daha çok okul idaresinin belirlediği işleri yapmak için uğraşırlar.

Muhammet: Okul aile birliği yıllık faaliyet planının hazırlanması hakkında bilgi verir misiniz?

İdareci S: Bunlarda yani yıllık faaliyetlerde okul müdürü okul idarecilerinin daha önceden belirlediği faaliyet raporuna göre oluşturulur olması gereken ise okul aile birliği yönetim kurulumdur ama yaşadığımız şartlar zorunluluklar idareciler tarafından hazırlanmasını gerekli kılıyor. Hazır bir program önlerine gelir haliyle kurulun işlem yapma kapasitesi de sınırlanır. Ancak çok esaslı hatır sayılır projeleri varsa dahil edilebilir aksi takdirde idareci neyi planlamışsa ağırlıklı o geçer kabul edilir.

Muhammet: Kaynaklar nelerdir, kaynaklar bu doğrultuda kullanılıyor mu?

İdareci S: Okul aile birliğinin kaynaklarını okul aile birliği belirler, dolayısıyla sınırsız bir alanları vardır sınırsız derken okulun dışındaki her şeyi kaynağa dönüştürebilirler iş adamlarıyla görüşebilirler hayır kuruluşlarıyla görüşebilirler sosyal yardımlaşma kuruluşlarıyla görüşebilirler esnafla muhtarlarla bankalarla görüşebilirler kamu ve tüzel kurum ve kuruluşlarıyla görüşebilirler buralara belirli bir proje dahilinde gittiklerinde kabul görme şansları yüksek fakat okul aile birliklerinin asıl işlevi okulun dışında kaynak bulmak iken daha çok okul öğrencilerine dayanan kaynak bulma yoluna gitmektedir. Geniş alan bırakılıp dar alana yönelim oluyor bunun dışında kermesler oluyor tiyatro gelirleri olabiliyor gezilerde de bir şekilde olabiliyor

Muhammet: Farklı bir konuya değindiğiniz için soruyorum neden dışarıya kaynak bulmak için yönelim olmuyor da içeride kaynak sağlanma yoluna gidiliyor?

İdareci S: Öğrenciye hitap etmek için farklı bir yeteneğe gerek yok, burada herkes kendini öğrenciden üstün görüyor olay emir komuta zincirinde değerlendiriliyor evet öyle değerlendiriyoruz bir patrona yada başkana gidilip para talep etmeyle öğrenciden istemek çok farklı, birinde istenirken farklı yeteneklere ideallere ikna etmeye projeye ihtiyaç varken en basitinde bir randevu almanız gerekirken diğerinde sadece oğlum katkı payımı annene söyle halana amcana babana söyle getir demek farklı. Öğrenci emir komuta zinciri içerisinde görevi üstlenmek zorunda kalır evini sıkıştırır. Kaynak getirilir, oysa kaynak bulma okul aile birliğinin görevi öğrencinin değil bunu gerçekleştirmemiz ise zor.

Muhammet: Peki faaliyetlerini bulmada ne tür sıkıntılar yaşanır ve denetimi nasıl sağlanır?

İdareci S: Kaynaklar harcanırken bazen kaynak israfına neden olur, gönüllü çalışan insanlardan oluşan birlik tam anlamıyla kendini bu işine veremiyor ve yapılacak işler o anki olurlarla en kolay yolda gerçekleştiriliyor tabi bu kendi okulum gözlemlerimden belirtiyorum.

Muhammet: Peki yaptıkları işlerde?

İdareci S: Tüm dünyada güvenilirliğin temel koşutu iş para ise şeffaf olmaktan geçiyor, OAB kararlarını yönetim kurulundan alır, yedi kişilik ekip bu kararları verirler, bu kararlar yedi kişinin daha çok vicdani kararlarıdır, oysa yapılacak büyük işlerde yedi kişilik yönetim kuruluna değil de genel kurul toplansa en azından karar yeter sayısı kadar, buralarda gerekli bilgilendirmelerden sonra karar alınsa güvenilirlik daha da sağlanmış olur. Gördüğüm böyle bir durumu yapmaya çalışan aile birliklerine rastlamadım, güvenilirlik hesap vermeyle ilişkilidir, hesap verme göz önünde ve daha çok kişiye olursa güvenilirlik daha çok sağlanır.

Muhammet: Peki farklı bir soru yine okulun şeffaflaşmasında okul aile birlikleri rol oynar mı?

İdareci S: Kesinlikle rol oynar OAB'a seçilen üyelerin dirayetine bağlıdır. **Nasıl yani?** veliler işleyişe müdahiller, bilgileri dışında harcamanın yapılması mümkün değil, bu bile başlı başına şeffaflığa neden olur, düşünsenize harcamanın her kuruluşunda velinin haberi var, bu idareciyi şeffaflığa zorlamaz mı? OAB kendi başına bir birliktir. Yalnız okullarda OAB yöneticinin emrinde bir birlik olarak algılanmaktadır. Oysa OAB'nda müdür müdür yardımcısı ve bir öğretmen üyedir. OAB başkanı velidir, yani müdür değildir müdür müdür yardımcısı değildir kimdir velilerden birisidir, burada temel belirleyici veliler olması gerekirken temel belirleyici okul idaresi olmaktadır.

Muhammet: Olumsuz bir talep olursa?

İdareci S: OAB memurluk hizmetini yerine getirirler, müdür yap der yaparlar, aslında direk yapma işini gerçekleştirmelidir, sadece bilgilendirme ve denetim için idareyle iletişim sağlamalıdır. Kararlarını alıp işleyiş gerçekleştirmede bağımsız olmalıdırlar, mevzuatta böyledir, ama genellikle uygulamalar bu yönlü olmamakta buda OAB'ı omurgasızlaştırmaktadır. Yöneticilerin buyruklarına değil de aldıkları kararlar doğrultusunda okul için işlerini yaparlarsa asli görevlerini gerçekleştirmiş olurlar. Okul idarecilerinin hizmetini gören bir kurul haline dönüştürülmüş olma bu cümleyi kullanmak istemiyorum ama "hakaret" gibi bir şey olmuştur. Veliyi yok sayma gibi bir şey, okullar için veli bir nimettir, bunu ekonomi için söyleyemiyorum, eğitim için söylüyorum, veli olmazsa olmaz, veli bu kadar değerliyse onların görüşleri de iş ve işleyişleri de bizler için o kadar önemli olmalıdır. Ben yaptım ettim mantığıyla bu işleyiş olmamalıdır.

Muhammet: Veliler bu işleyiş de neden görev üstlenirler?

İdareci S: Olayın bilimsel boyutuyla baktığımızda bu birlikler gönüllü birliklerdir ama her yerde her kurumda böyle oluyor demek istiyorum ama bu sıkıntıları yaşadığımdan söylüyorum buradaki ekonomik potansiyele göz diken veli bulunur. Kendime burada bir çıkar oluşturabiliyorum kendime bir pasta ayırabilir miyim yada çevreme eşime dostuma bir fayda sağlayabilir miyim, zihniyeti hakimdir. Her ne kadar bu insanların bu işi gönüllü birlikler olarak yaptıkları varsayılıyorsa da ama genel işleyişinde bazen bunun bu şekilde olmadığını görebiliyoruz ve şahit olabiliyoruz. Bazı velilerimiz bu şekil faydayı sağlayamadıkları zaman olayı proveke yoluna gidiyorlar. O zaman asıl görevlerini hatırlamaya başlıyorlar bizden istedikleri yapılmadığı zaman bu kez bizim istediklerimize yani yöneticilerin istediklerine muhalefet etmeye başlıyorlar. Okul işleyişe karışması uygun değilse bu niyetteki velilerin de bu işleyişe karışmaları uygun değil. Okul aile birliğinin asıl öncelikli işlevini gerçekleştirme önemlidir. Sorunlar olabiliyor.

Muhammet: Kamu personeli nasıl karşılıyor?

İdareci S: Önce okulu koruma derneği vardı, biz idareciler velilerin içimizde olmasını kanıksamış durumdayız. İlk başta evet dışarıdan birinin gelip sizin işinize karışması can sıkıcı olarak görülüyor süreç ilerledikçe okul aile birliklerinin bizim işimizi rahatlatan birlikler olduğu gerçeğini de kabulleniyoruz, yönetmelik de bazı sıkıntılar giderilse ve işleyiş gerçek görevini yaparsa kabullenme daha da artacaktır. Benim görevim burada okulun eğitim öğretim ortamını planlamak sürdürmeyi sağlamak çünkü ben bir iş adamı değilim ekonomide anlamam ekonomi üzerine hiçbir eğitimim olmadı bir kapı nasıl yapılır kaçta mal olur nasıl monte edilir bunları ben hiç anlamam ve takip etmem takdir edersin ki bir eğitimci olarak benden beklenmemeli veya benim bunları yaparken çok başarılı olmamı da kimse bekleyemez böyle olunca bu işi üstlenecek gönüllü birliklerin hele hele bunlar sabah sekiz akşam beş mesai yapacak şekilde zamanlarını okula veren veliler tarafından inanın takdire değer durum bunlar. Ama bu böyle kullanılmadığı zaman farklı beklentiler girdiği zaman okul idaresi için bir pranga oluyor o zaman faydalı görmüyorum. Ya bu birlikler tamamen okul idaresi dışında tutulmalı ya da tamamen bu birliklere kendilerini gerçekleştirme gücü verilmeli. Güçle birlikte özgüvende verilmeli ve parçalı birlikler değil ilçe bazında işbirliği yapabilecek yada üst kurulu oluşturabilecek şekilde örgütlenmeleri sağlanmalıdır. Örgütlenmeler velilerin iş sahasına göre de hizmet vermeli mesela inşaatta anlayan ya da yemek de anlayan gibi bir iş disiplini de oluşursa hem okulların hem de ülkenin menfaatine işleyiş gerçekleşir diye düşünüyorum.

Muhammet: OAB demokratik oluşum mudur?

İdareci S: Bu birlikler demokratik oluşumdur tabi ki, niye bunu söylüyorum demokrasinin özü seçmek bunlar da seçilerek geliyorlar işleyiş demokratik hayır biraz emir komuta zincirine göre çalışıyorlar, bunlar kendilerini okul yönetiminin kontrolü altında görüyorlar, veya kendilerini gerçekleştirme özgüveninin de yoksun oluyorlar kendilerini ekonomik bir kuruluş olarak görüyorlar demokrasi her ne kadar içinde ekonomik de olsa sosyal bir olgudur çünkü toplumlar için demokrasi vardır ekonomiler için demokrasi yoktur işin boyutunu ve işin adını okul aile birliği ekonomik bir birlik dersek bunlar demokratik bir birlik değildir ama aile birliği sosyalleşmeyi sağlayan veliler arasında iletişimi diyalogu sağlayan velilere ulaşmada idare adına görev üstlenen birlikler olarak kabul edeceksek o zaman bunlar demokratik birliklerdir işleyişlerinden dolayı değil de seçimle gelmiş olmalarından dolayı demokratiktir.

Muhammet: Kùltür kazanımında rol oynar mı?

İdareci S: Niyet o okul aile birlikleri okulların kùltürleşmesine katkıda bulunur.

Muhammet: Peki niyet o ya yapabilecekleri ne vardır son sorum olarak

İdareci S: Az önce dedim ya okul aile birlikleri sadece yönetim birliğı değil yani o yönetim yani yedi kişiden daha doğrusu o kurul içindeki üç kişiyi öğretmen müdür yardımcısı müdürü çıkarttığımız zaman sadece dört kişiden oluşmaz dört kişiden oluşan bir birliğin kùltür oluşturması bugünkü şartlarda zor ama o dört kişi veliler adına hareket eden o dört kişi çeşitli zamanlarda genel kurula yaptıkları iş ve işleyişle ilgili bilgi verseler ve onlarla bir türlü diyaloga ve iletişime geçseler kùltürleşmenin boyutu daha fazla artacak daha fazla gelişecek ama bizde bu tür toplantılar genellikle hesaplaşma yeri oluyor neden hesaplaşma yeri çünkü okul aile birlikleri hep ekonomik birlikler olarak görülüyor. İşte geldiler musluğun başına oturdular suyu istedikleri gibi kullanıyorlar. OAB sadece parayı kullanan birlikler değil veliler arasında diyalogu sağlamakla da görevliler öğrenciler sırasında diyalogu sağlamakla da görevliler öğrencilerin ihtiyaçlarıyla sadece değil sosyal kùltürel boyutlarıyla da ilgilenmek zorundalar. Çünkü onlar dört kişi 1200 kişilik okulda 1200 kişinin velisi demektir okul idaresinin öğretmenlerinin veliden önce ulaştığı bunlar olmalıdır biz x velisi olarak dahi onları görmeli iletişim bu şekilde sağlanmalı bu konularda eksiklerimiz yanlışlarımız vardır, demokrasi bir süreç meselesidir, bu sürece değişiklikleriyle okul aile birlikleri de katkı sağlamaya devam edecekleridir az çok önemli olan budur.

Muhammet: Teşekkürler eklemek istediğiniz bir şeyle var ise buyurun.

İdareci S: Teşekkürler.

OKUL AİLE BİRLİĞİ YÖNETİM KURULU BAŞKANLARIYLA VE YÖNETİM KURULU ÜYELERİYLE YAPILAN MÜLAKATLAR

Muhammet: OAB nasıl tanımlıyorsunuz, OAB sizce neden ihtiyaç duyulmuştur?

Başkan E: Okulun işlerinin yapılmasında çalışan kişilerden oluşan seçimle belirlenen oluşum. Okulun devlet tarafından karşılanamayan ihtiyaçlarını karşılamak bir de çocukları kontrol altında tutmak için.

Muhammet: Okul aile birliğı işleyişle ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı, okul aile birliğinin mevzuatına hakim misiniz?

Başkan E: Eğitim almadım, ama müdür müdürlük sınavına hazırlanıyorduk okul aile birliğı ile ilgili sorularda varmış sınavda, sorduğu soruların tümünü bildim, eğitim almadım ama mantık yürütüyorum. Zaten zor değil aşağı yukarı okullar aynı işi yapıyor bizde de aynı işler.

Muhammet: Okul aile birliğı görev dağılımı nasıl oluşur, görev ve yetkilileri nelerdir?

Başkan E: Seçimle oluşur başkan yönetim kurulu seçer, diğerlerini de, daha çok müdür ne derse o yapılır, bizim yapacağımız işler müdüre bağlıdır.

Muhammet: Okul aile birliğı yönetim kurulu olarak yıllık faaliyet planı hazırladınız mı, kaynaklar nelerdir, kaynaklarınızı bu faaliyet doğrultusunda kullanıyor musunuz, yetersiz kaynak durumunda çözüm yollarınız nelerdir?

Başkan E: Kurulda konuşuyoruz ben zaten yarı dönemde geldim, bu sene ikinci ama yılım. Ben geldikten sonra değişim oldu. Öğretmenler müdür müdürümüz de değişti biraz daha çok kurallara uyuyor, okula bir disiplin kazandırdı. Çok şey yapmak istiyoruz, okulumuz tadilat görecektir ondan dolayı bir şey yapamıyoruz. Ben diyorum milli eğitim müdürüne de söyledim, okul tadilata girecek ama eğitim devam ediyor, ihtiyaçlar tadilata girmiyor, yapacaksanız bir an önce yapın. Hala bir gelişme yok mecbur bizde bazı şeyler yaptık işte, kapıları değiştirdik, kırık camları yeniledik, boya ve badana yaptık, musluklarda bozuk olanları, lavabolardaki aynaları, sabunlukları yeniledik, öğrenci sıralarını marangoz ustası çağırarak temizlettik işte görüyorsunuz okul devam ediyor tadilat olacak da, ne zaman bilgi verildiği yok yapmamış olsak iyi mi olacaktı, biliyor musunuz, siz bizim okulu kaçta boyatırsınız? Düşünün en az 106 sınıfı var, ben dört milyara yaptırdım, bu işler bizim işimiz, tadilat olmasa yapacaklarımız çok. Kaynak öğrencilerden topluyoruz şimdi, bakanlık kayıt parası ya da diploma parası toplamayı yasaklıyor, yasaklasın da bir de bunu açıklıyor, eee para veriyor mu yok, nasıl olacak bu iş, bizde de okulu eğitim öğretime hazır hale getirmemizi istiyor, para toplamamıza karşı çıkıyor, biz nasıl yapacağız, sıraları temizlemek bile en az iki milyar hadi yap, yapmasan olmuyor, yani bir karmaşalık var. Hizmetçi dört tane çalıştırıyoruz bunların işlemleri, sigortaları, güvenlik aldık bunu gideri anlayacağınız çok gider var, gelir yok, bir de bana verilen yetkinin dışında bakanın açıklamaları, inanır mısınız veli geliyor diploma alacak biz destek talep ediyoruz, diyor ki, makbuz diploma parası diye yazacaksanız size yüz lira vereyim, biz otuz istiyoruz yüz veriyor, neden şikayet edecek ondan bakalım soruşturma geçiriyor okul ne olacak.

Muhammet: Okul aile birlikleri güvenilirliklerini nasıl sağlıyorlar?

Başkan E: Çalışarak, veli yapılan işi görürse güvenir, ben diyorum veliye hesap verelim gelir gideri yayınlayalım bazen yapıyoruz tam değil, bunda müdürün de etkisi var, müdüre bağlı müdür iyiyse işler iyi oluyor. Panomuz var faturaları asıyoruz. İş yaparsak sorun yok, güvenirler.

Muhammet: Okul aile birlikleri okul yönetiminin şeffaflaşmasında (açık yönetim) etkisi olur mu?

Başkan E: Olmasına olur da müdüre bağlı, müdür önemli.

Muhammet: Okul aile birlikleri yönetim dışı olumsuz iş ve taleple karşılaşır mı, karşılaşırsa nasıl bir yol takip edilir?

Başkan E: Müdür biz oturup yapacaklarımızı konuşuruz toplantıya diğerleri az gelirler, müdür söyler biz yaparız, ben eski müdürle belediyeyle görüşelim yardım isteyelim derdim, tamam derdi bir türlü belediyeye gitmedik, erteledik, yeni müdürle gittik isteklerimizin çoğunu aldık, çekinecek bir şey yok da çekiniyordu şimdi iyi.

Muhammet: Veliler okul işleyişinde aktif olarak görev almayı neden üstlenirler, kuruldaki görevlilerden biri olmak ya da başkan olmak velilere hangi kazanımları sağlamaktadır?

Başkan E: Çocuklar için, benim çevrem var herkes bilir, eski müdür dedi ki abi sen de yönetim kuruluna gir, beni de seçtiler, oradan da yazman oldum, daha sonra başkan, tanıyor insanlar, itiraz eden olmadı, ilkokul mezunuyum, kimse beni öyle görmüyor, herkes beni lise mezunu sanıyor, ben dernek işlerini iyi bilirim, Türkiye de ilk ..... vakfını kuranlardan birisi bendim, birazda benim yapımdan kaynaklanıyor, insanlar isterlerse yapıyorum. Diğer okulun başkanı mimarım demiş sonra anlaşmış ki değil, başkan olmak için kimse sormuyor ama bazıları böyle şeylere önem veriyor, benim konuşmam iyi, kendimi yetiştirmişim, eczacı

kalfasıyım, Türkiye de gitmediğim yer kalmamış, bu işi yapacağıma herkes güvendi ben de yapıyorum.

Ben değil ama bazı insanlar çocukları için bu işeri yapıyorlar, çocuğuna faydası olsun diye, kayırsınlar diye.

Muhammet: Aynı amaca hizmet ettiğiniz kamu görevlilerinin size yaklaşımı ve bakış açısı nasıldır?

Başkan E: Öğretmenler geliyorlar benim odama abi çay var mı diyorlar, oturuyorlar, öğretmenler odasının lambasını değiştirdim, ne zaman Pazar günü öğretmenler rahatsız olmasın diye, teşekkür ettiler, ilişkinize bağlı sizi severlerse iyi oluyor. Bana bazı yapılması gerekenleri söylüyorlar ben de yapıyorum.

Muhammet: Kamu kurumu olan okulların işleyişinde yetkili olarak bulunmanız diğer velileri nasıl etkiler?

Başkan E: Veliler toplantılara geliyorlar hepsi değil tabi ki, bazıları bağışlarını isteyerek yapıyor, bunlar bilinçli veli, beni tanıyanlarda bunu yapıyor, bazıları ise gönülsüz vermeyenlerde var. Müdür etkili oluyor. Seçimlerde aday çıkmadı ben müdürün isteği ile oldum, zor iş isteyen yok değil, herkes yapamaz, çevren olacak, konuşabileceksin, ilişkilerin iyi olacak.

Bazı veliler de sınavlarda falan çocukları için beni arayıp istek de bulunuyorlar, ben yapmam bunlar da oluyor.

Muhammet: Okul aile birliği üyelerinin okulun işleyişinde bulunmaları okulun işleyişine katkı sağladığını ve farklılıklara neden olduğunu düşünüyor musunuz?

Başkan E: Sağlıyor, çalışıyoruz, okul tadilatı olmasa çok iş yapacağız da tadilat engelliyor, eğitim devam ediyor. Fotokopi makinesi arızalanmıştı, yenisini aldık, mezunlar için pilav günü yaptık gerçi okulun derneği organizasyonu yaptı bizde çalıştık, pilavın malzemesini, ben getirttim, kantincim pişirdi, kalabalık da olmuştu. Teşekkür ettiler, Kızlar tuvaletinde pet makinesi var, kaç okulda vardır bu, araştırın bizim okulumuzda var niye var öğrencilerimiz konuşmuşlar velilerimden birine anlatmışlar yaptık, benden sonra çok değişim oldu velilerde öğretmenlerde bunu farkında müdür iyi olursa iş yaparsa işleyiş de iyi oluyor, bizim okulda son zamanlarda değişiyor, başarısı da arttı. Öğretmenler artık gelmek istiyorlar, disiplin de sağlandı, tadilat bir başlasa da bitse daha çok şeyler yapacağız.

Muhammet: Okullarda okul aile birliklerinin bulunması demokratik bir oluşum mudur?

Başkan E: Seçim var, müdürle toplantı yapıyoruz, kararlar alıyoruz, müdürün dediği olsa da bizlere sorarak yapılıyor, veliler benden istek de bulunuyorlar, müdürle tartışanlar bile oluyor, tabi bunlar iyi. Bu açıdan güzel de bakanlık biraz daha karmaşalık çıkarmasa.

Muhammet: Okullardaki bu oluşumun demokrasi kültürümüze katkısı var mıdır?

Başkan E: Tabi var, mesela ben okuyamadım, çocuğumun okumasını istiyorum buradayım, çalışıyorum, evde çocuğumla konuşuyorum, arkadaşlarının isteği oluyormuş bana söylüyor, biz forma diktirdik, çocuklar çok sevinmişlerdi. Çocuklar bile konuşuyor, veliler konuşuyor, bunlar hoş şeyler, rast gele yapmıyoruz, dikkate alıyoruz, floransa lamba elinde kalmış bir velim bana sordu ihtiyacınız var mı diye bizim de vardı, gönderdi. Bazı veliler kapı yaptırdı tek başına bir veli bir kapıyı, veliler ihtiyaçları üstleniyor, her şeyi devlette beklemek doğru değil, kültürümüze katkısı var, oluyor da müdüre bağlı, müdürün diyalogları iyiye güzel gelişmeler oluyor. Ben daha önceki müdüre ortopedi doktoru getirelim dediğimde

itiraz etmişti, yapmadık, ... Bey'e dedim destek verdi, getirdik, öğrencilerin hoşuna gitti, sorular sordular dikkatle dinlediler, koşarken bile dikkat ediyorlar, özürlü öğrencilerimiz var onlarla ilgili çalışma yapmamız lazım. .... Mağazası fakir öğrencilerimize elbise gönderdi dağıttık teşekkür etti, kültürümüz açısından önemli.

Baliğci yaşlanmadan yaptığından zevk alır yapar, zaten bilmez, bizim bilmemiz lazım ve onu kurtarmamız lazım, bize bu görev düşer yaşlanırsa o baliğci mahvolacağı gibi bizim iş yükümüz de artar, zamanında sahip çıkarsak iş yükümüz azalır bir hayat kurtarmış oluruz, okulumuza sahip çıkmak her açıdan önemli. Hizmet veren de hizmet alan da kalkınmayı sağlar... İşimizi düzgün yapalım.

Muhammet: Önerileriniz ve açıklamak istediğiniz bir konu var mı mülakatı kabul edip soruları cevaplandığınız için teşekkürler?

Başkan E: Velilere anlatılması gerekiyor, veli çok şeyi bilmiyor, sanıyor her şeyi devlet karşılıyor, öyle değil, bunların velilere iyi anlatılması lazım, bizim insanımız bilsin her şeyi yapar.

Başkan L:

Muhammet: Okul aile birliğini nasıl tanımlıyorsunuz, okul aile birliklerine sizce neden ihtiyaç duyulmuştur?

Başkan L: Okul aile birliği okul, idare, öğrenci ve veli denklemini oluşturur. Bu birliklere okul ile aile arasında bütünleşmeyi gerçekleştirmek, veli ve okul arasında iletişimi, iş birliğini sağlamak, eğitim-öğretimi geliştirici faaliyetleri desteklemek, okula maddi katkı sağlamak üzere ihtiyaç duyulur.

Muhammet: Okul aile birliği işleyişiyle ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı, okul aile birliğinin mevzuatına hakim misiniz?

Başkan L: Okul aile birliği işleyişiyle ilgili bir eğitim almadım. Fakat halkla ilişkiler alanında eğitilmiş olup 17 yıl çalıştım. Dolayısıyla mevzuata hakimim.

Muhammet: Okul aile birliği görev dağılımı nasıl oluşur, görev ve yetkilileri nelerdir?

Başkan L: Okul aile birliği müdür, müdür yardımcısı, öğretmen ve 4 veliden oluşur. Görev dağılımı başkan, başkan vekili, muhasip ve üye veliler arasında seçilir. Yönetim ve denetim kurulu faaliyet raporlarını görüşerek ibra etmek, önceliklerine göre okulun ve öğrencilerin ihtiyaçlarını dikkate alarak hazırlanan tahmini bütçeyi görüşmek, ihtiyaçların giderilmesine yönelik yönetim kurulunu yetkilendirmek, okulun eğitim-öğretim kalitesinin yükseltilmesine ilişkin önerilerde bulunmak.

Muhammet: Okul aile birliği yönetim kurulu olarak yıllık faaliyet planı hazırladınız mı, kaynaklar nelerdir, kaynaklarımızı bu faaliyet doğrultusunda kullanıyor musunuz, yetersiz kaynak durumunda çözüm yollarınız nelerdir?

Başkan L: Yönetim kurulu olarak yıllık planı hazırladık. Kaynaklarımız kantin geliri, etkinlik çalışmaları ve yapılmış olan bağışlarımız. Oluşturulan kaynaklar faaliyetler doğrultusunda kullanılıyor.

Muhammet: Okul aile birliği faaliyetlerini gerçekleştirirken hangi zorluklarla karşılaşır, okul aile birliğinin denetimi nasıl yapılır?

Başkan L: Oluşturulmuş kaynakların zamanında ödenmemesi gibi zorluklarla karşılaşabiliyoruz. Okul aile birliğinin denetimi, denetim kurulunun altışar aylık periyotlar halinde yılda en az iki defa yapmış olduğu incelemelerini ve sonuçlarını bir rapor halinde yönetim kuruluna vermesi ile gerçekleştirilir.

Muhammet: Okul aile birlikleri güvenilirliklerini nasıl sağlarlar?

Başkan L: Okul aile birlikleri güvenilirliklerini yapmış oldukları düzenli ve istikrarlı çalışmaların sonucu sağlamış olur.

Muhammet: Yönetim kurulu çalışmış ama ortada bir görüntü oluşmamış ise?

Başkan L: Çalışmış olma imajının yansımış olması önemli güvenilirlik bu şekilde sağlanır.

Muhammet: Okul aile birlikleri yönetim dışı iş ve taleple karşılaşır mı, karşılaşırsa nasıl bir yok takip edilir?

Başkan L: Okulumuzun birliğinde göreve geldiğimden itibaren bu gibi durumla karşılaşmadım.

Muhammet: Veliler okul işleyişinde aktif olarak görev almayı neden üstlenirler, kuruldaki görevler velilere hangi kazanımları sağlamaktadır?

Başkan L: Veliler okul işleyişinde aktif olarak görev almayı okul bünyesindeki aktif faaliyetleri gözlemlemek ve işbirliği dengesini oluşturmak amaçlı bulunurlar. Kuruldaki görevler velilere okul içinde yapılacak tüm faaliyetleri takip etmesi açısından kazanım sağlar.

Muhammet: Aynı amaca hizmet ettiğiniz kamu görevlilerinin size yaklaşımı ve bakış açısı nasıldır?

Başkan L: Aynı amaca hizmet ettiğimiz görevlilerin bizlere yaklaşımları ve diyalogları işbirliği içinde uyumlu olarak yardımlaşa çalışıyoruz.

Muhammet: Kamu kurumu olan okulların işleyişinde yetkili olarak bulunmanız diğer velileri nasıl etkiler?

Başkan L: Okul bünyesinde diyalog içinde olduğumuz tüm velilerimize ilişkilerimizi dengeli ve uyum içinde tutmaya özen gösteriyoruz.

Muhammet: Velilerin okulun işleyişinde bulunması okul yönetiminin şeffaflaşmasında etkisi oluyor mu?

Başkan L: Her iki tarafın bir bütün olarak çalışması işlerimizin aksamadan yürütülmesine yardımcı oluyor.

Muhammet: Okul aile birliği üyelerinin okulun işleyişinde bulunmaları okulun işleyişine katkı sağladığını ve farklılıklara neden olduğunu düşünüyor musunuz?

Başkan L: Evet. Çünkü birlikte alınan tüm kararları ortak değerlendirmeler dahilinde çözüm üretmeye çalışıyoruz.

Muhammet: Okullarda okul aile birliklerinin bulunması demokratik bir oluşum mudur?

Başkan L: Okullarda okul aile birliklerinin bulunması demokratik bir oluşumdur.

Muhammet: Okullardaki bu oluşumun demokrasi kültürümüze katkısı var mıdır?

Başkan L: Evet vardır. Çünkü çağdaş toplumun en belirgin göstergeleri demokrasi ve kültürdür. Demokratik ilerleme en başta zihniyet değişikliği ile ve ifade özgürlüğü ile mümkün olacaktır. Eğitimli ve öğrenmeye açık toplum olma hedefi taşınmalıdır. Demokrasi kültürünün yerleşmesi için demokrasiye olan inancın da artması gerekmektedir. İnsanlar demokrasinin güzellikleri ve getirileri konularında bilinçlenirlerse demokrasi hayata yerleşir ve demokrasi kültürü gelişir. Bizlerde birlik olarak velilerimizi ne kadar bilinçlendirirsek topluma katkımız olabilir.

Muhammet: Önerileriniz ve açıklamak istediğiniz bir konu var mı teşekkürler?

Başkan L: Şahsen benim önerim okul kantinlerinin aile birlikleri tarafından çalıştırılması. Çocukların okul kantinlerinden daha sağlıklı şekilde yararlanması için okul aile birlikleri tarafından kiraya verilmeden işletilmesi, çocukların sağlıklı tüketim yapmaları ve daha dengeli beslenmelerini sağlamış oluruz. Düşüncesindeyim. Söyleşiniz için ben de teşekkür ederim.

Üye S:

Muhammet: Okul aile birliğini nasıl tanımlıyorsunuz?

Üye S: Bireyin eğitim ve öğretim yaşantısı sadece okul içerisinde olmadığından, aile, okul ve çevre işbirliğini sağlamak amacıyla oluşturulmuş birlik.

Muhammet: Okul aile birliklerine sizce neden ihtiyaç duyulmuştur.

Üye S: Öğrencilerin eğitiminde temel sorumlu ailelerdir, okul aile işbirliği sağlanmazsa çocuğun eğitiminde sorun olur. Aileler çocuklarının geleceğini düşünürler. Okulda çocuğun eğitimi için var olduğundan aile birliklerine ihtiyaç duyulmuştur.

Muhammet: Okul aile birliği işleyişiyle ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı, okul aile birliğinin mevzuatına hakim misiniz?

Üye S: Çocuğum Birinci sınıfa başlarken bir haftalık eğitim programına katıldım. Çocuğun ve velinin okula uyum sağlamasını kapsayan dersler de okul aile birlikleri de anlatılmıştı. Mevzuatı okudum, gerektiği durumlarda okuyoruz, aklımızda kalmıyor, sınıf öğretmenimiz ve öğretmenler yardımcı oluyor. Mevzuata uymaya çalışıyoruz.

Muhammet: Okul aile birliği görev dağılımı nasıl oluşur, görev ve yetkilileri nelerdir?

Görev dağılımı toplantı da seçim olduktan sonra, yönetim kurulu toplanır başkanını seçer, sekreter seçilir, başkan yardımcısı ve muhtesip seçilir, öğretmen, müdür yardımcısı, müdür de toplantılara katılır. Ben de seçilen dört üyeden biriyim, toplantılara katılıyorum, denetim kurulu seçilir görevlerimiz var onları yaparız.

Muhammet: Okul aile birliği yönetim kurulu olarak yıllık faaliyet planı hazırladınız mı?

Üye S: Hazırladık, aidat miktarlarını belirledik, toplantı tarihlerini belirledik, okulumuzun projeksiyon ihtiyacı var acil alınmasını kararlaştırdık, hizmetlilerle anlaşıldı, gezileri belirledik birinci dönem Bursa, ikinci dönem Eskişehir veliler de katılacak misafir de getirecekler, seminer için özellikle anneler günü etkinliğini kararlaştırdık, belediye başkanı, kaymakam, milli eğitim müdürü ve emniyet müdürüne ziyaret yapılmasını kararlaştırdık, geçmiş yıllarda olduğu gibi bu sene de mezunlar günü düzenleyeceğiz, bu tür etkinlikler planladık.

Muhammet: Kaynaklar nelerdir, kaynaklarınızı bu faaliyet doğrultusunda kullanıyor musunuz, yetersiz kaynak durumunda çözüm yollarınız nelerdir?

Üye S: Velilerimiz kaynak sıkıntısı çıkartmıyorlar, okul aile birliğinin kaynak sıkıntısı yok, aidatlar ödeniyor, gezilerde okula para kalıyor, belediye başkanımız ihtiyaçlarımızı karşılama da yardımcı oluyor, zengin velilerimiz mezunlarımız var bağışta bulunuyorlar kaynaklarımız yapacaklarımıza yetiyor.

Muhammet: Okul aile birliği faaliyetlerini gerçekleştirirken hangi zorluklarla karşılaşır, okul aile birliğinin denetimi nasıl yapılır?

Üye S: Zorluklarla karşılaştığımız olmuyor, müdür, başkan öğretmenler uyum içerisinde, ben ve arkadaşlarımda uyum içerisindeyiz, velilerimiz çalışan veli olduğundan toplantılarımızı sık sık yapamıyoruz, sınıf veli toplantılarını, etkinliklerimize velilerimiz katılmıyor bunlar sıkıntı, bunun dışında sorunumuz yok. Denetimi denetim kurulu yapıyor, müfettişler yapıyorlar sıkıntı olmuyor.

Muhammet: Okul aile birlikleri güvenirliliklerini nasıl sağlarlar?

Üye S: Her sınıfın panosuna sınıf temsilcisi toplanan parayı asar, öğrencilere veli toplantılarında velilere toplanan rakam bildirilir. Genel toplanan para okul web sayfasında yayınlanır, dekontlar veliler tarafından istenildiği zaman görülür, yapılan işlerin masrafı, yapılan yerler, alınan eşyaların tutarı alınan yerler web sayfasına konur. İhtiyacın dışında para toplanmadığı için veliler de güven sorunu olmuyor. Müdürümüzde bu konuya dikkat gösteriyor.

Muhammet: Okul aile birlikleri yönetim dışı iş ve taleple karşılaşır mı, karşılaşırsa nasıl bir yol takip edilir?

Üye S: Karşılaşmaz dersen doğru olmaz, diğer okullarda sorunlar oluyor, bizim okulumuzda olmadı, hepimiz okumuş kültürlü insanlarız, burada bulunma amacımızda belli, müdürümüzde olağanüstü gayret içerisinde, yönetim dışı bu okulda olmaz, rahatız.

Muhammet: Veliler okul işleyişinde aktif olarak görev almayı neden üstlenirler, kuruldaki görevler velilere hangi kazanımları sağlamaktadır?

Üye S: Ben kendim çocuklarım için görevi kabullendim. Bizler eğitimin başarısında önemliyiz. Başarılı, uyumlu aile-okul birlikteliğinin aşamayacağı problem sorun olmaz. Bizim varlığımızın sebebi çocuklarımız, sorumluluğumuz var çocuklarımıza karşı görevlerimiz var bunları yerine getirmek için çalışıyoruz. Okulumuz bize bu görevi vermiş, veliler görevlendirmişler kendi çocukları için diğer çocuklar için görevimizi yapıyoruz. Kazanım benim için burada bulunmak, dostluklar kurmak devam ettirmek, çocuklarımızın başarısına katkıda bulunmak benim için bunlar.

Muhammet: Aynı amaca hizmet ettiğiniz kamu görevlilerinin size yaklaşımı ve bakış açısı nasıldır?

Üye S: Çocuğun eğitiminden aile de sorumludur. Okul çocuğa sevgiyi, güveni, desteği, rahatlığı, çalışma alışkanlığını tek başına veremez. Çocuğun eğitiminde okuldan önce aile vardır. Okul ailede başlayan eğitime destek görevini yerine getirir. Çocuğun aile ile iletişimi devam ettiğinden öğretmenler, idareciler velilerle olan ilişkiye önem verirler. Okulumuz öğretmenleri, idarecileri, velileri, öğrencileri seminerlerle bu konuda bilgilendirilirler. Bizim yapmamız gerekeni bizler yaparız, öğretmenlerimiz bizleri yönlendirirler, eğitimimiz açısından olumlu olur.

Muhammet: Kamu kurumu olan okulların işleyişinde yetkili olarak bulunmanız diğer velileri nasıl etkiler?

Üye S: Okulumuzdaki veliler bizlere her zaman teşekkür ederler, fedakarlığımızı bilirler, bizleri desteklerler. Çalışan veliler olduklarından buradaki işlerin zorluğunu da bilirler, sıkıntı çıkarmazlar. Yapabileceklerinin iyisini yaparlar. Toplantılara gelmedikleri zaman ararlar özür dilerler, bizlere karşı mahcup olurlar bunu da belli ederler. Anlayışlı davranırız, çalışmanın zorluklarını biliyoruz. Güvendikleri için de rahatlar.

Muhammet: Velilerin okulun işleyişinde bulunması okul yönetiminin şeffaflaşmasında etkisi oluyor mu?

Üye S: Etkisi olur, okulumuzun müdürü çok dikkatli ve şeffaf, olmamış olsa bile bizler olumsuzluğa müsaade etmeyiz, velilerin olması şeffaflığı etkiler olumlu yönde.

Muhammet: Okul aile birliği üyelerinin okulun işleyişinde bulunmaları okulun işleyişine katkı sağladığını ve farklılıklara neden olduğunu düşünüyor musunuz?

Üye S: Velilerin bulunması gerekli olduğunu belirttim, olmazsa eğitim eksik olur. Ailesiz eğitim olmaz, okulun işleyişine katkı sağlanır, bunları da anlattım.

Muhammet: Okullarda okul aile birliklerinin bulunması demokratik bir oluşum mudur?

Üye S: Demokratik oluşum olmasının yanında zorunlu. Zorunlu oluşumun kuralları demokrasiye göre gerçekleşiyor. Seçim var, isteyen görev alıyor, atama olmuyor, kararlar konuşulduktan sonra alınıyor. Demokratik oluşum.

Muhammet: Okullardaki bu oluşumun demokrasi kültürümüze katkısı var mıdır?

Üye S: Kültürümüze katkısı var, okulun aile ile çevre ile kaynaşmasını sağlıyor. Eğitimin başarılı olmasına katkı sağladığı için çocuklarımız başarılı oluyor, kültür bundan olumlu yönde etkilenir.

Muhammet: Önerileriniz ve açıklamak istediğiniz bir konu var mı teşekkürler?

Üye S: Ben teşekkür ederim.

Yönetim Kurulu Üyesi: D

Muhammet: Okul aile birliğini nasıl tanımlıyorsunuz, okul aile birliklerine sizce neden ihtiyaç duyulmuştur?

Üye D: Okulla velinin bağlantısını veli-öğrenci-okul üçgeni oluşturan bir oluşumdur. Okulun giderlerini karşılayan müessesedir.

Veliyi öğretimin unsuru haline getirme, toplantıdan toplantıya okula gelen veli değil de okul içerisinde olarak öğrencisini yakından izleyen hale getirme. Ailenin yönetim hakkında bilgisini sağlama, okulun bazı eksikliklerini ortaya çıkarma ve karşılama amacıyla kurulmuştur.

Muhammet: Okul aile birliği görev dağılımı nasıl oluşur, görev ve yetkilileri nelerdir?

Üye D: Seçimle oluşur, yönetmeliğin doğrultusunda çalışır, yetkileri yoktur. Evet yoktur.

Muhammet: Yetkinin olmayışını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Üye D: Yetkili olmamız doğru değil, gönüllü olarak bulunuyoruz, yapabileceklerimizi yapıyoruz.

Muhammet: Okul aile birliği yönetim kurulu olarak yıllık faaliyet planı hazırladınız mı, kaynaklar nelerdir, kaynaklarınızı bu faaliyet doğrultusunda kullanıyor musunuz, yetersiz kaynak durumunda çözüm yollarınız nelerdir?

Üye D: Hazırladık. Yönetim kurulu toplantılarında özellikle ilk toplantı da eksiklikler konuşulur, yapılacaklar da konuşulur, velilerde duyduklarımızı, öğretmenlerin istekleri, müdürün yapmak istedikleri konuşulur, karar alınır, yapabileceklerimiz, nasıl yapacağımız konuşulur, görevlendirmeler olur. Kaynaklar öğrenci bağışları, kermesler, tiyatro gelirleri, sponsorlar, geziler bunlardır. Yetersiz kaynak olsa da aynı yerlerde karşılamaya çalışacağız.

Muhammet: Okul aile birliği faaliyetlerini gerçekleştirirken hangi zorluklarla karşılaşır, okul aile birliğinin denetimi nasıl yapılır?

Üye D: Para toplamada sıkıntı çekiliyor, denetim kurulu tarafından denetimi yapılır.

Muhammet: Okul aile birlikleri güvenilirliklerini nasıl sağlarlar?

Üye D: Gelir-gider kayıt altına alındığından, bağışlar karşılığında makbuz verildiğinden güvensizlik olmuyor.

Muhammet: Okul aile birlikleri yönetim dışı iş ve taleple karşılaşır mı, karşılaşırsa nasıl bir yok takip edilir?

Üye D: Okulumuzda böyle bir şey yaşanmaz.

Muhammet: Veliler okul işleyişinde aktif olarak görev almayı neden üstlenirler, kuruldaki görevler velilere hangi kazanımları sağlamaktadır?

Üye D: Çocuklarının eğitimi için, bazı veliler bu konularda tecrübeler tecrübelerini değerlendirmek için, bazı velilerin ilgiye ihtiyacı var ondan. Sosyal statüye sahip olmak için. Maddi durumu iyi olduğundan. Boş vakitlerini değerlendiriyorlar, işe yarar olduklarını hissediyorlar, duygusal ihtiyaçları karşılanıyor, kendileri okuyamamış bu eksikliklerini burada gideriyorlar, yardımsever oldukları anlaşılıyor.

Muhammet: Aynı amaca hizmet ettiğiniz kamu görevlilerinin size yaklaşımı ve bakış açısı nasıldır?

Üye D: Öğretmenlerimizin yükü hafiflediğinden, öğrencilerin veliler tarafından da takibi yapıldığından iyi karşılanıyor. Öğretmenler veliler sayesinde maddi ortamlardan uzak kalıyor. Öğretmenler için önemli olduğunu bildiğimden velilerin bulunmasını olumlu değerlendiriyorlar.

Muhammet: Kamu kurumu olan okulların işleyişinde yetkili olarak bulunmanız diğer velileri nasıl etkiler?

Üye D: Veliler kendi aralarında konuşurlar, tartışırlar, küserler, kıskançlıklar olur. Velilere iş söylendiği zaman yaparlar, öğretmenler söylerlerse daha iyi olur. Velilerin çocukları var, okumalarını istiyorlar, onlarda bizim gibi faaliyetlere katılıyorlar.

Muhammet: Velilerin okulun işleyişinde bulunması okul yönetiminin şeffaflaşmasında etkisi oluyor mu?

Üye D: Tabi ki etkisi olur, veliler kontrol aracıdır, belli kalıplar dışında bir kontrol aracı, veliler verdiklerini kuruşu kuruşuna hesaplarlar, yapılanlar eksik gelir fazla gelmez, şeffaflaşmaya etkisi vardır.

Muhammet: Okul aile birliği üyelerinin okulun işleyişinde bulunmaları okulun işleyişine katkı sağladığını ve farklılıklara neden olduğunu düşünüyor musunuz?

Üye D: Maddi sorunlarının bazılarını veliler karşılıyor, öğrenciler takip ediliyor, öğrenciler öğretmenler veliler birlikte çalışmalar yapıyorlar, okula katkısı olmaz mı, oluyor. Akıllı tahtalar alındı, yılın enlerini belirlemek için program yapıldı, aşure günü, pilav günü gerçekleşti, okul aile birliği bülteni çıkarılıyor, farklılıklara neden oluyor veliler.

Muhammet: Okullarda okul aile birliklerinin bulunması demokratik bir oluşum mudur?

Üye D: Demokratiktir. Veliler isteyen adayı seçer, zorlama olmaz, bazı veliler kabul etmezse ikna edilerek seçilir, arkadaşlarını kırmaz aday olur, seçimle her şey belirlendiği için demokratiktir.

Muhammet: Bu oluşumun demokrasi kültürümüze katkısı var mıdır?

Üye D: Var, tartışarak kararların alınması, tartışmalarda beyin fırtınası ortaya çıkar, kararlar ortaklaşa alınır, mükemmel olur, birlikte kuvvet çıkması gibi. Birlikte çalışılır, işler yapılır. Veliler bilinçlerini dışarıda da gösterirler, olumsuz konuşanlara karşı okulu savunurlar, işlerdeki zorlukları öğrenirler.

Muhammet: Okullardaki iniz ve açıklamak istediğiniz bir konu var mı teşekkürler?

Üye D: Teşekkürler, az konuştum İnşallah faydası olur.

VELİLERLE YAPILAN MÜLAKATLAR

Veli L:

Muhammet: Okul aile birliğini nasıl tanımlıyorsunuz, okul aile birliklerine sizce neden ihtiyaç duyulmuştur?

Veli L: Halkın katılımının sağlandığı meclis, eğitimde tek meclis, halk söz sahibi oluyor güzel oluyor. Çocukların eğitimde karşılaştığı sorunları tespit edip çözümünde ana babayı da dahil edip daha iyi netice almak.

Muhammet: Okul aile birliği işleyişiyle ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı?

Veli L: Yok.

Muhammet: Okul aile birliği yönetim kurulu yıllık faaliyet planı hakkında bilginiz var mı, sizlerinde plan oluşturulurken görüşlerinize başvuruldu mu?

Veli L: YOK.

Muhammet: Okul aile birliği faaliyetlerini gerçekleştirirken hangi zorluklarla karşılaşır?

Veli L: Zorlukları vardır da bir şey söyleyemeyeceğim...

Muhammet: Okul aile birliklerine güveniyor musunuz?

Veli L: Çalışmalarını iyi buluyorum, okulumdakilere güveniyorum

Muhammet: Veliler okul işleyişinde aktif olarak görev almayı neden üstlenirler, kuruldaki görevler velilere kazanımlar sağlamakta mıdır?

Veli L: Kişisel beklenti olabilir, bizim insanlarımızda bu tür işler hep merak konusu ilgi çekiyor, buradaki durumlarını kullanabiliyorlar, daha rahat okula girip çıkabiliyorlar...başka yerlerde anlatıyorlar, çıkarlarına yarıyor, kart bastırabiliyorlar, insanlar onlarla görüşüyorlar hoşlarına gidiyor...

Muhammet: Velilerin hizmet üstlenmesini okulun resmi personeli nasıl karşılamaktadır?

Veli L: Öğretmenlerin yapmak da zorlandıkları bazı işleri velilerin yapması öğretmene zaman kazandırıyor, öğretmeni rahatlatıyor, gezilerde izin alma, araç bulma gibi işlerin yapılması ya da beraber katılarak öğrencilerin durumlarında yardımcı olmak, sınıf eksikliklerinin giderilmesinde destekçi olmamız güzel.

Muhammet: Kamu kurumu olan okulların işleyişinde yetkili olarak velilerin bulunması sizi nasıl etkilemektedir?

Veli L: Beni olumlu yönde etkilemektedir. Bulunmaları birçok açıdan iyi. Uğraşıyorlar, sıkıntıları gidiyor, bir şeyler yapmaya çalışıyorlar bunlar güzel şeyler...

Muhammet: Okul aile birliği üyelerinin okulun işleyişinde bulunmaları okulun işleyişine katkı sağladığını ve farklılıklara neden olduğunu düşünüyor musunuz?

Veli L: Katkı sağlıyor, en azından sorunlardan bazıları paylaşıyor, maddi sorunların giderilmesinde katkısı oluyor.

Muhammet: Okullarda okul aile birliklerinin bulunması demokratik bir oluşum mudur?

Veli L: Devletin iyi yönünü göstermesi açısından önemli, diğer kurumlarla kıyaslandığında okullarda daha bir iyi yönler var, insanlar rahat girip çıkabiliyorlar, eğer veliler ağırlıklı olarak okullarda görülüyorsa diğer insanların rahat etmesini sağlıyor. Çekingenlik azalıyor, biraz daha rahatlama oluyor. Böyle bakılınca tabii ki demokratik oluyor. En azından çekinmiyorsunuz rahatsınız...

Muhammet: Okullardaki bu oluşumun demokrasi kültürümüze katkısı var mıdır?

Veli L: Kesinlikle vardır. Okul yönetiminde velilerin seçtikleri insanlar var. Okulda bu uygulamanın olması güzel. Seçme ve seçilmenin olması, seçilenlerin karar alması uygulamaya çalışması, değer kazandırıyor. İnsan kendini değerli hissediyor. Meclisin var olması bir kere göz önüne alınınca ne kadar önemli. Sorguluyorsunuz, sorgulamanız bile değişiyor. Kültür kazandırıyor.

Muhammet: Demokratik kültürün gelişimi, yaygınlaşması için okul aile birliklerinin üstlenebileceği görevler var mıdır?

Veli L: Vardır, eğitimli olmaları gerekmektedir, okulda görev alanlar eğitimli olurlarsa daha güzel şeyler olacağından, diğer velileri hatta tüm çevredeki yaşayanları etkiler. Onun için eğitimle üstlenecekleri görevleri var. Biraz da tabii etkili olanların hep aynı kişiler değil de farklı kişilerden oluşması da önemli. Okul aile birlikleri görev üstlenebilirler, okuma yaptırabilirler, sinema ya da gezilerle kaynaştırma sağlayabilirler, yapılanların bazıları bizleri olumlu yönde etkiliyor, katılımı sıkıntımız oluyor işlerimizden dolayı, çocuklardan dolayı, ama bence yapılması lazım.

Muhammet: Önerileriniz ve açıklamak istediğiniz bir konu var mı teşekkürler?

Veli L: Yok.

VELİ F:

Muhammet: Okul aile birliğini nasıl tanımlıyorsunuz, okul aile birliklerine sizce neden ihtiyaç duyulmuştur?

Veli F: Okulun angarya işlerini yaptırmak amacıyla oluşturulmuş bir grup... okulun para işlerine bakması için, toplama gibi. Camiye nasıl para toplanıyorsa bura da da öyle. Böyle olmaz, devlet okuluna bakacak.

Muhammet: Okul aile birliği işleyişiyle ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı ?

Veli F: Ne eğitimi zor ilkokulu bitirdim. *Hayır seminer falan gibi çocuğunuz için okulda?* Veli toplantılarına, okulun ilk günlerindeki toplantılara katıldım, onun dışında bir eğitim almadım.

Muhammet: Okul aile birliği yönetim kurulu yıllık faaliyet planı hakkında bilginiz var mı, sizlerinde plan oluşturulurken görüşlerinize başvuruldu mu?

Veli F: Okula bir şey alınacağı zaman haberim oluyor, bazen birileri geliyor konuşma yapıyor bunlara katılıyoruz haberimiz oluyor...

Muhammet: Okul aile birliği faaliyetlerini gerçekleştirirken hangi zorluklarla karşılaşır, okul aile birliğinin denetimi nasıl yapılır?

Veli F: Para toplarken zor oluyor, ben de verme de zorlanıyorum gene de ben veriyorum vermeyenler de var, durumu iyi olup zengin olanlar bile vermiyor, işte o zaman kötü oluyor vermek istemiyorum. Başka da paralar nereye gidiyor okula harcanıyordur, nereye harcasınlar ki...

Muhammet: Okul aile birliklerine güveniyor musunuz?

Veli F: Ben güveniyorum okulumda kilerine, zaten fazla toplayamıyorlar.

Muhammet: Veliler okul işleyişinde aktif olarak görev almayı neden üstlenirler, kuruldaki görevler velilere kazanımlar sağlamakta mıdır?

Veli F: Başkan benim arkadaşım çalışkan kadın, çocukları da okulda uğraşmayı da seviyor uğraşiyor. Ben yapamam bazen toplantılara geliyorum o kadar, başkan çalışkan oraya buraya gidiyor, belediye başkanını bile getirdi, bizde katıldık ben sarma yapmıştım, başka veliler başka yemekler, pasta, baklava, köfte, meyve suyu kola çay bunlar yapılmıştı güzel olmuştu, belediye başkanıyla tanıştık, yönetimde olanlar konuştular...

Muhammet: *Yani yönetimde olanların yöneticilerle olan ilişkileri mi artıyor?*

Veli L: Artıyor nasıl diyeyim gidip görüşüyorlar, tanışıyorlar okulla ilgili bir şeyler istiyorlar, kapılarımız yapıldı mesela...

Muhammet: Velilerin hizmet üstlenmesini okulun çalışanları öğretmenler idareciler nasıl karşılamaktadır?

Veli F: Öğretmenler bayan öğretmenler bize bazen ters davranıyorlar, başkandan duyuyorum çekemiyorlarmış, karıştıklarında somurtuyorlarmış.

Muhammet: *Özür dilerim neye karıştıklarında sinirleniyorlarmış?*

Veli F: Bilmem işte (hafif gülümseme)

Muhammet: Kamu kurumu olan okulların işleyişinde yetkili olarak velilerin bulunması sizi nasıl etkilemektedir?

Veli F: Ben zaten vakit bulamıyorum, çocuğum okuyor onunla ilgileniyorum, arkadaşların olması güzel rahat hareket edebiliyorum, bir şey lazımsa onlardan öğrenebiliyorum, onların okul işleriyle ilgilenmeleri beni rahatlatıyor. Bazen çocuğumu almaya gidemediğim zaman onlar alıp getiriyor, okulda olmaları güzel. Okula gittiğimde arkadaşlarla konuşabiliyorum, çay içebiliyorum, para vereceğim zaman onlara veriyorum daha rahat oluyorum, yok diyemiyorum. Öğretmen istese diğerleri vermediği için ben de vermem, arkadaş isteyince veriyorum.

Muhammet: Okul aile birliği üyelerinin okulun işleyişinde bulunmaları okulun işleyişine katkı sağladığını ve farklılıklara neden olduğunu düşünüyor musunuz?

Veli F: Katkı sağlıyor, işlerin çoğunu veliler yapıyor. Temizlikçi çalıştırıyorlar, hafta sonları okulda bulunuyorlar. Ben başkana şaşırıyorum her zaman okulda, müdürden çok okulda o bulunuyor... **Eskiden imece vardı** birlikte yapalım anlayışı bunların yaptığı da öyle bir şey yapıyorlar bir şey de almıyorlar, kermes yapıyorlar ben de bir şeyler götürdüm satıldı para okulda kaldı, hafta sonu öğretmenler yoktu, okuldaki veliler bu işleri yaptılar, okula iyi kazanç kaldı...

Muhammet: Okullarda okul aile birliklerinin bulunması demokratik bir oluşum mudur?

Veli F: Demokratik mi neyse o ne bilmem de yönetime diyorsan anlattım ya yararı var, evden çıkmayan kadınlar (karılar) okulda her işi yapıyor...

Muhammet: Okullardaki bu oluşumun demokrasi kültürümüze katkısı var mıdır?

Veli F: Var, bende gidiyorum toplantılara katılıyorum, konuşmaları dinliyorum, para veriyorum, bazen yemek falan yapıyorum, arkadaşlarla konuşuyoruz, okulla ilgili bilgileri öğreniyorum, bu çalışma olmazsa ben bunları yapmam, vaktim olsa daha çok yapardım, tabi eğitimim de biz cahiliz ancak bu kadar.

Muhammet: Demokratik kültürün gelişimi, yaygınlaşması için okul aile birliklerinin üstlenebileceği görevler var mıdır?

Veli F: Okul aile birlikleri para toplamasın da başka şeyleri daha çok yapsın, evleri ziyaret etsinler, gerçi olanı var olmayanı var, ben evime gelmelerini isterdim, çocuğumun öğretmeni evime gelse daha çok sevinirim. Böyle şeyler yapmaları lazım, para için çok uğraşılmalı bazı insanlar kaçıyor, genellikle durumu iyi olanlar, başka şeyler de yapılmalı. Bilgisayar kursu olmuştu ben de katıldım belge bile aldım, böyle şeyle olursa bizim bilgimiz artar. Ben bilgisayarı açıyorum kapatıyorum daha önce bilmiyordum mahcuptum, şimdi biliyorum kendime güvenim var. Bunlar yapılırsa güzel olur. Oy verdik tartışmaları dinledik, benim başkan olan

arkadaşım çok heyecanlıydı konuşma yaptı, ben de alkışladım beğendim güzel de konuştu. Ev de olsa bunları nerde yapacak...

Muhammet: Önerileriniz ve açıklamak istediğiniz bir konu var mı teşekkürler?

Veli F: Yok bu kadar konuştum ben de bu kadar?

Muhammet: Teşekkürler.

Veli Ğ:

Muhammet: Okul aile birliklerini nasıl tanımlarsınız?

Veli Ğ: Adı üstünde aile birliği okul aileyle birleşmiş yani okul aileyle birleşmiş niye birleşmiş çünkü okulda gelişecek olabilen eğitimcilerin çocuklarıyla birlikte diyaloglarını daha düzgün hale getirmek.

Muhammet: Neden ihtiyaç duyulmuştur?

Veli Ğ: Ha neden ihtiyaç duyulmuştur Türkiye çok metropol bir ülke yani bir çok ırkla nasıl diyeyim bir çok toplumla çok değişik toplumlarla var olan bir ülke hani bunlarda işte yani ne bileyim bir Türkiye deyince çok kozmopolitlik bir ülke ha bu insanlar nerde diyalog kuracaklar çocukların eğitimi nerde okulda okullarında kurulacak okullarında kurulacaksa aile birliği bunun için var. Ha benim inancıma ters düşen yada yaşantıma ters düşen okulun normal standartlarında bir yaşam biçimi ne yapacam, ben okulla diyalog kuracağım ben diyeceğim arkadaş şu benim mesela benim ortamıma inancıma veyahut da benim toplumuma ters düşüyor bu burada olmaz yani sen Hakkari de yaşanan bir yaşantıyla sen İstanbul'u bir tutarsan, aynı potansiyelle aynı gözle baktığın zaman o zaman burada aynı görevi yapamazsın, niye, çünkü Hakkari'nin kendine göre örf adet gelenek görenek anlayışı bilgisi yani Hakkari olarak değil, Van olur Kayseri'si olur Malatya'sı olur Diyarbakır'ı olur, yani her bölgenin kendine has bir özelliği var orası kendine göre bir metropoldür. E bunu kalkıpta bugün eee bugün gerçekte demokrasiyi anlamış laikliği anlamış eğitimi anlamış efendim böyle bir toplumla o insanları kıyaslarsan o zaman burada bu eğitim olmaz ama ney diyor aile birliği sayesinde okulun öğretmenleri diyaloga geçiyor oranın örfü geleneği durumuna göre çocukları okula alıştırmaya boyutu yani aile birliğinin özelliklerinden biri de budur, çocuğu okula alıştırmadır yani, şimdi düşünün biliyor musun İstanbul da kalkacam Diyarbakır da veyahut da Siirt'te veyahut da Malatya da birini getireceğim, sen İstanbullu gibi düzgün Türkçe konuş böyle bir şey var mı yok niye yok çünkü o adamın yetiştiği ortamda böyle düzgün bir Türkçe yok yani bunu okul aile birliği okul ve öğrencinin velisiyle birlikte diyaloga geçilecek ha bunun çözüm yolları yine orda ki oturumlarla birlikte çözülecek. Niye çünkü adam bunu anlatırken yani bir İstanbul şivesi ile sen kalktın Diyarbakır da ders anlattın adam Türkçe bilmiyor, ha gittin Rize de anlattın yani orayla oranın anlatım şekliyle buranın buradaki konuşma buradaki anlatım çok farklı. Ha ikincisi o bölgelere verilen sosyal imkanlar eğitim boyutları halkın bulunmuş olduğu bugüne kadar almış olduğu eğitim seviyesi bunların hepsi kendi başına bir sorundur. Memlekete varacaksın adamın yaşı yirmi olmuş ilkokulu zorla bitirmiş sen diyeceksin ki burada sosyal hukuk devleti var, adam sosyal hukukta anlamaz niye anlamaz çünkü böyle bir sıkıntısı olmamış veyahut da böyle bir yaşamı olmamış bunu için aile birliği örgütlenmesi çok önemli.

Muhammet: Okul aile birliği ile alakalı bir eğitim aldınız mı?

Veli Ğ: Ben öyle bir eğitim almadım. Yalnız ben hani çocuklarımı sürekli gözetlemeye çalıştım, çocukları buldukları ortamda eksiklerini görmeye çalıştım. Ha bunlar okul aile birliği olsun okul rehber öğretmenleri olsun varıyorsun onlarla sorunlar çözülüyor yani çözülüyor derken ben aileyle alakalı bir durumu

rehber öğretmenlerde duydum başka da bir eğitimim olmadı. Okul aile birliği dernekleri ile ilgili de bir eğitimim olmadı.

Muhammet: Okul aile birliklerinin yıllık çalışma planları olur bu planlar hakkında sizlere bilgiler verildi mi, siz bu planlamanın içerisinde oldunuz mu?

Veli Ğ: Planlamanın içerisinde olmadım. Veli toplantılarında bilgi verilir, çalışma programı hazırlanır bu program hakkında belli bir bilgi verilir. Eh işte bazı okullarda maddi imkansızlıklar içerisinde olanlar var bunların imkansızlıklarının karşılanabileceğinin karşılanabilemsi gibidir, okulda yapılacak tadilatlar eğitimin daha düzgün daha kaliteli olabilmesi için bazı görülmesi gereken alınması gereken şeyler var onlar nedir masalarıdır, tahtalarının değişikliğidir, efendim yeni bir teknolojiyle bilgisayar sistemidir. Hani bugün artık millet tahtayı masayı kaldırmaya başladı tebeşir tozunu unutmaya başladı işte silinebilen kalemle işlem yapılmaya başladı. Şimdi ise bilgisayar sisteme girmeye başladı, eee tabi ki her şeyin kendine göre bir masrafı bir şeyi var a bu nedir bu aile birliğine ne kadar yani karşılığını bileceğinin en güzel şekliyle orada yerinde değerlendirilmesidir, aa işte bu olmasa olmuyor, vatandaş okul gidiyor mesela diyor bu sene şu kadar şey yapacağız şu kadar maddiyata ihtiyacımız var diyor a boyası var diyor işte tuvaletlerinin taşları vardır. Camları vardır çatısı vardır efendime söyleyeyim geliş gidişi vardır çevre düzenlemesi vardır ha bunların hepsini devlet karşılar mı, belki bazen yerde karşılamaya biliyor, kırtasiyesi vardır efendime söyleyeyim ne bileyim okul içinde bir çok dökmandır, bunlar bunların hepsi ne yapılır okulda birikilen veyahut da okula giren para denetlenir, yani okul aile birliği ile birlikte denetlenir üzerinde çalışılır ona göre harcama yapılır.

Muhammet: *Böyle bir harcama ya da planlama yapılırken size soruldu mu?*

Veli Ğ: Böyle bir planlamada harcamada sorulan oldu mu demin onu da dedimya işte biz veli olarak çocuklarımızın sorumluluğunu dertlerin yahut da okulda davranışlarını dinlemek için gittiğimizde bunlar anlatılıyordu, bunlar yapılacak deniyordu bunu için de herkes üzerine düşeni yapmaya çalışıyordu o kadar.

Muhammet: Peki okul aile birliği bu görevleri ya da hizmetleri çalışmalarını yaparken ne tür zorluklarla karşılaşır?

Veli Ğ: Okul aile birliği ne tür zorluklarla karşılaşabilir maddiyat olarak verdiklerinin resmiyet yani resmi belgelere dökümünün olması, bunun tümünün haberinin olması artı bu zorlukların mesela müfettişlerin adam şikayet ediyou müfettiş geliyo müfettiş kimde soruyo okul aile birliği başkanı ile müdürde soruyo tüm okul aile birliğini çağırılmaz yani ama bu iki kişi her şeyden sorumlu ha bunlar ne yapacak bunlar yapılan harcamaları resmi belgelerle ortaya koymak zorundadır tabi ki risklidir öyle kolay bir iş değildir. Şimdi bölgenin durumuna göre dedim ya İstanbul'daki bir okula ile birliği ile bir Malatya'daki bir Diyarbakır'da ki bir Hakkari'de ki bir Van'daki bir Samsundaki okul aile birliği bir olmaz yani her bölgenin kendine göre bir masrafı vardır veyahut da o bölgenin alabileceği bir ekonomik güç vardır. Sen bugün İstanbul da vatandaşa diyecek sin ki arkadaş ben okulu şu düzeye getirmek istiyorum bunun için de şuna ihtiyacım var dediği zaman buradaki insan bunu anlar, niye anlar ha bu bölgelerde nasıl diyeyim ha İstanbul İzmir eğitimde ileri seviyeye gelmiş teknolojiye ileri seviyeye gelmiş sanayi de ileri seviyeye gelmiş yani insanlar yardımlaşmanın yani kazanmanın yani kazancın rahat olarak ya da yaşamının şeklini görmüşler ama benim memleketime gidersen adam daha bugün olmuş kara sabanla öküzle çüt sürüyor sen bu adama desen ki efendim ben okulumun çatısını yaptıracam adam derki kardaşım ben kara sabanda bir şey artıramadım ki sana vereyim ve yani adam o rahatlığı kendisi görmemiş çünkü adam

damının üstünü loğla loğluyo toprak üstü efendim karını kürekle kürüyo karını atıyo bu adamın çatı diye bir sıkıntısı olmamış ki veyahut da yani orda öyle bir rahatlık görmemiş sen kalkarda bunu bu boyutta değerlendirirsen ha bugün var mı dersin bugünde bölgesine göre bu vardır bu bitmemiştir. Bitmez yani.

Muhammet: Okul aile birlikleri güven olayını nasıl sağlar birliklere güvenir misiniz?

Veli Ğ: Şimdi şöyle bir şey var yani bu yine eğitimin başında geçiyor. Yani anlatabiliyor muyum yani insanlar yöneticilerle eğitimcilerle inanırlarsa inanmak zorundalar çünkü başka şansları da yok ve inandıkları zamanda hani bunların ilk önce yapacakları fedakarlıklar sonra görecekleri yerinde güzellikler de ne vardır ha doğru olanı görürlerse o insanlar için bir sıkıntı olmaz ama göremezlerse işte o zaman sıkıntı olur. Yani verilen sözün yerine getirilişini görmeleri lazım, onun için okul aile birliği olsun okul velileri olsun bu insanlar bir yerde devletin yapacağı yardım kadar bu insanların da katkısının olması lazım bu eğitimin daha güzel daha anlaşılır daha düzenli olabilmesi için ha bu da eğitimle geçer, kültürle geçer, o bölgeye verilen hizmetle geçer yani bu her yerde geçmez çünkü Türkiye'nin her yerine aynı kültür aynı hizmet aynı zihniyet verilmemiştir.

Muhammet: Veliler (hı) Bu tür hizmetleri neden üstlenirler?

Veli Ğ: Şimdi bu akıllı insanların lafı biliyor musun yani bugün veliler artık biz teknoloji bilim çağındayız yani insanlar hala bir yerde hala karasabanın peşinde koşuyorsa yani bugün benim memleketimde karasabanın peşinde koşuyorsam ben buradaki insanda helikopterle herhangi bir şey için rahat gezebiliyorsa ha bu ilmin ya da bilimin eseridir. Ben de isterim ki benim çocuğumda bu imkanlara kavuşsun hani bu memleket bu vatana bir faydası olsun bu insanlar fedakar insanlardır niye fedakar insanlardır herkes bu ülkeye fedakarlık için yani bizim yapamadığımızı çocuklarımız yapsın bu yani ademden bu yana böyle bir zihniyet vardır herkes çocuğunun daha rahat daha huzurlu daha refah seviyesi yüksek eğitilmiş kültürlü bilgili topluma hizmet eden bir insan olsun herkes ister. Vatandaş bu işleri yaparken bunu düşünür bunu hiçbir şeyle değişmez. Ha bu çalışmalar diğerlerini etkiler ve bireyler kendi fertleri için her şeyi yaparlar.

Muhammet: Bu her şeyi yapmak çalışmalara katılmak görev üslenen velilere bir kazanım sağlar mı?

Veli Ğ: Kazanım şöyle bir şey var eğer bu kazanım boyutuyla düşünülürse bu yanlış olur hiç iyi bir şey olmaz. Yani bu demin de dediğimi gibi fedakarlık işi yani bilgili kültürlü yetişmeleri için gelecek nesillere katkı sağlamak için bazı insanların fedakarlık etmesi lazım buda eğitilmiş bilgili insanı devletini milletini seven insanlara aittir. Anlatabildim mi?

Muhammet: Anlatabildiniz kamu içerisinde velilerin bu işlevselliğine kamu çalışanları etkiler nasıl bakarlar?

Veli Ğ: Şimdi şöyle bir şey var herkesin kendine göre bir çalışma alanı vardır, şimdi ben kalksam matematik öğretmeninin işine karışsam kitabına karışsam anlatımına karışsam doğru yapmam çünkü ben bunu bilmiyorum ki bunu yapayım. Benim işim değil. Ama bunu dersem cahillik ederim. Ama neydir yani şimdi dışarıdaki katkıda bulunan insanların yurtsever insanlar yani aydın insanlar yani refahın eğitimde bilimde olduğunu gören insanların. Ha burada ayrı düşünülen orda çalışan personelle ayrı düşünülen yer olur mu olur bir tadilat vardır vatandaş bunu kendisi yapabiliyordur ama sen bunu kalkar ihaleye verirsin o zaman ne yapar bu adam müdahale eder derki, kardaş yok ben yaparım ya da yaptırırım sen şu fiyata diyorsan ben bunu üçte birine bunu yaptırırım çünkü o adamın yani o alanda eğitimin

dışındaki alanda ne kadar haberi olur, o ayrı bir şeydir yani bilmez o birim milli eğitimin birim fiyatları vardır ona bakar diğer tarafta ise adamın çevresi vardır tanıştı vardır o işi daha uyguna yaptırır hem okul kazanır hem de belki o adamın çevresindeki o adam kazanır haliyle bir sorun daha güzel bir şekilde çözülür, bunda ters düşülürse belki yoksam ters düşülme olmaz niye olsun ki, hepsi aynı dili konuşuyorlar sonuçta ters düşülecek bir durum olmaz herkes dikkat ederse olmaz çünkü aynı amaç için ordalar.

Muhammet: Velilerin işleyiş içerisinde olması olumlu mu?

Veli Ğ: Yani bu iş de olumlu derken yani herkes olumlu olması için uğraşılıyor, çünkü burada çocuğunun geleceği var öbürünü de boş ver çocuğunun geleceği var ha bu devletin ha bu milletin bugüne kadar nasıl diyeyim “yat uyu yat uyu demişler ya yat uyu” değil artık “uyan uyan” diyorlar biliyor musun.

Bugün artık hayalle yemediğin şeyler gerçekleşiyor insanlar bunu gördüler ki bunlar hepsi insan beyniyle insan eğitimiyle insan kültürüyle her türlü rahatlık teknolojide ulaşılmaz görülmez denilen şeyin insanın yaptığını uzaylının yapmadığını insanın beyniyle yaptığını görünce herkes insana hizmet etmek için uğraşılıyor insanın varlığına hizmet etmek için uğraşılıyor.

Muhammet: Okul aile birliği demokratik oluşum mu?

Veli Ğ: Şimdi hani şöyle bir şey var bu demokratik oluşum bu insanların demokrasiyi ne kadar anladığına bağlı anlatabildim mi bana demokratik bir oluşum derken ben demokrasiyi ne kadar anlıyorum benim için bu çok önemli eğer ben demokrasiyi anlıyorsam benim için sıkıntı yok ama ben demokrasi derken demokrasinin kendisinin ne olduğunu bilmez isem bu benim için sıkıntı ha onun için bu en güzel olanıdır.

Muhammet: Bu işleyişin toplum siyasi kültürüne demokratik kültürüne katkısı var mı?

Veli Ğ: Şimdi toplumun rahat edebilmesi demokratikleşmesi özgür düşünebilmesi yani bizim şimdilik hayal ettiğimiz hani şu var insanlar bizim insanlarımızın yüzde onu bir eğitim bir eğitim seviyesinde bu anlayışlı eğitim seviyesine kavuşmuş insanlar bunun yüzde yetmiş yüzde sekseni yarım yamalak eğitimle devlete güvenen devletin kendisine getirmiş olduğu hizmetleri gördüğü zaman ha devlete bir insan vergisini hesaplarken bu hesabın içerisinde devletin getirmiş olduğu hizmetleri görünce vergisini rahat veriyor. Niye çünkü hizmet geliyor ha bu ne yapmıştır adam rahatlığı görmeye başlamıştır yani bir ışığın zifiri karanlıkta ışığın ucu görünmeye başlamıştır. Artık bu insanların eğer bu ışığı itsime seviyesi devletin politikasına bağlıdır. Devletin insanlara verecekleri eğitim olsun benim yaşım 50 olmuş, devlet bana eğitimi kitapla verecek değil. Televizyonu bilgisayar kuranlar görsel olarak bu güzellikleri ben göreceğim yani benim anlamam için görmem lazım yoksam bana deseler ki İstanbul da hızlı tren çalışıyor, Hakkari de ben ne bilem ki hızlı tren nedir, ama ben onu televizyonda basın da mecmuada sinemasında görürsem ha ben bunu derim ki varmış ha bak böyleymiş ha bak bu Türkiye de de varmış bu neydir işte bu halkın devletine güvenidir. Önemli olan bu. Ha bir de okullarda velilerin öğretmenle baş başa kalması bunlar güzel bir şey, değişen bir şey bunda veli de rahat olur, öğretmende rahat olur okulda rahat olur, eğitim de iyi olur. Bunların hepsi bir toplumdur toplumda soyutlayamazsın. Seçim bile başlı başına bir gelişmedir. Etkilidir. Bunları soyutlayamazsın herkese katkı sağlar.

Veli Ğ: Yalnız bir şey var okul aile birliklerine siyaseti katmayacaksın, bu farklı bir şey. Yani O zaman biz başında da dedik ya Türkiye metropol bir ülkedir.

Yani bir çok düşünce dil ırk mezhep bakımından çok farklı bir toplumuz karışık bir toplumuz şimdi sen kalkacaksın bunu Türkiye bazında siyasetin boyutunda değerlendirirsek parti boyutunda değerlendirirsek, bu parti bunu yaptı biz iyi dersek o bir adam buna iyi demeyecek o zaman ters olur, ama neydir eğitimde bu tür politikanın işi olmaz eğitimle eğitim kuruludur eğitim orda verilir insanlar orda bilinçlendirilir doğruyu yanlışı orda görürler. İşte orda siyaseti katmayacaksın. İşini yapacaksın.

Muhammet: Siyasi kültüre katkısı olur mu dersen?

Veli Ğ: Buna olmaz hala bugün düşünceye tahammül yok kafamızdaki düşünceye ceza alıyoruz nasıl katkısı olsun ki bu beni aşar ben bunu bilmem, bu tür değişime katkı sağlamaz, yaşam tarzı olarak katkı sağlar, güzellik olur yardımlaşma olur, buna katkı sağlar sağlamaktadır da. Demokratik haklara özgürlük haklarına katkı sağlar sağlamaz değil ama siyaset değil o çok üst bir durum. Yaşama katkısı olur 100 aile tanışıyor bir araya geliyor ve işler yapılıyor. Bizim halkımız duyarlıdır yardım severdir biz elimizden geleni yaparız yalnız bunu istismar etmemek kaydıyla. Merhametimizde örfümüzde geleneğimizde vardır, devlet istese de vardır istemese de önemli olan emin güvenilir eller de olması.

Muhammet: Benim soracağım sorulara verdiniz teşekkür sizin eklemek istediğiniz bir şeyler var mı?

Veli Ğ: Eğitim kurumlarında güncel politika kesinlikle yer edinmemeli kesinlikle yanlış, ha burada ne olmalı kişilerin hak ve özgürlüklerinin bilincinde olmaları verilmelidir. Kurallara uyma verilmelidir. Eğitimle kurallar iyi öğretilmelidir. İşine gelecek yerde vatandaş işine gelmeyecek yerde ise başka nitelime bu beklenen Türkiye değil.

ÖĞRENCİLERLE YAPILAN MÜLAKATLAR

Öğrenci F ile yapılan Mülakat:

Muhammet: Okul aile birliği ne demek, böyle bir kuruluşa neden ihtiyaç duyulmuş olabilir?

Öğrenci F: Aile birliği okulun yani okul idaresinin ayrılmaz bir parçasıdır. Okulun yapmak için yetiştiremediği işlerde, durumlarda aile birliği araya girer. Bana kalsa veli ve öğrencilerin durum ve hallerinden sadece aile birliği anlıyor. Bence aile birliği cana yakınlığıyla tanınıyor.

Muhammet: Okul aile birliğinin çalışmalarında haberdar mısınız?

Öğrenci F: Haberdarım, çalışmalarda görev alıyorum,okulumuzda ilk defa mezunlar için pilav günü düzenlenecekti,.....teyzelerle beraber arşivde mezunların kayıtlarını çıkarttık, belge hazırladık,pilav günü onlara teker teker verdik ağlayanlar oldu, zevkliydi. Derslerin dışında bu tür etkinlikler olması gerekli.

Muhammet: Okulla ilgili işlerde velileriniz görev almasını nasıl karşılıyorsunuz?

Öğrenci F: Velilerin görev alması gayet güzel bir davranış; fakat bazı veliler aile birliğinden güç alıyormuş gibi bir üstünlük gösterme çabasında, bu durum hiç hoşuma gitmiyor örneğin geçen sene birçok velinin teneffüsler de öğretmenlerin dinlenmesi ve derslere hazırlık yapması gerektiğini bildiği halde ısrarla öğretmenler odasına geçip teneffüsü orada geçirirdi bazı veliler, kusura bakmasınlar ama ben onlar adına utanç duyuyordum bu yaptıklarından.

Muhammet: Okul aile birliği demokratik kültüre katkı sağlar mı?

Öğrenci F: Evet bunu gayet rahat söyleyebilirim, daha önce aile birliğinin cana yakınlığından bahsetmiştim. Veliler müdür gibi üst makam gördükleri insanlarla bazı konular hakkında konuşmaktan çekinir... aile birliğiyle ise kendine daha yakın bulduğu için rahatça konuşabilir ve bu da demokratik bir ortam sağlar.

Muhammet: Okul işlerinde görev alan velilerin davranışlarını nasıl buluyorsun?

Öğrenci F: Daha önce de belirttiğim gibi veliler belirli konulardaki davranışlarıyla gerçekten aile birliğini kendi çıkarlarında kullanıyor (rn: kendi çocuklarını üstün tutuyor dedik)... bunlar dışında velilerin davranışlarından Őikayetçi değilim.. he pardon bir konu daha var... ben hiç aile birliği başkanına yakın olmayıp aile birliğinde görev alan bir veli görmedim... buna kendi ailem de dahil.. birçok aile ne işim olur aile birliğiyle diyip önemsemiyor... bence diğer velilerin amaçlarının büyük bir çoğunluğunu da aile birliği başkanı olan arkadaşıyla vakit geçirmek...

Muhammet: Gelecekte gönüllü olarak bu tür görevlerde bulunmak ister misin?

Öğrenci F: Evet çalışmak isterdim, fakat bu yükü kaldıramamaktan korkardım.

Muhammet: Eklemek istediğin bir konu ya da önerin var mı, mülakatı kabul edip soruları cevaplandırığın için teşekkürler?

Öğrenci F: Bitti mi, oh, ben teşekkür ederim terledim, lavaboda terimi sileyim hocam.

Öğrenci H ile Yapılan Mülakat:

Muhammet: Okul aile birliği ne demek, böyle bir kuruluşa neden ihtiyaç duyulmuş olabilir?

Öğrenci H: Okul aile birliği okulda sadece ğretmen ve müdür etkisi olmaması ğrenci ve velisinin de eğitim ğretim programına katmak amacıyla okula ve eğitime yardım amacıyla veliler tarafından okul idaresiyle iletişime geçen bir kurumdur. Okul aile birliğine ihtiyaç duyulmasının nedeni öğrencinin eğitim grdği kurumda daha samimi ve daha birlik beraberlik duygusunun nde olduğu bir ortam ihtiyaındandır. Sonuç olarak da okul aile birliği kurulmuştur bence.

Muhammet: Okul aile birliğinin çalışmalarında haberdar mısınız?

Öğrenci H: Okul aile birliği ile haberleşip yaptığı programlara katılımım oluyor.

Muhammet: Okulla ilgili işlerde velileriniz görev almasını nasıl karşılıyorsunuz?

Öğrenci H: Bence kesinlikle görev almalı. Sadece benim açımdan da değil. Velinin okulda görevli olması o kurumu daha sosyal bir kurum yapar. Öğrenci kurumu daha samimi bulur ve bu samimiyetin mutlaka olumlu yönden bir etkisi olur. Veli açısından da sadece kendi çocuğu için değil bütün okul adına sorumluluk alması da o kurumu daha manevi duygularla büyütür.

Muhammet: Velilerin çalışmalarına güveniyor musun?

Öğrenci H: Kesinlikle güveniyorum.

Muhammet: Okul aile birliği demokratik kültüre katkı sağlar mı?

Öğrenci H: Kesinlikle sağlar. Daha bilinçli hala geliyorlar ve zaten benim muhatap olduğum insanlarla bir tanışmışlığım vardı. Davranışları, topluma bakış açıları bakımından hep sevgili ve saygılı insanlardı. Ama başka okullarda nasıl olduklarını bilmiyorum. Açıkçası çokta farklı olduklarını düşünmüyorum.

Muhammet: Okul işlerinde görev alan velilerin davranışlarını nasıl buluyorsun?

Öğrenci H: Tabi ki evet. Ben okul temsilcisiydim. Ve bir program üzerinde çalışırken okul aile birliği başkanımızın bize davranışlarıyla çocuklarına davranışları arasında hiçbir fark yoktu. Çok seviyorduk onu.

Muhammet: Gelecekte gönüllü olarak bu tür görevlerde bulunmak ister misin?

Öğrenci H: Evet

Muhammet: Eklemek istediğin bir konu ya da önerin var mı, teşekkürler?

Öğrenci H: Pek yok, ama şunu söyleyebilirim ki okul aile birliği okuldaki idareden daha önemli bir kurumdur. Okulun büyümesini gelişmesini sağlayan ana kurumdur. Fakat bu maalesef çok fark edilmemektedir.

Öğrenci Z ile Yapılan Mülakat:

Muhammet: Okul aile birliği ne demek, böyle bir kuruluşa neden ihtiyaç duyulmuş olabilir?

Öğrenci Z: Velilerin de, öğrencileri ve buldukları ortamı daha iyi anlayabilmeleri için okullarda oluşturmaları gereken bir faaliyet bir oluşum. Tabi bu oluşum öğrenciler üzerinde daha fazla baskı kurmak için değil de onları daha iyi anlayabilmek ve gelecekteki ulaşmak istedikleri hedefe onları daha iyi daha güvenli ve daha emin adımlar ile yürümelerini sağlamalı. Okullarda velilerin aktif olmaları onların çocuklarının gerek daha iyi bir ortam gerekse daha iyi fiziki şartlarda eğitim almalarını sağalar bu nedenle her okulda okul aile birliklerinin olması iyi olur.

Muhammet: Okul aile birliğinin çalışmalarında haberdar mısınız?

Öğrenci Z: Okul Aile Birliği çalışmaları ne yazık ki herkes tarafından tam olarak bilinmiyor. Bunun nedeni de bu birliğin gerçekte çalışması gereken sistem den farklı olarak çalışması yani öğrenci veli paylaşımları ve diyalogu olmadan çalışması.

Muhammet: Okulla ilgili işlerde velileriniz görev almasını nasıl karşılıyorsunuz?

Öğrenci Z: Velilerin okul faaliyetlerinde görev alması güzel bir durum hem çocuklarının eğitimi hakkında daha fazla bilgi alabilirler hem de sıkıntıları olursa bunu daha hızlı bir şekilde çözebilmelerine olanak sağlar.

Muhammet: Velilerin çalışmalarına güveniyor musun?

Öğrenci Z: Burada şunu dile getirmeliyim ki eğer veliler okullarda gerçekten çocukları için bulunuyorsa kesinlikle onların yapacağı her çalışmaya güvenirim.

Fakat bu faaliyetleri kendi egoları ve sosyal çevrelerine bir kibir veya böbürlenme olarak yapırlarsa tabi ki bu durumun güvenle bir alakası kalmaz.

Muhammet: Okul aile birliği demokratik kültüre katkı sağlar mı?

Öğrenci Z: Kesinlikle. Öğrencilerin birlikte çalışmalarını ve bununla beraber birbirlerinin haklarına saygı duymayı öğrenirler.

Muhammet: Okul işlerinde görev alan velilerin davranışlarını nasıl buluyorsun?

Öğrenci Z: Onarla bu görevi kendileri için değil de çocukları için yaparsa bu durum güzel fakat diğer veliler için yapırlarsa bu kendi gösterişleri için yapmış olurlar.

Muhammet: Eklemek istediğın bir konu ya da önerin var mı, teşekkürler?

Öğrenci Z: Unutmayalım ki eğitim ailede başlayan bir süreçtir ve bu süreçte aileler okullarda da katılacaksa bunu çocuklarına zarar verecek şekilde değil de onlara evde verecekleri eğitimin devamı olarak düşünmeliler.

ÖĞRETMEN MÜLAKATLARI

Öğretmen L:

Muhammet: Okul aile birliğini nasıl tanımlıyorsunuz?

Öğretmen L: Okulun yönetici organlarından biri olarak tanımlıyorum çok kısaca.

Muhammet: Okul aile birliklerinin kurulmasına neden ihtiyaç duyulmuştur?

Öğretmen L: Çünkü okul aile birliği okuldan alınan hizmeti alan taraflardan bir tanesi. Asıl olarak o yüzden ihtiyaç duyulduğunu düşünüyorum. Hizmet sonuçta öğrenciye sunuluyor ama öğrenci on sekiz yaşını doldurmamayan bir birey kendi hakkında karar alabilecek bir durumda değildir. Dolayısıyla ebeveyninin bu kararları desteklemesi gerekir, okulla ilgili eğitimle ilgili kararlarını, dolayısıyla okul aile birliği de yönetici organlardan biri bu eksikliği doldurmak için öğrencinin velisi olduğu için.

Muhammet: Okul aile birlikleriyle ilgili bir eğitim aldınız mı, mevzuat bilgisine sahip misiniz?

Öğretmen L: Almadım almadığımı düşünüyorum.

Muhammet: Mevzuatlara işleyişle alakalı bilgilere baktınız mı?

Öğretmen L: Doğrusu bakmadım.

Muhammet: Görev dağılımı nasıl oluşur bu konuda bir şeyler paylaşır mısınız?

Öğretmen L:Okul aile birliğinde mi nasıl oluşuyor, bu okuldakini yeni olduğum için bilmiyorum ama daha önceki çalıştığım okullarda biraz daha yakın temas vardı. Genellikle politik şeylerin seçimi gibi aralarında en şeyi olan, nasıl diyeyim çevresinde bulunduğu yaşam ortamında mahallesinde sokağında en öne çıkan kişi genel olarak sosyal statüsü kuvvetli olan kişi seçiliyor, bu genellikle para ile de ilişkili olabiliyor, ya para önemli oluyor o kişinin ya da çevresi olan bir kişi olması ya da hitabet sanatına yetkinliği onlardan bir tanesi etkili olabiliyor ama genel olarak o çevrede en tutulan kişi oluyor.

Muhammet: Okul aile birliklerinin yıllık faaliyet planlarını hazırlarken görev aldınız mı?

Öğretmen L:Yok görev almadım ben o konuda dolayısıyla da öğrenmedim bilmiyorum.

Muhammet: Okul aile birlikleri yönetim dışı işlerle karşılaşır mı?

Öğretmen L: Bir kaç örnek verebileceğim daha önceki yaşadıklarımın biz birkaç defa şüphelenmiştik şundan sorun da olmuştu çocukların kıyafetleri okul kıyafetleri okul aile birliği aracılığı ile geliyor satışı yapılıyor eğer yönetici ile bir şekilde bir çıkar birlikteliği var ise öyle bir şeyden şüphelendiğimiz bir dönem olmuştu onlarla ilgili biraz mücadele etmiştik o zaman durum zor çünkü çocuğa elli kuruşa gelebilecek bir kıyafet atıyorum faraza rakamları atıyorum yüz elli kuruşa gelebiliyor. Bu aradaki farkı da idareciyle okul aile birliği görevlisi paylaşabiliyorlar yani öyle kaygılarımız olmuştu doğrusu bunun olabilirlik şeyi var tamamen okul aile birliğinin yöneticisi ile okul yöneticisinin arasındaki şeye bağlı ege onlar ikisi de bu konuda ahlaki olarak yapmaktan bir beis görmüyorlarsa böyle bir amaçları varsa bunu gerçekleştirebildiklerini düşünüyorum.

Muhammet: O zaman bu işleyişin denetiminde problem mi var?

Öğretmen L:Evet çok ciddi problem var denetiminde tıpkı demokrasilerin bence ciddi sorunu olan denetim mekanizması orada da çalıştırılmıyor geri dönüşü yok yani ben beğenmediğim atıyorum on tane veli bu yolsuzluğu n farkında olsa ve bununla ilgili bir şeyde bulunsa şikayette bulunsa hiçbir şekilde yol alamıyorlar şikayetleri ile kalıyorlar çünkü denetim zafiyeti var maalesef.

Muhammet: Denetim zafiyeti, var ise güvenilirliklerini nasıl sağlarlar?

Öğretmen L: Nasıl sağlar tabi ki çok açık olmasıyla yaptığı işi rakamlarıyla tarihi ile ilişki kurduğu kişilerle birlikte açıkça ilan etmesi ile sağlar. Bir de belki şey resmi yönetim organı sınırlı olabilir ama gayri resmi olarak isteyen her veliyi yönetimin içine katarsa onların kararlarını alırsa okul aile birliğinin çalışma mekanı bütün velilerin girebileceği ve söz söyleyebilecekleri yer haline gelirse bu şey sağlanır diye düşünüyorum güvenilirliği artar diye düşünüyorum.

Muhammet: Peki siz çalışma hayatı içerisinde güvenilirliğini artırıcı bir çalışma gördünüz mü?

Öğretmen L: Güvenirliğini artıracak bir uygulama gördüm mü, doğrusu görmedim yani bir benim yaşadığım deneyim şöyle sonuçlandı en sonunda şaibe olan okul aile birliği ayrılmak zorunda kaldı veli baskıları sonucu ve ondan sonrada bir şey olmadı çünkü yönetici aynıydı, ama yapılabilir olduğunu düşünüyorum güvenilirliğini sağlayabilir. Nasıl diyeyim ülkemizde birilerini kayıma şeyi var, vazgeçemiyoruz sadece bir çıkar için değil bir destek için bile hamilik yapmak için bile bir kayırma söz konusu oluyor hemen bir yoksul olunca onu kayırma ihtiyacı söz konusu oluyor daha çalışkan biri olduğu için onu kayırma durumu oluyor yani bizim bundan vazgeçmemiz lazım bireyin olanak ya da olanaksızlık içerisinde kendini gerçekleştirmesine olumlu ya da olumsuz izin vermemiz gerekiyor, iyi niyetli kayırmalardan vazgeçmemiz gerekiyor, çalışkan fakir değil ama çalışkan da değil çalışkan destekleniyor bundan vazgeçmemiz lazım bireyin kendini gerçekleştirmesine birey oluşumuna izin vermemiz lazım. Buna izin verilmiyor, bu birazda bizim kültürümüzün bir parçası bizim kültürümüzün değişmesi lazım onunda birey olma meselesi ile çok bağlantılı olduğunu düşünüyorum. Biz önce birey olacağız ondan sonra yoksam farklı taleplere direnmek kolay olmaz kanısındayım bir şekilde talep formatına yerleştiriliyor birey olabilmek bunun için önemli diyorum ben.

Muhammet: Velilerin yetkili olarak okul işleyişinde bulunmalarını kamu çalışanları nasıl karşılıyorlar, siz nasıl karşılıyorsunuz?

Öğretmen L:Olumlu karşılamadıklarını düşünüyorum ama ben aslında çok olumlu bir şey olduğunu düşünüyorum. Sadece az önce konuştuğumuz denetim meselesinin çok önemli olduğunu düşünüyorum o denetim meselesi sağlansa yani sonuçta bir iş yapıyorsak ve bu işten faydalanan herkesin bir şekilde onu eleştirmek ona katkı sunmak hakkı olmalı yani tabi ki sınırlı bir şekilde ve kurallı bir şekilde kurallarının taraflar tarafından bilindiği bir şekilde ama herkesin katkı sunmasını ben olumlu buluyorum ama kamuda olumlu karşılanmayacağını biliyorum, karşılanmadığını da biliyorum, çünkü o ekstra bir yük getiriyor ekstra bir iş getiriyor daha dikkat istiyor daha performans istiyor onlara açıklama yapma bile sonuçta bir mesai gerektiriyor ve doğrusu hiçbirimiz o mesaiyi vermek de istemiyoruz gibi geliyor bana.

Muhammet: Birazda kamunun kapalılığı bunda etkili oluyor mu velilerin bazı şeyleri öğrenmelerinde rahatsız olmak gibi?

Öğretmen L: Oluyor tabi veliler ile okullar karşı karşıya adeta iki safmış gibi karşı karşıyalar o yüzden karşılıklı bir şey var yani çünkü bunlar düzenlenmemiş olduğu için veli sınırı bilmiyor öbür tarafa geçmek istiyor, diğer tarafa geçmeye çalışıyor öğretmen de zaten yeterince ücret almadığını düşünüyor ve çok çalıştığını düşünüyor bir saniye bile fazladan iş yapmak istemiyor herkes kendi bulunduğu noktada haklı görünüyor.

Muhammet: Veliler böyle bir görevi neden üstlenirler?

Öğretmen L: E tabi ki çocuklarının iyi yetişmesi için üstlenecekler üstlenmeyi, talep edecekler diye düşünüyorum.

Muhammet: Başka statü falan kazandırır mı?

Öğretmen L: Vah o kesinlikle kesinlikle hele ev kadınları için muazzam bir statü kapısı olduğunu düşünüyorum yani. Eee tabi öbürü istenen arzu edilen ama bu aynı zamanda bir iktidar odağı da alanı da ve bu iktidar alanı da sırf para dışında bir iktidar alanı da sunduğunda çok etkili bir şekilde kullananları da biliyorum. O gurupta o tür insanlarda vardı ve kullanyorlardı çok güzel evet tıpkı şey gibi okuldaki o veli popülasyonu içinde tıpkı yer edinmek için kullanılıyordu ve eee işe de yarıyordu yani.

Muhammet: Son sorumuz, bu oluşum demokratik kültürümüze katkı sağlıyor mu?

Öğretmen L: Evet kesinlikle sağlıyor demokratik bir gelişme olduğunu düşünüyorum kesinlikle katkı sağladığını düşünüyorum ama işte az önce konuştuğumuz şeyler yani aksaklıklarında bir an önce düzeltilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Muhammet: Teşekkürler.

Öğretmen L: Rica ederim.

Öğretmen M:

Muhammet: Okul aile birliğini nasıl tanımlıyorsunuz?

Öğretmen M: Şimdi okul aile birliği okulda velilerden bazı idarecilerden iki öğretmenden oluşan bir kurul dernek gibi bir şey okulun giderleri gelirleri eksikleri artıları girdilerini bir şekilde irdeleyen buna kaynak sağlamaya çalışan bir kurum.

Muhammet: Okul aile birliklerine neden ihtiyaç duyulmuş?

Öğretmen M: Sanırım en azından şeffaflaşma gösterisi olarak okullarda şeffaflaşma ihtiyacı hissedildi çünkü denetimin sadece iki yılda bir müfettişler tarafından yapılması bir rahatsızlık getirdi ailenin de işin içine katarak bir denetleme mekanizması getirildi birinci amaç bu ikinci amaç milli eğitim okullara çok fazla para aktaramıyor, aktaramadığı içinde bir şekilde bunu aileden de alması gerekiyor. Veliler ile işbirliğine gitmek durumunda bunun içinde velileri yönetime dahil etmek istiyor diye düşünüyorum.

Muhammet: Bu konuda bir eğitim aldınız mı?

Öğretmen M: Hayır almadım.

Muhammet: Bu konuyla alakalı mevzuatı okudunuz mu bilginiz var mı?

Öğretmen M: Hayır okumadım bilgimde fazla yok her ne hikmetse seçilmediğim için gerçi talebim de olmadı uzaktan kaldım haliyle fazla bir bilgilenmem olmadı.

Muhammet: Okul aile birliği görev dağılımı nasıl oluyor bu konuda neler paylaşırsınız?

Öğretmen M: Bilgim fazla yok seçim oluyor aday çıkıyor veliler toplanıyor tamamı gelmese de okuldan okula değişiklikler olsa da bazı çalıştığım okullarda katılım fazla olmuştu, okulla daha çok içli dışlı velilerin görev aldığını biliyorum, öğretmenlerde öğretmenler kurulunda seçiliyor bunu biliyorum.

Muhammet: Okul aile birliği yıllık çalışma faaliyetleri hakkında neler paylaşırsınız?

Öğretmen M: Okul aile birliğinin bu konularda da bana yansıyan çok bir planlama bilgisi olmadı belli aralıklarla toplandıklarını biliyorum bir de benim aklıma gelen 24 kasımda bizleri hatırlamaları güçleri doğrultusunda hediye vermeleri bir de yemek vermeleri doğrusu bu soruyu sordunuz ben de en çok çağrışım bu yönlü oldu 24 kasımdaki faaliyetleri(gülümseme).

Muhammet: Kurul güvenirliliğini nasıl sağlar?

Öğretmen M: Doğrusu güvenirlilik Türkiye de temel problemlerde bir sadece okul aile birliği değil bütün birliklerde bu problem var kolektiflerde var onun dışında bir sürü yerde bu problem var ne ediliyor ne yapılıyor aslında çok fazla mevzuat var ama yine de çok ufak kısımlarını görebiliyoruz. Güvenirlilik konusu Türkiye problemleri bir konudur diyelim, haliyle okullarda da problemlidir diye düşünüyorum, çünkü hep deniyor şehir efsanesi de olsa deniliyor okuldaki para iç ediliyor gerçekliği var mı yok mu okulda para var mı yok mu o tartışılır ama yani böyle bir şeyin varlığında insanlar bahsediyor haliyle güvenirlilik zedeleniyor. İdareciden okul aile birliğinden dolayı mı zedeleniyor o da okuldan okula değişiyor.

Muhammet: Denetimi sıkıntı o zaman?

Öğretmen M: Denetiminin tam anlamıyla yapıp yapılmadığını bilmiyorum müfettişler tarafından iki yılda bir yapıldığını biliyorum yalnız denetim işinin alt yapısının olacağını da düşünüyorum.

Muhammet: Denetim boyutunu siz belirtmiştiniz okuldaki işleyiş için okul aile birliği denetim unsuru olabilir mi?

Öğretmen M: Kısmen bu ne kadar işler bilmiyorum ama okul aile birliğinin denetim açısından katkısı olabilirdi. Para varsa harcanmasında daha dikkat unsuru olurdu okul aile birliği. Yalnız velilerde çalışan işleri olan insanlar her zaman bu işe zaman ayırmaları mümkün değil burada vicdan önemli vicdanından sorun olan insanların olumsuzluk yapacağını düşünüyorum. Yok demek eskisi kadar zor değil, medyanın olması çok avantaj diğer yandan eğer istenirse milli eğitim müdürlüğüne gidilir ve tabii prosedürlerde var yine de istenirse yapılabilecek yollar olduğundan yok denebileceğini biliyorum vicdani insanlar bunu yapıyorlar da.

Muhammet: Kamu çalışanları velilerin işleyişe katılmasını nasıl karşılıyor, siz nasıl değerlendiriyorsunuz?

Öğretmen M: Doğrusu çok çetrefilli bir konu yani iki ucu keskin yani okul aile birliğinin olmaması bir problem olması da bir problem öğretmenin kendisini sınırlandırmasına sebep olur okul aile birliğindeki velinin orda bulunması özgür bir düşünceye sahip olmayan öğretmeni bu sınırlandırma rahat hareket etmesini ve olduğu gibi aktarımını engelleyecektir. İstedikini yapamayacaktır kısaca velinin olmaması da öğrencinin yalnızlığına sebebiyet verecektir dolayısıyla bir çıkmazdır okul aile birliği benim için bir çıkmazdır. Olması da yetkili bir şekilde problem olmaması da problem. Olmaması olumsuzluğa neden olacağından olmasını tercih ederim aslında bu yönüyle zorunlu.

Muhammet: Kamu çalışanları nasıl bakıyor tecrübelerinizden?

Öğretmen M: Ben çok ilgilenmedim rahatsız olmadım ama rahatsız olan arkadaşlarım oldu ve gördüm. Kendini kısıtlanmış hissedenden öğretmenlere rastladım.

Muhammet: Veliler bu çalışmalarda neden görev almak isterler?

Öğretmen M: Velilerden bazıları okulda bulunmak istiyor, bazıları pimpiriklik veliler okuldan bulunmak istiyorlar devamlı çocuklarıyla ilgilenmek istiyorlar bunun da en iyi yolu okul aile birliğinden olmak bunun içinde bu veliler açısından iyi oluyor.

Muhammet: Diğer velileri nasıl etkiler?

Öğretmen M: Kıskançlık yani kesinlikle bir kıskançlık doğuracaktır. Velinin görev alan velinin öğrencisine yapılan her olumlu bir şey veliyle ilintirilendirilecektir.

Muhammet: Okul aile birlikleri okul işleyişine katkı sağlıyor mu, farklılıklara neden oluyor mu?

Öğretmen M: Çok katkı sağladığını düşünmüyorum zaten mevzuatlarla sınırlıyız öğretmenler hepimiz, ben olsa da eğitim yapabiliyorum olmasa da yapabilirim bana etkisi olmadı, okula katkısı bazı alanlarda olmuştur ama belki bana

da etkisi olmuştur projeksiyon alınması gibi ama benim işleyişime bir katkısı olmamıştır ben kendi işimi zaten yapıyorum.

Muhammet: Demokratik oluşum mudur, sosyalleşmeye katkı sağlar mı?

Öğretmen M: Velinin eğitim düzeyiyle ilgili bir durum bir durum sahiplenme açısından olumlu olabilir ama bu sahiplenme nereye gider bazen gerçekten sınırlarımızı bilmediğimiz için demokrasi aynı zamanda sınırlı özgürlük demektir ya sınırlarımızı bilmediğimiz için sanki burada çalışan veli buranın patronuymuş gibi hareket edebilir bu da problem olabilir. Diğer anlamda kadının sosyalleşmesi açısından çünkü okul aile birliklerin yüzde doksan dokusu kadın çalışmayan kadınlardan genellikle oluşuyor, bu anlamda kadının dışarı çıkması sosyalleşmesi açısından iyidir yani onun eğitimi açısından iyidir bunu eğitim açısından değil de veli açısından düşünürsek iyidir. Ev kadını imajından okulda atabiliyor yeni diyaloglar kuruluyor o imaj gidebiliyor.

Muhammet: Önerileriniz ya da eklemek istediğiniz bir konu var mı, mülakatı kabullenip soruları cevapladığınız için teşekkürler?

Öğretmen M: Okul aile birliği çok geniş bir alanı kapsamaması gerekirken dar alanda kaldığı için problemlidir, idare çekilmeli idare olursa aktiflik olmaz okul aile birliği kendi içerisinde işlemeli gerekirse öğretmenlerle ilişkili olmalı farklı yöntemler denenmeli ve angaryadan kurtulup kendi işini yapma bu çok önemli. Bu sağlanırsa çok olumlu işleyiş olur.

Teşekkürler

Öğretmen İ:

Muhammet: Okul aile birliğini nasıl tanımlıyorsunuz, okul aile birliklerine sizce neden ihtiyaç duyulmuştur?

Öğretmen İ: Ailelerin okulla ilgili söz sahibi olması, okulun kalitesinin artırılması için ailelerle işbirliğini sağlamaya yönelik oluşturulmuş birlik. Ailelerle işbirliği sağlandığı zaman eğitimde de başarı sağlanacaktır. Okulun dış sahasında değerlendirilmesinin okulun kalitesine katkı sağladığını düşünüyorum. Okulun eksik yanlarının aileler tarafından tespit edilme imkanının fazla olmasından dolayı eksikliklerin de bina olsun, teknik olsun aileler tarafından giderilmesi için kurulmuşlardır.

Muhammet: Okul aile birliği işleyişiyile ilgili herhangi bir eğitim aldınız mı, okul aile birliğinin mevzuatını okudunuz mu?

Öğretmen İ: Almadım, kendi aramızda konuştuğumuz bildiklerim, mevzuatını da okumadım, bunu başta söylemiştim.

Muhammet: Kamu çalışanları velilerin bu örgütlenmesini nasıl karşılıyor?

Öğretmen İ: Dışarıdaki gözün okulu değerlendirmesi çok önemli, çocuklar hakkında en iyi bilgiyi veliler bilir velilerle işbirliği çocukların sorunlarının çözümünde önemli. Eğitimin kaliteli olması yönüyle de önemli, ben böyle bakıyorum ve velilerin bulunmasını zorunluluk kabul ediyorum. Örneğin okul dışına çıkacağımız zaman, öğrencilerimizi ilgilendiren bir gezi yapacağımız zaman, sinemaya, tiyatroya, pikniğe, kütüphaneye, karakola, belediyeye, kaymakamlığa, hastaneye, huzur evine gideceğimiz zaman, ben sadece okul aile birliği başkanına yapacağımız geziyi iletiyorum, gerekli işlemleri onlar gerçekleştiriyorlar, gezinin resmi işlemleri ve parasal işlemleri için vakit ayırmama gerek kalmıyor.

Muhammet: Okul aile birlikleri güvenilirliklerini nasıl sağlıyorlar?

Öğretmen İ: Bu konuda bir şeyler söylemeyeceğim.

Muhammet: Veliler okul işleyişinde aktif olarak görev almayı neden üstlenirler, kuruldaki görevler velilere hangi kazanımları sağlamaktadır?

Öğretmen İ: Okulun teknik olsun bina olsun sorunlarının çözümü eğitimi kaliteli hale getireceğinden, kaliteli eğitimin de çocukların iyi yetişmesini sağlayacağından velilerin bu işleri üstlendiğini söyleyebiliriz. Akıllı tahtalarla sınıflarımızın donatılması derslerin kalitesini artırdı, veliler bunun bilincinde teknolojik gelişmenin sağlanması için okul işlerinde görev alıyorlar. Veli için motivasyon, kendini geliştirme bununla birlikte sosyalleşmesi bütün bunlar önemli. Okul işleyişi hakkında bilgi sahibi oluyorlar, okulun iyi yönlerini kötü yönlerini öğreniyorlar, bilgi sahibi oluyorlar. Temel olarak velilerin sosyalleşmesine katkı sağlıyor, bu sosyalleşme ile birlikte toplumsal sorumlulukları yerine getirme bilinci kazanıyorlar. Bilinç motive ediyor diğer sosyal olaylarda da çalışma gerçekleşiyor, toplumsal sorunlarda konuşabilme becerisi kazanıyorlar. Organizasyon kültürü kazanıyorlar, sosyal olaylarda katılım ihtiyacı hissediyorlar. Benim etkilendiğim bir olay olmuştu, veliler okulun okul aile birliği üyeleri ile birlikte tüm okulu kapsayacak bir iftar yemekleri olmuştu, katılım tam anlamıyla eksiksiz olmuştu, iftar yemeği organizasyonu tamamen veliler tarafından gerçekleştirilmişti, yemek dağıtımı masaların yerleştirilmesi, yemek esnasında müzik, yemek sonrası başkanın konuşması bunlar organizasyon bilinciyle olabilecek davranışlardı. Bunu yapabilmişlerdi. Zaten 24 Kasım öğretmenler günü okul aile birlikleri açısından da önemli ben öğretmenliğime başladığımdan beri 24 Kasım da okul aile birliğinin bir çalışmasıyla karşılaşmıştım. Güzel çalışma bunlar, tabii velilerin yapması.

Muhammet: Velilerin işleyiş içerisinde bulunması okul yönetimini şeffaflaştırıyor mu?

Öğretmen İ: Şeffaflaşma için idarecinin bu olaya bakışı çok önemli, işbirliğinin sağlanması kararların ortaklaşa alınması şeffaflaşmayı sağlayacaktır. Velilerin bulunması farklı gözlerin bakışının üzerlerinde hisseden idareyi elbette etkileyecektir. Burada bakan gözlerin niyeti de önemli. İşlemler kağıt üzerinde kalmaz, istenilenler yerine getirilirse beklentiler karşılandığında şeffaflaşmaya yönelik inanç da artacaktır.

Muhammet: Denetlemeye etkisi olur mu okul aile birliklerinin?

Öğretmen İ: Aslında otokontrol mekanizması sağlıyor, nasıl mı, öğretmen derse girmediğinden, geç girdiğinde velinin okulda bulunması rahatsızlık veriyor, derslerin boş geçmemesi için, idare daha dikkatli hareket ediyor,veli okuldaysa ders zili çaldığında öğretmenler gecikmeden ders başı yapıyor.Veli denetimi yani sorgulaması kalitenin artmasını da sağlıyor.

Muhammet: Kamu kurumu olan okulların işleyişinde yetkili olarak velilerin bulunması diğer velileri nasıl etkiler?

Öğretmen İ: Olumlu etkiler, sosyal bağları kuvvetlendiriyor, çocukları için velilerin yapamayacağı yok, çocuk için yapılacaklar bir tek veliyle olmayacağından ilişkilere neden oluyor. Gruplaşmalar birlikte hareket etmeler oluyor. Veliler olumlu yönde etkileniyorlar.

Muhammet: Okullarda okul aile birliklerinin bulunması demokratik bir oluşum mudur?

Öğretmen İ: Demokratik oluşumdur, veli çalışma yapıp okulun kalitesini artırıyor. Görüşlerini anlatıyor, sorunları belirtiyor, teknik olsun bina olsun tedarik etme düzenleme çalışmalarında bulunuyor. Tabi ki demokratik oluşumdur.

Muhammet: Okullardaki bu oluşumun demokrasi kültürümüze katkısı var mıdır?

Öğretmen İ: Katkısı vardır, belirttim sosyalleşiyorlar, okulun dışına taşıyorlar, toplumu da kültürü de etkiler. Velilerime yönelik ciddi bir anket çalışmam olmuştu, okulu nasıl değerlendirdikleri ile ilgili sorular sormuştum, okulun güçlü zayıf yönlerini değerlendirecek bir anket çalışması, olumlu olumsuz yönlerini, bu ankette kendi eksiklerimizi tespit etmiştik. Aynı anketin değiştirilmiş sorularıyla öğretmen arkadaşlarıma yaptığımda tutarsızlıkla karşılaşmıştım, bende okumadan cevaplamışlar intibası olmuştu. Yanılıyor olabilirim velilerle bu konuları çalışmak daha eğlenceli buda kültürlenme merak sonucu oluşuyor, çocuğu için veliler yapılması isteneni yapıyorlar.

Muhammet: Demokratik kültürün gelişimi, yaygınlaşması için okul aile birliklerinin üstlenebileceği görevler var mıdır?

Öğretmen İ:Vardır, burada idarecilere de önemli, okulda çocuğu için çalışan veliler, çocuklarının geleceği için yapabileceklerini yaparlar, gerekli imkanlar sağlansın.

Muhammet: Önerileriniz ve açıklamak istediğiniz bir konu var mı teşekkürler?

Öğretmen İ:Ben teşekkür ederim güzel bir çalışma umarım başarılırsınız.

ÖZGEÇMİŞ

Malatya 1974 doğumludur. İlk, orta, lise ve üniversite eğitimini Malatya’da tamamladı. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Tarih öğretmenliğinde 2000 yılında mezun oldu ve Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Sosyal Bilgiler Öğretmeni olarak Kocaeli’de göreve başladı. İstanbul’da (Gaizosmanpaşa, Beşiktaş, Fatih) öğretmen ve idareci olarak görev yaptı. Manisa’da öğretmenlik mesleğine devam etmektedir. Evli ve bir çocuk babasıdır.

